

Definitieve actualisering van het Federaal Energie- en Klimaatplan (FEKP) - 2025

Zoals goedgekeurd door de Federale regering op 20 juli '25.

Het plan werd uitgewerkt en samengesteld door:

- FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu – DGEM (Dienst Klimaatverandering)
- FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie – AD Energie

in overleg en samenwerking met de leden van de federale Taskforce Energie en Klimaat.¹

¹ De samenstelling en het mandaat van de Taskforce zijn vastgelegd in de wet houdende de organisatie van het federale klimaatbeleid van 15 januari 2024 (zie hieronder).

INHOUD

INHOUD	2
Leeswijzer en toelichting bij het document	3
1. OVERZICHT EN PROCES VOOR DE TOTSTANDKOMING VAN HET PLAN.....	4
1.1. Executive summary	4
1.2. Overzicht van de huidige beleidssituatie.....	20
1.3 Raadpleging en betrokkenheid nationale en Europese organen en het resultaat daarvan.	36
1.4. Regionale samenwerking bij de voorbereiding van het plan.....	39
2. NATIONALE DOELSTELLINGEN EN STREEFCIJFERS.....	41
2.1. Dimensie decarbonisatie.....	41
2.2. Dimensie energie-efficiëntie	51
2.3. Dimensie energiezekerheid.....	51
2.4. Dimensie interne energiemarkt	55
2.5. Dimensie onderzoek, innovatie en concurrentievermogen	61
3. BELEID EN MAATREGELEN	62
3.1. Dimensie decarbonisatie.....	64
3.2. Dimensie energie-efficiëntie	109
3.3. Dimensie energiezekerheid.....	111
3.4. Dimensie interne energiemarkt	121
3.5. Dimensie onderzoek, innovatie en concurrentievermogen	131
BIJLAGE	142
Pentalateraal Energieforum (Penta)	142
North Seas Energy Cooperation (NSEC)	146

Leeswijzer en toelichting bij het document

Voor de opzet en toelichting bij de structuur van de tekst wordt verwezen naar hoofdstuk nul van het Federaal Energie- en Klimaatplan (FECP) 2023.

De definitieve versie van het geactualiseerde Federaal Energie- en Klimaatplan 2025 is gebaseerd op :

- Het ontwerp van actualisering uit 2023² en de verwerking van de specifieke aanbevelingen van de Europese Commissie voor België (voor de federale bevoegdheden)³
- Het federaal regeerakkoord 2025-2029⁴.

Versie 2023 hield ook rekening met:

- De publieke opinie via een publieksenquête⁵ over de laatste versie van het Nationaal Klimaatenergieplan (met focus op federaal beleid en twee vragen over aspecten gedeeld met de gewesten);
- Adviezen van de adviesraden over het NEKP⁶ en het FEKP⁷
- Opmerkingen en suggesties van de buurlanden in het kader van de regionale samenwerking;

De focus ligt hier op de integratie van federale beleidslijnen en maatregelen zoals geformuleerd in het federaal regeerakkoord 2025 die een impact hebben op het bereiken en faciliteren van energie- en klimaatdoelstellingen. Daarnaast zijn de beleidslijnen en maatregelen ook geactualiseerd op basis van onder andere de syntheserapporten over de opvolging van de uitvoering van het federaal klimaatbeleid (2023 & 2024) en de regeringsbeslissingen sinds mei 2024.

Het Nationaal Energie-Klimaatplan 2030 werd opnieuw bekeken in het licht van de opmerkingen van de Commissie en het huidige regeerakkoord.

² <https://klimaat.be/doc/231027-fekp.pdf>

³ https://commission.europa.eu/publications/commission-recommendation-assessment-swd-and-factsheet-draft-updated-national-energy-and-climate-22_en

⁴ https://www.belgium.be/sites/default/files/resources/publication/files/Regeerakkoord-Bart_De_Wever_nl.pdf

⁵ <https://klimaat.be/news/2024/publieksbevraging-federaal-energie-en-klimaatbeleid>

⁶ <https://frdo-cfdd.be/adviezen/03-advies-over-de-herziening-van-het-nationaal-energie-klimaat-plan-2030-nekp/>

⁷ <https://frdo-cfdd.be/adviezen/advies-over-de-actualisering-van-het-federaal-energie-en-klimaatplan/>

1. OVERZICHT EN PROCES VOOR DE TOTSTANDKOMING VAN HET PLAN

1.1. Executive summary

i. Politieke, economische, ecologische en sociale context van het plan.

We staan voor een wereldwijde klimaatuitdaging. We moeten nu handelen in de strijd tegen klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit. Deze uitdagingen vragen een zo globaal mogelijke aanpak waarbij de transitie gebeurt binnen een economisch duurzame groei. We bevestigen de gemaakte afspraken in het Akkoord van Parijs, het Biodiversiteitsakkoord van Montréal, de Green Deal en de Europese klimaat- en energiedoelstellingen die België goedkeurde en voeren beleid om deze te behalen. We grijpen de uitdaging aan om nieuwe banen te creëren in onze industrie. Een ambitieus klimaatbeleid gaat nog meer hand in hand met een ambitieus economisch en industrieel groeibeleid.

België staat voor de uitdaging om zijn investeringen op te schalen en tegelijkertijd de uitdaging van klimaatverandering aan te pakken. De komende jaren vragen om een gerichte en vastberaden aanpak die onze economie niet alleen zal versterken, maar ook duurzamer en veerkrachtiger maakt. Door te investeren in emissievrije energie, duurzame infrastructuur en innovatie kunnen we een krachtige impuls geven aan de werkgelegenheid en de economische groei. Het verhogen van investeringen in duurzame projecten helpt niet alleen om de impact van klimaatverandering te verminderen, maar zal ons ook beter voorbereiden op toekomstige uitdagingen en schokken. Cruciale voorwaarde daarvoor is wel de afstemming van het nationaal en internationaal klimaatbeleid op de groeikansen van onze eigen industrie. Daarnaast moeten we ondernemerschap voluit ondersteunen, onder meer door administratieve lasten af te bouwen en excellentie aan te moedigen. De regering zet zich op Europees niveau krachtiger in voor de vervollediging van de interne markt, met als doel economische groei en innovatie te stimuleren.

De klimaatverandering belangt iedereen aan: burgers, ondernemingen en de overheid, van het lokaal tot het mondiaal niveau. Het aangaan van deze uitdaging betekent dat we die zoveel mogelijk integreren in heel het overheidsbeleid waarbij we eerder stimulerend dan bestraffend werken.

Op Europees niveau moet er meer aandacht komen voor de concurrentiekracht van onze ondernemingen in het licht van de Green Deal. In navolging van de Verklaring van Antwerpen vragen we de Europese Commissie prioriteit te geven aan de ontwikkeling van een Europees industrieel beleid.

De klimaatuitdagingen komen bovenop de Belgische en wereldwijde uitdagingen^{8,9,10,11} in het bijzonder economische groei, concurrentievermogen, de houdbaarheid van de overheidsfinanciën, energietransitie, vervuiling en het verlies van biodiversiteit.

Het rapport van Mario Draghi over concurrentie¹² (september 2024) legt de nadruk op de nieuwe context waaraan de Unie en haar lidstaten zich moeten aanpassen: dalende economische groei en drie externe beperkingen, waaronder goedkope Russische energie die niet langer een optie is sinds de

⁸ Zie de IPBES- en IPCC-rapporten voor meer informatie.

⁹ Zie [The Draghi report on EU competitiveness](#)

¹⁰ Zie [Economische situatie en vooruitzichten | Nationale Bank van België](#)

¹¹ Zie [World Energy Outlook 2024 - Analyse - IEA](#)

¹² https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en

invasie van Oekraïne. Het rapport roept ook op om decarbonisatie te combineren met concurrentievermogen.

Tegen 2050 moeten we evolueren naar een klimaatneutrale samenleving die aangepast en voorbereid is op de gevolgen van de klimaatverandering (klimaatadaptatie).

Het kan nuttig zijn om de mogelijke economische gevolgen van de variabiliteit van natuurlijke klimaatomstandigheden te overwegen. Recente extreme uitzonderlijke gebeurtenissen, zoals de overstromingen van 2021, hebben aanzienlijke materiële schade veroorzaakt, de economische activiteit verstoord en aanzienlijke kosten met zich meegebracht zowel voor de overheidsfinanciën als voor de verzekeraars, bedrijven en burgers. Door deze gevolgen te voorkomen, worden kosten verlaagd, productiemiddelen beschermd en de continuïteit van waardeketens gewaarborgd. Het gaat om hoofdzakelijk regionale bevoegdheden, maar de federale overheid heeft echter een belangrijke rol te spelen.

De gevolgen van klimaatverandering zijn nu al voelbaar, zowel op materieel, menselijk en financieel vlak, met de overstromingen in 2021 als de meest recente grote gebeurtenis. Aanpassing speelt ook een steeds grotere rol in het versterken van de veerkracht van de Belgische samenleving, economie, concurrentievermogen en ecosystemen. Zij moet echter realistisch blijven en rekening houden met de realiteit van de impact op socio-economisch vlak en op het vlak van het concurrentievermogen.

Naast het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen, moeten we evolueren naar een klimaatneutrale samenleving die aangepast en voorbereid is op de gevolgen van de klimaatverandering (klimaatadaptatie). De federale overheid bekijkt samen met de Gewesten waar nog inspanningen vereist zijn inzake klimaatadaptatie en werkt een interfederaal actieplan inzake extreme weersomstandigheden uit. Daarnaast wordt ingezet op de sensibilisering van de bevolking voor klimaatverandering. We zorgen voor een sterk certificerings- en verificatiekader voor geavanceerde, duurzame biobrandstoffen, voeren antifraudemaatregelen in en verbieden grondstoffen met een hoog risico op indirecte verandering in landgebruik

Federale ondersteuning inzake innovatie, onderzoek en ontwikkeling wordt maximaal afgestemd in overleg met de regio's. Onderzoek en ontwikkeling spelen een cruciale rol en zijn de drijvende krachten achter technologische vooruitgang, productiviteitsverhoging en het creëren van hoogwaardige banen.

Competiviteit

Een rechtvaardige transitie, de koopkracht en competitiviteit zijn belangrijke leidende principes van het klimaatbeleid. De transitie naar de decarbonisatie van de industrie is prioritair en de hefboomen hiervoor (energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, koolstofarme energie en -technologieën, energiedragers etc.) moeten voluntaristisch, flexibel, op kostenefficiënte wijze en technologieneutraal ingezet worden. Tegelijkertijd steunt de regering een krachtig en effectief concurrentiebeleid dat rechtstreeks bijdraagt aan de concurrentiekracht van bedrijven en het algemeen welzijn van de burgers. Een gezonde concurrentie zorgt voor lagere prijzen, meer keuze en betere kwaliteit voor consumenten, terwijl bedrijven worden gestimuleerd om te innoveren en efficiënter te werken. De regering zal Europees pleiten voor een aanvulling van de Green Deal met een Competiviteitspact dat zorgt voor meer economische groei, minder regulering, meer innovatie en banengroei in Europa.

Door productiviteitsgroei te verzekeren kunnen we de herindustrialisering en de (maak)industrie verankeren, wat essentieel is om de transitie naar een duurzame economie te maken. Het belang van de industrie voor onze economie kan immers niet onderschat worden. Het staat voor 20% bbp in België, genereert 75% van de totale export en zorgt voor de directe en indirecte tewerkstelling van meer dan 1 miljoen Belgen. Het is de ruggengraat van een stabiele economie die welvaart duurzaam creëert. We zorgen voor een aantrekkelijk ondernemingsklimaat door minder administratieve lasten. Daarnaast stimuleren we economische groei door de concurrentie te verhogen met respect voor de sociale bescherming.

Een hernieuwde focus op het versterken van (lokale) industrieën met gerichte maatregelen is dus noodzakelijk en zorgt daarenboven voor een spillover effect naar andere essentiële economische sectoren zoals de diensten- en non-profit sector.

De energietransitie voortzetten

Onze regering maakt werk van een verstandig energiebeleid. Wel kijken we met een open geest naar alle mogelijke energiebronnen die kunnen bijdragen tot een meer secure, klimaatvriendelijke en goedkope energiemix.

Onze regering kiest ervoor om de waarheid onder ogen te zien en te doen wat nodig is om de welvaart van alle burgers in dit land te beschermen en verder op te bouwen. We kunnen de verantwoordelijkheid van morgen niet ontlopen door ze vandaag te ontwijken.

Om onze voorzieningszekerheid te garanderen en de klimaattransitie te laten slagen, moeten we actie ondernemen om het energieverbruik terug te dringen en het aanbod naar elektriciteit aanzienlijk te vergroten. Vooruitzichten maken duidelijk dat de door vorige regeringen geplande extra capaciteit onvoldoende zal zijn. Het Belgisch energielandschap staat de komende jaren voor een enorme transformatie.

In het licht van de strijd tegen klimaatverandering zetten we dan ook de energietransitie verder richting een duurzame en klimaatneutrale energieproductie weg van fossiele brandstoffen. Dit doen we door in te zetten op meer elektrificatie en minder afhankelijkheid van import. We komen de gemaakte afspraken in kader van het Akkoord van Parijs en de goedgekeurde Europese klimaat- en energiedoelstellingen voor ons land na. Samen met de Gewesten, werken we een langetermijnvisie en strategie met het nodige pragmatisme en ambitie uit die we verankeren in een interfederaal energiepact waarbij ieder zijn verantwoordelijkheid neemt om deze uit te voeren.

Sinds de inval van Rusland in Oekraïne op 24 februari 2022 is het mondiale energielandschap radicaal veranderd. We maken de grootste energiecrisis van de afgelopen 50 jaar mee. Dit terwijl de wereldeconomie nog steeds aan het herstellen is van de pandemie.

Transitie en sociaaleconomische impact

De federale regering houdt vast aan de doelstellingen die in het kader van de Green Deal zijn vastgelegd. Bij de uitwerking zal meer rekening gehouden worden met de budgettaire beperkingen,

de beschikbare technologische keuzes en de sociaaleconomische impact op burgers en bedrijven en de concurrentiekracht van onze economie.

Er moet voortdurend rekening worden gehouden met de gevolgen van de klimaattransitie, om de meest kwetsbaren in de samenleving te beschermen en te ondersteunen. Deze maatschappelijke gevolgen zijn elementen waarmee bij het beheer van het klimaatbeleid rekening moet worden gehouden, net als de gevolgen van de klimaattransitie voor het concurrentievermogen en de economische groei. De fiscale hervorming zal de opportuniteiten die de klimaatuitdaging biedt voor onze bedrijven ondersteunen en alle gezinnen helpen om de omslag die nodig is betaalbaarder te maken.

Daarnaast voorziet de hervorming in financiële steun en belastingverlagingen voor gezinnen, waardoor de kosten van de energietransitie beter beheersbaar worden. Op deze manier wordt de energietransitie niet alleen een haalbare optie voor bedrijven, maar ook voor individuele huishoudens, waardoor een brede maatschappelijke beweging richting een duurzamere toekomst mogelijk wordt gemaakt. Door deze gecombineerde aanpak van steun voor bedrijven en gezinnen, draagt de fiscale hervorming bij aan een inclusieve en rechtvaardige transitie naar een koolstofarme economie, wat essentieel is voor het aanpakken van de klimaatverandering op lange termijn.

We vragen aan de EU om meer inspanningen te leveren om de welvaart van haar burgers veilig te stellen. We gaan overregulering tegen, zetten in op een assertiever handelsbeleid en nemen de impact van de Green Deal op onze industrie in rekening om de Europese competitiviteit te vrijwaren. Er is dringend nood aan een Europese competitiviteitsdeal. Enkel zo kunnen we onze productiviteit verhogen, investeringen aantrekken en kwalitatieve jobs behouden in België en Europa. We bouwen verder op de bevindingen van het Draghi rapport en geven mee vorm aan het Welvaartsplan dat de Commissie zal uitrollen.

De herstructurering van bepaalde activiteitssectoren zal een impact hebben op miljoenen werknemers in de EU. Bovendien worden er banen gecreëerd in de groene sectoren, wat kan leiden tot een bredere economische groei en meer welvaart voor alle burgers. De beleidsmaatregelen zullen worden onderzocht om de potentiële “verliezers” van hun implementatie te bepalen. Er zal worden gestreefd naar een compensatie om ervoor te zorgen dat de voordelen en de kosten eerlijk worden gedeeld met de bedrijven, en in het bijzonder de KMO's, en dat de arbeids- en leefomstandigheden van de meest kwetsbaren worden verbeterd.

We bekijken de budgetneutrale hervorming van het sociaal energietarief en de tussenkomsten van het Sociaal Verwarmingsfonds richting een transparantere, inkomengebaseerde, vermogensgebaseerde en technologie-neutrale forfaitaire tussenkomst.

Aangepaste globale en specifieke noodinterventie (Emergency Response)

De energietransitie begeleiden betekent ook zo gestructureerd mogelijk antwoorden op de huidige geopolitieke uitdagingen. De energiecrisis van 2021 heeft onze kwetsbaarheid voor het buitenland en onze afhankelijkheid van fossiele energie verder benadrukt. In deze context heeft België, net als andere landen, haar energiebeleid grondig herzien en zowel korte- als langetermijnmaatregelen in die richting genomen.

Op korte termijn werd de nadruk gelegd op het vervangen van Russisch gas en aardolie en het wijzigen van de invoerroutes om de bevoorradingszekerheid te garanderen en strategische autonomie te bereiken.

Dankzij zijn centrale ligging in West-Europa en zijn sterk verbonden netwerkinfrastructuur met de buurlanden bevindt ons land zich in een unieke positie.

Een vermindering van de invoer is goed voor de Belgische handelsbalans. De federale regering heeft een inspanning geleverd door zelf minder energie te verbruiken. Er werd advies gegeven over de manier om energie te besparen. Een belangrijk sluitstuk is hoe we met energie omgaan. Verstandig energiegebruik en vraagbeheer maken de uitdaging beheersbaarder. Om de geproduceerde energie tot bij de burgers en ondernemingen te brengen, is een goed uitgebouwd netwerk met een stevige interconnectie met andere landen noodzakelijk.

Beveiliging van kritieke en strategische energie-infrastructuren

Bouwstenen van het toekomstig energiebeleid zijn technologische innovatie, een voorspelbaar en stabiel en aantrekkelijk investeringsklimaat, open strategisch autonomie en uiteraard de veiligheid en duurzaamheid van installaties.

De veiligheid van onze energie-infrastructuren is een prioriteit, zowel fysiek als cybernetisch. De sabotage van de Nordstream2-pijpleiding toont ook aan hoe kwetsbaar kritieke infrastructuren zijn. Waakzaamheid blijft geboden, ook op het gebied van cyberveiligheid. In het kader van de implementatie van de wet betreffende de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen (NIS-wet, Network Information Security) zijn 33 nieuwe “leveranciers van essentiële diensten” voor gas, elektriciteit en aardolie aangewezen.

In de jaren 1970 werd besloten om te investeren in gasinfrastructuur en de bouw van de haven van Zeebrugge. Onze unieke locatie in het hart van Europa, op een energiekruispunt in het midden van verschillende industriële hubs, maakt ons vandaag tot een ideaal doorvoerland voor gas en elektriciteit, en in de toekomst voor koolstofarme energievectoren, voornamelijk van hernieuwbare oorsprong, zoals koolstofarme waterstof en zijn derivaten, maar eveneens infrastructuren voor het afvangen en opslaan van koolstof. Bovendien zijn we pioniers op het gebied van waterstoftechnologie en beschikken we over een van de best ontwikkelde waterstofnetwerken ter wereld. Waterstof speelt een cruciale rol bij het koolstofvrij maken van de zware industrie en is een essentieel onderdeel van de puzzel om onze klimaatdoelstellingen te bereiken. Steunend op de knowhow van de spelers die in ons land aanwezig zijn en op de expertise van de transmissiebeheerder, zullen we investeren in de transmissie van deze belangrijke nieuwe vector om ons energieverbruik en onze industrie koolstofvrij te maken.

Energie in eigen handen nemen betekent ook dat de burgers de voordelen van hernieuwbare energie kunnen delen. We bereiden de elektriciteitsmarkt voor op de toekomst door de richtlijn Energy Market Design (EMD) om te zetten.

Op het vlak van bevoorrading speelt ons land een cruciale rol. Als doorvoerland voor gas zorgen we voor de bevoorrading van Duitsland. De verbindingen met Frankrijk worden versterkt. Tegelijkertijd werken we ook aan nieuwe interconnecties voor offshore windenergie, met name met het Verenigd

Koninkrijk. Dankzij Europese samenwerking kan de overtollige productie gebruikt worden waar het nodig en nuttig is; we altijd toegang hebben tot energie die niet in ons eigen land wordt geproduceerd.

De concrete beslissingen die door de federale regering werden genomen om de bevoorradingszekerheid in de komende jaren te garanderen, worden meer in detail beschreven in punt 1.2. ii.

ii. Strategie verbonden aan de vijf dimensies van de energie-unie

Federale maatregelen met betrekking tot de vijf dimensies

Gezien de klimaatambitie op Europees niveau en de vertaling daarvan in de verschillende voorstellen zoals opgenomen in het wetgevingspakket “Fit for 55” dat de Europese Commissie in juli 2021¹³ heeft gepubliceerd, is het aangewezen dat de Ministerraad besluiten neemt om de beleidsmaatregelen in dit federaal plan ten uitvoer te leggen. Daartoe zullen, overeenkomstig het regeerakkoord 2025, « we ons handelen afstemmen op het nastreven van de doelstellingen van klimaatneutraliteit in 2050 en een vermindering van de uitstoot van Europese broeikasgassen met 55% in 2030 t.o.v. 1990 ». Het regeerakkoord moet omgezet worden in concrete maatregelen om samen met de gewesten de doelstelling te bereiken.

Dimensie decarbonisatie

Adaptatie

De federale regering beschikt over een reeks bevoegdheden om de veerkracht van ons land en zijn burgers te versterken.

Naar aanleiding van de beslissing van 2 april 2021 betreffende de opvolging van de uitvoering van de federale richtlijnen en maatregelen in verband met het klimaatbeleid (2021-2030) had de vorige federale regering een aantal adaptatiemaatregelen genomen met als doel te anticiperen op de mogelijke effecten van een klimaatverandering, deze te beperken en de eventuele voordelen in verband met deze mogelijke wijzigingen te maximaliseren. Deze maatregelen werden opgesteld als aanvulling op die van de gewesten, die over de meeste bevoegdheden beschikken.

Uitstoot en van broeikasgassen

De federale regering houdt vast aan de doelstellingen die in het kader van de Green Deal zijn vastgelegd, namelijk het nastreven van de doelstellingen van klimaatneutraliteit in 2050 en een vermindering van de uitstoot van Europese broeikasgassen met 55% in 2030 t.o.v. 1990. Bij de uitwerking zal meer rekening gehouden worden met de budgettaire beperkingen, de beschikbare technologische keuzes en de sociaaleconomische impact op burgers en bedrijven en de concurrentiekracht van onze economie. De regering zal Europees pleiten voor een aanvulling van de

¹³ Delivering European Green Deal : Publicatie van FF55 wetgevende voorstellen door de Europese Commissie 21 juli 2021: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en

Green Deal met een Competiviteitspact dat zorgt voor meer economische groei, minder regulering, meer innovatie en banengroei in Europa. Een ambitieus klimaatbeleid gaat nog meer hand in hand met een ambitieus economisch en industrieel groeibeleid.

In deze context verbindt de regering zich ertoe om:

- De beleidslijnen en maatregelen te implementeren die zijn opgenomen in de federale bijdrage aan het huidige NEKP die zullen bijdragen om de broeikasgasuitstoot in de ESR-sectoren te verminderen (Non-ETS 1);
- Een ambitieus programma te lanceren om de nucleaire industrie opnieuw te doen groeien, met inbegrip van de ontwikkeling van nieuwe nucleaire capaciteiten. Dit zal in de eerste plaats gericht zijn op het minimaliseren van het gebruik van grondstoffen en de hoeveelheden hoogradioactief afval, en op het valoriseren van de materialen die op het nationale grondgebied aanwezig zijn.
- Wat deze extra productiecapaciteit betreft, gaan wij uit van het principe van de technologische neutraliteit zonder taboes en kiezen voor een betaalbare, veilige en koolstofneutrale energiemix. Daarom zetten de federale overheid en de gewesten zich volledig in voor een energiemix die bestaat uit hernieuwbare energie, kernenergie en andere koolstofneutrale energievormen.
- Onze manier van energieverbruik vormt een sleutelelement. Rationeel energiegebruik en een beheer van de aanvraag maken de uitdaging haalbaarder.
- Om onze afhankelijkheid van de invoer van brandstoffen uit geopolitiek risicovolle landen te verminderen, diversifiëren we onze energiebronnen en versterken we de nationale elektriciteitsproductie.
- In samenwerking met de Gewesten ontwikkelt deze regering op basis hiervan een visie en langetermijnstrategie. Alle energiebronnen zullen geëvalueerd worden op basis van dezelfde criteria om te komen tot de meest rendabele samenstelling van onze energiemix. Het regeerakkoord spreekt zich dus niet uit over het aandeel van elke energiebron in de mix.
- Samen te werken met de Gewesten in het kader van de interfederale overlegstructuren om een ambitieus, coherent, pragmatisch en transversaal klimaatbeleid te implementeren op basis van een uniforme visie voor de korte, middellange en lange termijn.

In de wet van 15 januari 2024 houdende de organisatie van het federale klimaatbeleid werd een federale jaarlijkse beleidscyclus vastgelegd voor de follow-up van de uitvoering van de federale klimaatbeleidslijnen en –maatregelen (meer in detail beschreven in punt 1.2). Die cyclus zorgt ook voor de responsabilisering van de bevoegde ministers en departementen voor de operationalisering van de federale bijdrage aan het Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP) en de opeenvolgende actualisaties daarvan. Er wordt jaarlijks een syntheserapport opgesteld over de stand van zaken van de uitvoering van het federaal klimaatbeleid 2021-2030 om de balans op te maken en de voortgang van de uitvoering van de federale klimaatbeleidslijnen en -maatregelen te analyseren. Het draagt bij tot de opstelling en actualisering van de federale bijdrage aan het geïntegreerde nationale energie- en klimaatplan, zoals vastgelegd in artikel 17 van het regeerakkoord, en tot de mededeling van informatie over de beleidslijnen en maatregelen (KB artikel 3§4).

Hernieuwbare energie

De federale regering zet in op de Noordzee als groene-energiecentrale van de toekomst. De Noordzee biedt een enorm potentieel voor de productie van betaalbare hernieuwbare energie. Om dat te verwezenlijken, werd een nieuwe zone aangewezen en ontwikkeld. Die ontwikkeling gaat hand in

hand met het uitbouwen van een ‘*offshore meshed grid*’, waarbij interconnecties met Noordzeepartners cruciaal zijn. Ook de bestaande zone voor windenergie in de Noordzee wordt waar mogelijk en wenselijk verder uitgewerkt. Er wordt onderzocht of een ‘repowering’ van de bestaande zones mogelijk is.

Om de transitie naar klimaatneutrale energie te begeleiden, zal enerzijds geïnvesteerd worden in energieproductie en -infrastructuur, en zullen anderzijds de bestaande energiebronnen beter benut worden. België is voor zijn energiebehoefte afhankelijk van de invoer van aardolie, aardgas en uranium. De federale overheid zal de uitrol van hernieuwbare energie en energietechnologieën zoals windenergie, zonne-energie, vraagrespons, biogas en batterijopslag voortzetten. Invoer zal echter altijd een belangrijk deel van onze energievoorziening blijven uitmaken. De routes zullen wel verschuiven, voornamelijk naar het Noordzeegebied. Er wordt ingezet op meerdere technologieën om het potentieel van hernieuwbare energie optimaal te benutten dankzij federale maatregelen.

De omzetting van RED III en de uitvoering van de ReFuelEU Aviation-verordening en FuelEU Maritime-verordening zullen worden gewaarborgd.

Kernenergie

In maart 2022 heeft de regering besloten om 2 GW aan kernenergie met nog eens 10 jaar te verlengen. Dat besluit werd in maart 2025 concreet met de kernexploitant (definitieve overeenkomst met ENGIE om de exploitatie van de kernreactoren van Tihange 3 en Doel 4 met tien jaar te verlengen¹⁴). Sindsdien heeft de regering de wens uitgesproken om die capaciteit te verlengen, en voor een langere periode, met inachtneming van de veiligheidsnormen. We kijken we met een open geest naar alle mogelijke energiebronnen die kunnen bijdragen tot een meer secure, klimaatvriendelijke en goedkope energiemix. Wat die bijkomende productiecapaciteit betreft, vertrekken we vanuit het principe van de **technologieneutraliteit** zonder taboes en kiezen voor een betaalbare en zekere, veilige en koolstofneutrale energiemix. Daarom zet de federale overheid ten volle in op een energiemix van zowel hernieuwbare energie als kernenergie en andere vormen van koolstofneutrale energiebronnen.

Andere elementen van de dimensie

Financiering van de transitie

Deze regering creëert een investeringsklimaat dat zowel binnenlandse als buitenlandse investeerders aantrekt. Investeringsen zijn cruciaal om maatschappelijke doelstellingen zoals de energietransitie te realiseren.

Daarnaast implementeren we een ‘Sustainable finance’-strategie die onze bedrijven en kmo’s ondersteunt bij de duurzame transitie. We treden hiervoor in overleg met de betrokken marktspeleers.

Het doel is om de maatschappelijke uitdagingen waarmee we geconfronteerd worden aan te pakken, zoals de klimaatverandering, digitalisering en geopolitieke uitdagingen. Het overheidsinvesteringsbeleid heeft als doel economische groei te stimuleren dat duurzame

¹⁴ <https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/bronnen-en-dragers-van-energie/kernenergie/verlenging-van-de-levensduur>

maatschappelijke voordelen oplevert. Daarnaast focust het beleid op meer eigen investeringen in strategische verankering en essentiële federale beleidssectoren waaronder energie.

Een gewijzigd fiscaal systeem

Het regeerakkoord 2025-2029 bevat een aantal voorstellen op het vlak van fiscaliteit die de klimaatdoelstellingen zouden kunnen ondersteunen, meer bepaald voor wat betreft de btw op steenkool en op de levering en installatie van verwarmingsketels op fossiele brandstoffen, het btw-tarief voor sloop en heropbouw, de vereenvoudiging van de inschepingstaks, de btw op warmtepompen, een tax shift op energieproducten, accijnsrestituties op professionele diesel, de investeringsaftrek, de fiscale aftrekbaarheid van bestelwagens en de hervorming van het mobiliteitsbudget. De invoering hiervan zal rekening houden met de budgettaire beperkingen, met de beschikbare technologische keuzes en met de socio-economische impact voor de burgers en de ondernemingen, en met het concurrentievermogen van onze economie.

In haar eerste programmawet van Pasen 2025 heeft de regering ook besloten om de minimale aftrekbaarheid van fossiele bedrijfswagens die vóór 2018 werden aangeschaft, geleidelijk te verminderen.

Geleidelijke uitfasering van subsidies voor fossiele brandstoffen (bij voorkeur in de Europese context)

In het licht van de strijd tegen klimaatverandering zetten we dan ook de energietransitie verder richting een duurzame en klimaatneutrale energieproductie, weg van fossiele brandstoffen.

Het energiebeleid van de regering is erop gericht de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen uit te faseren en de open strategische autonomie van het land te vergroten. De regering zal ervoor zorgen dat ons land niet bijkomend afhankelijk wordt van energievectoren, hulpbronnen of strategische industriële sectoren.

We bekijken waar we fossiele brandstoffen nog actief financieel ondersteunen. Waar mogelijk bouwen we deze ondersteuning geleidelijk af zonder de concurrentiepositie van onze ondernemingen en de koopkracht van onze burgers te verslechteren. Flankerende maatregelen bij het afbouwen kunnen daarbij worden bekeken.

De eerste stappen in die richting werden gezet door de gedeeltelijke terugbetaling van professionele diesel af te bouwen, om duurzame innovatie in de vervoerssector te stimuleren, en door het belastingvoordeel voor bedrijfswagens (diesel of benzine) progressief af te bouwen, met als opzet de vergroening van het wagenpark van bedrijven te versnellen.

Dimensie energie-efficiëntie

De energie-efficiëntie draagt bij aan zowel de klimaatdoelstellingen als de bevoorradingszekerheid. Energie-efficiëntie is grotendeels een gewestelijke bevoegdheid, maar de federale regering zet hier desondanks ook hoog op in binnen haar bevoegdheden. We kunnen de toename van de elektriciteitsvraag wat afremmen door te focussen op verstandig energiegebruik en te investeren in energie-efficiëntie.

Er zijn concrete federale maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie aangekondigd overeenkomstig artikel 8 van Richtlijn 2023/1791/EU van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie (EED recast), waaronder met name:

- De btw op sloop- en heropbouw wordt algemeen verlaagd naar 6 %
- De spoorwegsector voert verschillende maatregelen door voor minder gebruik van tractie-energie voor zowel het goederen- als personeelsvervoer
- Er worden maatregelen genomen om het energieverbruik van federale gebouwen (Regie der Gebouwen, defensie, NMBS en Infrabel) te verminderen.

Wat energiearmoede betreft, is de federale overheid alleen bevoegd voor het prijzenbeleid en zijn er dus geen federale doelstellingen voor energiebesparing in deze context.

Dimensie energiezekerheid

Verhogen van de diversificatie

Tijdens de energiecrisis van 2021 was er een ingrijpende verandering in de energiebevoorrading en energiezekerheid. Er kwam een diversificatie qua invoerlanden voor olie en gas, ten gevolge van de oorlog in Oekraïne. Dankzij de centrale ligging in West-Europa en de sterk geconnecteerde netinfrastructuur met de ons omringende landen bevindt ons land zich in een unieke positie als handelskruispunt, zowel voor elektriciteit, aardgas als aardolie. Ons land is in staat om grote hoeveelheden elektriciteit, aardgas en aardolie door te voeren, wat een belangrijke troef is voor onze eigen energiebevoorrading.

Ondanks de aanhoudende aandacht voor energie-efficiëntie en het steeds toenemende aandeel van hernieuwbare energiebronnen blijft België in grote mate afhankelijk van de invoer van primaire energiebronnen voor de binnenlandse vraag. België streeft naar een gediversifieerde bevoorrading qua energiebronnen, oorsprong en routes. Het energiebeleid van de regering is erop gericht de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen uit te faseren en de open strategische autonomie van het land te vergroten. Bevoorradingszekerheid, betaalbaarheid en duurzaamheid gaan hierbij hand in hand.

De federale overheid zal zich blijven inspannen om regio's te ondersteunen die ervoor zorgen dat de elektro-intensieve industrie opnieuw kan profiteren van concurrerende energieprijzen en een stabiele bevoorrading, zodat deze sectoren hun concurrentiepositie kunnen behouden en onze economie kunnen blijven ondersteunen, binnen de grenzen van de begrotingscapaciteit en de impact op het concurrentievermogen.

De technologieën en producten die noodzakelijk zijn om de energietransitie te realiseren, onder andere in batterijtechnologie, windmolenproductie en de productie van fotovoltaïsche zonnepanelen, zullen de vraag naar verschillende schaarse grondstoffen doen toenemen. De internationale afhankelijkheid voor deze producten is hoog. Binnen het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) werd een kenniscentrum opgericht om de kritieke kwesties rond materialen aan te pakken.

Elektriciteit

De elektrificatie in transport, verwarming en industrie zal het aandeel van elektriciteit in het energieverbruik, dat vandaag 17,5 % bedraagt, doen stijgen. Om de bevoorradingszekerheid te garanderen, wordt de productiecapaciteit voortdurend gemonitord en is het capaciteitsvergoedingsmechanisme (CRM) versterkt, met goedkeuring van de Europese Commissie, om het klimaatvriendelijker en efficiënter te maken zonder extra kosten voor huishoudens en bedrijven.

In de context van de energiecrisis heeft België in 2022 besloten om de levensduur van twee kernreactoren met 10 jaar te verlengen, een beslissing die wordt versterkt door de wet van 17 mei 2025, die een uitbreiding zal mogelijk maken van de verlenging (de twee reactoren waarover in 2022 werd beslist) en de inzet van nieuwe kernenergie mogelijk maakt, met behoud van strenge veiligheids garanties.

De regering zet de ontwikkeling van offshore windenergie in de Noordzee voort, met het oog op een optimaal evenwicht tussen rendabiliteit en milieu-impact. Uit de studie "Adequacy and Flexibility" van Elia blijkt dat een maximale flexibiliteit van het net de behoefte aan nieuwe capaciteit beperkt en de stabiliteit garandeert. Er werden bepaalde initiatieven genomen om maximale flexibiliteit op het Belgische elektriciteitsnet te verwezenlijken. Eind juni 2025 werd een nieuw rapport "Adequacy and Flexibility"¹⁵ gepubliceerd, waarvan de resultaten nog moeten worden geanalyseerd.

Tot slot worden de maatregelen om de bevoorrading veilig te stellen en een efficiënter verbruik te stimuleren aangevuld met een versterking van de onderlinge verbindingen en de binnenlandse elektriciteitsinfrastructuur (zie onder meer de campagne "Energywatchers"¹⁶).

Aardolie

In de voorbije tien jaar bedroeg het aandeel van olieproducten in het eindverbruik van energie in België gemiddeld 48 %. In België wordt het leeuwendeel van de verbruikte energie ingevoerd. De energieafhankelijkheid van ons land (de verhouding tussen de netto-invoer en het binnenlands verbruik) bedraagt ongeveer 76,1 %. Aardolie en aardolieproducten vertegenwoordigen een aanzienlijk deel van de ingevoerde energie, namelijk bijna 63,5 %. De bevoorrading van die producten naar Europa is in 2022 ingrijpend gewijzigd. De Europese ondernemingen slaagden erin om het niveau van de commerciële voorraden op peil te houden, onder meer door invoer van ruwe aardolie uit Afrika en het Midden-Oosten en de invoer van eindproducten zoals gasolie uit China, India en het Midden-Oosten.

Wat internationale crisisbeheerprocedures betreft, ligt de nadruk op monitoring en identificatie van prioritaire gebruikers van aardolieproducten.

¹⁵ https://issuu.com/eliagroup/docs/adequacy_and_flexibility_study_for_belgium_2026-2?fr=sZGQ5Njg2NiM5NTg

¹⁶ Website EnergyWatchers, die deel uitmaakt van Klimaat.be (Dienst Klimaatverandering), 2022. <https://www.energywatchers.be>

Gas

In 2023 bedroeg het aandeel van aardgas in het uiteindelijke energieverbruik 24,6 %. De structuur van de gasstromen in België wijzigde grondig door de geopolitieke spanningen. Zo werd Zeebrugge een centraal toegangspunt voor LNG, zowel voor intern gebruik als voor de bevoorrading van naburige markten. Om deze rol ook in de toekomst te vervullen, zal worden ingezet op een vergroting van de hervergassingscapaciteit in Zeebrugge. Ook het pijpleidingennet van de Transmission System Operator (TSO) zal worden versterkt, ook wat betreft de centrale rol van de opslagcapaciteit in Loenhout. Gezien de geplande uitfasering van de Nederlandse gaswinning in Groningen, heeft België het volledige transport- en distributienet geconverteerd om met H-gas te kunnen bevoorraden.

Waterstof en haar derivaten

Waterstof is één van de essentiële hefboomen op weg naar een groene en koolstofarme energiemix. De federale regering wenst de leidende positie van België en de Belgische industrie in H₂-technologieën en derivaten van H₂ te behouden. De wet van 11 juli 2023 betreffende het vervoer van waterstof door middel van leidingen komt tegemoet aan die ambitie. Die “waterstofwet” organiseert immers de aanduiding van de waterstofvervoersnetbeheerder, Fluxys Hydrogène, die verantwoordelijk is voor de planning, de ontwikkeling en het beheer van het waterstofvervoersnet in België.

Internationale samenwerking.

België zal zich verder engageren in Europese en internationale fora om de bevoorradingzekerheid te garanderen, door te pleiten voor een groepsaankoop, een prijsplafond op de groothandelsmarkt voor gas en de wijziging van het marktmodel voor elektriciteit op EU-niveau. Verder worden ook bijkomende acties ondernomen op het vlak van energie- en materialendiplomatie, zowel op politiek als administratief niveau, en zowel mondiaal als regionaal. Dit gebeurt via bi- en multilaterale contacten en via internationale organisaties en/of overlegplatformen zoals de EU, IEA, IRENA, het Penta Energy Forum, de North Seas Energy Cooperation, North Sea Summit¹⁷, Gas Coördination Group, MoU's met Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk enzovoort. België speelt een actievere rol op binnen de European Nuclear Alliance en zal volwaardig lid worden in plaats van waarnemer.

Dimensie interne energiemarkt

Doorvoer en flexibiliteit

België speelt een cruciale rol als doorvoerland voor gas en wil die rol verder versterken, met name voor elektriciteit. Zijn elektriciteitsinterconnectiegraad, die in 2021 al 33 % bedroeg, ligt ruim boven de Europese doelstellingen.

De samenwerking met de landen rond de Noordzee wordt voortgezet om een geïntegreerd offshore-netwerk te ontwikkelen, rekening houdend met sociale en economische overwegingen. Tegelijkertijd

¹⁷ Zie verder onder 3.1.2. ii. of via The North Sea Summit, northsummit23.be, 2023. <https://northseasummit23.be/>

wordt het interne elektriciteitsnet versterkt door een modernisering van de planning, de regelgeving en de bestaande infrastructuur.

Om de investeringen veilig te stellen en de ontwikkeling van projecten te versnellen, worden vereenvoudigde federale vergunningsaanvraagprocedures ingevoerd. Ook de vraagrespons, samen met het Pentalateraal Energieforum, vormt een belangrijke hefboom.

Energiearmoede

De regering zal het toezicht op de prijzen van alle energievectoren intensiveren met het oog op de gevolgen voor het concurrentievermogen en voor de huishoudbudgetten. Bij de monitoring worden alle factoren die van invloed kunnen zijn op de prijs van de factuur voor de consument meegenomen. Elke onevenwichtigheid die schadelijk zou zijn voor de concurrentiekracht of de betaalbaarheid bij de huishoudens zou beïnvloeden, moet onder de aandacht van de regering worden gebracht, die de nodige maatregelen zal nemen. Op dezelfde manier moeten interventies die gericht zijn op het overbrengen van lasten van de ene vector naar de andere worden geanalyseerd in het licht van de gevolgen voor de prijzen, het concurrentievermogen en de sociale cohesie.

We bekijken de budgetneutrale hervorming van het sociaal energietarief en de tussenkomsten van het Sociaal Verwarmingsfonds richting een transparantere, inkomengebaseerde, vermogensgebaseerde en technologie-neutrale forfaitaire tussenkomst. Daarbij waken we erover dat we geen ongewenste neveneffecten creëren wat betreft het onderscheid werken – niet werken. Om de hoogte van de energiefactuur van deze groep structureel aan te pakken door hen te helpen energie te besparen, onderzoeken we samenwerkingsmogelijkheden met de Gewesten binnen ieders bevoegdheid.

De energiecrisis leidde tot overwinsten bij bepaalde energiebedrijven, omkaderd door Europese en Belgische prijsplafonds, en een solidariteitsbijdrage. Daarnaast werd de federale fiscaliteit op de energiefactuur hervormd. De btw op aardgas, elektriciteit en warmte voor huishoudens werd verlaagd naar 6 %. Dat ging gepaard met een hervorming van de accijnzen, waarbij het federale aandeel van de energiefactuur de prijzen uit 2021 niet zal overstijgen.

Tot slot wordt het mechanisme voor capaciteitsvergoeding (CRM) behouden zonder dat dit extra kosten met zich meebrengt voor de elektriciteitsfacturen. De federale regering handhaaft de huidige garantie dat er geen extra kosten op de elektriciteitsfactuur zullen worden aangerekend. Wij onderzoeken eveneens de mogelijkheid om CRM op administratief en logistiek vlak te optimaliseren. De regering ziet erop toe dat geen extra kosten van het federaal beleid worden aangerekend op de elektriciteitsfacturen van gezinnen en ondernemingen.

Internationale samenwerking.

België moedigt betrokken partijen aan om grensoverschrijdende dossiers in te dienen teneinde de elektriciteitsmarkten beter te integreren. Projecten kunnen beroep doen op het TEN-E-netwerk, de Connecting Europe Facility (CEF) en andere relevante regionale samenwerkingsverbanden zoals Projects of Common Interest (PCI).

Op regionaal en Europees niveau zal worden gestreefd naar een voortschrijdende integratie van de intraday-markt en balanceringsmarkten om zo de liquiditeit, bevoorradingszekerheid en flexibiliteit van het systeem te vergroten.

Dimensie onderzoek, innovatie en concurrentievermogen

Onderzoek en innovatie

Door te investeren in emissievrije energie, duurzame infrastructuur en innovatie kunnen we een krachtige impuls geven aan de werkgelegenheid en de economische groei. Het verhogen van investeringen in duurzame projecten helpt niet alleen om de impact van klimaatverandering te verminderen, maar zal ons ook beter voorbereiden op toekomstige uitdagingen en schokken.

Klimaatverandering vormt een uitdaging maar biedt tegelijkertijd ook heel wat opportuniteiten zeker wat betreft volksgezondheid, open strategische autonomie, technologische ontwikkeling en innovatie en ter ondersteuning van de competitiviteit en ontwikkeling van KMO's. Als we het verstandig aanpakken, zal de duurzame transitie welzijn- en welvaartversterkend werken.

Bovendien moet het klimaatbeleid zelf gebaseerd zijn op een solide wetenschappelijke basis en een realistische visie die moet leiden tot een decarbonisatie van onze economie, minder afhankelijkheid op het gebied van energie en optimalisatie van onze consumptie, inclusief grondstoffen. De federale regering zal ervoor zorgen dat wetenschappelijke vooruitgang op een verantwoorde wijze wordt gebruikt en wordt vertaald in praktische en duurzame oplossingen op het gebied van het milieu met respect voor de concurrentiekracht.

Investeringen staan dan ook centraal in het federale innovatiebeleid. De energietransitie biedt de kans om met innovatie en herstelplannen het economisch weefsel van morgen op te bouwen.

Om die cruciale transitie verder te ondersteunen, beoogt het **Energietransitiefonds** het onderzoek, de ontwikkeling en innovatie op vlak van energie aan te moedigen en te ondersteunen, binnen de federale energiebevoegdheden. Sinds de start van het fonds in 2016 werden reeds 118 projecten gesubsidieerd.

De federale overheid verwelkomt de Europese initiatieven om een liquide-waterstofmarkt op te zetten en te onderhouden. De federale overheid ondersteunt de ontwikkeling van een gereguleerd transportnet om België als import- en doorvoercentrum te positioneren. Die infrastructuur zal de aantrekkelijkheid van de invoer van waterstof vergroten en het concurrentievermogen van Belgische bedrijven ondersteunen.

België beschikt over wereldwijd erkende expertise op **nucleair gebied**, die de regering wil behouden door innovatie en de circulaire economie op dit gebied te ondersteunen. Er wordt met name onderzoek gedaan naar kleine modulaire reactoren (SMR's), de verwerking van gebruikte brandstoffen en afval en het gebruik van MOX. Op 23 december 2021 had de vorige regering een budget van 100 miljoen euro uitgetrokken voor de periode 2023-2028 en werd de roadmap voor het SMR-onderzoeksprogramma van het SCK CEN goedgekeurd.

Concurrentievermogen en koopkracht

De regering zorgt ervoor dat het concurrentievermogen behouden blijft en dat huishoudens en bedrijven betaalbare energierekeningen krijgen, terwijl ze de transitie tussen de verschillende energievectoren begeleidt en de budgettaire beperkingen in acht neemt. We nemen maatregelen om naast particulieren ook kmo's beter te beschermen tegen hoge energiefacturen bij de berekening en wijziging van het bedrag van de voorschotten door de energieleveranciers.

De regering zal de CREG de opdracht geven om haar analyses van de energieprijzen, in samenwerking met de bevoegde instellingen, uit te breiden naar andere grote exportmarkten die rechtstreeks concurreren met de Belgische economie. De regering zal zich baseren op deze analyses, in het bijzonder die van de CREG, om haar beslissingen inzake het beheer van de energiestandaardtarieven (op alle energievectoren) te motiveren. De energietransitie zal worden gedreven door een precieze visie op de impact op economische spelers.

Financiering van onderzoek en innovatie in verband met de energie-unie

Financieringsinstrumenten voor O&O, inclusief EU-fondsen

Instrumenten die bijdragen aan de financiering van onderzoek en innovatie in verband met de Energie-Unie zijn het Energietransitiefonds en de belastingaftrek voor milieuvriendelijke investeringen in O&O.

De financieringsinstrumenten die niet beperkt zijn tot de dimensies van de Energie-Unie, maar er wel toe kunnen bijdragen, zijn het belastingkrediet voor onderzoek en ontwikkeling, de innovatiepremie, de vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers, de belastingaftrek voor inkomsten uit innovatie en het Plan voor Herstel en Veerkracht.

Op Europees vlak wordt gebruik gemaakt van Horizon Europe (waaronder de EIC-versneller), het EUInnovatiefonds, de Europese Investeringsbank, het Europees Investeringsfonds (EIF), InvestEU, EFRO, het LIFE Clean Energy Transition-programma en Connecting Europe Facility Energy. Er wordt ook federale financiering verstrekt voor de medefinanciering van Europese partnerschappen (EUREKA, EUROSTARS...cf. 3.5 (ii)) en ter ondersteuning van IPCEI-projecten. Die Europese instrumenten worden in detail beschreven in punt 3.5 iii en op de website <https://klimaat.be/doc/inzet-eu-fondsen.pdf>.

Schone energie en langetermijndoelstellingen

Er wordt gewerkt aan een duurzaam en klimaatneutraal energiesysteem tegen 2050 met méér elektrificatie (mobiliteit en warmte), méér stuurbare capaciteit en méér opslag, vanuit een technologieneutraal perspectief door duurzame en CO₂-neutrale productiemogelijkheden toe te laten.

Overige bijkomende aspecten gelieerd aan de executive summary en de 5 dimensies

Aanbevelingen per land en Europees Semester

België reageerde op de aanbevelingen per land en droeg bij tot de CESAR-databank¹⁸. In het bijzonder door een energiebeleid te voeren dat de sociale impact van de hoge energieprijzen verzacht en een

¹⁸ https://ec.europa.eu/economy_finance/country-specific-recommendations-database/

winterplan uit te werken dat de energiezekerheid bevordert, door de uitrol van hernieuwbare energie te versnellen, bijkomende maatregelen inzake energie-efficiëntie aan te melden alsook energiebesparende noodmaatregelen te nemen in publieke gebouwen tijdens de winter van 2022-2023, een federale waterstofstrategie uit te werken, en toelatingstermijnen van hernieuwbare energie-installaties in te korten. (Rapport: "Bijdrage van België aan de evaluatie van de aanbevelingen per land (CSR) - semestriële cyclus 2023")

iii. Overzichtstabel met de belangrijkste doelstellingen, beleidslijnen en maatregelen van het plan

Zie NEKP

Internationale engagementen van België

- De regering heeft akte genomen van de engagementen die in Glasgow werden aangegaan.
- België heeft sinds geruime tijd geen elektriciteitsproductie meer op basis van steenkool, en is lid van de "Powering Past Coal Alliance".
- Op internationaal vlak heeft België ook het COP 26 'Statement on International Support for the Clean Energy Transition' ondertekend.
- België heeft op internationaal niveau ook de Global Methane Pledge ondertekend, en sluit zich dus aan bij het streven om de globale methaanemissies tegen 2030 met 30 % naar beneden te brengen ten opzichte van het niveau van 2020.

Op basis van die internationale engagementen werd het beleid van Credendo (Belgisch Exportkredietagentschap) en de houding van België in de bestuursorganen van de Multilaterale Ontwikkelingsbanken aangepast.

1.2. Overzicht van de huidige beleidssituatie

i. Nationaal en Europees energiesysteem en beleidscontext van het nationale plan

De verantwoordelijkheden betreffende economisch, klimaat- en energiebeleid zijn verdeeld tussen de federale overheid en de gewesten (Vlaanderen, Wallonië en Brussels Hoofdstedelijk Gewest). De wet van 8 augustus 1980 legt de verdeling van de bevoegdheden vast.

Hernieuwbare energiebronnen blijven voor het grootste deel behoren tot de exclusieve bevoegdheid van de gewesten, hoewel de federale overheid ook verantwoordelijk is voor het reguleren van de ontwikkeling van offshore windparken, aangezien de territoriale wateren tot haar bevoegdheid behoren. Verschillende coördinatieorganen werden opgericht om de communicatie tussen federale en gewestelijke overheden te faciliteren.

Bestaand samenwerkingsakkoord: een lastenverdeling voor de 2030-doelstellingen

Het sluiten van een intern samenwerkingsakkoord tussen de gewesten en de federale staat voor het bereiken van de klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030 is een prioriteit, om de verantwoordelijkheden van de verschillende actoren die betrokken zijn bij de verwezenlijking van de Belgische doelstellingen juridisch te kunnen verankeren, de inkomsten uit de veiling van emissierechten toe te kunnen wijzen en ze te kunnen gebruiken voor de financiering van hun klimaatbeleid.

Sommige van de prioriteiten gesteld door de huidige federale regering betreffende energiebeleid kunnen als volgt worden samengevat:

- Integratie van de energiemarkt om de bevoorradingszekerheid en concurrerende prijzen te waarborgen.
- Diversificatie van onze toeleveringsketens, zowel voor de bevoorradingszekerheid van energie voor onze strategische sectoren als voor de grondstoffen die essentieel zijn voor onze energiesectoren.
- Investerings in koolstofarme energie, duurzame infrastructuur en innovatie om een sterke impuls te geven aan de werkgelegenheid en de economische groei.
- Beheer van de energiekosten, terwijl de transitie naar een duurzame economie wordt versneld.
- ...

Samen met de Gewesten, werken we een **langetermijnvisie en strategie** met het nodige pragmatisme en ambitie uit die we verankeren in een **interfederaal energiepact** waarbij ieder zijn verantwoordelijkheid neemt om deze uit te voeren.

Door rekening te houden met budgettaire beperkingen, door het voeren van een flankerend beleid op het gebied van fiscaliteit, biobrandstoffen, koolstofarme mobiliteit, productnormen, federale energie-efficiënte overheidsgebouwen en spoorwegen, zal de regering samen met de gewesten een langetermijnvisie en -strategie ontwikkelen. Samen met de geplande offshore windenergie en de productie van kernenergie zal dit flankerend beleid de federale bijdrage vormen aan de verwezenlijking van de Belgische doelstellingen van het klimaatenergiepakket 2020 en 2021-2030 van de EU.

Gezien de federale structuur van België en de bevoegdheidsverdeling, zijn verschillende structuren gecreëerd om consultatie en samenwerking te promoten tussen de verschillende overheidsniveaus en coherentie te verzekeren binnen de acties van de federale staat en haar entiteiten.

Het interfederaal Energiepact werd eind 2017 goedgekeurd door de federale regering¹⁹, en diende zo als inspiratiebron bij het uitwerken van het NEKP 2019 en voor het Belgische energiebeleid voor de periode 2030-2050. Het bevatte ook acties die geïmplementeerd moeten worden op de korte termijn. Dit pact moet echter op verschillende punten worden bijgewerkt. De strategische doelstellingen van het pact moesten België in staat stellen een veilig, duurzaam en consumentgericht energiemodel te garanderen, waarbij de kostprijs voor de gezinnen en de industrie binnen de perken wordt gehouden en erop wordt toegezien dat de internationale engagementen betreffende energie- en klimaatverandering worden behaald.

Zo heeft het pact bijvoorbeeld invloed gehad op de beslissingen van 2022 over de bevoorradingszekerheid en de versnelling van de energietransitie met het oog op een grotere energieonafhankelijkheid.

In het licht van de strijd tegen klimaatverandering zetten we dan ook de energietransitie verder richting een duurzame en klimaatneutrale energieproductie weg van fossiele brandstoffen. Dit doen we door in te zetten op meer elektrificatie en minder afhankelijkheid van import.

ii. Beschrijving van de huidige beleidslijnen en maatregelen op het gebied van energie en klimaat, met betrekking tot de vijf dimensies van de energie-unie

Dimensie decarbonisatie

Emissies en verwijderingen van broeikasgassen

De wet houdende de organisatie van het klimaatbeleid voert een federale cyclus in die gebaseerd is op de routekaarten in tien prioritaire domeinen (duurzame fiscaliteit en financiën, energie, transport en mobiliteit, circulaire economie, federale overheidsgebouwen...) om de follow-up van de voortgang te garanderen en de jaarverslagen voor te bereiden. De inkomsten uit emissierechten kunnen, na een verdeling tussen de gewesten en de federale overheid, zowel bestaande uitgaven en investeringen op het gebied van klimaat als nieuwe en versterkte federale beleidsmaatregelen financieren. De regering heeft een Belgisch Klimaatcentrum opgericht om onderzoek te coördineren en klimaatdiensten te ontwikkelen.

Adaptatie

De gevolgen van de klimaatverandering kunnen erg breed zijn, en alle sectoren van onze samenleving en economie treffen. De gevolgen van de klimaatverandering vereisen dat we risicoanalyses verfijnen.

¹⁹ De Waalse en Brusselse regeringen keurden het Energiepact goed op 14 december 2017. Op 30 maart 2018 keurde ook de federale regering het Energiepact goed. Op dezelfde dag verwelkomde de Vlaamse Regering het Energiepact als een belangrijke ambitienota voor de verdere implementatie van de noodzakelijke energietransitie en engageert ze zich om werk te maken van die transitie naar een haalbare, betaalbare, aanvaardbare, veilige en koolstofarme energievoorziening, die de bevoorradingszekerheid garandeert en de klimaatdoelstellingen helpt te realiseren, in het kader van een brede Vlaamse aanpak inzake energie, klimaat, ruimtelijke ordening, mobiliteit, industrie, wonen enz.

De Nationale Veiligheidsraad zou risicoanalyses in aanmerking moeten kunnen nemen om de sociaal-economische gevolgen van klimaatverandering op de middellange en lange termijn te begrijpen.

Zie 1.1 ii

Fiscaliteit (in functie van decarbonisatie)

Hieronder volgt een overzicht van de PAM's die in het goedgekeurde plan voor 2019 zijn opgenomen.

a. Inventarisatie van alle subsidies voor fossiele brandstoffen

In 2021 werd een eerste federale informatieve inventaris van de subsidies voor fossiele brandstoffen opgemaakt. De regering kan toekomstige inventarissen, indien zij dit nuttig acht, gebruiken als informatieve basis om mogelijke pistes te identificeren voor de geleidelijke afschaffing van deze subsidies voor fossiele brandstoffen (bij voorkeur in Europees context), en erop toe te zien het concurrentievermogen van onze ondernemingen en de koopkracht van onze burgers te vrijwaren.

De federale inventaris werd bijgewerkt in 2023 en 2024, en recent in 2025 met de bedoeling om de inventaris regelmatig bij te werken. Die bijwerking wordt enerzijds gerechtvaardigd door de evolutie van de gegevens van jaar tot jaar en anderzijds door het opgeven of goedkeuren van bepaalde maatregelen. Bovendien werd de lijst van energiesubsidies, inclusief die voor fossiele brandstoffen, in 2021 aan de Europese Commissie meegedeeld, zoals vereist door het NEKP. De resultaten zijn geïntegreerd onder de rubriek 4.6.iv.

b. Een actieplan opstellen om de subsidies voor fossiele brandstoffen geleidelijk af te bouwen

Recente maatregelen zijn onder meer de beperking van de terugbetaling van professionele diesel op 1 januari 2022 en de geleidelijke vermindering van de fiscale aftrekbaarheid van bedrijfswagens op benzine of diesel in het kader van de vergroening van het bedrijfswagenpark.

Circulaire economie

Op 2 juni 2023 keurde de Ministerraad in eerste lezing een voorontwerp van wet goed voor de invoering van een herstelbaarheidsindex voor een reeks huishoudelijke apparaten. Er zal ook onderzoek worden gedaan naar de invoering van een herstelbaarheidsindex voor fietsen en elektrische fietsen. De herstelbaarheidsindex trad in werking op 2 mei 2025. Uiteindelijk zal de Koning bij koninklijk besluit de herstelbaarheidsindex kunnen aanvullen of vervangen door een levensduurindex, waarbij criteria voor robuustheid en betrouwbaarheid worden toegevoegd. Deze wet is ook het startpunt voor een nieuwe raadpleging van de industrie over hoe de levensduur van apparaten kan worden verlengd. Er wordt een platform opgericht om fabrikanten, retailers en reparateurs in staat te stellen de impact te beoordelen van de levensduurindex van toestellen die op de markt worden gebracht. Het platform zal ook worden gebruikt om aanbevelingen te doen aan de overheid om herstellingsactiviteiten te ondersteunen en de levensduur van apparaten te verlengen.

Overige huidige beleidslijnen en maatregelen (PAM)

De voortgezette en gemonitorde beleidslijnen en -maatregelen (PAM's) staan ook onder punt 3.1.1 i., evenals nieuwe bijkomende maatregelen.

Transport / mobiliteit

De projecten van Skeyes, die tot doel hebben de luchtverkeersdiensten duurzamer te maken, worden gefinancierd via een subsidie van 2.745.000 €, door de federale overheid toegekend aan Skeyes. De uitvoering van deze road map wordt jaarlijks geëvalueerd in functie van het gebruik van deze subsidie.

In 2023 werd een subsidie van 2.000.000 € toegekend aan Brussels Airport Company om de uitvoering te financieren van pilootprojecten voor de levering van SAF aan de luchthaven. Aangezien de subsidie niet werd gebruikt in 2024, werd beslist om de duur van deze subsidie met een jaar te verlengen tot 31/12/2025.

Hernieuwbare energie

België is van oudsher afhankelijk van energie-import omdat het niet over voldoende natuurlijke rijkdommen beschikt. Daarom bestaat onze strategie erin onze troeven op het vlak van koolstofarme energie verder uit te bouwen, onze voorziening van energie en nodige grondstoffen voor de transitie te diversifiëren, en de circulaire economie te stimuleren. Die strategie geldt zowel voor de energiebronnen zelf als voor de apparatuur en materialen die nodig zijn om de energietransitie te waarborgen. Zo vereist de exploitatie van hernieuwbare energiebronnen de invoer van hoogwaardige productiemiddelen en, indien mogelijk, de terugkeer van een deel van de industriële productie naar Europa. De bronnen voor de bevoorrading met uranium, gas, olie en koolstofneutrale moleculen zullen ook worden gediversifieerd om een te sterke afhankelijkheid van bepaalde actoren te vermijden. Tot slot zal de circulaire economie van metalen, niet-metalen zeldzame aardelementen en uranium worden bevorderd in het kader van de herindustrialisering van het land en het continent.

Maar zelfs een massaal gebruik van onze eigen natuurlijke rijkdommen zal niet volstaan om aan onze energievraag te voldoen. Daarom zal invoer een groot deel van onze energievoorziening blijven uitmaken. Onze invoer zal verschuiven naar hernieuwbare elektriciteit uit andere landen, met name uit landen rond de Noordzee, die een groot potentieel hebben voor elektriciteitsproductie op zee. Zo zorgen we voor meer diversificatie. Bovendien hebben Belgische bedrijven veel ervaring opgedaan in de offshore windenergiesector en kunnen we die blijven exporteren naar andere landen.

Het versterken van de bevoorradingketens en de transportinfrastructuur is dan ook essentieel om de energiezekerheid te waarborgen en om bij te dragen aan de Europese energiebevoorrading.

De productie van hernieuwbare elektriciteit is het afgelopen decennium sterk gegroeid. De bruto elektriciteitsproductie door hernieuwbare energie bedroeg in 2023 27,5 TWh op een totaal van 93,7 TWh, ofwel 32,8 %. De offshore windmolenparken hebben 8,0 TWh elektriciteit geproduceerd in 2023²⁰.

²⁰ [Belgian Energy Data Overview - januari 2024 | FOD Economie \(fgov.be\)](#)

Hernieuwbare energie in de transportsector

De nieuwe RED III-richtlijn voorziet in ambitieuzere doelstellingen voor het aandeel van hernieuwbare energie in de transportsector en breidt deze uit tot de maritieme sector en de luchtvaart. Daarom zal een diverser gebruik van hernieuwbare energiebronnen noodzakelijk zijn.

De wet van 16 december 2022 tot wijziging van de wet van 17 juli 2013 houdende de minimale nominale volumes duurzame biobrandstoffen die de volumes fossiele motorbrandstoffen, die jaarlijks tot verbruik worden uitgeslagen, moeten bevatten, voorziet in een uitfasering van de bijdrage van biobrandstoffen die geproduceerd zijn op basis van palmolie of sojaolie, met ingang van respectievelijk 1 januari 2023 en 1 juli 2023.

In de wet van 31 juli 2023, die de RED II-richtlijn omzet, wordt voorzien in een grotere bijdrage van andere vormen van hernieuwbare energie in de streefcijfers voor het vervoer, en in een geleidelijke vermindering van de bijdrage van biobrandstoffen van de eerste generatie, gevolgd door een evaluatie in 2028. Er werd een register opgezet om de boekhouding van hernieuwbare energie-eenheden voor de vervoerssector mogelijk te maken en om zo een shift te bewerkstelligen van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare elektriciteit en hernieuwbare moleculen.

Gefluoreerde gassen

In Europa werd in 2006 een eerste verordening inzake gefluoreerde broeikasgassen aangenomen. In 2015 werd die verordening vervangen door de tweede Verordening (EU) nr. 517/2014. De derde en huidige verordening, die in werking trad onder het nummer 2024/573, versterkt de Europese ambities verder door te streven naar een eliminatie van gefluoreerde gassen tegen 2050.

Andere elementen van de dimensie (inclusief e-mobiliteit, ETS..)

a. Duurzame financiering

- Groene OLO's:

De federale regering heeft in 2018 en 2019 voor het eerst groene OLO's (groene OLO 86) uitgegeven. Op 14 september 2022 heeft de federale regering een tweede groene obligatie (OLO 96) uitgegeven voor een initieel bedrag van 4,5 miljard euro. Die vervalt op 22 april 2039. De uitstaande waarde van die obligatie werd vervolgens ook verhoogd tot 5,36 miljard euro op 31 mei 2023.

b. Internationale solidariteit

Voor de periode 2021-2024 had de federale regering zich verbonden (i) tot een minimale bijdrage van 100 M€/jaar via de DGD en (ii) bovendien een bijdrage te waarborgen tot de internationale klimaatfinanciering, overeenkomstig de nieuwe gekwantificeerde collectieve doelstelling (NCQG) van de klimaatconferentie in Bakoe (COP30 van de CCNUC, november 2024). Deze doelstelling werd reeds bereikt tijdens de jaren 2021-2023 (216 miljoen euro in 2023). Het mobiliseren van privéfinancieringen heeft trouwens een recordbedrag bereikt van 490 miljoen euro in 2023.

Dimensie energie-efficiëntie

De zorgen omtrent bevoorradingszekerheid zullen niet plots verdwijnen. Er zijn echter ook “verbruiksinstrumenten” waarmee we de bevoorradingszekerheid positief kunnen beïnvloeden. Eén

daarvan is het Energy Label voor huishoudelijke producten. Daarnaast zal erop toegezien worden dat deze wetgevingen voldoende gekend zijn door fabrikanten en invoerders, dat ze hierin bijgestaan worden, en dat indien nodig wordt opgetreden tegen misbruik. Om die opdrachten ten aanzien van veelal EU-wijde bedrijven op efficiënte wijze uit te voeren, zal België actief participeren in bestaande en toekomstige EU-samenwerkingsprojecten rond het Energy Label, zoals we reeds doen in het EEPliant3 project.

Dimensie energiezekerheid

Diversificatie energiebronnen²¹

De exploitatie van de natuurlijke fossiele energiebronnen in België is onvoldoende rendabel. De laatste steenkoolmijn is in 1992 gesloten. Er is nu slechts een kleine terugwinning van steenkool uit slakkenbergen en winning van mijngas voor de productie van elektriciteit en warmte. Bijgevolg is de afhankelijkheid van de invoer van fossiele brandstoffen om in de binnenlandse energiebehoeften te voorzien zeer groot.

In 2023 bedroeg de energieafhankelijkheid, d.w.z. de verhouding tussen de netto invoer en de som van het bruto binnenlands verbruik en de voor de internationale scheepvaart geleverde energie, 76,1 %. Diversificatie van de invoerlanden en strategische voorraden zijn de belangrijkste manieren om de continuïteit van de energievoorziening te waarborgen²².

Tabel 1: Netto invoer van energie in België, 2023

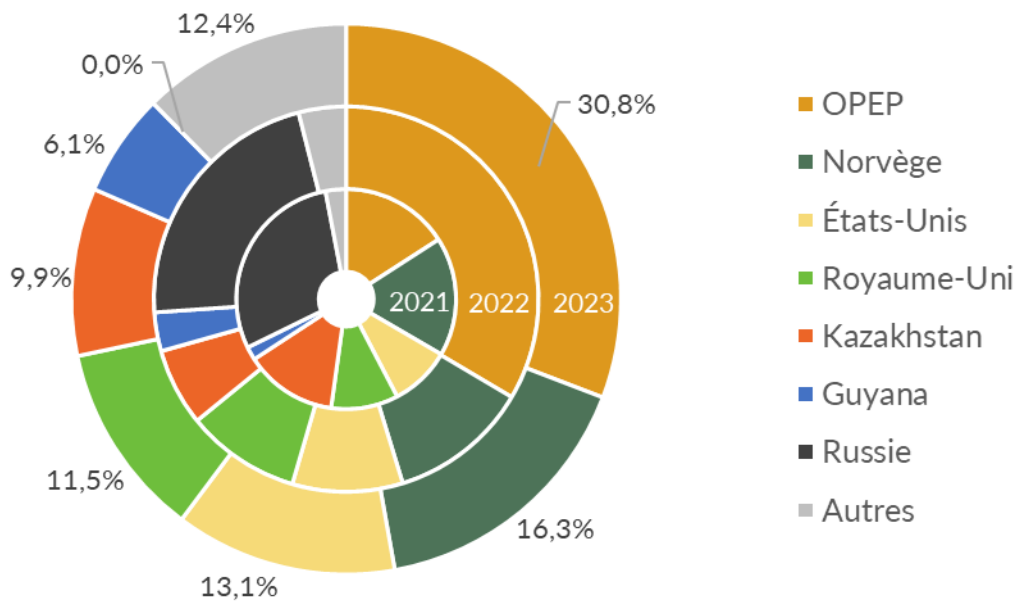
Netto invoer	Mtep	
Aardolie en olieproducten	27,1	
Aardgas	12,3	
Vaste fossiele brandstoffen	2,4	
Elektriciteit	0,1	
Hernieuwbare brandstoffen en afval	0,7	
Totaal	42,7	

België waakt over de diversificatie van zijn aardolie- en gasbronnen. In 2023 kwam bijna een derde van de ingevoerde ruwe aardolie uit een OPEC-land, hoofdzakelijk uit Angola (9 %) en Irak (6,8 %). Sinds 2022 moest België het verlies aan invoer uit Rusland (30 %) compenseren door zijn bevoorradingsbronnen uit te breiden, een diversificatie die in 2023 verder werd versterkt.

²¹ <https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/energie-cijfers/belgian-energy-data-overview>

²² Energy Key Data, economy.fgov.be. Februari 2023.

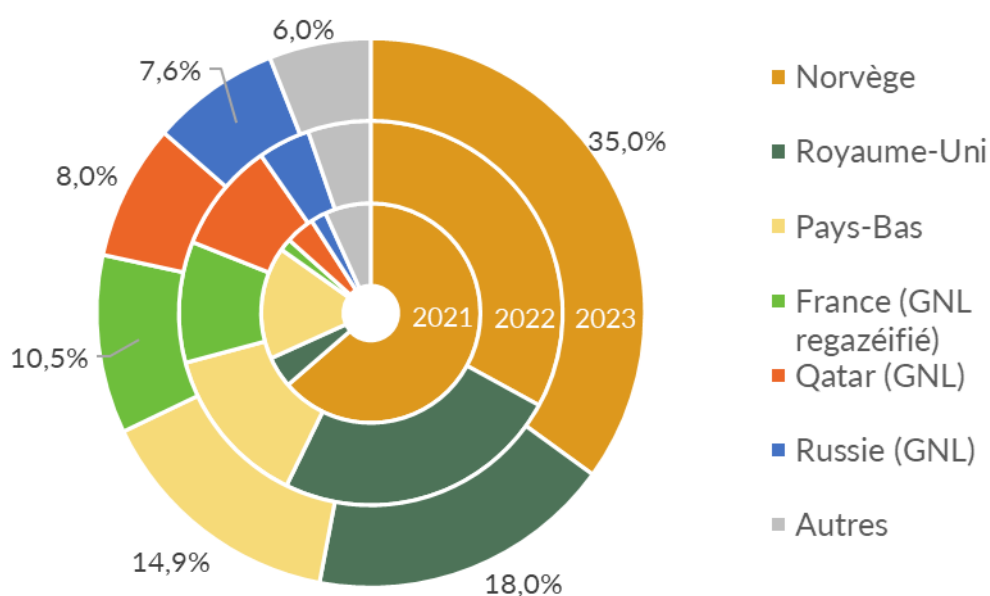
Figuur 1: Oorsprong van invoer van ruwe olie

België bevindt zich op een internationaal kruispunt voor gas, met grensinterconnectiepunten met verschillende landen en de haven van Zeebrugge waarlangs vloeibaar aardgas (LNG) wordt ingevoerd. In 2023 ging 70 % van het gas dat België binnenkwam naar een buurland; ten opzichte van 50 % in 2021.

De netto invoer is volgens Eurostat minder representatief door de verwerking van LNG, dat ook hervergast en vervolgens opnieuw uitgevoerd gas omvat. Daarom wordt hier de oorsprong van het in België verbruikte of opgeslagen aardgas weergegeven.

Figuur 2: Oorspong van invoer van verbruikt aardgas

In 2023 kwam 78,9 % van het in België verbruikte gas binnen via een pijpleiding. Sinds 2021 is het aandeel van Noors gas met 28,7 punten gedaald, terwijl dat van het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk (hervergast LNG) met respectievelijk 13,4 en 8,7 punten is gestegen. Het aandeel LNG is ook sterk gestegen tot 21,1 % in 2023 ten opzichte van 7,1 % in 2021. Het gas dat per schip werd ingevoerd uit Qatar en Rusland vertegenwoordigde respectievelijk 8,0 % en 7,6 % in 2023, ten opzichte van 4,3 % en 2,3 % in 2021. De categorie “Overige” omvat meerdere landen waaronder de Verenigde Staten, Algerije en Duitsland.

In België is de enige ondergrondse aardgasopslag in Loenhout, met 8,7 TWh aan capaciteit, waarvan 7,6 TWh voor commerciële capaciteit. Eind 2022 beschikte België over een elektriciteitsopslagcapaciteit van 1.427 MW (1.307 MW pompaccumulatie en 120 MW batterijen).

Hernieuwbare waterstof speelt een sleutelrol in de diversificatie van de bevoorradingsbronnen en de vermindering van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, rekening houdend met de geopolitieke uitdagingen om een betrouwbare en duurzame toegang tot hernieuwbare moleculen te garanderen. Er wordt bijzondere aandacht besteed aan de diversificatie van de bevoorradingsbronnen, om rekening te houden met de uitdagingen op het vlak van geopolitieke stabiliteit.

Om de bevoorradingszekerheid op de lange termijn te garanderen, zullen we de nadruk leggen op de volgende prioriteiten:

Elektriciteit

- De productiecapaciteit van elektriciteit wordt continu gemonitord (op basis van een nieuwe studie over de bevoorradingszekerheid)
- Zie supra onder punt 3.3. Verbeteren van het ontwerp van het capaciteitsremuneratiemechanisme (CRM)

Crisisbeleid

Elektriciteit

Het eerste definitieve risicoparaatheidsplan voor elektriciteit werd op 20 januari 2022 bij de Europese Commissie ingediend. De hervorming van het beleid inzake het beheer van elektriciteitscrises zal worden voortgezet, op basis van het advies van de Europese Commissie over dit plan en in overleg met de betrokken belanghebbenden, waarbij de nadruk zal liggen op mogelijke vectoren en grensoverschrijdende gevolgen. Daarnaast zijn er op nationaal niveau inspanningen geleverd om het bestaande rechtskader te versterken.

Gas

Sinds de inval van Rusland in Oekraïne, heeft de federale overheid ook voor aardgas haar crisisbeleid aangescherpt, en dit zowel op initiatief van de federale minister van Energie, als vanwege de verplichtingen die door verschillende Europese (nood)verordeningen werden opgelegd. Op federaal niveau werd het noodplan voor aardgasbevoorradingszekerheid twee keer aangepast bij ministerieel besluit, in april en in september 2022. Hierbij werden verschillende categorieën van afnemers gedefinieerd en werd het aandeel van de consumptie door beschermde afnemers (huishoudens en essentiële sociale diensten) bepaald. Daarnaast werd er ook op federaal niveau een kader gecreëerd om de volledige benutting van de ondergrondse gasopslag te Loenhout te benutten.

Aardolie

Rekening houdend met de ervaring van de crisis in Oekraïne zal het Nationaal Olie Bureau (NOB) de procedures voor het beheer van een internationale crisis blijven ontwikkelen en verfijnen. De procedures voor het beheersen van een nationale crisis omvatten het vaststellen van indicatoren om de dreiging van een nationale crisis te detecteren. We zullen de nodige stappen zetten om de prioritaire gebruikers van aardolieproducten in geval van crisis te identificeren. De samenwerking met de NCCN inzake het nationale oliecrisisbeleid zal verder worden versterkt. In het kader van de crisisparaatheid zullen we de taken van ASEVA evalueren en bekijken welke bredere rol ASEVA kan spelen met betrekking tot het beheer en de opslag van andere soorten energieproducten dan aardolie en aardolieproducten.

Verlenging kerncentrales

Gezien de evolutie van de energieprijzen en de onzekerheden in verband met de aardgasbevoorrading heeft de vorige federale regering eind 2023 een definitief akkoord gesloten met ENGIE om de exploitatie van de kernreactoren van Tihange 3 en Doel 4 met 10 jaar te verlengen. Specifiek met betrekking tot Doel 4 en Tihange 3 kiest de regering voor een extra verlenging van de levensduur met minimaal 10 jaar. De regering heeft de wet van 2003 inzake de uitstap uit kernenergie herzien en streeft naar een capaciteit van kernenergie van 4 GW, in onze energiemix, zowel met reactoren waarvan de levensduur op de korte termijn wordt verlengd als met een programma voor de bouw van nieuwe capaciteit op de lange termijn. De besprekingen met de exploitant moeten nu betrekking hebben op de exploitatieduur van deze eenheden – in nauwe samenwerking met en met volledige naleving van de voorrechten van de Veiligheidsautoriteit – en op de eventuele verlenging van andere eenheden om in de elektriciteitsbehoeften van het land te voorzien.

Via de wet van 17 mei 2025 heeft België alle verboden opgeheven in verband met de industriële productie van elektriciteit door splijting van kernbrandstoffen; de data voor de buitengebruikstelling van bestaande eenheden zijn opgeheven, evenals het verbod op de bouw van nieuwe eenheden.

Dankzij de centrale ligging in West-Europa en de **sterk geconnecteerde net-infrastructuur met de ons omringende landen** bevindt ons land zich in een unieke positie. Dit geldt overigens zowel voor elektriciteit en aardgas – er moet ook worden gewezen op het feit dat in België slechts 4 à 6 % Russisch aardgas wordt verbruikt – als voor aardolie. Ons land is dan ook in staat om grote hoeveelheden elektriciteit, gas en aardolie door te voeren. Dat is zonder meer een belangrijke troef voor de eigen energiebevoorrading.

De uitgebreide lijst van maatregelen als antwoord op de hoge energieprijzen staan beschreven en opgelijst onder hoofdstuk 3, dimensie interne energiemarkt.

Dimensie interne energiemarkt

Interconnecties

België speelt een cruciale rol als doorvoerland voor gas en zet in op het versterken van zijn interconnecties qua elektriciteit, met name voor offshore windenergie (zie interconnecties Noordzee). Zo heeft de TSO Elia een kosten-batenanalyse uitgevoerd met betrekking tot de haalbaarheid van interconnecties van Nautilus en het toekomstige Deense energie-eiland. In mei 2022 werd een Federaal Ontwikkelingsplan van het transmissienet voor de periode 2024-2034 goedgekeurd.

Het Belgische waterstofnetwerk omvat interconnecties met de buurlanden (Nederland, Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk). Die verbindingen zijn essentieel om de bevoorrading veilig te stellen, grensoverschrijdende uitwisselingen te vergemakkelijken en de Europese integratie te ondersteunen. Ze dragen bij tot de versterking van de rol van België als waterstofhub.

Infrastructuur voor energietransmissie (projecten)

Loskoppeling van het federaal technisch reglement en de gedragscode:

Om in overeenstemming te zijn met de “Elektriciteitswet” werd het koninklijk besluit van 22 april 2019 betreffende het technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de

toegang ertoe opgesplitst in een nieuw koninklijk besluit betreffende het federaal technisch reglement en een gedragscode die op 22 oktober 2022 door de CREG werd gepubliceerd.

Marktintegratie

Richtlijn 2019/944 werd omgezet in Belgisch recht door de wet van 23 oktober 2022²³ en eveneens door de wet van 21 mei 2023²⁴.

Energiearmoede en betaalbaarheid

Bestrijding energiearmoede

Er kunnen verschillende bestaande sociale maatregelen op vlak van energie worden opgesomd die residentiële klanten met een laag inkomen of in een kwetsbare situatie beschermen. Dit beleid draagt bij aan het beperken van de impact van de energiefactuur op de koopkracht.

In 2022 heeft de regering het vierde nationaal plan ter bestrijding van armoede en ongelijkheid aangenomen, POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid, november 2022²⁵.

Sociaal tarief voor elektriciteit, aardgas en warmtenetten

Het sociaal energietarief is een tarief dat goedkoper is dan de gemiddelde marktprijs en wordt berekend door de federale energieregulator (CREG) op basis van de goedkoopste tarieven op de markt. Een plafoneringsmechanisme treedt in werking wanneer de prijzen plots sterk stijgen. Voor elektriciteit kan het sociaal tarief maximaal 10 % stijgen per kwartaal en 20 % boven het gemiddelde van de afgelopen vier kwartalen. Voor gas zijn die percentages respectievelijk 15 % en 25 %. Het sociaal tarief wordt gefinancierd door bijzondere accijnzen op de energiefactuur.

Fonds Gas en Elektriciteit

De OCMW's kunnen voor de meest kwetsbaren via het fonds Gas en Elektriciteit voorzien in preventieve en remediërend steun voor burgers die het financieel niet aankunnen om hun gas- en of elektriciteitsfacturen te betalen. Dat fonds wordt gefinancierd door bijzondere accijnzen op de energiefactuur.

- In 2021 werd het sociaal fonds voor gas en elektriciteit versterkt met 16 miljoen euro, en met 20 miljoen euro in 2024.

²³ 23 OCTOBRE 2022. - Loi modifiant la loi du 29 avril 1999 relative à l'organisation du marché de l'électricité et portant transposition de la directive (UE) 2019/944 du Parlement européen et du Conseil du 5 juin 2019 concernant des règles communes pour le marché intérieur de l'électricité et modifiant la directive 2012/27/UE op [Justel databank](#)

²⁴ 21 mei 2023 - Wet houdende diverse bepalingen inzake energie op [Justel databank](#)

²⁵ https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/vierde-federaal-plan-tegen-armoede-en-ongelijkheid_0.pdf

Sociaal verwarmingsfonds (stookoliefonds)

Voor burgers die zich in een moeilijke situatie bevinden, maar met stookolie of mazout verwarmen werd het Sociaal verwarmingsfonds opgericht. Dit fonds komt gedeeltelijk tussen in de betaling van de verwarmingsfactuur als men behoort tot bepaalde doelgroepen. Het Sociaal verwarmingsfonds wordt gefinancierd door de bijdrage op de energiefactuur.

- Tijdens de energiecrisis zijn extra middelen vrijgemaakt om een hogere toelage te kunnen toekennen en is het aantal liter dat in aanmerking komt voor bulklevering verhoogd.

Gespreid betalen

Het systeem van gespreide betaling biedt klanten de mogelijkheid om de factuur voor stookolie of mazout in schijven te betalen. Het voordeel van dit systeem is dat een grote levering kan plaatsvinden zonder dat de klant in een keer een grote som geld moet betalen.

Energiearmoede-indicatoren

Op 19 april 2024 werd een koninklijk besluit gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad waarin de criteria worden vastgelegd voor de beoordeling van het aantal huishouden dat kampt met energiearmoede. Het definieert de indicatoren van energiearmoede en verwijst voor de definitie van energiearmoede naar artikel 2, 52), van de Richtlijn 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU, artikel 29.

Deze indicatoren kunnen gebruikt worden om energiearmoede te monitoren en om (toekomstig) beleid rond energiearmoede vorm te geven en toekomstige doelen te bepalen.

De Koning Boudewijnstichting brengt elk jaar een barometer energiearmoede uit. Daaruit bleek in 2024 dat 21,8 % van de Belgische huishoudens in energiearmoede leeft, een cijfer dat stabiel is gebleven sinds 2009. Het onvermogen om nutsrekeningen te betalen en de woning voldoende warm te houden zijn de belangrijke factoren in die indicator²⁶. De bestrijding van die armoede, die verband houdt met onbetaalde rekeningen en onvoldoende verwarming, valt onder de bevoegdheid van de gewesten. Desalniettemin is een gecoördineerde, interfederale aanpak essentieel om doeltreffende oplossingen door te voeren. De verschillende regeringen kunnen gecoördineerde maatregelen nemen die samen inzetten op verschillende oplossingspistes²⁷.

²⁶ Risico op armoede of sociale uitsluiting, Statbel, 29 januari 2025.

<https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/risico-op-armoede-sociale-uitsluiting#documents>

²⁷ Persbericht, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 16 februari 2023. <https://us19.campaign-archive.com/?u=e2b0eb80f6a70ad123adde8a0&id=50f718e6e3> en Persbericht 16 februari 2023 van Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, Persbericht - Cijfers EU-SILC 2022 (campaign-archive.com) CAB DC: Communiqué de presse - Chiffres EU-SILC 2022 (campaign-archive.com)

Belasting overwinsten

Een analyse van de energieregulator CREG toont, net als een rapport van de NBB, aan dat bepaalde energiebedrijven aanzienlijke winstmarges kunnen behalen, wat leidt tot hoge facturen voor huishoudens en bedrijven. Dat is met name te wijten aan de wijze waarop de energieprijzen op de markten tot stand komen. Op EU-niveau werd een plafond ingevoerd via de verordening van 6 oktober 2022 die een solide basis biedt voor een overwinstbelasting, waarbij een plafond opgelegd wordt op de inkomsten van inframarginale technologieën in de elektriciteitssector. De federale regering heeft een dergelijk plafond ingevoerd vanaf 2022 tot 30 juni 2023.

In de petroleumsector werd een solidariteitsbijdrage ingevoerd van 300 miljoen euro in 2022 en in 2023. Er wordt voor gezorgd dat die bijdrage niet doorgerekend kan worden aan de pomp. Tot slot wordt aan Fluxys, de gas-TSO, een solidariteitsbijdrage gevraagd van 300 miljoen euro. Al deze maatregelen samen maken middelen vrij om de burgers en de bedrijven te helpen met hun hoge energiefacturen.

Accijnshervorming

Teneinde de koopkracht van de huishoudens te beschermen en de gevolgen van de schommelingen van de elektriciteits- en aardgasrijzen op een structurele manier beter te beheersen, wordt de federale fiscaliteit op de energiefactuur hervormd. De btw op leveringen van aardgas, elektriciteit en warmte via warmtenetten in het kader van residentiële contracten wordt permanent verlaagd naar 6 %, gekoppeld aan een hervorming van de accijnzen op deze producten.

Dimensie onderzoek, innovatie en concurrentievermogen

België heeft zijn doelstelling om 3% van zijn bruto binnenlands product te besteden aan O&O overtroffen, met 3,43% in 2022 (2,06% in 2010). Sinds 2022 staat België daarmee op de eerste plaats van de EU-lidstaten, en heeft het Zweden (3,4%) ingehaald²⁸. België is ook koploper op het vlak van O&I in de sector van de privéondernemingen (business enterprise sector), die in 2021 goed was voor 2,53% van het BBP²⁹. Vlaanderen heeft 3,65% van zijn totale bruto binnenlands product bestemd voor O&O in 2021, Wallonië 3,61% en Brussel 2,49%.³⁰

De Belgische overheid geeft directe steun aan O&O in de vorm van subsidies. In 2023 zal deze vorm van steun overeenkomen met 0,09% van het BBP. Naast deze directe steun biedt de federale overheid ook fiscale stimuli voor O&O, waarbij deze indirecte steun 0,23% van het BBP bedraagt in 2023. Door deze twee steunmaatregelen staat België op de zevende plaats in de OESO-rangschikking³¹.

²⁸ GERD per prestatiesector, Eurostat [TOTAL], 27 januari 2023.geraadpleegd op 22/03/2023 https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/RD_E_GERDTOT_custom_5334294/default/table?lang=enhttps://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/RD_E_GERDTOT_custom_5334294/default/table?lang=en

²⁹ Eurostat, GERD per prestatiesector, RD_E_GERDTOT, op 22/03/2023/03/2023, ibid.

³⁰ Eurostat en OESO, GERD per prestatiesector en NUTS 2-regio's, rd_e_gerdreg, geraadpleegd op 29/03/2024 https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/rd_e_gerdreg_custom_10615279/default/table?lang=en

³¹ [Fiscale stimulansen voor R&D | OESO](#), extractie van de feiten op 01/05/202

Hoewel sommige evaluaties suggereren dat de doeltreffendheid van deze steun kan worden verbeterd, levert het Planbureau³² ook robuuste en bevestigde aanwijzingen van verschillende evaluaties die aantonen dat directe steun (regionale subsidies) en de gedeeltelijke vrijstelling van de betaling van roerende voorheffing op de salarissen van O&O-personeel bedrijven aanmoedigen om te investeren in O&O-activiteiten, boven op de overheidssteun die ze ontvangen.³³

Investerings vormen dus de kern van het innovatiebeleid. De energietransitie is een kans om de economische structuur van morgen op te bouwen door middel van innovatie en herstelplannen.

"Waterstof staat bijvoorbeeld ook hoog op de agenda van de verschillende entiteiten. Het Belgische herstel- en veerkrachtplan heeft in dit kader een aantal projecten voorgesteld"³⁴. Vlaanderen en het Waals Gewest hebben waterstofstrategieën aangenomen.

Financiering van onderzoek en innovatie in verband met de energie-unie

Zie 1.2.i "Dimensie onderzoek, innovatie en concurrentievermogen"

Financiering van klimaatactieonderzoek

Het budget dat door de POD Wetenschapsbeleid (Belspo) wordt toegekend aan klimaatonderzoek bedraagt ongeveer 33 miljoen euro voor de periode 2022-2026, d.w.z. ongeveer 6,6 miljoen euro per jaar, tot eind 2025³⁵

Bovendien moet de federale regering een rol spelen in de coördinatie van de nationale onderzoeksinspanningen en op het raakvlak tussen klimaatwetenschap en klimaatbeleid, in het bijzonder via het nieuwe Belgische Klimaatcentrum (zie 3.1.1.i.10.). De FOD Wetenschapsbeleid biedt ook onderdak aan de focal points van het IPCC en het IPBES. Daartoe bevordert het de mobilisatie van Belgische expertise in de IPCC- en IPBES-evaluatieoefeningen en voorziet het in de verspreiding van IPCC-rapporten naar de betrokken federale en gefedereerde administraties en naar de betrokken sectoren.

Energietransitiefonds

Het Energietransitiefonds³⁶ beoogt onderzoek, ontwikkeling en innovatie op het vlak van energie aan te moedigen en te ondersteunen binnen de federale energiebevoegdheden. In dat kader organiseert de Algemene Directie Energie elk jaar een oproep tot voorstellen overeenkomstig artikel 3, §1, van het koninklijk besluit van 9 mei 2017 tot vaststelling van de gebruiksvoorwaarden van het Energietransitiefonds.

³² [Federal Planning Bureau - Publication - Public Support to Business Research and Development in Belgium - Fourth evaluation, 22/11/2022](#) en Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, [Werkgelegenheid en Concurrentievermogen O&O en de valorisatie ervan in België: een eerste diagnose, 28/09/2021](#)

³³ [Federal Planning Bureau - Publication - Public Support to Business Research and Development in Belgium - Fourth evaluation, 22/11/2022](#)
³⁴ *Ibid.*

³⁵ Données Belspo fournies le 28/03/2024, la liste des projets financés est disponible le site web <https://climat.be/doc/belspo-climate-related-projects-and-funds-2021-2026.pdf>

³⁶ Energietransitiefonds, economie.fgov.be, 20 februari 2023.
<https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/energietransitie/energietransitiefonds><https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/energie-transitie/energietransitiefonds>

Meer informatie in 3.5 (i).

Waterstof

Om de leiderspositie van in België gevestigde bedrijven en onderzoeksinstituten die actief zijn in waterstof- en waterstofderivaattechnologieën te behouden, paste de vorige federale regering de instrumenten waarover ze beschikte aan en ontwikkelde ze nieuwe O&O-instrumenten om hun bijdrage tot innovatie in H₂-technologieën te maximaliseren, in het bijzonder via subsidies die worden toegekend in het kader van het Energietransitiefonds. Die regering heeft ook twee specifieke oproepen tot het indienen van projecten ondersteund - Clean Hydrogen To Belgium, gericht op onderzoek, ontwikkeling en demonstratie van waterstoftechnologieën en -infrastructuren, en Clean Hydrogen for Clean Industry, gericht op de productie en het industriële gebruik van waterstof - met inachtneming van de federale bevoegdheden en het "do no significant harm"-beginsel.

Schone energie en langetermijndoelstellingen

Op 29 oktober 2021 keurde de federale regering haar eerste waterstofstrategie goed. Dit document kondigde voor het eerst de federale ambities aan op het gebied van hernieuwbare moleculen en de rol van hub die België in Europa wil spelen. Sindsdien zijn er een aantal maatregelen genomen. Op 12 oktober 2022 keurde de federale regering een update van deze strategie goed om de stand van zaken bij de uitvoering ervan weer te geven. In het licht van de recente ontwikkelingen in de sector zijn aanvullende maatregelen aangekondigd. De federale waterstofstrategie wil waterstof en hernieuwbare moleculen gebruiken om bepaalde toepassingen klimaatneutraal te maken wanneer elektrificatie economisch niet haalbaar of technisch niet realistisch is. Dit betreft voornamelijk de industrie en het vervoer van goederen, de luchtvaart en het vervoer over zee.

Financieringsmaatregelen incl. inzet EU-fondsen

Een overzicht van het gebruik van Europese fondsen wordt gepresenteerd in paragraaf "5.3 Overzicht van investeringsbehoeften".

De federale overheid ondersteunt haar waterstofbeleid op een aantal manieren. In het kader van het Nationaal Herstel- en Veerkrachtplan (NRRP) wijst zij bijvoorbeeld 50 miljoen euro toe aan de projectoproep "Clean Hydrogen for Clean Industry" en nog eens 15 miljoen euro aan de projectoproep "Clean Hydrogen to Europe ". Deze projecten zijn al eerder in de tekst beschreven. Het plan voor herstel en veerkracht voorziet in extra financiering om het federale wetenschapsbeleid te versterken. Als onderdeel van dit plan is 16,2 miljoen euro gereserveerd voor het project "Waterstofftestinstallatie voor wetenschappelijk en toegepast onderzoek". Het plan omvat ook 6 miljoen euro steun voor de productie van waterstof voor de staalindustrie.

iii. Kernpunten van grensoverschrijdend belang

Er is een nationaal initiatief genomen met de regionale dialoog in het kader van het Pentilaterale Energieforum (PLEF). In 2019 en 2023 is overleg gepleegd met de Penta-landen.

Zie ook de punten 1.3 en 1.4 hieronder.

iv. *Administratieve structuur van de uitvoering van het nationale energie- en klimaatbeleid*

Nationaal

Overeenkomstig het samenwerkingsakkoord tussen de federale staat en de gewesten over de coördinatie van energiekwesties, ondertekend op 18 december 1991, hebben de federale regering en de drie gewestregeringen een officieel orgaan opgericht voor de bespreking en coördinatie van alle energiekwesties onder de naam ENOVER (Overleggroep Staat-Gewesten voor Energie). Deze ENOVER-groep komt maandelijks bijeen en heeft verschillende permanente en ad hoc thematische werkgroepen voor nationale, Europese en internationale prioriteiten.

De ENOVER-groep wordt voorgezeten door de DG van de Algemene Directie Energie van de FOD Economie en bestaat uit afgevaardigden van de vier energieadministraties en de vier kabinetten bevoegd voor energiezaken, de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie en de directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie van de FOD Buitenlandse Zaken. Het secretariaat wordt waargenomen door de AD Energie.

De Nationale Klimaatcommissie (NKC) werd opgericht door het samenwerkingsakkoord van 14 november 2002 om het Belgische klimaatbeleid op nationaal niveau te coördineren. De NKC is actief sinds 2003 en is verantwoordelijk voor het opstellen en opvolgen van het Nationaal Klimaatplan en het uitvoeren van internationale en Europese rapporteringsverplichtingen³⁷.

In het kader van de Europese verplichtingen (RED, EED, ESR) werden een reeks samenwerkingsakkoorden gesloten over de verdeling van de doelstellingen voor 2020 en - gedeeltelijk - 2030 (over de verdeling van bepaalde klimaat- en energie-inspanningen die België moet leveren en over de verdeling van de opbrengsten van de veiling van emissierechten die aan België worden toegekend voor de jaren 2021 en 2022) en de uitvoering van de bepalingen van het Kyoto-protocol (nationale samenwerkingsakkoorden over "burden sharing").

De NKC (Nationale Klimaatcommissie) bestaat uit vertegenwoordigers van de vier betrokken entiteiten. Vier gemandateerde vertegenwoordigers worden aangesteld door hun respectieve regeringen. Leden kunnen zich laten bijstaan door deskundigen. De NKC wordt bijgestaan door werkgroepen die verantwoordelijk zijn voor de verschillende rapportageverplichtingen waarvoor technische expertise vereist is (bijv. inventarisatie van de WGen, prognoses, ETS, governance, etc.).

Het NEKP wordt opgesteld en gecoördineerd door een gezamenlijke *stuurgroep* die werd opgericht en gemandateerd door de Nationale Klimaatcommissie (NKC) en ENOVER (zie meer details hierboven onder conceptie en uitleg, Belgische coördinatie en onder 1.2 iv. Nationaal).

Federaal

De wet van 15 januari 2024 houdende de organisatie van het federale klimaatbeleid heeft een jaarlijkse federale beleidscyclus opgesteld voor de opvolging van de uitvoering van het federale beleid en federale maatregelen inzake klimaat. Deze cyclus waarborgt eveneens de responsabilisering van

³⁷ Samenwerkingsakkoord, Belgisch Staatsblad, 15 april 2003. https://www.cnc-nkc.be/sites/default/files/content/swaklimaat_2002_fr_nl.pdf

de betrokken ministers en departementen voor de operationalisering van de federale bijdrage aan het nationaal energie- en klimaatplan (NEKP) en aan haar open bijwerkingen. Jaarlijks wordt er een syntheseverslag opgesteld over de stand van zaken van de uitvoering van het federaal klimaatbeleid 2021-2030 om de stand van zaken uit te voeren en de vooruitgang te analyseren van de uitvoering van de federale maatregelen en beleid inzake klimaatbeleid. Dit verslag draagt bij tot het opstellen en bijwerken van de federale bijdragen aan het geïntegreerd nationaal plan inzake energie en klimaat, voorzien in artikel 17 van de Governanceverordening en tot het medelen van informatie in verband met het beleid en de maatregelen (KB artikel 3§4³⁸).

Een federale taskforce, voorgezeten door de AD's Energie en Leefmilieu van respectievelijk de FOD Economie en de FOD Volksgezondheid, werd opgericht om de voorbereiding van het federale plan te coördineren met de andere bevoegde federale departementen, overheidsdiensten en instellingen in de belangrijkste federale domeinen, waaronder financiën, mobiliteit en transport, overheidsgebouwen, defensie, justitie en buitenlandse zaken. Deze taskforce is opgericht om de ontwikkelingen op deze gebieden effectief te volgen en te zorgen voor coördinatie bij de tenuitvoerlegging van de verplichtingen krachtens de UEA-Governanceverordening.

Met de invoering van de beleidscyclus voor de opvolging van de uitvoering van het federale beleid (zie Klimaatwet) is de rol van deze taskforce toegenomen omdat ze, overeenkomstig de rapporteringsverplichtingen aan de EU, de opvolging en nauwe samenwerking versterkt in het licht van de toegenomen ambities en verbintenissen.

De drie belangrijkste taken van de federale taskforce energie-klimaat zijn:

- i. opstellen en herzien van federale PAMs voor klimaat en energie;
- ii. monitoring van de overleg- en overlegprocessen;
- iii. monitoring van de uitvoering en evaluatie van de federale PAMs klimaat-energie.

1.3 Raadpleging en betrokkenheid nationale en Europese organen en het resultaat daarvan

i. Betrokkenheid van het nationale parlement

Sinds de presentatie van het ontwerp van het NEKP in 2018 hebben er twee discussies plaatsgevonden in de Kamer van Volksvertegenwoordigers over de federale bijdrage aan het ontwerp van het NEKP. De federale parlementaire commissie voor Energie, Klimaat en Duurzame Ontwikkeling heeft grote belangstelling getoond voor de federale bijdrage aan het NEKP, zoals ze met name tijdens de hoorzitting op 2 oktober 2019 heeft laten blijken.

³⁸ 8 AVRIL 2024. - Arrêté royal relatif à la mise en oeuvre du mécanisme de gouvernance climatique fédérale

Op 21 september 2021 publiceerde de Kamer van Volksvertegenwoordigers haar ontwerpresolutie over de COP26 in Glasgow, vergezeld van een reeks relevante aanbevelingen³⁹.

Er waren ook de interparlementaire resoluties over nationaal klimaatbeleid in 2017 en 2018⁴⁰.

ii. Betrokkenheid van lokale en regionale autoriteiten

De WG NEKP van de NKC en ENOVER is - met de steun van de WG Communicatie - verantwoordelijk voor het voorbereiden, organiseren en coördineren van de openbare raadplegingen.

iii. Raadpleging van belanghebbenden, waaronder de sociale partners, en betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en het grote publiek

De sociale partners en het maatschappelijke middenveld

Op federaal niveau leverden de federale adviesorganen FRDO (Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling) en de CRB (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven) hun bijdragen en voorstellen voor concrete maatregelen in de vorm van specifieke inhoudelijke adviezen, die het selectieproces voor de PAMs in de punten 3.1 en 3.2 bepaalden.

Advies NEKP juni 2022 - Online beschikbaar⁴¹

Advies NEKP februari 2023 - Online beschikbaar⁴²

Advies NEKP februari 2024 - Online beschikbaar⁴³

Advies FEKP maart 2024 - Online beschikbaar⁴⁴

Klimaat- en energiedialogo op verschillende niveaus (art. 11)

Overeenkomstig de vereisten van artikel 11 van de governanceverordening hebben meer dan 300 belanghebbenden en deskundigen deelgenomen aan de rondetafelconferenties over het klimaat die in het najaar van 2022 zijn gehouden. De deelnemers deden meer dan 60 schriftelijke aanbevelingen als aanvulling op de bijdragen tijdens de thematische debatten. De regionale vertegenwoordigers namen ook deel aan en reageerden op de debatten als er interactie was met regionaal beleid. Het samenvattend verslag van de klimaatrondetafels is online beschikbaar⁴⁵.

³⁹ Ontwerpresolutie over de COP26, de klimaatconferentie van de Verenigde Naties die op 21 november in Glasgow is gehouden, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 21 september 2021. <https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/2200/55K2200001.pdf><https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/2200/55K2200001.pdf>

⁴⁰ Voorstel voor een interparlementaire resolutie over het Belgische klimaatbeleid Voorbereiding van COP 24 (10/10/18) Unaniem goedgekeurd door de bijzondere commissie klimaat en duurzame ontwikkeling <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/54/3319/54K3319001.pdf>

⁴¹ <https://frdo-cfdd.be/fr/avis/avis-sur-lactualisation-du-plan-federal-energie-climat/>

⁴² <https://frdo-cfdd.be/fr/avis/03-avis-sur-la-revision-du-plan-national-energie-climat-2030-pnec/>

⁴³ <https://frdo-cfdd.be/fr/avis/02-avis-sur-la-revision-du-plan-national-energie-climat-2030-pnec/>

⁴⁴ <https://frdo-cfdd.be/fr/avis/04-avis-sur-la-revision-du-plan-federal-energie-climat-2030-pfec/>

⁴⁵ Resultaten van de klimaatrondetafelgesprekken. Samenvattend verslag van de covoorzitters. Dienst Klimaatverandering, januari 2023. <https://climat.be/doc/results-climate-round-tables-2023-01-fr.pdf>

Brede publiek (art 10)

In 2019 werd een gezamenlijke nationale openbare raadpleging gehouden, waarvan de resultaten kunnen worden geraadpleegd op een gezamenlijke NKEP-website⁴⁶. Meer dan 60.000 burgers en organisaties namen deel aan deze raadpleging.

De federale regering heeft van 5 februari tot 3 maart 2024 een openbaar onderzoek georganiseerd naar de voorgestelde update van het FEKP. In totaal werden 1.560 geldige antwoorden geregistreerd. De resultaten kunnen worden geraadpleegd in bijlage x.⁴⁷

iv. Raadpleging van andere lidstaten

Bilateraal zijn er geen specifieke initiatieven voor de uitwisseling van informatie over het project inzake de update van de FEKP-en. Voor België gebeurt het overleg met de buurlanden en andere lidstaten meer in het kader van de regionale samenwerking (zie verder onder 1.4.).

v. Iteratief proces met de Commissie

Zie NEKP.

vi. The whole of government aanpak

Deze aspecten worden uitgelegd in punt 1.2 iv.

⁴⁶ plannationalenergieclimat.be

⁴⁷ Enquête publique - Plan national énergie - climat - Plan national énergie - climat (plannationalenergieclimat.be)

1.4. Regionale samenwerking bij de voorbereiding van het plan

i. Elementen die ondernomen en/of het onderwerp zijn van gecoördineerde planning met andere lidstaten

België heeft goed ontwikkelde structuren voor regionale samenwerking en coördinatie inzake energie- en klimaatkwesties, en mogelijkheden voor regionale samenwerking worden momenteel onderzocht binnen het Benelux-kader, uitgebreid tot de landen van het Pentilateraal Energieforum - Penta (d.w.z. BE, NL, LUX, FR, DE, AT en CH als waarnemer).

In 2022 lag de nadruk vooral op de uitvoering van de verordening inzake risicoparaatheid.

In het kader van de samenwerking op het gebied van Noordzee-energie (NSEC) is besloten om in de respectieve ontwerpplannen een gezamenlijke paragraaf op te nemen over deze samenwerking met de NSEC-lidstaten, namelijk BE, NL, LUX, DE, FR, IE, DK, NO en SE. (Punt ii).

Met het oog op het opstellen van de finale bijgewerkte plannen op 25 maart 2024, onder covoorzitterschap van BE (Penta-voorzitter) en DK (NSEC-voorzitter), vond verder overleg plaats op technisch niveau en wisselden de Penta- en NSEC-landen informatie, beste praktijken en updates uit. De EC was ook aanwezig om een interpretatie te geven van de evaluatie van de ontwerpplannen door de EU⁴⁸.

ii. Toelichting hoe regionale samenwerking werd behandeld in het plan

Benelux

Tijdens de vergadering van de Benelux Directeurs-Generaal Energie op 27 januari 2023 is een verzoek gedaan om de gezamenlijke paragrafen van het Penta en de NSEC in het hoofdstuk over regionale samenwerking te actualiseren.

Benelux+, bestaande uit de volgende regio's: België, Nederland, Luxemburg, Noordrijn-Westfalen, Grand-Est, Haut de France, Saarland, Rijnland-Palts en Nedersaksen wordt ook gebruikt als een coördinatiekader om grensoverschrijdende waterstofgerelateerde kwesties te identificeren, gezien de gemeenschappelijke belangen in deze sector, in het bijzonder door evenementen te organiseren die gewijd zijn aan de verschillende derivaten van waterstofinvoer.

Pentalateraal Energieforum (Penta)

De samenwerking van Penta op het gebied van geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen (NEKP-en) kreeg vorm tijdens het lanceringsevenement van de "Regional Energy and Climate Dialogue 2030" op 27 juni 2018, gericht op directeurs-generaal voor energie en klimaat en deskundigen uit alle Penta-lidstaten. De Penta-lidstaten hebben hun engagement al getoond door voort te bouwen op dit initiatief en de komende maanden zal worden bekeken hoe het verder moet, met het oog op de oplevering van de definitieve projecten en plannen tegen respectievelijk 31 december 2018 en 2019.

⁴⁸ De bijgewerkte gezamenlijke paragrafen zijn te vinden in de bijlagen en een samenvatting van de discussies is te vinden online op: <https://www.plannationalenergieclimat.be/fr/consultation-regionale>

Op 4 maart 2019 werd een beleidsverklaring ondertekend waarin de regionale samenwerking van Penta op het gebied van NEKP-en werd geformaliseerd.

Tijdens een vergadering van de directeurs-generaal van de Penta-landen op 18 december 2022 werd aan de coördinatoren gevraagd de in 2019 overeengekomen gezamenlijke paragraaf aan te passen en te actualiseren.

Deze gezamenlijke tekst is in mei 2023 overeengekomen tussen de directeurs-generaal Energie en geconsolideerd tijdens een vergadering van de DG's op 7 mei 2024, en vervolgens goedgekeurd door de ministers van Energie (zie bijlage).

North Seas Energy Cooperation (NSEC)

Tijdens een vergadering van de directeurs-generaal van de NSEC op 8 februari 2023 kregen de coördinatoren de opdracht om de gezamenlijke paragraaf die in 2019 in het hoofdstuk over de NSEC-samenwerking is opgenomen, te actualiseren.

Deze gezamenlijke tekst is in mei 2023 overeengekomen tussen de Directeurs-Generaal Energie en goedgekeurd tijdens een raadpleging van de Directeurs-Generaal te Brugge op 16 mei 2024, en vervolgens goedgekeurd door de ministers van Energie (zie bijlage).

De offshore hernieuwbare waterstof zal een sleutelrol spelen in het koolstofvrij en flexibel maken van het Europese energiesysteem na 2030. De SG5 zal de inspanningen op het gebied van waterstof op zee coördineren, voortbouwend op het werk van de ad-hocgroep. Deze zal prioriteiten stellen, stakeholders analyseren, een regionale outlookstudie lanceren en infrastructuur-, financierings- en regelgevingskwesaties aanpakken. Nauwe coördinatie met andere steungroepen is essentieel. Het zal ook verantwoordelijk zijn voor het toezicht op PCI- en PMI-projecten in de NSOG-corridor.

Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI)

De Noordzeelanden erkennen dat internationale samenwerking effectievere en veerkrachtigere oplossingen mogelijk maakt voor de complexe uitdagingen, waaronder ruimtevaart. Dit heeft geleid tot de lancering van het Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI) in 2023. Sindsdien heeft het initiatief de sectoroverschrijdende samenwerking versterkt en een regelmatige regionale dialoog en de uitwisseling van beste praktijken aangemoedigd.

De belangrijkste doelstelling is het versterken van geïntegreerde samenwerking op het gebied van energietransitie, natuurbescherming en duurzame voedselproductie, door sectorale samenwerking te koppelen voor een gezamenlijke aanpak van het bekken, inclusief een langetermijnvisie voor visserij en het herstel van het mariene ecosysteem.

Het initiatief brengt de ministeries samen die verantwoordelijk zijn voor energie, visserij, natuur en maritieme ruimtelijke ordening. De bevoegde Belgische ministers zijn de minister voor de Noordzee, de minister van Energie en de Vlaamse minister van Visserij.

2. NATIONALE DOELSTELLINGEN EN STREEFCIJFERS

2.1. Dimensie decarbonisatie

2.1.1. Broeikasgasemissies en -verwijderingen (BKG)

Met de goedkeuring van de Europese klimaatwet op 26 juni 2021⁴⁹ heeft de Europese Unie de doelstelling van een klimaatneutrale Unie tegen uiterlijk 2050 wettelijk verankerd. De wet bepaalt ook de tussentijdse doelstelling om de netto broeikasgasemissies tegen 2030 met minstens 55% te verminderen ten opzichte van 1990. Om de 2030-doelstelling te halen, werd de Europese klimaatwetgeving herzien.

Daartoe heeft de Commissie verhoogde doelstellingen voor 2030 voorgesteld, met name voor het Europese emissiehandelssysteem (Emission Trading System, ETS), sectoren die niet onder het ETS vallen (via de Effort Sharing Regulation) en Land Use, Land Use Change and Forestry (LULUCF) als onderdeel van het "Fit for 55"-pakket in de zomer van 2021. Eind 2022 bereikten de Raad en het Europees Parlement een akkoord over deze kwesties, waarbij de doelstelling voor het ETS werd verhoogd van -43% tot -62% tegen 2030 in vergelijking met 2005, voor de niet-ETS-sectoren van -30% tot -40% tegen 2030 in vergelijking met 2005, en een doelstelling in de LULUCF-sector op EU-niveau van een netto opname van 310 Mt CO₂ eq. tegen 2030.

- i. *ESR-doelstellingen - De elementen bedoeld in Artikel 4, (a), (1), van de governance verordening*

Zie NEKP.

Op federaal niveau

Doelstellingen op het gebied van de ESR (niet-ETS) sectoren en hernieuwbare energie

We staan voor een wereldwijde klimaatuitdaging. We moeten nu handelen in de strijd tegen klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit. Deze uitdagingen vragen een zo globaal mogelijke aanpak waarbij de transitie gebeurt binnen een economisch duurzame groei. We bevestigen de gemaakte afspraken in het Akkoord van Parijs, het Biodiversiteitsakkoord van Montréal, de Green Deal en de Europese klimaat- en energiedoelstellingen die België goedkeurde en voeren beleid om deze te behalen. We grijpen de uitdaging aan om nieuwe banen te creëren in onze industrie. Een ambitieus klimaatbeleid gaat nog meer hand in hand met een ambitieus economisch en industrieel groeibeleid. Zie ook punt 3.1.1.

De federale overheid specificeert het volgende:

- De klimaatverandering belangt iedereen aan, burgers, ondernemingen en de overheid, van het lokaal tot het mondiaal niveau. Het aangaan van deze uitdaging betekent dat we die zoveel mogelijk integreren in heel het overheidsbeleid. We kiezen daarbij voor een stimulerende in plaats van een bestraffende aanpak. Dit vereist een (wetenschappelijk

⁴⁹ Verordening (EU) 2021/1119 van het Europees Parlement en de Raad, eur-lex.europa.eu, 30 juni 2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=celex:32021R1119>

onderbouwd en realistische) aanpak die moet leiden tot een decarbonisatie van onze economie, minder afhankelijkheid op het gebied van energie en optimalisatie van onze consumptie, inclusief grondstoffen.

- Klimaatverandering vormt een uitdaging maar biedt tegelijkertijd ook heel wat opportuniteiten zeker wat betreft volksgezondheid, open strategische autonomie, technologische ontwikkeling en innovatie en ter ondersteuning van de competitiviteit en ontwikkeling van KMO's. Als we het verstandig aanpakken, zal de duurzame transitie welzijn- en welvaartversterkend werken.
- De budgettaire context en de draagkracht van onze burgers en ondernemingen bepalen de grenzen van hoe we onze ambities kunnen realiseren. De klimaattransitie zal veel vergen van onze samenleving, we moeten er dan ook over waken dat onze samenleving welvarend blijft en opnieuw competitief wordt om onze klimaatambities na te streven. Gelet op de algemene budgettaire krapte, de noodzaak om middelen efficiënt te gebruiken en de wens om een zo effectief mogelijk hervormingsbeleid te voeren, kiest de regering voor een doelmatige coördinatie van investeringen. De totale begrotingsinspanning gebeurt zonder verhoging van de belastingdruk, uitgedrukt in ontvangsten in % bbp. Deze regel blijft gerespecteerd gedurende de hele legislatuur, en dus bij elke begrotingsopmaak en -controle.
- België staat voor de uitdaging om zijn investeringen op te schalen en tegelijkertijd de uitdaging van klimaatverandering aan te pakken. De komende jaren vragen om een gerichte en vastberaden aanpak die onze economie niet alleen zal versterken, maar ook duurzamer en veerkrachtiger maakt. Door te investeren in emissievrije energie, duurzame infrastructuur en innovatie kunnen we een krachtige impuls geven aan de werkgelegenheid en de economische groei.
- De federale regering houdt vast aan de doelstellingen die in het kader van de Green Deal zijn vastgelegd. Bij de uitwerking zal meer rekening gehouden worden met de budgettaire beperkingen, de beschikbare technologische keuzes en de sociaaleconomische impact op burgers en bedrijven en de concurrentiekracht van onze economie.
- De regering zal Europees pleiten voor een aanvulling van de Green Deal met een Competiviteitspact dat zorgt voor meer economische groei, minder regulering, meer innovatie en banengroei in Europa. Op Europees niveau moet er meer aandacht komen voor de concurrentiekracht van onze ondernemingen in het licht van de Green Deal. We pleiten daarom voor een aanvullende '(Industrial) Competitiveness Deal', een competitiviteitspact voor alle ondernemingen uit de industrie en de dienstensector die in toenemende mate met internationale concurrentie worden geconfronteerd.

Methaanemissies

Ongeveer de helft van het antropogene methaan is afkomstig van de landbouwsector en iets minder dan de helft van de afvalsector (CH₄-emissies van de energiesector vertegenwoordigen +/-1% van de totale Belgische emissies in 2021 (Co₂ eq.)⁵⁰ .

België heeft zich aangesloten bij de Global Methane Pledge⁵¹ tijdens COP 26 in Glasgow in november 2021. In het document komen de ondertekenaars overeen om vrijwillige actie te ondernemen om bij te dragen aan een collectieve inspanning om de wereldwijde methaanemissies tegen 2030 met ten

⁵⁰ Nationale broeikasgasinventarisatie, maart 2023. https://cdr.eionet.europa.eu/be/eu/mmr/art07_inventory/ghg_inventory

⁵¹ Global Methane Pledge, Climate & Clean Air Coalition, 2021. <https://www.ccacoalition.org/en/resources/global-methane-pledge>

minste 30% te verminderen ten opzichte van de niveaus van 2020, waardoor de opwarming tegen 2050 met meer dan 0,2°C kan worden voorkomen.

België, dat buiten beperkte recuperatie van mijn gas geen fossiele brandstoffen ontgint, heeft nog geen doelstellingen bepaald om de methaanemissies in de energiesector te beperken. (ook vast te leggen voor de midstream en downstream). Niettemin zijn de bevoegde autoriteiten voor de tenuitvoerlegging van de methaanverordening (EU) 2024/1787, die tot doel heeft de methaanemissies in de energiesector te verminderen, aangewezen. In het gastransport zijn om veiligheidsredenen al strenge maatregelen van kracht. Op federaal niveau is de FOD Volksgezondheid verantwoordelijk voor het toezicht op de monitoring, rapportering en verificatie van methaanemissies in mariene gebieden en afkomstig van de invoer van fossiele brandstoffen binnen de Europese Unie.

- ii. *Indien van toepassing, andere nationale doelstellingen en streefcijfers die consistent zijn met bestaande strategieën voor lage-emissie strategieën. Indien van toepassing voor de bijdrage aan de algemene toezegging van de Unie om de broeikasgasemissies te verminderen, andere doelstellingen en streefcijfers, met inbegrip van sectorale streefcijfers en adaptatiedoelstellingen.*

Adaptatie-doelstellingen

De veerkracht en weerstand van de samenleving tegen klimaatverandering maximaliseren; federale adaptatiemaatregelen 2023-2026 - naar een samenleving die tegen 2050 bestand is tegen klimaatverandering⁵².

Ze zijn met name bedoeld om bij te dragen aan de verwezenlijking van de adaptatieprioriteiten die in de Europese adaptatiestrategie (2021) zijn vastgelegd.

Een nieuw Nationaal Adaptatieplan (NAP) zal worden opgesteld door de gewesten en de Federale Staat vanaf 2026, op basis van de regionale adaptatieplannen en de resultaten van de Waalse kwetsbaarheids- en risicoanalyses en de CeRAC die in 2025 wordt verwacht. Dit plan zal federale, regionale en interfederale maatregelen bevatten. Er zal rekening worden gehouden met de prioriteiten die in de Europese adaptatiestrategie (2021) zijn vastgesteld, namelijk: op de natuur gebaseerde oplossingen, verbetering van de kennis en de toegang tot informatie ("slimmere aanpassing"), vermindering van de beschermingskloof (verzekering), enz.⁵³

Risicobeheer en sectoroverschrijdende integratie van aanpassing op federaal niveau zullen worden versterkt, te beginnen met het systeem [BE-Alert](#), maar het is belangrijk om verder te gaan.

De Europese adaptatiestrategie voorziet in het regelmatig bijwerken van nationale aanpassingsstrategieën en -plannen. Daarom moet de nationale adaptatiestrategie opnieuw worden

⁵² Naar een klimaatbestendige samenleving in 2050, Federale adaptatiemaatregelen 2023-2026, Dienst Klimaatverandering, maart 2023. <https://climat.be/doc/mesures-federales-adaptation-2023-2026.pdf>

⁵³ <https://klimaat.be/insurance-gap-2023>

bekeken op haar huidige relevantie en in 2026 worden geactualiseerd. Er moet ook een solide monitoring- en evaluatiekader worden opgezet.

Strategie op lange termijn

In het verslag van het Overlegcomité van februari 2020, dat de langetermijnstrategie heeft goedgekeurd (zie punt 1.2.ii.), wordt vermeld dat dit document een "minimale" verbintenis bevat en dat er regelmatig updates moeten komen, in functie van de ontwikkelingen, met name op Europees niveau.

Op basis hiervan onderschrijft de federale regering de noodzaak om de langetermijnstrategie van België te actualiseren ruim vóór 1 januari 2029, de deadline bepaald door de Europese Governance Verordening, in het bijzonder met het oog op de Europese doelstelling van klimaatneutraliteit tegen 2050. Deze oefening zal uitgevoerd worden in nauwe samenwerking met de gewesten, via de Nationale Klimaatcommissie. Wat betreft de federale bijdrage, zal het rekening worden gehouden met bijzondere aandacht voor het werk van adviesorganen en -instanties zoals de Hoge Raad voor de Energievoorziening en het permanent onafhankelijk comité van wetenschappelijke experts voor de opvolging en evaluatie van het federale klimaatbeleid. Deze strategie zal dienen als kader voor de ontwikkeling van het nieuwe NEKP, dat tegen 1 januari 2029 moet worden afgeleverd.

LULUCF-doelstellingen

België zal zijn natuurlijke koolstofput in de LULUCF-sectoren moeten verhogen met 320 Kt eq. CO₂ tegen 2030. Deze sector zal dus 1352 Kt eq. absorberen. CO₂ absorberen gedurende die periode, overeenkomstig Bijlage bis van VER. 2018/841).

Een politieke samenwerkingsovereenkomst over hoe de bijdrage aan deze doelstelling zal worden verdeeld en hoe deze zal worden bereikt, zal deel uitmaken van een latere lastenverdelingsovereenkomst tussen de regio's, waarbij het gebruik van land en bossen onder hun verantwoordelijkheid valt. De federale regering zal het gewestelijk beleid ondersteunen dat gericht is op het bereiken van deze doelstelling (certificering, standaardisering van producten, biomassa / ILUC-criteria & duurzaamheid & recuperatie, federaal actieplan voor de circulaire economie, enz.)

CCS/CCU (Carbon capture and Storage/Use - koolstofafvang en opslag/gebruik)

In de milieulijst zal de beperking inzake de financiële steun van de Europese overheid voor CCS-CCU-investeringen worden geschrappt.

Nieuwe fossiele installaties zijn in de context van CRM voor elektriciteitsproductie niet meer aan de orde, tenzij als overgangstechnologie in het kader van de nodige flexibiliteit en bevoorradingszekerheid en, waar mogelijk toekomstbestendig (bijvoorbeeld door CCS).

Er is een enorm potentieel voor koolstofopslag in de maritieme zone, voornamelijk in uitgeputte olie- en gasvelden en zoute watervoerende lagen. Aangezien de Belgische maritieme zone niet over

dergelijke opslagplaatsen beschikt⁵⁴, moet internationale samenwerking met de buurlanden worden nagestreefd. Denemarken, Noorwegen, Nederland en het Verenigd Koninkrijk hebben allemaal offshore opslaglocaties.

CCS valt onder Richtlijn 2009/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 betreffende de geologische opslag van kooldioxide. Offshore (grensoverschrijdende) CCS moet ook voldoen aan het Protocol van Londen (Antidumpingverdrag) en het OSPAR-verdrag.

Een van de wettelijke voorwaarden voor deze grensoverschrijdende samenwerking is het sluiten van een bilaterale overeenkomst tussen de exporterende staat en de importerende staat, om de keten van jurisdictie volledig te sluiten. De Belgische federale regering heeft, in het kader van een samenwerkingsovereenkomst, een dergelijke overeenkomst gesloten met Denemarken, de eerste in zijn soort in de wereld⁵⁵, evenals met Nederland en Noorwegen.

De Belgische federale regering, in samenwerking met de betrokken gefedereerde entiteiten, bespreekt ook met Noorwegen het sluiten van een verdrag dat als kader zal dienen voor de aanleg van een offshore pijpleiding om CO₂ van België (vanuit de haven van Zeebrugge) naar Noorwegen te transporteren.

Een ander land waarmee nauwe contacten worden onderhouden en waarmee in de toekomst soortgelijke overeenkomsten kunnen worden overwogen, is het Verenigd Koninkrijk. Dit laatste land is echter nog geen optie vanwege de beperkingen die voortvloeien uit de ETS- en CCS-richtlijn. Er wordt ook overlegd met Duitsland en Frankrijk.

We zullen ook doorgaan met het harmoniseren, of in ieder geval op één lijn brengen, van bilaterale overeenkomsten in de Noordzee. Dit kan door te blijven deelnemen aan de bijeenkomsten van de Europese expertgroepen en de North Sea Basin Task Force.

We bekijken om het CRM bij te sturen zodat bestaande productie-installaties nog meer worden gestimuleerd om hun CO₂-uitstoot te verminderen via koolstofafvangst, met waarborging van voldoende flexibiliteit ten voordele van hernieuwbare energie.

De groene investeringsaftrek zal daarnaast worden vereenvoudigd en toegankelijker gemaakt, vooral voor investeringen in de energietransitie. In de milieulijst zal de beperking inzake de financiële steun van de Europese overheid voor CCS-CCU-investeringen worden geschrapt. De federale regering blijft ook contacten organiseren met Belgische stakeholders, waarbij alle federale en gewestelijke kabinetten, regeringsdepartementen en stakeholders (bedrijven, infrastructuurbeheerders, enz.) elkaar regelmatig informeren over hun CCS-initiatieven.

⁵⁴ CO₂ storage opportunities in Belgium, K. Welkenhuysen et al., 2011. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1876610211007399>

⁵⁵ Denmark, Flanders and Belgium sign groundbreaking arrangement on cross-border transportation of CO₂ for geological storage, Danish Ministry of Climate, Energy and Utilities, 29 September 2022. <https://en.kefm.dk/news/news-archive/2022/sep/denmark-flanders-and-belgium-sign-groundbreaking-arrangement-on-cross-border-transportation-of-co2-for-geological-storage->

Vervoer / Mobiliteit

We beogen met ons beleid stappen te zetten naar koolstofneutrale mobiliteit, onder andere door in te zetten op de modal shift. Daarbij is de versterking van de spoorinfrastructuur voor zowel personenvervoer als goederenvervoer van groot belang. Een modal shift helpt niet alleen om de files op te lossen, luchtvervuiling en klimaatproblematiek aan te pakken, maar is ook cruciaal om onze welvaart veilig te stellen. Echter, we zijn tegen een confrontatie tussen de verschillende vervoersmiddelen en moedigen juist aan om het transportmiddel te kiezen dat het beste past bij de behoeften van de gebruikers.

Tegelijkertijd nemen we de handschoen op om de verkeersveiligheid te verhogen en een forse vermindering van het aantal verkeersdoden op onze wegen te realiseren, met als doelstellingen het halveren van het aantal verkeersdoden tegen 2030 en de 'vision zero' van nul verkeersdoden tegen 2050.

2.1.2. Hernieuwbare energie

i. De elementen bedoeld in Artikel 4, punt a), paragraaf 2, van de governance verordening

Er is op Europees niveau een akkoord bereikt om een algemene doelstelling van minstens 42,5% hernieuwbare energie te bereiken tegen 2030, na de herziening van de RED II-richtlijn. De Belgische bijdrage aan de EU-doelstelling van 42,5% onder RED III komt overeen met de som van de federale en gewestelijke bijdragen. Daarom wordt een bottom-up benadering toegepast. Wijzigingen aan de Belgische bijdrage tussen nu en 2030 zullen daarom moeten worden besproken in het kader van een samenwerkingsakkoord naar aanleiding van de herziening van de RED III-richtlijn over hernieuwbare energie.

Het federale deel van deze bijdrage bestaat uit offshore windenergie en de bijdrage van hernieuwbare energie in de transportsector, d.w.z. de integratiepercentages van biobrandstoffen, RCF, RFNBO, ...

Off-shore

Offshore energie is een belangrijk onderdeel van de huidige energiemix en die van de toekomst. Er wordt een beleidskader uitgewerkt met oog op het potentieel tot repowering van de bestaande offshore zone en in samenwerking met de Gewesten faciliteren we voldoende aansluitcapaciteit om de offshore energie tot bij onze bevolking en ondernemingen te krijgen.

Sterke toeleveringsketens zijn essentieel om onze energiezekerheid op lange termijn te garanderen. Vanwege onze bijzondere geografische ligging is het ook van cruciaal belang dat duurzame elektriciteit die in de Noordzee wordt opgewekt, niet alleen naar ons grondgebied kan worden getransporteerd, maar ook naar het binnenland van het Europese continent. We moeten er ook voor zorgen dat de interactie tussen moleculen en elektronen meer complementair is, door een grotere integratie van de verschillende energiesystemen aan te moedigen.

Gezien de aanzienlijke stijging van de kosten van infrastructuurprojecten en de vertragingen in de nieuwe koolstofarme sectoren, heeft de regering besloten om investeringen in het tweede deel van

MOG II te bevrozen. De versterking van het offshore netwerk blijft een absolute prioriteit om ervoor te zorgen dat de huidige en toekomstige elektriciteitscapaciteit uit de Noordzee aan de Belgische gebruikers kan worden geleverd.

De regering heeft een werkgroep opgericht om de capaciteit in de 2e zone te herstructureren om een beter rendement op de geïnstalleerde capaciteit te behalen. Het doel is om de productiviteitsniveaus te handhaven en tegelijkertijd de installatiekosten en subsidievereisten aanzienlijk te verlagen.

Als onderdeel van de ontwikkeling van Modular Offshore Grid 2 (MOGII) is het de bedoeling om een bijkomende 2,1 GW aan windenergie op te wekken via de som van percelen 1 en 2.

De doelstellingen van de regering zijn :

- het aansluiten van 2,1 GW capaciteit via een kunstmatig eiland, met de lancering van een eerste aanbesteding voor 700 MW capaciteit ten laatste tegen het einde van het eerste kwartaal van 2026, en de lancering van een tweede aanbesteding voor 1.400 MW capaciteit zodra de milieuvergunning voor de noodzakelijke versterking van het onshore net (Henegouwse lus - gekend als "Boucle du Hainaut") is afgegeven. De aanbesteding zal ten laatste worden gelanceerd zodra de milieuvergunning is verkregen.
- Een nieuwe interconnector met het Verenigd Koninkrijk kan ook worden onderzocht;
- Onderzoeken hoe de offshore capaciteit in de Noordzee kan worden geoptimaliseerd en ontwikkeld na 2030 ⁵⁶ ;
- De productie van hernieuwbare elektriciteit in de eerste zone verhogen door repowering van de oostelijke zone.

Andere duurzame energiebronnen

- Het ondersteunen van initiatieven voor aquacultuur om onder andere de teelt van algen te stimuleren, eventueel als grondstof voor biobrandstoffen.
 - Het verminderen van zoveel mogelijk beperkingen die de inzet van hernieuwbare energie (bijv. radar) in de weg staan door een verbintenis aan te gaan met Skeyes en Defensie, voor een potentiële productie van 1,5 GW aan hernieuwbare energie.
- i. Geraamde trajecten voor het sectorale aandeel hernieuwbare energie in het eindenergieverbruik van 2021 tot 2030 in de sectoren vervoer, elektriciteit, verwarming en koeling

Gebruik van hernieuwbare energie in de transportsector

We zorgen voor een sterk certificerings- en verificatiekader voor geavanceerde, duurzame biobrandstoffen, voeren antifraudemaatregelen in en verbieden grondstoffen met een hoog risico op indirecte verandering in landgebruik.

Waar mogelijk wordt in de eerste plaats op elektrificatie ingezet. Naast onze inspanningen voor de transitie richting elektrificatie zal de federale overheid in overleg met de Gewesten de bijmengingsplicht voor duurzame biobrandstoffen van de 2de en 3de generatie invullen binnen de regels die Europa oplegt zodat ook o.a. moeilijk te elektrificeren transportsectoren hun

⁵⁶ Voldoen aan de Eshberg-verklaring van mei 2022: <https://iro.nl/app/uploads/2022/06/The-Eshberg-Declaration-002.pdf>

koolstofuitstoot kunnen terugdringen. Bij het uitwerken van de omzetting van RED III naar Belgisch recht, zal de federale regering de vraag van Vlaanderen inzake het verhogen van de bijmengplicht onderzoeken. De regering zal de opkomst faciliteren van alle innovatieve oplossingen die gericht zijn op het koolstofvrij maken van moleculen (biogas, e-brandstoffen, enz.).

Bedrijven die diesel en/of benzine tot verbruik uitslaan moeten aantonen dat de vrijgegeven volumes op jaarbasis een nominaal volume duurzame biobrandstoffen bevatten.

Sinds 1 januari 2025, volgens de wet van 31 juli 2023⁵⁷, is het verplichte aandeel hernieuwbare energie in het wegvervoer ten minste 12,2% (uitgedrukt in energiewaarde, met behulp van biobrandstoffen, andere hernieuwbare brandstoffen of hernieuwbare elektriciteit; inclusief dubbelrekening) van de totale hoeveelheid vloeibare en gasvormige brandstoffen. De wet van 16 december 2022 voorziet in een geleidelijke afschaffing van de bijdrage van biobrandstoffen die geproduceerd zijn op basis van palmolie of sojaolie, respectievelijk vanaf 1 januari 2023 en 1 juli 2023⁵⁸.

Intussen is de Richtlijn Hernieuwbare Energie (RED) gewijzigd (EU 2023/2413) om de betrokken sectoren (zee- en luchtvervoer) uit te breiden en de doelstellingen te verhogen. De RED III-richtlijn verplicht elke lidstaat om brandstofleveranciers te verplichten het aandeel van hernieuwbare energie (elektriciteit en brandstoffen) in het vervoer te verhogen tot ten minste 29% van het eindgebruik in 2030, of een vermindering van de broeikasgasintensiteit van ten minste 14,5% in 2030 ten opzichte van een vastgesteld referentiescenario.

Dit vereist een herziening van de wet en de bijbehorende koninklijke besluiten, evenals aanpassingen aan het register wanneer deze wetswijziging van kracht wordt.

De federale regering zal binnenkort de verschillende bepalingen van de RED III richtlijn en de FuelEU Aviation en Refuel Maritime verordeningen die onder haar bevoegdheid vallen in wetgeving omzetten.

Aangezien België de op één na grootste bunkerhaven is voor internationaal maritiem transport, is de energievraag van deze sector in België bijna gelijk aan die van de sectoren weg- en spoorvervoer, namelijk 95% voor België tegenover 16% voor het EU-gemiddelde. Dit betekent dat enerzijds de vraag naar hernieuwbare energie vanuit de internationale maritieme transportsector en anderzijds de (al dan niet gedeeltelijke) integratie van de internationale maritieme transportsector in de door België te behalen doelstellingen met betrekking tot het gebruik van hernieuwbare energie in de transportsector een belangrijke nieuwe impact zullen hebben voor België. Bovendien moet, gezien de atypische situatie van de zeer hoge relatieve vraag naar energie in de internationale maritieme vervoerssector in vergelijking met andere vervoerssectoren, en het feit dat deze sterk afwijkt van het EU-gemiddelde, bijzondere aandacht worden besteed aan de mogelijke gevolgen voor het "speelveld" en het concurrentievermogen in andere sectoren of voor de koopkracht van huishoudens.

⁵⁷ https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-31-juli-2023_n2023044749

⁵⁸ https://etaamb.openjustice.be/fr/loi-du-16-decembre-2022_n2022043065

- ii. *Bijdragen hernieuwbare-energietechnologieën die de lidstaat projecteert om de overall en sectorale trajecten voor hernieuwbare energie van 2021 tot 2030, inclusief verwachte totale bruto finale energieconsumptie per technologie en per sector in Mtoe en geplande geïnstalleerde capaciteit (opgedeeld per nieuwe capaciteit en repowering) per technologie en sector in MW.*

De gedetailleerde en gekwantificeerde beleidslijnen en maatregelen waar de Europese Commissie om vraagt, worden hieronder en in paragraaf 3.1.2 uiteengezet.

Offshore windenergiecapaciteit

Tabel 2: Overzichtstabel offshore capaciteitstraject

Kalender	Doelstelling
Offshore capaciteit	
2020	in de oostelijke zone is 2261 MW aan offshore windenergie operationeel.
Q1 2026	Publicatie van aanbestedingsdocumenten Zone 1 Prinses Elizabeth Zone (ZPE), maximale capaciteit van 700 MW.
Opnieuw in gebruik nemen van de zone Oost	
2034-2038	Ontmanteling van de eerste windparken die sinds 2009 in bedrijf zijn.
Post 2038	Ontmanteling van nieuwe windmolenparken.
2023	Een onderzoek voorbereiden naar de repowering van de oostelijke zone.
<i>Niet gedefinieerd</i>	Een routekaart opstellen voor de energieherbevoorrading van de oostelijke zone.
<i>Niet gedefinieerd</i>	Potentiële uitbreidingen van hernieuwbare capaciteit in de Noordzee onderzoeken en ontwikkelen, interconnecties en een offshore Noordzeenetwerk.

In 2020 werden de drie meest recente offshore windparken in de oostelijke zone gebouwd.

België zal samen met zijn buurlanden bilaterale en regionale partnerschappen aangaan om gezamenlijke offshore energieproductieprojecten te ontwikkelen, in het bijzonder als onderdeel van de North Seas Energy Corporation (NSEC) van het bestaande Modular Offshore Grid (MOG) of als onderdeel van andere samenwerkingsverbanden.

De ontwikkeling van de Noordzee als een onderling verbonden energiecentrale vereist grensoverschrijdende samenwerking. Dit gebeurt vanuit een energieperspectief in de context van NSEC. Om tot een gecoördineerde maritieme ruimtelijke ordening te komen, werd in 2023 besloten om het Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI) op te richten.

Opnieuw in gebruik nemen van de zone Oost

Het eerste offshore windmolenpark wekt sinds 2009 elektriciteit op en zal tussen 2034 en 2038 worden ontmanteld. Andere windparken zullen de komende jaren ook worden ontmanteld. Dit zal automatisch leiden tot een tijdelijke vermindering van de productie van groene energie. Om deze periode zo kort mogelijk te houden, en meer in het algemeen om een stappenplan voor de repowering op te stellen, wordt overwogen.

Andere mogelijke verhogingen worden ook onderzocht (cfr. Floating solar). Interconnecties met andere landen en de ontwikkeling van een offshore netwerk in de Noordzee worden ook overwogen.

Waterstof

Om onze energie-import te diversifiëren, is het belangrijk om de import van (hernieuwbare) waterstof te ontwikkelen. Dit ondersteunt industriële activiteiten en werkgelegenheid, met name in havens, waar bedrijven een grote energievraag hebben en betrokken zijn bij de levering van hernieuwbare materialen voor de energietransitie.

De federale overheid stimuleert de geleidelijke ontwikkeling van een waterstoftransportnet door Fluxys Hydrogen. In de eerste fase zullen de werkzaamheden zich toespitsen op de Antwerpse industriële cluster en de verbinding ervan met de Gentse cluster. Parallel met de ontwikkeling van de waterstofmarkt zullen geleidelijk andere industriële clusters worden ontwikkeld, evenals interconnecties met buurlanden om een volledig geïntegreerd waterstoftransportnetwerk te creëren.

2.1.3 Nucleaire energie

Alle energiebronnen zullen beoordeeld worden op basis van dezelfde criteria om tot de meest kosteneffectieve samenstelling van onze energiemix te komen. Kernenergie is als koolstofneutrale energiebron een belangrijk onderdeel van de toekomstige energiemix. Binnen de reeds hoger vermelde voorwaarden (duurzaamheid, veiligheid, kostenoptimalisatie,...) streven we naar een aandeel kernenergie van 4 gigawatt in onze elektriciteitsmix. Specifiek wat betreft Doel 4 en Tihange 3 kiest de regering voor een bijkomende levensduurverlenging met minimaal additioneel 10 jaar. Zoals voorzien door de IAEA-standaarden zal elke 10 jaar een periodieke veiligheidscontrole plaatsvinden. Indien deze controle positief is, zal er een additionele verlenging van 10 jaar plaatsvinden. Indien blijkt dat verdere exploitatie niet meer verantwoord is, kan de uitbating alsnog worden stopgezet.

2.2. Dimensie energie-efficiëntie

- i. De elementen vermeld in artikel 4, onder b).*

Het rationeel gebruik van energie is in de eerste plaats een regionale verantwoordelijkheid.

Wat energiearmoede betreft, is het federale niveau verantwoordelijk voor het prijsbeleid, dus is er in deze context geen federale doelstelling voor energiebesparing.

Het bindende streefcijfer van de EU voor de vermindering van het eindenergieverbruik tegen 2030, zoals vastgelegd in de richtlijn energie-efficiëntie [2023/1791] (EEDrecast), is 11,7% ten opzichte van het referentiescenario voor 2020.

- ii. De indicatieve mijlpalen voor 2030, 2040 en 2050, de nationaal vastgestelde indicatoren voor meetbare vooruitgang, een op feiten gebaseerde raming van de verwachte energiebesparingen en voordelen in ruimere zin, en hun bijdragen aan de energie-efficiëntiedoelstellingen van de Unie, zoals opgenomen in de stappenplannen die zijn vastgesteld in de strategieën voor renovatie op lange termijn van het nationale bestand van zowel openbare en particuliere woon- en niet-residentiële gebouwen, overeenkomstig artikel 2 bis van Richtlijn 2010/31/EU.*

Dit betreft vooral de gewestelijke bevoegdheden. Voor federale overheidsgebouwen moeten regionale plannen worden onderzocht om de energiebesparingen verder te ontwikkelen.

Op het gebied van energiemaatregelen moeten de beheerders van het gebouwenbestand van de federale overheid het goede voorbeeld geven. We houden vast aan onze doelstelling om al onze gebouwen tegen 2050 klimaatneutraal te maken, als onderdeel van onze Europese verbintenis, en voeren in dit verband energieaudits uit.

- iii. Indien van toepassing, andere nationale doelen, met inbegrip van langetermijnstreefcijfers of -strategieën en sectorale streefcijfers, en nationale doelstellingen op gebieden zoals energie-efficiëntie in de vervoerssector en op het gebied van verwarming en koeling.*

De federale maatregelen gevalideerd door de regering (in het bijzonder met betrekking tot fiscaliteit) zijn een aanvulling op de gewestelijke maatregelen, die meer in detail worden beschreven in de punten 3.1 en 3.2.

2.3. Dimensie energiezekerheid

- i. De elementen bedoeld in artikel 4, onder c).*

- ii. Nationale doelstellingen met betrekking tot een grotere diversificatie van de energiebronnen en het aanbod uit derde landen met het oog op een grotere veerkracht van de regionale en nationale energiesystemen.*
- iii. Indien van toepassing, nationale doelstellingen met betrekking tot het verminderen van de afhankelijkheid van energie-invoer uit derde landen, teneinde de veerkracht van regionale en nationale energiesystemen te vergroten.*
- iv. Nationale doelstellingen met betrekking tot het vergroten van de flexibiliteit van het nationale energiesysteem, met name door het inzetten van binnenlandse energiebronnen, vraagrespons en energieopslag.*

Diversificatie

Een gezonde energiemix steunt op 3 pijlers: het verzekeren van bevoorradingszekerheid, de betaalbaarheid voor burgers en ondernemingen garanderen en duurzaam zijn. Duurzaamheid omvat de doelstelling van netto-koolstofneutraliteit over de gehele levenscyclus, de beschikbaarheid van de noodzakelijke hulpbronnen met respect voor het milieu en de sociale cohesie.

Om onze afhankelijkheid van de invoer van brandstoffen uit geopolitiek risicovolle landen te verminderen, diversifiëren we de energiebronnen en versterken we de eigen productie van elektriciteit.

Het energiebeleid op federaal niveau streeft naar een ononderbroken aanvoer van primaire bronnen, niet alleen voor hun toepassingen in de energiesector zelf, maar ook als grondstoffen in verschillende industriële processen. Hiermee wordt gestreefd naar een gediversifieerd aanbod wat betreft herkomst en route, zonder echter gekwantificeerde doelen te stellen.

Overeenkomstig het principe "energie-efficiëntie eerst" zet België zich bovendien actief in om de energie-intensiteit te verminderen en de afhankelijkheid van buitenlandse leveringen van primaire energiebronnen te verkleinen.

België wil de voorwaarden creëren voor stabiele en concurrerende olie- en gasmarkten. Sinds het begin van de Russische agressie tegen Oekraïne hebben publieke en private spelers extra inspanningen geleverd om de doelstellingen te bereiken die zijn vastgelegd in de verschillende noodverordeningen en sanctiepakketten op EU-niveau: in het bijzonder de minimale opslagverplichting voor aardgas, de indicatieve en verplichte beperking van de vraag naar aardgas en elektriciteit en het embargo op Russische olie en olieproducten.

Bovendien wordt de herkomst van deze verschillende primaire energiebronnen voortdurend gecontroleerd.

Wat elektriciteit betreft, is België aangesloten op al zijn buurlanden en verdere versterkingen zijn nog steeds gepland (zie hoofdstuk 2.4). De balans tussen import en export wordt bewaakt en is sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van productiecapaciteit in de hele regio, de weersomstandigheden en de prijssignalen.

Capaciteitsremuneratiemechanisme (CRM)

Verordening 2019/943 stelt dat een capaciteitsvergoedingsmechanisme slechts ingevoerd mag worden indien de lidstaat een betrouwbaarheidsnorm bepaald heeft. Die norm geeft het vereiste niveau van voorzieningszekerheid weer.

Het te bereiken niveau van bevoorradingszekerheid door het capaciteitsvergoedingsmechanisme (CRM), komt overeen met deze betrouwbaarheidsnorm, met name door de vraagcurves voor de veilingen zodanig vast te stellen dat de betrouwbaarheidsnorm bereikt wordt.

Elektriciteit

Elektriciteit is nu goed voor een vijfde van de totale Belgische energievraag. Door de elektrificatie van de transport-, verwarmings- en industriële sectoren moet het aandeel van elektriciteit in de energiemix echter toenemen.

De huidige regering erkent dat kernenergie een belangrijk onderdeel is van de toekomstige energiemix. In het akkoord van 2025 heeft de regering een aantal engagementen aangegaan zoals:

- Alle energiebronnen zullen beoordeeld worden op basis van dezelfde criteria om tot de meest kostenoptimale samenstelling van onze energiemix te komen. We maken in het regeerakkoord dan ook geen voorafname wat betreft de grootte van het aandeel van elke energiebron in het geheel.
- Streven naar een kernenergieaandeel van 4 gigawatt in onze elektriciteitsmix,
- Op korte termijn een ambitieus programma lanceren om de nucleaire industrie in België opnieuw op gang te brengen
- De bouw van nieuwe kernreactoren
- De wet van 31 januari 2003 is substantieel gewijzigd door de wet van 17 mei 2025 (diverse bepalingen inzake kernenergie, teneinde de elektriciteitsbevoorradingszekerheid te waarborgen en de energiemixkosten in de hand te houden) en heeft nu betrekking op kernenergie voor industriële elektriciteitsproductie. Het wettelijke kader voor periodieke veiligheidsbeoordelingen blijft volledig van kracht om de nucleaire veiligheid te garanderen. Specifiek wat betreft Doel 4 en Tihange 3 kiest de regering voor een bijkomende levensduurverlenging met minimaal additioneel 10 jaar. Zoals voorzien door de IAEA-standaarden zal elke 10 jaar een periodieke veiligheidscontrole plaatsvinden. Indien deze controle positief is, zal er een additionele verlenging van 10 jaar plaatsvinden. Indien blijkt dat verdere exploitatie niet meer verantwoord is, kan de uitbating alsnog worden stopgezet.

Crisisbeleid

Tot slot werkt België verder aan de verfijning en actualisering van zijn crisisbeleid voor alle betrokken energiesectoren. Meer specifiek worden voor elke energiesector inspanningen geleverd om operationele noodplannen verder te ontwikkelen die rekening houden met nationale, regionale, Europese en internationale verplichtingen, en om de nodige aandacht te besteden aan ontwikkelingen inzake veiligheid. Op basis van de verschillende noodplannen is het de bedoeling om, onder coördinatie van het Nationaal Crisiscentrum (NCCN), één globaal noodplan op te stellen waarin de effecten van spillover tussen de energiesectoren beter in kaart worden gebracht en specifieke procedures worden ontwikkeld om met deze effecten om te gaan. Tot slot maakt deelname aan crissimulaties/-oefeningen op nationaal, regionaal, Europees en internationaal niveau ook deel uit

van het programma. Dit alles zal gebeuren in nauw overleg met alle betrokken spelers, in het bijzonder de ASEVA-centra en agentschappen die speciaal voor dit doel zijn opgericht.

Governance en langetermijnvisie

De federale regering werkt samen met de Gewesten een langetermijnvisie en strategie uit. Alle energiebronnen zullen beoordeeld worden op basis van dezelfde criteria om tot de meest kostenoptimale samenstelling van onze energiemix te komen.

De langetermijnvisie en strategie wordt verankerd in een **interfederaal energiepact** en omkaderd in een samenwerkingsakkoord waarbij deze visie en strategie operationeel worden gemaakt en iedere entiteit zich engageert om de visie uit te voeren op basis van het door hen besliste energie- en klimaatplan. Deze wordt ook onderworpen aan een geregelde evaluatie.

De **Hoge Raad** verzamelt jaarlijks de actuele en voorspelde evolutie van het verbruik, de capaciteit en de productie van alle energievectoren in het licht van de meest recente gegevens en de voortgang van projecten. In afwachting van haar eigen modellen is de Hoge Raad verantwoordelijk voor het op elkaar afstemmen van de bestaande modellen en onderzoeken van de belanghebbenden op energiegebied. De Hoge Raad monitort de technologische ontwikkelingen en technisch-economische gegevens van projecten in het buitenland en presenteert deze in een rapport. De Hoge Raad is verantwoordelijk voor het adviseren van de overheid over CRM-volumes en de investeringsplannen met respect voor de rol die de CREG, Elia en Fluxys te spelen hebben.

De regering zal, in samenwerking met de deelstaten, een audit uitvoeren met betrekking tot de fysieke en IT-veiligheid van kritieke infrastructuur op de energiemarkt, met de bedoeling deze te versterken waar dit nuttig is.

2.4. Dimensie interne energiemarkt

2.4.1. Interconnectiviteit van elektriciteit

i. Het niveau van elektriciteitsinterconnectiviteit dat de lidstaat nastreeft in 2030, rekening houdend met de doelstelling van elektriciteitsinterconnectie voor 2030 van ten minste 15%, met een strategie waarbij het niveau vanaf 2021 wordt bepaald in nauwe samenwerking met de betrokken lidstaten, rekening houdend met de interconnectiedoelstelling voor 2020 van 10% en de volgende indicatoren voor de urgentie van maatregelen:

1. prijsverschillen op de wholesale markt die de indicatieve drempel van 2 EUR/MWh tussen lidstaten, regio's of biedzones overschrijden;
2. een nominale transmissiecapaciteit van interconnectoren van minder dan 30% van de piekbelasting;
3. een nominale transmissiecapaciteit van interconnectoren van minder dan 30% van de geïnstalleerde capaciteit voor de opwekking van hernieuwbare energie. Elke nieuwe interconnector wordt onderworpen aan een sociaaleconomische en ecologische kosten-batenanalyse en mag alleen worden geïmplementeerd indien de potentiële voordelen opwegen tegen de kosten.

Een Europees geconnecteerd energienetwerk is essentieel voor een koolstofarme energiemix. Het netwerkontwikkelingsbeleid zal worden afgestemd op het energiebeleid van de overheid en de naleving van de goedgekeurde Europese doelstellingen.

De voorbije jaren heeft België zwaar geïnvesteerd in de versterking van zijn elektriciteitsinterconnecties met zijn buurlanden. Als gevolg hiervan is de maximale invoercapaciteit van de Belgische aanbestedingszone tussen 2018 en 2023 verhoogd van 5.500 MW naar 7.500 MW. In het Federaal Ontwikkelingsplan 2024 - 2034, dat op 5 mei 2023 door de federale minister van Energie werd goedgekeurd, worden de import- en exportopties minder vast omschreven. Aangezien berekeningen op basis van de stromen zullen worden gebruikt, zal de import- en exportcapaciteit afhangen van de situatie in de rest van het CORE-gebied en de belasting van het interne netwerk. Met een sterke interconnectie worden het interne netwerk en de netwerken van buurlanden belangrijker beperkingen dan de fysieke beperkingen van de interconnecties zelf.

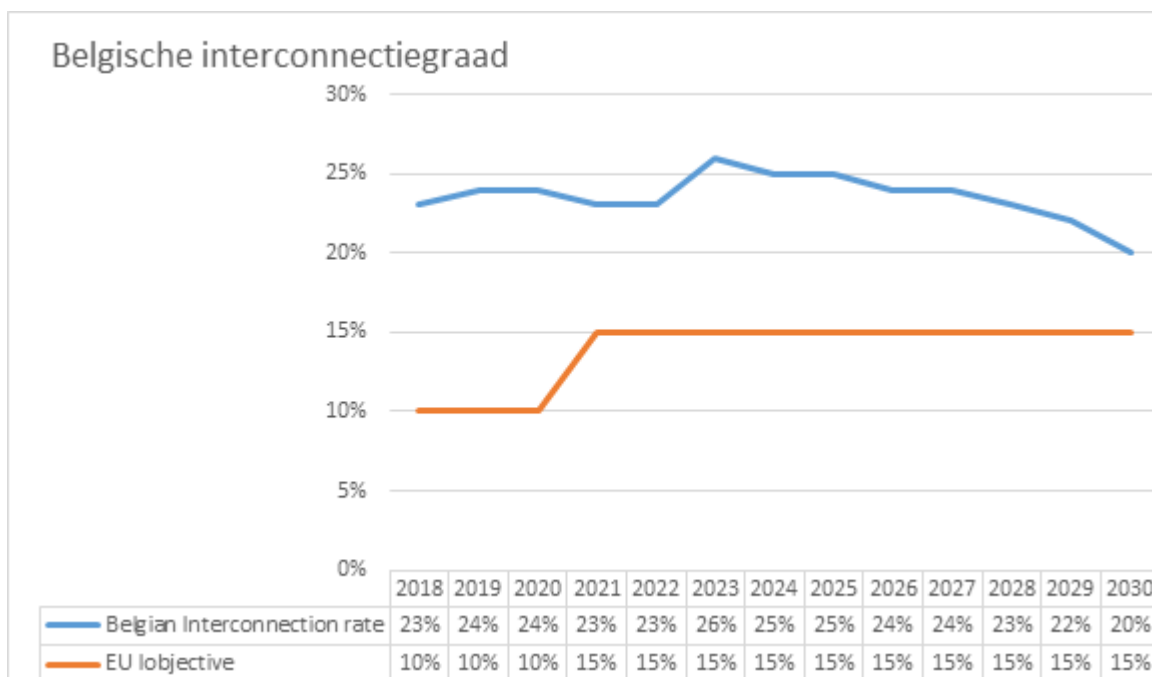
Om de interconnectieniveaus beter te garanderen, zijn een aantal projecten gepland in het federale netwerkontwikkelingsplan 2024-2034:

- Het offshore netwerk ontwikkelen :
- “Nautilus” : Interconnectie met het Verenigd Koninkrijk
- Verdere ontwikkeling van interconnecties op het land :
 - Versterking van de as Lonny (FR) - Achêne (BE) - Gramme (BE)
 - Versterking van de verbinding Van Eyck (BE) - Maasbracht (NL)
 - De tweede interconnectie tussen België en Duitsland, waarvoor een MoU werd ondertekend tussen Amprion en Elia op 14 februari 2023.
- De ontwikkelingen op lange termijn worden nog bestudeerd:

- Het onderzoeken van de verdere ontwikkeling van landcorridors in de Noordzeeregion en de behoeften waarin nieuwe corridors aan de noord-, zuid- en oostgrens in dit opzicht kunnen voorzien.
- Het versterken van de interconnectie België-Luxemburg.

Rekening houdend met deze bevestigde infrastructuurprojecten en de verwachte ontwikkeling van de geïnstalleerde productiecapaciteit ("Met bijkomende maatregelen"-scenario), heeft België al een interconnectiegraad voor elektriciteit bereikt van 24% in 2020. Zodra de interconnector met Duitsland (AleGro) begin 2021 in gebruik wordt genomen, zal dit percentage stijgen tot ongeveer 33%. Door de toename van de hernieuwbare capaciteit daalt dit percentage licht naar het einde van de referentieperiode toe. Toch ligt het ruim boven de doelstellingen die op Europees niveau zijn vastgesteld voor 2020 (10%) en zelfs boven die voor 2030 (15%).

Afbeelding 3: Belgisch interconnectiepercentage

Daarnaast zal het interne netwerk ook worden versterkt om de uitdagingen van het toekomstige elektriciteitssysteem aan te gaan: elektrificatie, grootschalige integratie van hernieuwbare energie (inclusief offshore), voertuigfabrikanten, flexibiliteitsbehoeften.

Deze versterkingen omvatten :

- versterking van de interne 380kV-backbone
- plaatsing van de dynamische beoordelingslijn
- realisatie van ontbrekende schakels:
 - Ventilus
 - Boucle du Hainaut
 - Versterking van de as Gezelle - Van Maerlant

Het is ook de bedoeling om meer ontvangstcapaciteit op het transmissienetwerk te voorzien, aangezien de industrie naar verwachting sterk geëlektrificeerd zal worden en er dus meer klanten op het transmissienetwerk zullen worden aangesloten. De transformatie-infrastructuur voor het net met gemiddelde spanning wordt ook systematisch vervangen in afwachting van een hoger verbruik op de laagspanningsnetten.

De regering heeft besloten om:

- Vormen van flexibiliteit te ontwikkelen die het mogelijk maken om kernenergie en hernieuwbare bronnen met elkaar te combineren.
- De federale overheid zal pleiten voor een Europees beleid dat hefboomeffecten creëert in termen van financiering en publieke steun voor transportnetwerken en interconnecties die de bevoorradingszekerheid in België zullen versterken.

2.4.2. Infrastructuur voor vervoer van energie

- Belangrijke infrastructuurprojecten voor elektriciteits- en gastransport en, indien relevant, moderniseringsprojecten die nodig zijn voor het bereiken van de doelstellingen en streefcijfers in het kader van de vijf dimensies van de strategie voor de energie-unie.*

Voor de aardgassector heeft de overgang naar L-gas investeringen gevergd, voornamelijk op het niveau van de DNB (distributienetbeheerder), die volledig onder de gewestelijke bevoegdheid valt.

Daarnaast plant netbeheerder Fluxys verdere investeringen om de integriteit van de bestaande infrastructuur te garanderen en de nodige aanpassingen te doen om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen (bv. hernieuwbare gassen, waterstof, sectorale koppeling).

Tegen deze achtergrond heeft de federale regering een eerste waterstofwet goedgekeurd, de wet van 11 juli 2023 betreffende het vervoer van waterstof door middel van leidingen. Deze "waterstofwet" regelt de aanstelling van de beheerder van het waterstofnetwerk, die verantwoordelijk zal zijn voor de planning, de ontwikkeling en het beheer van het waterstofvervoersnet in België.

De ontwikkeling van waterstofinfrastructuren is een sleutelement in de succesvolle energietransitie van België en in het verzekeren van de bevoorrading met moleculen. Een flexibel, onderling verbonden nationaal waterstoftransportnetwerk zal ons in staat stellen om aan de groeiende industriële behoeften in het hele land te voldoen, vooral in energie-intensieve sectoren. Dit netwerk is ook essentieel voor de integratie van lokaal geproduceerde en geïmporteerde waterstof. België heeft immers de ambitie om een transithub voor hernieuwbare waterstof te worden, gebruikmakend van zijn logistieke, havengebonden en industriële troeven. Om dit doel te bereiken moeten er importterminals worden ontwikkeld die waterstof in verschillende vormen kunnen ontvangen (ammoniak, methanol, LOHC, vloeibare waterstof, e-methaan). Deze terminals moeten worden aangevuld met los- en opslageenheden, evenals kraakinfrastructuur, met name om derivaten (zoals LOHC) te converteren in gasvormige waterstof die in het vervoersnet kan worden geïnjecteerd. Deze investeringen zullen de energieonafhankelijkheid versterken en België positioneren als een belangrijke toegangspoort voor waterstof in Europa.

Om het hoofd te bieden aan het groeiende verzet van het publiek tegen grootschalige infrastructuurwerken, zullen netbeheerders samenwerken met de bevoegde autoriteiten om aanvullende maatregelen te beoordelen die meer steun kunnen bieden aan projecten en kunnen helpen om ze tijdig af te ronden.

De vervoersnetbeheerders en de infrastructuur voor energietransmissie zijn strategische activa en moeten verankerd blijven. Het is de taak van de bevoegde minister om de situatie te bestuderen en aanbevelingen te formuleren aan de regering om die verankering te verzekeren en te garanderen dat de beheerders hun strategische functies op duurzame wijze kunnen vervullen, in het bijzonder door te zorgen voor een stabiele ondersteunende aandeelhoudersbasis en duurzame financieringscapaciteit.

- ii. De belangrijkste projecten voor elektriciteits- en gastransmissie-infrastructuur, en - wanneer relevant - projecten voor de modernisering daarvan, die nodig zijn voor de verwezenlijking van de doelstellingen en de streefcijfers in de vijf dimensies van de strategie voor de energie-unie*

- iii. Indien van toepassing, de belangrijkste infrastructuurprojecten, met uitzondering van projecten van gemeenschappelijk belang (PGB's) (2)*

2.4.3. Marktintegratie

- i. Nationale doelstellingen met betrekking tot andere aspecten van de interne energiemarkt, zoals het vergroten van de flexibiliteit van het systeem, met name met betrekking tot de bevordering van competitief bepaalde elektriciteitsprijzen in overeenstemming met de relevante sectorale wetgeving, marktintegratie en koppeling, gericht op de verhoging van de verhandelbare capaciteit van bestaande interconnectoren, slimme netten, aggregatie, vraagrespons, opslag, gedistribueerde opwekking, mechanismen voor dispatching, redispatching en beperking, en realtime prijssignalen, met inbegrip van een tijdschema waarin is aangegeven wanneer de doelstellingen moeten zijn verwezenlijkt*

- ii. *Indien van toepassing, nationale doelstellingen in verband met de niet-discriminerende deelname van hernieuwbare energie, vraagrespons en opslag, onder meer via aggregatie, aan alle energiemarkten, met inbegrip van een tijdschema voor het bereiken van de doelstellingen*
- iii. *Indien van toepassing, nationale doelstellingen om ervoor te zorgen dat consumenten deelnemen aan het energiesysteem en profiteren van zelfopwekking en nieuwe technologieën, waaronder slimme meters;*
- iv. *Nationale doelstellingen met betrekking tot de toereikendheid van het elektriciteitssysteem en de flexibiliteit van het energiesysteem wat betreft de productie van hernieuwbare energie, met inbegrip van een tijdschema voor het bereiken van de doelstellingen*
- v. *Waar van toepassing, nationale doelstellingen om de energieconsumenten te beschermen en het concurrentievermogen van de detailhandel in energie te verbeteren*

NOTA: De bevoegdheden en prioriteiten van de federale overheid met betrekking tot deze kwesties richten zich voornamelijk op het eerste punt, namelijk marktkoppeling.

Marktintegratie

In de elektriciteitssector is België sinds 2007 actief lid van het Pentalateraal Energieforum (PLEF of PENTA), met als doel de bevoorradingszekerheid te verbeteren en de elektriciteitshandel en het gebruik van de bestaande infrastructuur te optimaliseren door een verreгаande marktkoppeling. Dit leidde in 2015 tot de lancering van day-aheadmarktkoppeling op basis van stromen tussen de landen in de Centraal-West-Europese regio.

In de periode 2020-2030 zullen de resultaten van de koppeling van bestaande markten regelmatig worden beoordeeld op basis van duidelijke sleutelprestatie-indicatoren (KPI's). Als de resultaten niet aan de verwachtingen voldoen, zal in overleg met overheden, regelgevende instanties, TSO's (Transmission System Operators) en marktspelers in de PENTA-landen worden onderzocht hoe de bestaande mechanismen kunnen worden verbeterd.

In deze context zal België de commercieel beschikbare capaciteit op de interconnecties met de buurlanden nauwlettend in het oog houden. Waar nodig zal ook nauwlettend worden toegezien op de correcte en tijdige uitvoering van de actieplannen die zijn opgesteld overeenkomstig de verordening betreffende de interne elektriciteitsmarkt om ervoor te zorgen dat het beleid inzake bevoorradingszekerheid niet in het gedrang komt.

Flexibiliteit

Gezien het groeiende aandeel van intermitterende energiebronnen in het elektriciteitssysteem en de variabiliteit van de vraag, zal de behoefte aan flexibiliteitsmiddelen om de stabiliteit van het net te

garanderen de komende jaren alleen maar toenemen. De netbeheerder Elia evalueert al enkele jaren niet alleen de bevoorradingszekerheid in de strikte zin van het woord, maar ook de behoefte aan flexibiliteit om de stabiliteit van het net te garanderen.

- In de laatste versie (juni 2025) van de "Adequacy and Flexibility Study for Belgium 2026-2036"⁵⁹ voorspelt Elia een behoefte aan 5740 MW opwaartse flexibiliteit en 4500 MW neerwaartse flexibiliteit in 2030. Deze behoeften evolueren voortdurend en zullen in 2036 respectievelijk 7540 MW en 5860 MW bedragen. Een elektriciteitssysteem dat steeds meer hernieuwbare energiebronnen integreert, heeft een grotere flexibiliteitsbehoefte, met name om fouten in de weersvoorspellingen op te vangen. Dit houdt in dat de volgende vormen van flexibiliteit worden ingezet: Flexibel gebruik van productie-eenheden;
- Residentieel en industrieel vraagbeheer;
- Opslag van elektriciteit;
- Interconnecties

Offshore

In het kader van de North Sea Energy Cooperation (NSEC) is in 2017 beslist om een aantal "clusters" intensief te bestuderen en concreet uit te werken. Naast langetermijnprojecten zoals de Doggersbank, de Duitse IJssel en de ontwikkelingen in de Ierse Zee, is de cluster België-Nederland-VK bijzonder belangrijk, omdat een groot deel van de offshore windproductie al in dit gebied plaatsvindt en er dus op korte termijn kan worden samengewerkt.

België is zeer actief in het ontwikkelen van samenwerking rond deze cluster, met het Belgian Offshore Platform (BOP), de CREG en Elia, en onderzoekt met de andere betrokken landen de mogelijkheden voor connecties, samenwerking en verdere ontwikkeling van de cluster.

2.4.4. Energiearmoede

- Voor zover passend, nationale doelstellingen met betrekking tot energiearmoede, m.i.v. een tijdschema waarbinnen de doelstellingen moeten worden gehaald*

De regering zal het toezicht op de prijzen van alle energievectoren intensiveren met het oog op de gevolgen voor het concurrentievermogen en voor de huishoudbudgetten. Bij de monitoring worden alle factoren die van invloed kunnen zijn op de prijs van de factuur voor de consument meegenomen. Elke onevenwichtigheid die schadelijk zou zijn voor de concurrentiekracht of de betaalbaarheid bij de huishoudens zou beïnvloeden, moet onder de aandacht van de regering worden gebracht, die de nodige maatregelen zal nemen. Op dezelfde manier moeten interventies die gericht zijn op het overbrengen van lasten van de ene vector naar de andere worden geanalyseerd in het licht van de gevolgen voor de prijzen, het concurrentievermogen en de sociale cohesie.

We bekijken de budgetneutrale hervorming van het sociaal energietarief en de tussenkomsten van het Sociaal Verwarmingsfonds richting een transparantere, inkomengebaseerde,

⁵⁹ <https://www.elia.be/fr/marche-de-electricite-et-reseau/adequation/etudes-adequation>

vermogensgebaseerde en technologie neutrale forfaitaire tussenkomst. Daarbij waken we erover dat we geen ongewenste neveneffecten creëren wat betreft het onderscheid werken – niet werken. Om de hoogte van de energiefactuur van deze groep structureel aan te pakken door hen te helpen energie te besparen, onderzoeken we samenwerkingsmogelijkheden met de Gewesten binnen ieders bevoegdheid.

De NMBS behoudt de vrijheid in tarifiering met respect voor sociale correcties. We zorgen voor een rationalisering van het aantal vrijstellingen van betaling of kortingen, zodat deze worden aangepast aan de moderne samenleving.

2.5. Dimensie onderzoek, innovatie en concurrentievermogen

- i. *Nationale doelstellingen en fondsentargets voor publiek en, waar mogelijk, privé onderzoek en innovatie gerelateerd aan de Energie Unie inclusief, waar gepast, een tijdskader voor het behalen van deze doelstellingen;*

De bevoegde autoriteiten zullen ervoor zorgen dat de monitoring van deze doelstelling wordt afgestemd op de statistieken die worden verstrekt aan het IEA, Eurostat, de OESO en de nationale klimaatcommissie.

België als geheel, met de drie gewesten, de federale overheid en de ondernemingen, streeft ernaar dat de middelen die worden toegewezen aan onderzoek en ontwikkeling (O&O) 3% van het bruto binnenlands product bedragen en dat het O&O-budget dat wordt toegewezen aan projecten in verband met klimaat en energie 10% bedraagt van het budget dat wordt toegewezen aan O&O.

- ii. *Indien van toepassing, nationale doelstellingen inclusief langetermijntargets voor de implementatie van low-carbon technologieën, inclusief voor de decarbonisering van energie- en koolstofintensieve industriële sectoren en, indien van toepassing, voor gerelateerd koolstoftransport en opslaginfrastructuur*

Waterstof

De regering ondersteunt de Belgische onderzoeks- en ontwikkelingsspelers in die elementen van de waterstofwaardeketen die onder de federale bevoegdheid vallen, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van een testinfrastructuur voor waterstoftechnologieën.

Schone energie en langetermijndoelstellingen

Samen met de Gewesten, werken we **een langetermijnvisie en strategie met het nodige pragmatisme en ambitie** uit die we verankeren in een **interfederaal energiepact** waarbij ieder zijn verantwoordelijkheid neemt om deze uit te voeren. Dit is noodzakelijk, niet alleen om die duurzame transitie in goede banen te leiden, maar ook omdat we vandaag niet voldoende productiecapaciteit hebben om de elektrificatie, die de vraag naar elektriciteit tegen 2050 volgens meerdere studies meer dan zal doen verdubbelen, te ondersteunen.

Nucleair onderzoek

Zie de details van het beleid en de maatregelen in paragraaf 3.5. i.

iii. Indien van toepassing, nationale doelstellingen inzake de concurrentiekracht

Het stelsel van energienormen voor de burgers en de bedrijven heeft als doel het concurrentievermogen en de koopkracht ten opzichte van onze buurlanden te garanderen. Voor meer informatie, zie 1.2 (ii), Dimensie Onderzoek, innovatie en concurrentievermogen.

In het kader van de opvolging van de energieprijzen zal de regering de in de buurlanden bestaande steun voor waterstofnetwerken objectiveren om de impact van de kosten op het concurrentievermogen van de Belgische bedrijven te verduidelijken

3. BELEID EN MAATREGELEN

Algemene principes

Begeleidende maatregelen zijn essentieel om de energie- en klimaatdoelstellingen te bereiken: financiële steun, steun voor opleiding, professionele omschakeling en tewerkstelling, enz. Het regeerakkoord (2025-2029) bevestigt dat de fiscale hervorming via een gecombineerde aanpak van steun voor bedrijven en gezinnen bij zal dragen aan een inclusieve en rechtvaardige transitie naar een koolstofarme economie, wat essentieel is voor de aanpak van klimaatverandering op lange termijn (zie 3.1.1.1.B fiscaliteit).

De inkomsten uit ETS, ETS2, CBAM en het sociale klimaatfonds zullen uitsluitend worden gebruikt voor de financiering van maatregelen die gericht zijn op het bestrijden van klimaatverandering en om de inspanningen van burgers en bedrijven op dit gebied te compenseren. Deze middelen worden mee ingezet om de transitie mee te begeleiden voor burgers en ondernemers. Als deel van de Europese Unie begeleiden wij de aangescherpte doelstellingen binnen de nieuwe ETS-regelgeving. Wij zullen ons inzetten voor een rechtvaardige implementatie van het uitgebreide Europese Emissiehandelsstelsel, met specifieke aandacht voor de sectoren energie, industrie, transport en gebouwde omgeving.

Klimaattransitie en sociale rechtvaardigheid

Een rechtvaardige transitie, de koopkracht en competitiviteit zijn belangrijke leidende principes van het klimaatbeleid. De federale regering grijpt de klimaatuitdaging aan om nieuwe banen te creëren in de industrie en de groene sectoren, met name voor sectoren die banen zullen verliezen, wat kan leiden tot een bredere economische groei en meer welvaart voor alle burgers.

Arbeidsmarkthervormingen

De klimaattransitie en de digitalisering noodzaken enorme investeringen in infrastructuur en opleiding. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, moet onze economie meer toegevoegde waarde creëren. De sleutel is een hogere productiviteitsgroei.

Door productiviteitsgroei te verzekeren kunnen we de herindustrialisering en de (maak)industrie verankeren, wat essentieel is om de transitie naar een duurzame economie te maken.

Het belang van de industrie voor onze economie kan immers niet onderschat worden. Het staat voor 20% bbp in België, genereert 75% van de totale export en zorgt voor de directe en indirecte tewerkstelling van meer dan 1 miljoen Belgen. Het is de ruggengraat van een stabiele economie die welvaart duurzaam creëert.

Een hernieuwde focus op het versterken van (lokale) industrieën met gerichte maatregelen is dus noodzakelijk en zorgt daarenboven voor een spillover effect naar andere essentiële economische sectoren zoals de diensten- en non-profit sector.

We behouden een individueel opleidingsrecht, maar vullen dit in met meer flexibiliteit en gedeeltelijke collectivisering. In overleg met de sociale partners focussen we op de werknemers die dit het meest nodig hebben en vermijden administratieve rompslomp via het uitsluiten van onder andere flexi-jobs, seizoenarbeiders en studenten.

Joboportunities en genderbalans

Er worden banen gecreëerd in de groene sectoren, wat kan leiden tot een bredere economische groei en meer welvaart voor alle burgers.

Daarnaast wordt in sommige sectoren een verlies aan banen verwacht, hetzij door een vermindering van bepaalde activiteiten, wanneer actoren hun activiteiten niet hervormen. De impact op de werkgelegenheid is ongelijk verdeeld over de Belgische sectoren en er kunnen grote verschillen optreden binnen geaggregeerde sectoren. Daarom zal er een meer gedetailleerde schatting van de banengroei en -verliezen in alle sectoren en subsectoren in België opgemaakt moeten worden. Sectoren die tegen 2030 naar schatting de meeste netto banengroei opleveren, zijn de dienstensector en de bouwsector, gevolgd door de verwerkende industrie, transport-, communicatie- en landbouwsector. De energiesector zal naar schatting een netto banenverlies meemaken, waarschijnlijk als gevolg van een vermindering van de vraag naar fossiele brandstoffen, maar dit zal worden gecompenseerd door de invoering van hernieuwbare energie. Het zal dan ook noodzakelijk zijn om in samenwerking met de gewesten een meer gedetailleerde raming te maken van de banenwinsten en -verliezen in alle sectoren en subsectoren in België, en de sociale dialoog binnen de betrokken sectoren te ondersteunen.

Verbeteren van toegang tot duurzaam transport

Iedereen toegang geven tot diensten is een belangrijk element van het klimaatbeleid. De NMBS behoudt de vrijheid in tarifiering met respect voor sociale correcties.

Adaptatie

Zie onder 3.1.1 i. 9 A. Adaptatie.

3.1. Dimensie decarbonisatie

3.1.1. BKG-emissies en -verwijderingen

- i. Beleidsinitiatieven en maatregelen ter verwezenlijking van de op grond van Verordening (EU) 2018/842 vastgestelde doelstellingen, als bedoeld in punt 2.1.1 en beleidsinitiatieven en maatregelen voor de naleving van Verordening (EU) 2018/841, voor alle belangrijke emissiesectoren en sectoren waar de verwijdering moet worden opgevoerd, in het licht van de langetermijndoelstelling om te evolueren naar een lage-emissie-economie met een evenwicht tussen emissies en verwijderingen conform de Overeenkomst van Parijs*

Zoals beschreven in punt 1.2 ii, heeft de wet van 15 januari 2024 houdende de organisatie van het federale klimaatbeleid een beleidscyclus ingesteld waarin de belangrijkste federale klimaatmaatregelen worden opgevolgd aan de hand van routekaarten en vooruitgangrapporten. Het doel is om de geboekte vooruitgang jaarlijks te analyseren in een syntheseverslag en dit aan de regering voor te leggen om haar te informeren over het beleid en de maatregelen. De syntheseverslagen van de voorgaande jaren zijn beschikbaar op klimaat.be.

1. Fiscaliteit en duurzame financiën en financiering

1.1 Duurzame financiën en financiering

De federale regering zal maatregelen nemen om spaargeld te mobiliseren voor projecten in de duurzame transitie. We implementeren daarnaast een 'Sustainable finance'-strategie die onze bedrijven en kmo's ondersteunt bij de duurzame transitie. We treden hiervoor in overleg met de betrokken marktpelers.

Het overheidsinvesteringsbeleid heeft als doel economische groei te stimuleren dat duurzame maatschappelijke voordelen oplevert. Daarnaast focust het beleid op meer eigen investeringen in strategisch verankering en essentiële federale beleidssectoren zoals Defensie, luchtvaart, ruimtevaart of Energie.

A. FPIM: een speler in de energiesector

De rol en de strategie van SFPIIM zullen geactualiseerd worden, met de nadruk op nog meer structurele samenwerking met de regionale investeringsmaatschappijen waar dat relevant is, op meer eigen investeringen in strategische sectoren en essentiële federale beleidssectoren zoals energie of financiële diensten. SFPIIM zou ook een actievere investeringsrol kunnen spelen door projecten te ondersteunen die bijdragen aan de herindustrialisering van het land, bijvoorbeeld, daar waar de regionale investeringsmaatschappijen deze rol niet alleen kunnen vervullen.

Om deze werkzaamheden uit te voeren, zal SFPIIM haar operationele structuur slank houden, waardoor zij de verhouding tussen kosten en beheerde activa kan optimaliseren. In dat kader kan ook bekeken worden of efficiëntere modaliteiten mogelijk zijn bij het uitrollen van de investeringen onder

de filialen “Relaunch for the future” en “SFPIM Real Estate”, alsook inzake de Ecologische Transitie Enveloppe.⁶⁰”

B. Belgische strategie voor duurzame financiering en groene OLO's

Doelstelling

De financiering van de transitie verhogen.

Vlaggenschipacties

- **Uitrol van een Belgische strategie voor duurzame financiering:** om bedrijven en kmo's te ondersteunen bij hun duurzame transitie, door in overleg te gaan met de betrokken marktspelers. Het doel is om de maatschappelijke uitdagingen waarmee we geconfronteerd worden aan te pakken, zoals o.a. de klimaatverandering, digitalisering en geopolitieke uitdagingen.
- Het **overheidsinvesteringsbeleid** heeft als doel economische groei te stimuleren dat duurzame maatschappelijke voordelen oplevert. Daarnaast focust het beleid op meer eigen investeringen in strategische sectoren en essentiële federale beleidssectoren zoals Defensie, luchtvaart, ruimtevaart of Energie. Door duidelijke criteria en prioriteiten te stellen, wordt een efficiënte toewijzing van publieke en private middelen gewaarborgd en de publiek-private samenwerking bevorderd.
- De federale overheid zal ook maatregelen nemen om **spaargeld te mobiliseren** voor projecten in de duurzame transitie.

1.2 Fiscaliteit

De fiscale hervorming zal de opportuniteiten die de klimaatuitdaging biedt voor onze bedrijven ondersteunen en alle gezinnen helpen om de omslag die nodig is betaalbaarder te maken. Deze hervorming omvat een reeks belastingmaatregelen die gericht zijn op het stimuleren van groene investeringen en duurzame innovaties binnen het bedrijfsleven. Door belastingvoordelen te bieden aan ondernemingen die investeren in milieuvriendelijke technologieën en processen, kunnen bedrijven hun ecologische voetafdruk verkleinen en tegelijkertijd concurrerder worden op de internationale markt.

Daarnaast voorziet de hervorming in financiële steun en belastingverlagingen voor gezinnen, waardoor de kosten van de energietransitie beter beheersbaar worden. Investeringen in betere woningen, en warmtepompen, alsook belastingverminderingen op duurzame consumptie. Op deze manier wordt de energietransitie niet alleen een haalbare optie voor bedrijven, maar ook voor individuele huishoudens, waardoor een brede maatschappelijke beweging richting een duurzamere toekomst mogelijk wordt gemaakt.

Door deze gecombineerde aanpak van steun voor bedrijven en gezinnen, draagt de fiscale hervorming bij aan een inclusieve en rechtvaardige transitie naar een koolstofarme economie, wat essentieel is

⁶⁰ Die tot doel heeft te investeren in bestaande of opkomende Belgische ondernemingen waarvan het economisch model gericht is op de ontwikkeling en toepassing van technieken, processen of methoden voor de productie of dienstverlening die een significante bijdrage leveren aan de ecologische transitie. Bij koninklijk besluit van 15 januari 2023 werd een bedrag van 250 miljoen euro aan het Fonds toegewezen.

voor het aanpakken van de klimaatverandering op lange termijn. Bovendien worden er banen gecreëerd in de groene sectoren, wat kan leiden tot een bredere economische groei en meer welvaart voor alle burgers.

Investerings in groene energie, technologie en klimaatvriendelijke innovaties zijn absoluut noodzakelijk. Daarom dat de regering bedrijven sterk zal ondersteunen bij hun klimaatinspanningen. De investeringsaftrek zal onbepaald overdraagbaar zijn. De groene investeringsaftrek zal daarnaast worden vereenvoudigd en toegankelijker gemaakt, vooral voor investeringen in de energietransitie. In de milieulijst zal de beperking inzake de financiële steun van de Europese overheid voor CCS-CCU-investeringen worden geschrapt. De tarieven voor de verhoogde investeringsaftrek voor de energie-, mobiliteits- en milieulijsten zullen worden geharmoniseerd naar 40%.

De regering onderzoekt welke fossiele subsidies afgebouwd kunnen worden, op welke realistische termijn een uitfasering kan en dat rekening houdende met de economische impact en zonder negatieve impact op de koopkracht of de kosten voor ondernemingen.

We bekijken waar we fossiele brandstoffen nog actief financieel ondersteunen. Waar mogelijk bouwen we deze ondersteuning geleidelijk af zonder de concurrentiepositie van onze ondernemingen en de koopkracht van onze burgers te verslechteren. Er kunnen begeleidende maatregelen worden overwogen om deze transitie te vergemakkelijken.

C. Gebruik door de federale overheid van een deel van de ETS-2-inkomsten om de transitie voor burgers en ondernemers te begeleiden

Doelstelling en vlaggenschipactie

Het aandeel van de federale overheid in de inkomsten uit de ETS-systemen (waaronder ETS2 voor gebouwen en wegvervoer), CBAM en het sociaal klimaatfonds zal uitsluitend worden gebruikt voor de financiering van maatregelen ter bestrijding van de klimaatverandering en ter compensatie van de inspanningen van burgers en bedrijven op dit gebied.

D. Hervorming van milieuvergelijkende fiscaliteit

Doelstelling

In nauwe samenwerking met onze Europese en internationale partners zullen wij streven naar een groenere fiscaliteit om de overgang naar een koolstofarme economie te versnellen en tegelijkertijd een gelijk speelveld te creëren voor bedrijven in de hele EU.

De federale overheid onderzoekt de invoering van een stimulerend milieubelastingstelsel dat moet worden gekoppeld aan de productnormen en het beleid van de Gewesten (afvalbeleid en circulaire economie).

De regering **zal de fiscale ondersteuning voor fossiele brandstoffen geleidelijk afbouwen**. Om de concurrentiekracht van onze ondernemingen niet te schaden, zal de regering de vanaf 2025 geplande uitbreiding van de investeringsaftrek handhaven en, na evaluatie, indien nodig verhogen.

Deze regering neemt zich voor een transparant, efficiënt en ondernemingsvriendelijk fiscaal klimaat te creëren. De huidige complexiteit vormt vaak een uitdaging voor bedrijven, vooral voor kleine en middelgrote ondernemingen die minder middelen hebben om de administratieve lasten en complexe regelgeving te beheren. Door de vennootschapsbelasting te vereenvoudigen willen we het voor bedrijven makkelijker maken om te voldoen aan hun fiscale verplichtingen, terwijl we de voorspelbaarheid van het belastingstelsel vergroten.

Vlaggenschipacties en operationalisering (uitgevoerd of besloten)

Er zijn verschillende concrete maatregelen om dit doel te bereiken:

- **Vergroening van het wagenpark van bedrijven:** deze hervorming voorziet in de geleidelijke afschaffing van de aftrekbaarheid van bedrijfswagens die CO₂ uitstoten. De regering zal de regels in verband met de aftrekbeperking van autokosten vereenvoudigen om de administratieve lasten te verminderen. Een elektrische bedrijfswagen is niet voor iedereen een optie. Daarom zal de regering voorzien in een ruimere overgangperiode voor hybride wagens. De regering zal het maximale aftrekpercentage voor hybrides behouden. Diesel- en benzinekosten voor hybride voertuigen blijven voor 50% aftrekbaar tot eind 2027. De elektrische verbruikskosten van hybrides krijgen dezelfde aftrekbaarheid als die voor elektrische modellen.
- **De accijsrestituties op commerciële wegdiesel zullen geleidelijk worden verlaagd** naar een niveau zodat we competitief blijven met onze buurlanden: deze maatregel voorziet in een geleidelijke verlaging van het terugbetalingspercentage voor diesel voor beroepsmatig gebruik tot een niveau dat een concurrentievoordeel ten opzichte van de buurlanden in stand houdt. Er zal overleg worden gepleegd met de sector om de impact van deze hervorming en van andere fiscale maatregelen ter bevordering van de vergroening en het concurrentievermogen van de sector te evalueren. We zullen een concurrentievoordeel voor professionele diesel behouden dat voldoende groot is ten opzichte van Frankrijk en andere buurlanden.
- **Belasting op de luchtvaartsector:** we vereenvoudigen de inschepingstaks voor zowel intra- als extra-EU vluchten door deze te harmoniseren op 5 euro per persoon per ticket. Het bestaande tarief voor een kortafstandsvlucht (10 euro) wijzigt niet⁶¹. We pleiten voor de invoering van een belasting op kerosine, een maatregel die niet alleen rechtvaardigheid in de belastingdruk herstelt, maar ook investeringen in schonere technologieën stimuleert.
- **Fiscale aftrekbaarheid van de btw op bedrijfsfietsen:** de FOD Financiën zal een circulaire publiceren met betrekking tot het forfaitair recht op aftrek van btw geheven van bedrijfsfietsen met een gemengd gebruik. Via deze circulaire zal de moeilijkheid worden ondervangen die het gevolg is van het ontbreken van een kilometeradministratie voor fietsen.
- **Hervorming van de btw op steenkool:** de btw op steenkool gaat van 12% naar 21%.
- **Hervorming van de investeringsaftrek:** een hervorming van de investeringsaftrek is in werking getreden voor investeringen vanaf 1/1/2025 (wet van 12 mei 2024 en koninklijke besluiten van 20 december 2024). De investeringsaftrek is opgebouwd rond drie pijlers: een basisaftrek van 10% voor kmo's, een thematische aftrek van 30% (grote ondernemingen) / 40% (kmo's) en een technologische aftrek van 13,5%. De thematische investeringsaftrek omvat investeringen in efficiënt energiegebruik en hernieuwbare energie, in koolstofneutraal vervoer, milieuvriendelijke investeringen en investeringen ter ondersteuning van de

⁶¹ Met ingang vanaf 1 april 2022 werd een inschepingstaks ingevoerd.

digitalisering. De investeringsaftrek zal onbeperkt overdraagbaar zijn. De tarieven voor de verhoogde investeringsaftrek voor de energie-, mobiliteits- en milieulijsten zullen worden geharmoniseerd naar 40%.

- **Gerichte uitbreiding van de btw-verlaging voor sloop en heropbouw:** we breiden het bestaande toepassingsgebied voor sloop en heropbouw (aan 6% BTW) uit naar leveringen, met behoud van de huidige sociale voorwaarden. Bij leveringen wordt het oppervlaktecriterium evenwel verstrengd van 200 m² naar 175 m². We geven hiermee een boost aan de gehele bouwsector. Verder zal de regering een duidelijke definitie uitwerken voor wat betreft renovatie en vernieuwbouw. De regering onderzoekt hoe er op termijn een duurzaamheidsvoorwaarde ingevoerd kan worden, binnen de komende Europese regelgeving en zonder de administratieve lasten te verhogen
- **Hervorming van de btw op verwarmingssystemen:** het btw-tarief voor de levering en installatie van **warmtepompen** zal tijdelijk van 21% naar 6% gaan voor de volgende 5 jaar; de btw voor de installatie van een verwarmingsketel op fossiele brandstoffen (gas, stookolie, enz.) in het kader van een renovatie zal van 6% naar 21% opgetrokken worden (voor woningen ouder dan 10 jaar).
- **Carpooling:** we zullen de toegangsvoorwaarden tot de fiscale aftrekbaarheid van carpooling onderzoeken, zodat alle werknemers ervan kunnen profiteren en niet enkel de werknemers van bedrijven die dit soort verplaatsingen formeel organiseren en financieel ondersteunen.
- **Beperking van de aftrekbaarheid van fossiele bestelwagens:** zodra er voldoende betaalbare alternatieven op de markt zijn, zal onderzocht worden hoe het voordeel voor nieuwe fossiele bestelwagens uitgefaseerd kan worden op een redelijke termijn.
- **Elektrische bestelwagens en vrachtwagens:** zodra er voldoende betaalbare alternatieven op de markt zijn, zal onderzocht worden hoe het voordeel voor nieuwe fossiele bestelwagens uitgefaseerd kan worden op een redelijke termijn. Om een stimulans te geven zal de regering een tijdelijke verhoogde aftrek invoeren voor elektrische bestelwagens en vrachtwagens.
- **Tax shift op energieproducten:** het regeerakkoord (2025-2029) voorziet dat de regering de impact van de invoering van het ETS2-systeem en de modaliteiten van een tax shift op energieproducten (elektriciteit, gas, stookolie, ...) zal onderzoeken, zodat deze kan bijdragen tot het behalen van de klimaatdoelstellingen. De regering zal deze taks shift uitvoeren zonder de gemiddelde factuur van de gezinnen en ondernemers te verhogen
- **Accijnzen op elektriciteit:** het accijnstarief op elektriciteit zal voor onze ondernemingen verlaagd worden naar het Europese minimum. De transmissienettarieven voor elektriciteit voor de elektriciteitsintensieve industrie zullen tot op het niveau van onze buurlanden verlaagd worden.

2. Energie

Dit onderdeel geeft een weergave van beleidslijnen en -maatregelen (Pams) waarover gerapporteerd wordt in het kader van de opvolging van het federale klimaatbeleid.

De specifieke Energie-Pams werden geïntegreerd onder de energiedimensies, i.e. onder de titels 3.1.2 tot 3.5.

A. Hernieuwbare energie in de transportsector (biobrandstoffen, efuels, H₂ en hernieuwbare elektriciteit)

Zie hoofdstukken 3.1.2

B. Energietransitiefonds: Onderzoek, ontwikkeling en innovatie in het kader van de energietransitie ondersteunen binnen de federale energiebevoegdheden

Zie 3.5. Energietransitiefonds

C. Transmissienetinfrastructuur aanpassen aan de energietransitie

Zie onderdeel 3.4.2

D. Versterking van de offshore capaciteit op de Noordzee

Zie 2.1.2 en 3.1.2

E. Waterstof en CO₂ als puzzelstukken van de energietransitie

Zie onderdelen 2.1.2 iii.; 3.4.3 iii & iv.

F. Floating Solar en Aquapark

Zie ook de onderdelen 2.1.2 en 3.1.2.

De federale regering zet versneld in op de productie van hernieuwbare energie. Hiertoe heeft de vorige regering de ontwikkelingsfase van de technologie 'drijvende zonnepanelen op zee' ondersteund door een proefproject SeaVolt, het project EcoMPV (Eco-designing Marine Photovoltaic Installations) en het project SWiM (Solar and Wind Energy in the Belgian Marine Zone), waarvan de laatste beide projecten gefinancierd zijn door het Belgische Energietransitiefonds. Door deze ondersteuning bevindt het huidige niveau van technologische paraatheid van de Belgische technologie zich op TRL 5.

G. Vermindering van de luchtvaartbeperkingen voor de ontwikkeling van windenergie

Doelstelling

Vermindering van de technische beperkingen die door (de apparatuur van) luchtvaartnavigatiediensten worden opgelegd aan de plaatsing van windturbines.

Vlaggenschipacties (beschrijving)

We zoeken naar oplossingen om de bestaande luchtvaartbeperkingen met betrekking tot de installatie van infrastructuur (bijvoorbeeld windturbines) die waarschijnlijk in wisselwerking staan met navigatie-,

communicatie- of luchtbewakingssystemen te minimaliseren, ongeacht of dit beperkingen zijn op het gebied van afstand, hoogte, oppervlakte of zonering.

Operationalisering (uitvoering)

Op basis van de beoordeling van de mogelijkheden voor verbetering op korte termijn van dossiers, werden er reeds concrete stappen gezet om de voorgestelde structurele verbeteringen verder te implementeren. Skeyes en Defensie hebben gezamenlijk een routekaart opgesteld met de oprichting van een overleg tussen Skeyes, Defensie en de betrokken gewestelijke overheden. De volgende stap is de uitvoering van de beoogde structurele maatregelen.

Skeyes onderzoekt hoe het de ontwikkeling van hernieuwbare energie kan ondersteunen zonder de veiligheid van het luchtverkeer in gevaar te brengen. In dit kader voert Skeyes verder de geplande modernisering van luchtvaartnavigatie uit, waaronder technologische vernieuwing en optimalisatie van procedures. Het gaat onder meer om het uitfaseren van DVOR-bakens, vernieuwing van primaire radars en de installatie van een WAM-systeem.

Als onderdeel van de CIV-MIL-synergie met skeyes zorgt Defensie voor de "niet-coöperatieve" radardekking (PSR - Primary Surveillance Radar-systeem) over het hele grondgebied.

Na een grondige marktprospectie heeft Defensie besloten om het aan haar toevertrouwde budget voor dit dossier te investeren in een technologie die zich de afgelopen jaren net operationeel heeft bewezen in de buurlanden, X-band radars.

Defensie heeft een bestek geschreven voor de gefaseerde implementatie van deze nieuwe radartechnologie. Na installatie en validatie zal deze investering het enerzijds mogelijk maken om het aantal van de windenergiesector gevraagde radarimpactstudies drastisch te verminderen en anderzijds de beschermingszones van de betrokken primaire radars te beperken.

Tevens heeft Defensie voorstellen geformuleerd om de beperkingen rond Drop Zones te verminderen.

Op deze manier zal grotendeels tegemoetgekomen worden aan de vragen vanuit de twee sectorfederaties.

Impact

Vermindering van broeikasgassen door een toename van de productie van hernieuwbare energie door de potentiële uitbreiding van windmolenparken en een verhoogde productie van hernieuwbare energie.

Budget

De acties van skeyes worden mede gefinancierd door een staatsubsidie van 6,75 miljoen euro toegekend in 2022. Jaarlijks wordt de uitvoering van de routekaart en de besteding van de toegekende subsidie geëvalueerd.

Zie ook onderdeel 3.1.2

H. Kernenergie, pijler van de energietransitie

Vlaggenschipacties

De vlaggenschipacties zijn:

- Het opzetten van een kader dat investeringen, de verlenging van bestaande eenheden en de bouw van nieuwe eenheden mogelijk maakt.
- De uitbreiding van het programma voor de verlenging van eenheden die aan de veiligheidsnormen voldoen.
- Om een koolstofvrije basisenergie in ons land te waarborgen, lanceert de regering dan ook op korte termijn een ambitieus programma om de nucleaire industrie in België opnieuw op gang te brengen en nieuwe kernreactoren te bouwen.
- De ontwikkeling van nucleair onderzoek met het oog op de latere invoering van kernenergie, de circulaire economie in alle stadia van de industriële en brandstofketen en de voortzetting van activiteiten op het gebied van civiele kernenergie.

Operationalisering

Verlenging van het gebruik van de bestaande kerncentrales en aanpassing van het wettelijk kader

Om de sector, die volgens de wet van 31 januari 2003 zou worden afgeschaft, nieuw leven in te blazen, heeft de Kamer van Volksvertegenwoordigers de bovengenoemde wet ingrijpend gewijzigd via de wet van 17 mei 2025 houdende diverse bepalingen inzake kernenergie, teneinde de elektriciteitsbevoorradsingszekerheid te waarborgen en de energiemixkosten in de hand te houden. De wet van 31 januari 2003 heeft sindsdien betrekking op kernenergie voor industriële elektriciteitsproductie en heeft alle data voor de stillegging van kernreactoren ingetrokken, met uitzondering van die van Doel 4 en Tihange 3, om de contractuele verplichtingen van de Belgische staat na te komen. Ook het verbod op de bouw van kernreactoren voor elektriciteitsproductie werd ingetrokken. Voortaan keert België terug naar een investeringskader voor kernenergie via periodieke evaluaties op basis van veiligheidsnormen. Dit kader blijft uiteraard volledig van kracht om de veiligheid van mens en milieu te waarborgen. Om een koolstofarme basisenergievoorziening in ons land te garanderen, heeft de regering zich in het regeerakkoord tot doel gesteld op korte termijn een ambitieus programma uit te werken om de nucleaire industrie in België opnieuw op gang te brengen en de bouw van nieuwe kernreactoren toe te laten. Op korte termijn moet de bestaande capaciteit worden verlengd om te voldoen aan de behoeften op het gebied van elektrificatie en bevoorradsingszekerheid. Op langere termijn overweegt de regering te investeren in de bouw van nieuwe capaciteit om de bestaande basislast te verlengen. Alle studies tonen aan dat de behoefte aan koolstofarme energie aanzienlijk zal toenemen, met name om fossiele brandstoffen, die momenteel het grootste deel van de energiemix uitmaken, te vervangen. Kernenergie kan aldus een aanvulling vormen op de strategie voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie.

Het coalitieakkoord geeft aan dat de regering alle nodige maatregelen zal treffen om de bestaande eenheden die aan de veiligheidsnormen voldoen, te verlengen en daartoe gesprekken zal aangaan met de nucleaire exploitant en de eigenaars.

Routekaart voor nieuwe eenheden

- Tegelijkertijd zal de regering een routekaart opstellen voor de bouw van nieuwe capaciteiten. Het doel is om de sector voldoende ademruimte te geven om zich te vernieuwen en te bestendigen. De regering wil op korte termijn de bestaande capaciteit uitbreiden en op lange termijn investeren in de bouw van nieuwe capaciteit.

De regering heeft in dit stadium nog geen routekaart goedgekeurd voor de technologieën waaraan de voorkeur gegeven zal worden voor de nieuwe eenheden. In het algemeen gaat haar voorkeur uit naar volwassen technologieën waarmee de investeringen onder controle kunnen worden gehouden. Dit ontslaat de regering echter niet van de verplichting om te investeren in onderzoek en ontwikkeling, met name via de loodgekoelde SMR van het Studiecentrum voor Kernenergie (generatie IV).

De overheid positioneert zich strategisch in deze projecten, bijvoorbeeld via samenwerking met gelijkgezinde landen, publiek-private samenwerking, kennisdeling, ... De regering werkt samen met de regio's op het gebied van de economische en industriële ontwikkeling van de gebieden, werkgelegenheid en opleiding. De regering is van plan om, in samenwerking met nucleaire spelers en industriële centra, een concreet plan op te stellen om de ontwikkeling, bouw en inbedrijfstelling van de eerste SMR in België te ondersteunen. De regering zal zich inspannen om alle obstakels weg te nemen en de bouw van nieuwe kernreactoren te faciliteren en te versnellen zonder afbreuk te doen aan nucleaire veiligheidsvereisten.

Voor het nieuwe nucleaire programma wil de regering het energieverlies tot een minimum beperken en alle door de kernreactor geproduceerde energie optimaal benutten. Voor de nieuwe eenheden zal vanaf het ontwerp van de capaciteit worden gestreefd naar energie-efficiëntie om de kernwarmte te benutten.

Internationale samenwerking

Er is een hernieuwde belangstelling voor civiele kernenergie in de westerse landen, en met name in de EU. België wil in dit verband een beroep doen op Europese samenwerking om hefboomeffecten te creëren die alle geïnteresseerde lidstaten in staat zullen stellen om dankzij kernenergie sneller koolstofarm te worden. De klimaatambities van de EU zijn een stimulans om alle koolstofarme energiebronnen aan te boren en aangezien is gebleken dat hernieuwbare energiebronnen niet voldoende potentieel hebben om op Europees niveau energieonafhankelijkheid te creëren, willen sommige lidstaten, zoals België, die worden gekenmerkt door een zeer hoog energieverbruik en een chronisch tekort aan hernieuwbare energiebronnen, hun autonomie versterken door middel van kernenergie en diversificatie van hun energiebronnen. De regering biedt zichzelf daarmee de mogelijkheid om samen te werken met alle entiteiten, lidstaten of actoren die willen bijdragen aan de heropleving van de Belgische nucleaire sector.

Evenzo pleit de regering ervoor dat kernenergie een prominentere plaats krijgt op de Europese agenda. Vanaf het aantreden van de regering is België als volwaardig lid toegetreden tot de Europese Nucleaire Alliantie en spelen we daarin een actievere rol. We zullen de internationale samenwerking op het gebied van de vreedzame toepassingen van kernenergie met geïnteresseerde landen blijven ontwikkelen. Het zal de uitwisseling van ervaringen en het delen van kennis bevorderen. Wat betreft SMR's, pleiten we voor de invoering van een typecertificaat op Europees niveau en het verkorten van vergunningsprocedures.

Budget

De verjongingsoperaties worden gedragen door de nieuwe exploitatiemaatschappij die voor 50% in handen is van de federale overheid en voor 50% in handen van de exploitant (BE-NUC). De financiering wordt door de aandeelhouders verzekerd. De exploitatiemaatschappij van de twee verlengde reactoren geniet een Contract for Difference (CfD) waarvan de definitieve modaliteiten nog moeten worden besproken.

3. Transport & Mobiliteit

Het beleid om de uitstoot van broeikasgassen door vervoer te verminderen baseert zich op de "Avoid-Shift-Improve"-logica: onnodig reizen vermijden door betere ruimtelijke ordening en veranderingen in levensstijl, verplaatsingen maken met duurzamere vervoerswijzen zoals openbaar vervoer of actieve mobiliteit, en technologieën verbeteren om het resterende wegvervoer koolstofvrij te maken. Het doel van deze drie assen is om mobiliteit in zijn geheel opnieuw te bekijken en efficiënter en milieuvriendelijker te maken.

Deze veranderingen moeten leiden tot het koolstofvrij maken en het verlagen van de externaliteiten inzake de milieuaspecten (vervuiling, geluid, ...) en samenlevingsaspecten (ongelukken, files, volksgezondheid, ...) van mobiliteit in België.

Elke overheid behartigt de materies binnen haar bevoegdheid. Evenwel is op een aantal thema's afstemming en samenwerking noodzakelijk.

A. Uitfaseren van broeikasgasemissies in de scheepvaart tegen 2050

Doelstelling

We zetten in op een doorgedreven vergroening van onze Belgische maritieme vloot door een gelijk speelveld te creëren voor rompbevrachting.

We nemen maatregelen zodat innovatieve bedrijven met lokale economische substantie inzake zeevervoer ook voor zgn. 'multi-purpose' schepen blijvend kunnen genieten van het tonnagetaksstelsel en zorgen voor een verbetering en een vereenvoudiging van dit specifieke stelsel. Op die manier creëren we een 'level playing field' (gelijk speelveld) binnen Europa. De regering zal een proactieve rol opnemen bij het sluiten van internationale akkoorden om de mondiale maritieme scheepvaart onder een gelijk speelveld te brengen, zowel wat betreft de fiscaliteit als inzake koolstof, afgestemd op de externe kosten.

Vlaggenschipacties

- Samenwerken en initiatieven en ontwikkelingen op internationaal en Europees niveau ondersteunen om de maritieme sector koolstofarm te maken;
- Zonder gevolgen voor het zee- of binnenvaartverkeer, zullen we maatregelen identificeren om de zee- en binnenvaartsector verder koolstofvrij te maken en de circulaire economie van de sector te vergroten;

- De federale regering zal initiatieven steunen voor wat betreft de spoorwegverbindingen die gericht zijn op het ontwikkelen van de activiteiten van de binnenvaarts met als doel het potentieel van de binnenvaart te maximaliseren.
- Voor betalingen in het kader van rompbevrachting wordt de toepassing van een vrijstelling van de roerende voorheffing toegestaan, in lijn met de internationale standaarden op OESO-niveau. De vrijstelling van roerende voorheffing wordt onderworpen aan voorwaarden die moeten voorzien in een vergroening van de Belgische vloot zeeschepen en die moeten vermijden dat er fiscale optimalisatie is in het geval van betalingen aan verbonden ondernemingen.

Operationalisering

In 2021 ondertekende België de **Clydebank-verklaring** om emissieneutrale maritieme corridors tussen havens op te zetten. Er worden momenteel verschillende projecten bestudeerd om ze in de komende jaren uit te voeren en de maritieme sector verder koolstofvrij te maken.

België zal ervoor zorgen dat het binnen de gestelde termijnen aan de Europese wetgeving voldoet, met name met de uitbreiding van het ETS (op 1 januari 2024) tot de maritieme sector en de 'FuelEU Maritime'-verordening.

B. Multimodale mobiliteit

Vlaggenschipacties

- We beogen met ons beleid stappen te zetten naar koolstofneutrale mobiliteit, onder andere door in te zetten op de *modal shift*.

Operationalisering

De uitvoering van de maatregel vereist:

- Een actieve deelname aan overlegorganen zowel op ambtelijk niveau (Europese Commissie, Benelux en ITS-stuurgroep) als in een ruimer verband met vertegenwoordigers van de privésector.
- De aangekondigde Europese regelgevende initiatieven opvolgen en na goedkeuring implementeren in de Belgische context.

Een betere integratie van diensten, beprijzing en tarieven is bovendien essentieel om het openbaar vervoer aantrekkelijker te maken en een geloofwaardig alternatief te bieden voor individuele vervoerswijzen. Gezamenlijke initiatieven van openbaarvervoerexploitanten zullen verder worden aangemoedigd door de verschillende overheden.

Impact

Door een modal shift en dus een vermindering van het autogebruik ten voordele van duurzamere vervoerswijzen te stimuleren, wil MaaS de uitstoot van broeikasgassen helpen verminderen. Het is

echter bijzonder moeilijk om de impact van MaaS op de broeikasgasuitstoot te meten, o.a. omdat het moeilijk is de precieze bijdrage van MaaS te meten.

C. Een actieplan opstellen om fietsen te promoten

Doelstelling

De doelstelling is om een modal shift naar de fiets te bevorderen

Vlaggenschipacties

1. We evalueren 'Be Cyclist', het **Actieplan ter Promotie van de Fiets**, identificeren realistische sleutelmaatregelen met een reële impact en zorgen voor een opvolger.

Impact

De impact zal later worden bepaald, wanneer alle maatregelen zullen zijn vastgesteld.

D. Optimalisatie van het spoorvervoer: goederen

Doelstelling

In België wordt het komende decennium een aanzienlijke groei van het goederen- en personenvervoer verwacht. We streven naar een forse verbetering van het goederenvervoer per spoor met het oog op een verdubbeling van het volume tegen 2030. Om aan de capaciteitsnoden te kunnen voorzien, dienen er een aantal knelpunten op het netwerk te worden verholpen.

De regering herbevestigt de projecten voorzien in de meerjareninvesteringsprogramma's en voorziet daarvoor de nodige middelen.

Vlaggenschipacties

Het grootste obstakel voor de uitbreiding van het goederenvervoer per spoor zijn de kosten.

(1) Om deze doelstelling te bereiken, zullen **gerichte capaciteitsverhogingen** moeten worden doorgevoerd om het concurrentievermogen van het goederenvervoer per spoor te verbeteren ten opzichte van andere vervoerswijzen, in overeenstemming met het investeringsplan van Infrabel.

(2) Daarnaast zullen tegen 2030 ook acties worden uitgevoerd die betrekking hebben op de exploitatie van het spoornet of op regelgeving om de aantrekkelijkheid van het goederenvervoer per spoor te vergroten.

De regering zal het Goederenplan 2030, opgesteld door de actoren in het spoorvrachtvervoer, en de 26 aanbevolen acties overnemen om het spoorvrachtvervoer te vergemakkelijken.

We werken de regelgevende drempels weg die een efficiënt goederenvervoer per spoor in de weg staan, en tussen het spoor en de (lucht)havens. We versterken de spoorregulator zodat deze het gelijk speelveld kan bewerkstelligen. De regering zal de spoorwegregulator de instrumenten geven om de nodige gegevens te verzamelen bij de spoorwegmaatschappijen om zo jaarlijks een helder en gedetailleerd overzicht te geven van de ontwikkelingen in de sector, inclusief het goederenvervoer over het spoor. De regering moedigt de spoorwegmaatschappijen aan om een Open Data-beleid te voeren.

We zorgen samen met Infrabel voor een aangepast spoorbeleid voor de havens, zodoende de modal shift maximaal te ondersteunen. Hierbij hoort onder meer dat Infrabel de havens erkent als 1 grote dienstvoorziening in lijn met Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2177.

We herbekijken de steun voor het gecombineerd en verspreid binnenlands goederenvervoer. We zorgen dat met het huidige budget meer resultaat wordt bereikt door meer gerichtere steun te geven.

De NMBS krijgt de opdracht om hun gronden in de havengebieden die zij zelf niet nodig hebben voor hun eigen activiteiten tegen de marktprijs te verkopen aan de havenbedrijven.

De federale regering zal initiatieven steunen voor wat betreft de spoorwegverbindingen die gericht zijn op het ontwikkelen van de activiteiten van de binnenhavens met als doel het potentieel van de binnenvaart te maximaliseren.

De onderhandelingen over de realisatie van 3RX / IJzeren Rijn worden zowel op politiek niveau binnen België en met de betrokken buurlanden en -regio's terug opgestart, evenals op ambtelijk niveau.

Budget en impact

Gezien het lage energieverbruik van het spoorvervoer en de hoge mate van elektrificatie ervan, zou een groter gebruik van dit vervoersmiddel met name leiden tot een vermindering van de broeikasgasemissies per vervoerde ton en tot een vermindering van de afhankelijkheid van de goederentransportsector van fossiele brandstoffen (met name via het vervoer per vrachtwagen). De impact (van de maatregel) zal later worden geüpdatet.

2) Andere verwachte effecten:

Vermindering van de congestie van de vervoersinfrastructuur (voornamelijk wat de toegang tot de havens betreft).

Dankzij de modal shift van goederen naar het spoor wordt een positieve impact op de congestie op de weg verwacht, vooral in gebieden dicht bij havens.

E. Optimalisatie van het spoorvervoer: passagiers

Doelstelling

De trein is een essentiële schakel in een duurzaam en efficiënt mobiliteitsnetwerk. Deze regering zet zich in om de ecologische voetafdruk van onze mobiliteit te verminderen door te streven naar een significante verhoging van het aantal treinreizigers.

De spoorvisie zal ook in overeenstemming met het regeerakkoord aangepast worden, zodat de doelstellingen met betrekking tot 30% meer reizigers, stiptheid boven 90%, 50% nieuwe treinen, en een verlaging van het aantal afgeschafte treinen met 30% kunnen worden bereikt

Zo zal het vertrouwen van de burger in de trein als echt alternatief voor de wagen stijgen. De spoorwegen vormen namelijk de ruggengraat van het openbaar vervoer die de massa op de drukke lijnen over grotere afstand verplaatst.

Vlaggenschipacties

(1) Het komt erop aan om het aanbod van de NMBS op de werkelijke behoeften van de reizigers, af te stemmen, waarbij lijnen met hoge passagiersaantallen prioritair worden versterkt en het aantal stops van de trein op plaatsen met een lage vraag worden beperkt. Lokale treinen blijven belangrijk om de bereikbaarheid en verbinding van plattelandsgebieden met middelgrote en grote steden te waarborgen; De haltes zullen worden aangepast aan de evolutie van de daadwerkelijke en potentiële vraag, met de mogelijkheid om nieuwe haltes te openen waar zich grote concentraties nieuwe woningen hebben ontwikkeld, en de mogelijkheid om oude haltes te sluiten die momenteel door reizigers worden verlaten. Deze aanpak zal rekening houden met de potentie tot verbetering van de stiptheid, de commerciële snelheid, alternatieve openbare vervoersmiddelen, en de budgettaire realiteit. We bestuderen ook de toepassing van dit model in de dienstregelingen.

De federale regering onderzoekt samen met de NMBS en Infrabel in welke mate de overschakeling naar een gecadanceerd aanbod, naar Zwitsers voorbeeld, opportuun is op basis van de lopende studie bij de FOD Mobiliteit. Een goede samenwerking met de gewesten is daarbij cruciaal. De finaliteit van elke hervorming moet gemeten worden aan de hand van stiptheid, betrouwbaarheid, comfort, regionale impact, aantal reizigers, intermodaliteit, en efficiënte inzet van middelen. NMBS zal in afstemming met de regionale publieke transportoperatoren zijn transportplan opmaken, zodat een optimale afstemming, operationele bijsturing en rapportering kan gebeuren.

(2) Het potentieel aan reizigers en goederen per spoorlijn zal als leidraad dienen voor het bepalen van de **prioritaire investeringen**. Het ontmantelen of sluiten van spoorlijnen is hoegenaamd niet aan de orde. De financiële rapporteringen dienen wel om de overheid, de NMBS, en Infrabel te helpen om effectieve nieuwe investeringen te doen, het best mogelijke vervoersplan op te maken, en de modernisering van het spoor te verwezenlijken.

(3) We besteden extra aandacht aan een **voorstadsnet** in de stedelijke gebieden. Daarbij is het belangrijk dat er goede afspraken worden gemaakt met de gewesten over een uitstekende afstemming van het aanbod van de NMBS met het aanbod van De Lijn, TEC en MIVB. We zorgen er zo voor dat er betere synergiën plaatsvinden tussen trams, bussen en treinen. Het geheel van het openbaar vervoer moet ervoor zorgen dat mensen die wonen in de rurale gebieden nog steeds op goed openbaar vervoer kunnen rekenen om op hun bestemming te geraken.

(4) We nemen op korte termijn de nodige maatregelen in overleg met de gewestregeringen om gecombineerde producten in de vorm van een **combicketet** of abonnement mogelijk te maken, waarmee dan zowel de trein, bus, tram, als andere mogelijke vervoersmogelijkheden kunnen worden gebruikt. Dienstverleners maken onderling afspraken over een aantrekkelijk tarief.

(5) Ter uitvoering van het meerjareninvesteringsplan zet de NMBS verder in op veilige fiets- en autoparkings om **combivervoer aan te moedigen**. Daarbij speelt ook betaalbaarheid een belangrijke rol. Daarnaast moet er ook blijvend gewerkt worden aan het verhogen van het aantal plaatsen voor fietsen op de trein zonder daarbij het aantal zitplaatsen te verminderen. In overleg met de NMBS bekijken we de mogelijkheden tot het afschaffen van het fietssupplement minstens tijdens de daluren ten voordele van de combimobiliteit.

(6) Infrabel en NMBS hebben bij hun werking oog voor hun impact op andere vervoersmodi. Vacante spoorwegbermen worden ter beschikking gesteld voor de aanleg van fietssnelwegen. Bij het sluiten

van spoorovergangen is overleg met het lokale bestuur verplicht, uitgezonderd in geval van hoogdringendheid op het vlak van veiligheid.

(7) We versterken de **samenwerking** tussen NMBS/Infrabel, gewestelijke vervoersmaatschappijen, lokale en gewestelijke overheden, vervoerregio's, federale en lokale politiediensten, bij de planning en het beheer van de omgeving van stations en infrastructuur. Hierbij besteden we bijzondere aandacht aan de veiligheid in de stationsbuurten, de strijd tegen kabeldiefstal, tegen inbraken op het spoor, ongevallen op overwegen en de preventie van zelfmoorden.

(8) We stimuleren **Europese samenwerking** op het vlak van treinverkeer om meer en betere Europese treinverbindingen te bekomen, zowel voor goederenvervoer als personenvervoer.

De Belgische markt voor internationaal passagiersvervoer, die jaren geleden werd geliberaliseerd, is momenteel niet erg concurrentieel waardoor consumenten momenteel niet kunnen profiteren van de kwaliteit van dienstverlening ende concurrentiële tarieven die ze mogen verwachten. Deze situatie schaadt ook het concurrentievermogen van het spoorvervoer ten opzichte van andere vervoerswijzen (vliegtuig, bus, auto). Er zal een studie worden uitgevoerd om de voorwaarden voor het tot stand brengen van gezonde concurrentie op internationale routes te analyseren, en de geïdentificeerde noodzakelijke maatregelen zullen door de regering worden geïmplementeerd. Zij zal maatregelen nemen om internationale verplaatsingen gemakkelijk toegankelijk te maken.

We stimuleren Europese samenwerking op het vlak van treinverkeer om meer en betere Europese treinverbindingen te bekomen, zowel voor goederenvervoer als personenvervoer. We pleiten daarom voor een echte Europese strategie die ervoor zorgt dat de trein een alternatief voor het vliegtuig wordt. In dat licht is het cruciaal dat de nationale luchthaven beter wordt ontsloten door internationale treinverbindingen. We zetten ook in op nachttreinen door privémaatschappijen. De regering verbindt zich ertoe om alle mogelijke technische en regelgevende obstakels voor de ontwikkeling van nachttreinen, evenals voor de ontwikkeling van concurrentie of nieuwe lijnen op de hogesnelheidsverbindingen, weg te nemen. We houden rekening met de impact op het binnenlands treinverkeer.

We verbeteren de internationale hogesnelheidstreinverbinding tussen HST-knooppunten en de luchthaven van Zaventem en tevens verbeteren we de lijn Brussel-Luxemburg.

(9) In samenwerking met de lokale overheid zorgen we voor levendige **stations en stationsbuurten**. Leegstaande stationsgebouwen moeten zo snel mogelijk een nieuwe invulling krijgen zodat zodoende de maatschappelijk belangrijke rol van deze ontmoetingsplaatsen kan worden behouden. Daarbij wordt er met open vizier gekeken naar hoe men ervoor kan zorgen dat er nog steeds fysiek een treinticket kan worden aangekocht, ook tijdens de reconversie. Zo kan men bijvoorbeeld lokale treinpunten oprichten in de plaatselijke krantenwinkel of in het café tegenover het station.

(10) Het gebruik van **dieseltreinen** wordt uitgedoofd ten voordele van milieuvriendelijkere alternatieven zoals batterijtreinen, indien haalbaar en betaalbaar, zoals voorzien in het ondernemingsplan van de NMBS.

F. Vermindering van het verbruik van tractie-energie voor het spoor en van de daarmee gepaard gaande CO₂-uitstoot

Doelstelling

NMBS engageert zich om het eindenergieverbruik van een trein tegen 2027 met minstens 5% per tonkilometer te verminderen (ten opzichte van 2021) en met 10% tegen 2032.

Vlaggenschipacties

(1) In dit kader zorgt de NMBS ervoor dat **haar vloot van tractievoertuigen wordt vernieuwd met energiezuiniger materieel**, dat is uitgerust met energiemeters. Daarnaast leidt de NMBS haar treinbestuurders op in zogenaamde ‘eco-verantwoorde’ rijtechnieken. Ook worden andere economisch relevante maatregelen genomen om het energieverbruik van treinen te verminderen (qua verwarming, LED-verlichting, enz.). De regering onderzoekt de haalbaarheid van het inzetten van autonome treinen, die een voordeel kunnen betekenen voor het Belgische spoorwagennet en op energie-efficiëntie voor tractie.

(2) Ten slotte zal, in overeenstemming met de energiestrategie van Infrabel, binnen Infrabel een traject worden gelanceerd om de **ontwikkeling van de productie van groene/hernieuwbare elektriciteit** mogelijk te maken via partnerschappen of alternatieve investeringen om de levering van tractie-energie gedeeltelijk te dekken, afhankelijk van overeenkomsten met spoorwegoperatoren, en technische eerder vastgestelde omstandigheden.

G. Naar een luchtvaart met netto-nulemissie in 2050

Doelstelling

De regering erkent de noodzaak om de luchtvaartsector te verduurzamen en eerlijke bijdragen te laten leveren aan de klimaatdoelstellingen. Daarom pleiten wij voor de invoering van een belasting op kerosine, een maatregel die niet alleen rechtvaardigheid in de belastingdruk herstelt, maar ook investeringen in schonere technologieën stimuleert. Gezien de beperkingen die momenteel worden opgelegd door het Verdrag van Chicago (1944), zet België zich in om samen met andere landen binnen de Europese Unie en op internationaal niveau te werken aan een herziening van dit verdrag. Deze herziening moet ruimte bieden voor een kerosinetaks en andere marktgebaseerde maatregelen, met oog voor de economische belangen van de luchtvaartsector en de dringende noodzaak om klimaatverandering tegen te gaan. België zal een voortrekkersrol spelen

in diplomatieke inspanningen om brede internationale steun te vergaren voor deze noodzakelijke hervormingen. We verminderen de impact op het klimaat van luchtvaart door in te zetten op de alternatieven voor vliegen, en op verduurzaming van de brandstof met onder meer Sustainable Aviation Fuels (SAF's) en waterstof en derivaten daarvan. We bestuderen de invoering van een verplichte bijmenging van duurzame brandstoffen. We streven naar luchthavens die tegen 2030 vooroplopen in energietransitie en koolstofneutraliteit op infrastructuurniveau. Het wordt bovendien van cruciaal belang geacht dat de nationale luchthaven beter wordt bediend door internationale treinverbindingen. We pleiten voor een echte Europese strategie die ervoor zorgt dat de trein een alternatief voor het vliegtuig wordt.

Vlaggenschipacties

We beginnen met de uitvoering van Verordening (EU) 2023/2405 ReFuel EU Aviation.

We gaan verder met de uitvoering van de routekaart rond projecten die gericht zijn op de verduurzaming van de luchtnavigatiediensten van Skeyes. (Optimalisatie klim- en landoperaties en groene landing) verder.

We blijven werken aan de verbetering van de ontsluiting van de nationale luchthaven met het openbaar vervoer, ook voor de vele werknemers die 's nachts op de luchthaven werken of passagiers die een vroege vlucht wensen te nemen.

We pleiten voor de invoering van een belasting op kerosine (zie deel fiscaliteit).

Impact

Deze maatregel wil bijdragen aan het halen van de doelstelling om tegen 2050 netto nul-uitstoot in de luchtvaartsector te bereiken. De emissiereducties zijn moeilijk in te schatten, nog niet bepaald, of maken niet het voorwerp uit van directe reducties.

H. Voertuigen met nuluitstoot

Doelstelling

Elektrische auto's dragen niet alleen bij aan de duurzame transitie in de strijd tegen klimaatverandering, maar kunnen ook extra flexibiliteit in het elektriciteitsnetwerk brengen. Bij het nastreven van de autonomie van de Europese Unie waken we over de technologische neutraliteit en denken niet alleen aan de verdere ontwikkeling van elektrische voertuigen, maar ook andere oplossingen zoals waterstof, synthetische brandstoffen, enz.

De federale overheid geeft het goede voorbeeld en maakt een inhaalbeweging in de verduurzaming van haar eigen gebouwenpatrimonium, wagenpark en aankoopbeleid om bij te dragen tot de Europese klimaatneutraliteit tegen 2050.

De federale regering moedigt retro-fitting van wagens met een verbrandingsmotor naar een elektrische motor aan door de reglementaire beperkingen daarvoor weg te nemen.

Vlaggenschipacties

De regering zal de decarbonisatie van haar eigen wagenpark voortzetten, evenals het beleid voor de decarbonisatie van bedrijfswagens (zie deel fiscaliteit).

- De regering zal een ondersteuningsmechanisme onderzoeken inzake sociale leasing ("Social Lease") van elektrische voertuigen, gericht op werknemers met een inkomen onder een bepaalde drempel.
- **Mobiliteitsbudget:** het bestaande mobiliteitsbudget wordt hervormd tot een mobiliteitsbudget voor iedereen. Hierbij wordt vertrokken vanuit de terbeschikkingstelling door de werkgever van een budget waar de wagen, alsook andere vervoersmodi, bestedingsmogelijkheden zijn op basis van hun werkelijke waarde. Daarenboven vervangt het nieuwe mobiliteitsbudget bestaande regelingen voor tussenkomsten van de werkgever in de woon-werk- en privéverplaatsingen van de werknemer, met het oog op een vereenvoudiging van het bestaande stelsel. Verder wordt de nieuwe regeling (para)fiscaal gunstig behandeld,

om zo de aantrekkelijkheid van het nieuwe systeem te waarborgen. Tot slot wordt bij de uitwerking van deze hervorming rekening gehouden met de nodige overgangsmaatregelen. Uitbreiding van het rijbewijs B voor elektrische bestelwagens van meer dan 3,5 ton⁶²: we zullen de mogelijkheid onderzoeken om het rijbewijs B uit te breiden, waarschijnlijk met uitzonderingen in bepaalde steden.

4. Circulaire Economie (Incl. Afval & F-gassen)

De circulaire economie is voor de federale regering belangrijk in een wereld waarin de vraag naar grondstoffen groeit, en de beschikbaarheid ervan onder druk staat. In samenwerking met de gewesten en alle betrokken stakeholders willen we onze inspanningen voortzetten en toonaangevend zijn op het vlak van de circulaire economie. Met dit in gedachten zal de regering een echte economische en industriële visie ontwikkelen die gericht is op het ondersteunen van een circulaire economie door de ontwikkeling van innovatieve projecten, de bevordering van nieuwe duurzame bedrijfsmodellen, de aanpassing van regelgeving en de ondersteuning van overheidsdiensten.

A. Federaal Actieplan Circulaire Economie

Doelstelling

De regering zal een echte economische en industriële visie ontwikkelen die gericht is op het ondersteunen van een circulaire economie door de ontwikkeling van innovatieve projecten, de bevordering van nieuwe duurzame bedrijfsmodellen, de aanpassing van regelgeving en de ondersteuning van overheidsdiensten.

Vlaggenschipacties

- De federale overheid waakt erover dat het Federaal Actieplan⁶³ voor circulaire economie een opvolger krijgt die focust op het faciliteren en stimuleren van de circulaire economie binnen de federale bevoegdheden zoals productbeleid, normering, fiscaliteit en de wetgeving rond overheidsopdrachten.
- In kader van de duurzame transitie is de (Europese) ontginning van kritieke grondstoffen zoals bijv. zeldzame metalen een opportuniteit om tegemoet te komen aan de toenemende vraag in het kader van het toenemend aantal elektrische wagens en zonnepanelen. We ontwikkelen een praktijk die tot doel heeft de milieueffecten van winningsactiviteiten te verminderen, en de milieutransparantie en verantwoorde bedrijfspraktijken te versterken.

Impact

Het effect op het energiegebruik en de broeikasgasemissies houdt deels verband met de winning, verwerking en productie van grondstoffen en producten buiten de Belgische grenzen en is daarom op Belgisch niveau niet eenduidig op kaart te brengen.

Budget

⁶² Het koninklijk besluit van 16 april 2023, overeenkomstig Richtlijn 2006/126, voorziet in de mogelijkheid van een afwijking op het nationale grondgebied om onder bepaalde voorwaarden met een rijbewijs B bestelwagens met alternatieve aandrijving te besturen waarvan de maximaal toegestane massa meer dan 3.500 kg en minder dan of gelijk aan 4.250 kg bedraagt.

⁶³ [Federaal actieplan circulaire economie 2021-2024 | FOD Volksgezondheid](#)

In het kader van het initiatief Belgium Builds Back Circular zijn via het Belgisch plan voor herstel en veerkracht projectoproepen gelanceerd, met goedgekeurde uitgaven ten belope van 27.516.000 euro voor de periode 2021-2026.

B. Uitbreiding / versterking van het productbeleid op nationaal en Europees niveau

Doelstelling

Het doel is om in te grijpen in de normen en het gebruik van producten om de milieu-impact van producten te verminderen door minimumvoorschriften en informatie-eisen op te leggen via wetgeving inzake energie- en materiaalefficiëntie.

Vlaggenschipacties

België wil deze doelstellingen bereiken door middel van de volgende acties:

- We zullen de wetgeving inzake herstelbaarheid evalueren om deze praktischer te maken voor economische actoren en zullen initiatieven ondersteunen die gericht zijn op het harmoniseren van herstelbaarheids- en duurzaamheidsindices in alle Europese landen.
- België heeft vorig jaar het wettelijke kader voor deze indices aangenomen. De uitvoering moet worden voortgezet en zo worden vormgegeven dat deze zo consistent mogelijk aansluit bij de voortgang van de lidstaten.
- De federale overheid zal de impact van alternatieven voor kunststoffen op het milieu, de volksgezondheid en het bedrijfsleven beoordelen om te vermijden dat het alternatief niet meer negatieve impact heeft op het milieu dan het oorspronkelijke product. De evaluatie kan aanleiding geven tot acties in overleg met de sector.
- We zetten ook in op een efficiënter en duurzamer e-commerce model binnen de bredere circulaire economie. Zo zorgen we ervoor dat teruggestuurde goederen zoals textiel en elektronica niet meer zomaar weggegooid of vernietigd worden of terecht komen op de zwarte markt. De federale overheid onderzoekt daarbij of hiervoor geen obstakels zijn op de markt;
- In overleg met de gewesten maken we de productnormen flexibel genoeg opdat gerecycleerde grondstoffen maximaal kunnen hergebruikt worden rekening houdend met de uiteindelijke kwaliteit van het eindproduct;
- We zetten in op een correcte toepassing van product- en stoffenreglementering zodat verboden producten in België geen doorvoerhaven vinden. Hiervoor zal de federale overheid de controles op invoer van producten die verboden stoffen bevatten verscherpen.
- Ook voor niet-Europese producten leggen we de lat even hoog. We kijken strikter toe op de naleving van de Europese kwaliteitseisen in kader van duurzame ontwikkeling bij binnenkomst op de Europese interne markt. Om onze circulaire industrie te ondersteunen, ondersteunen we de Gewesten in hun pleidooi voor EU-brede einde-afvalcriteria, de classificatie van 'batterij- afval' en van de verordening rond overbrenging van afvalstoffen (*Waste Shipment Regulation*) als exportban naar niet-OESO landen. Ook de kwalificatie van grondstoffen moet bekeken worden.
- We blijven pleiten voor wederzijdse handelsbetrekkingen, zonder concessies te doen aan de kwaliteitseisen van de producten die op onze markt worden aangeboden. Wij zien er strikt op toe dat geïmporteerde producten voldoen aan de geldende Europese eisen. We pleiten op Europees niveau voor afspraken met onze handelspartners op vlak van wederzijdse erkenning van productienormen.

- Samen met de gewesten maximaliseren we het gebruik van onze eigen grondstoffen op ons eigen grondgebied. Nu wordt nog te veel afval uitgevoerd zonder stil te staan bij de economische waarde ervan. Denk maar aan het realiseren van een goede tracering van bijv. oude voertuigen en illegale export ervan moeilijker te maken. Hiervoor passen we de wetgeving aan zodat afgedankte wagens langer op de radar blijven.
- Samen met de gewesten zorgen we voor een correcte implementatie van de Europese kritische grondstoffenregelgeving (CRMA).

Effecten

De uitvoering van een reeks maatregelen uit het Federaal Actieplan Circulaire Economie heeft gevolgen voor het klimaat- en productbeleid (zie punt 4.A. hierboven)⁶⁴.

De herstelbaarheidsindex, de batterijenverordening, de verpakkingsrichtlijn, de verordening Ecodesign voor duurzame producten, de Europese textielstrategie en de acties uit het Federaal Plan Circulaire Economie, die zullen worden ingepast in een industriële en economische visie, zullen bijdragen tot producten die langer meegaan en beter herstelbaar en recycleerbaar zijn, terwijl het concurrentievermogen van onze bedrijven wordt gewaarborgd. Dit zorgt voor een vermindering van de CO₂-uitstoot, onrechtstreeks ook buiten België, ten gevolge van een lager energieverbruik voor de productie en voor de winning en verwerking van primaire grondstoffen.

C. Actieplan F-gassen

Doelstelling

De uitstoot van F-gassen verminderen. De geplande globale uitfasering van HFK's kan tegen 2050 ongeveer 80 gigaton CO₂-equivalent besparen en levert een belangrijke bijdrage aan de strijd tegen klimaatverandering.

Vlaggenschipacties

- Ontwikkeling van een actieplan met de gewesten inzake F-gassen
- Implementatie van het Protocol van Montreal

Operationalisering

Sinds de eerste F-gassenverordening heeft het CCIM een groep opgericht die zich met dit onderwerp bezighoudt en die verantwoordelijk is voor de coördinatie van de uitvoering van de verordening in deze federale en gewestelijke aspecten. Het is duidelijk de bedoeling om de uitvoering consistent, transparant en effectief te maken.

Het Kigali-amendement, dat op 1 januari 2019 in werking is getreden, heeft HFK's toegevoegd aan de lijst van gereguleerde stoffen onder het Protocol van Montreal (ozonafbrekende gassen). De 198 partijen bij het Protocol van Montreal zijn overeengekomen maatregelen te treffen om de productie en het gebruik van HFK's geleidelijk te verminderen.

⁶⁴ het hergebruik en de recyclage van producten en materialen vergemakkelijken en het gehalte aan recycalaat verhogen; producten beter herstelbaar maken (d.m.v. een herstelbaarheidsindex, zie verder hieronder); wegwerpproducten en -verpakkingen verbieden en herbruikbare verpakkingen stimuleren; de (juridische) drempels voor circulaire diensten wegwerken en bijv. Products as a Service modellen ontwikkelen; een kader ontwikkelen voor groene claims.

5. Gebouwen

De maatregelen met betrekking tot gebouwen zijn op twee pijlers gebaseerd.

- Alle gebouwen, waarvan het beleid inzake decarbonisatie en renovatie voornamelijk gewestelijk is, met voornamelijk fiscale maatregelen ter “vervollediging” van het gewestelijke beleid
- (Federale) overheidsgebouwen (Defensie, NMBS/Infrabel, Regie der Gebouwen)

Federale maatregelen die van toepassing zijn op alle gebouwen.

Doelstellingen

De federale regering neemt maatregelen om de overgang naar koolstofarme of koolstofneutrale gebouwen te faciliteren.

Vlaggenschipacties

Wat de renovatie van het volledige gebouwenpark betreft, gaat het voornamelijk om fiscale maatregelen (zie 3.1.1.i. 1.2 Fiscaliteit en 3.1.2). Deze hebben niet alleen betrekking op sloop en heropbouw en verwarmingssystemen (warmtepompen en cv-ketels), maar ook op de fiscaliteit ten opzichte van de energievectoren (bijvoorbeeld tax shift).

Er worden verschillende maatregelen geïdentificeerd om de renovatie van particuliere gebouwen te versnellen:

- Het beslissingsproces van de verenigingen van mede-eigenaars (VME) voor appartementsgebouwen in gedwongen mede-eigendom wordt aangepast naar een gewone meerderheid voor energetische ingrepen. Dit zal de drempels voor energetische renovatie en de installatie van hernieuwbare energie zoals zonnepanelen en het plaatsen van laadpalen wegwerken.
- Daarnaast stimuleert de federale overheid VME om een meerjarig investeringsplan op te maken voor klimaatgerelateerde investeringen zodat eigenaars beter kunnen inschatten welke investeringen voorzien zijn.
- De federale overheid bekijkt hoe we de mogelijkheden voor VME's kunnen verbeteren om bij financiële instellingen leningen aan te gaan voor energetische renovaties.

Federale maatregelen inzake overheidsgebouwen

Wanneer we het hebben over federale overheidsgebouwen, doelen we op het gebouwenpark van de Regie der Gebouwen, de NMBS, Infrabel en Defensie.

D. Defensie: Energetische renovatie

Doelstellingen

Tussen 2018 en 2030 is het de ambitie om:

- Het primair energieverbruik van de infrastructuur in totaal te verminderen met minimaal 23%;
- Van het resterende elektriciteitsverbruik minimaal 25% te produceren met hernieuwbare energieopwekking;
- De totale CO₂-uitstoot te reduceren met 30%;
- Een waterbesparing van 20% te realiseren.

Vlaggenschipacties

Sinds 1 januari 2019 past Defensie de NZEB-regelgeving (*Near Zero Energy Building*) toe op alle **nieuwe of hiermee gelijkgestelde gebouwen** en op alle **'grote' renovaties**.

Daarnaast streeft Defensie naar een verbetering van de energie-efficiëntie van bestaande gebouwen door middel van kleine **'Quick Wins'**-werken/investeringen om het verbruik van aardolie en -gas te verminderen.

De **energiestrategie** van Defensie vloeit voort uit de Penta Energetica:

- Optimaliseer het ontwerp qua indeling en functievervulling;
- Houd rekening met gratis energie in het concept (daglicht, zonnewarmte,...);
- Investeer maximaal in passieve technieken;
- Vul de energiebehoefte maximaal aan met hernieuwbare energiebronnen;
- Dek de overblijvende energiebehoeften met de meest efficiënte technieken en praktijken.

Operationalisering

De energiestrategie van Defensie, gebaseerd op het driedelige beleid (*3-Track-Policy*), wordt uitgevoerd met de volgende maatregelen:

1. 'Data Management' (om het energieverbruik in kaart te brengen en doelstellingen vast te leggen en op te volgen): slimme meters
 - en implementatie van een energiebeheersysteem
2. 'Energy Performance' (om het energieverbruik van het bestaande en toekomstige patrimonium te verbeteren door de best beschikbare technieken toe te passen): uitvoering van energieprestatiecontracten (EPC); voor andere nieuwe infrastructuren zal worden getracht om deze in overeenstemming te brengen met de EPB-regelgeving; implementatie van DBFM om de renovatie van het patrimonium te versnellen en een oplossing te bieden voor het tekort aan investeringsfondsen.
3. 'Renewable Energy' (gebruik van hernieuwbare energiebronnen om het gebruik van fossiele brandstoffen te reduceren en om de afhankelijkheid van het distributienet te verlagen): de installatie van zonnepanelen in de verschillende kwartieren van Defensie zal worden versneld voor alle kwartieren van de Defensie; aansluiting op warmtenetten (Oostende, MHKA)

Het grootste besparingspotentieel ligt bij de tweede piste, die aanzienlijke investeringen vergt om de bestaande infrastructuur energiezuiniger te maken en de nieuwe infrastructuur zo veel mogelijk CO₂-neutraal te realiseren. Ook brengt deze piste een grote budgettaire- en personeelslast met zich mee waarvan de invulling een uitdaging blijft.

Impact

Alvorens het effect van de 3-Track-Policy te bespreken is het belangrijk om aan te halen dat Defensie nog niet in staat is om de operationele energiestromen (elektrisch voeden van schepen, opstarten van vliegtuigen,...) te scheiden van de gebouwgebonden energiestromen. Daarom werden onderstaande figuren aangevuld met een asterisk. Het project 'Smart Metering' zal dit naar de toekomst verbeteren waardoor de voorspellingen naar 2040 toe nog kunnen wijzigen.

De huidige prognose (grijze lijn, PAM of *Policies and Measures*) brengt Defensie tegen 2030 naar een reductie van 33% en tegen 2040 naar -71%. Om de finale sprong naar 100% mogelijk te maken, zal het DRFM-project nodig zijn.

Budget

Het volledige patrimonium wordt geschat op een waarde van 10 miljard euro (ong. 5.000 gebouwen). Daarvan wordt verondersteld dat maar een kleine 20% recente gebouwen zijn en er dus 80% dient gerenoveerd te worden. Voor het conflict in Oekraïne is voorgesteld om het infrastructuurbudget te verhogen van 155 miljoen (2022) tot 485 miljoen (2030) (Eur 2022) om de oude gebouwen te onderhouden en het patrimonium ten gunste van nieuwbouw te ondersteunen en vervolgens meer middelen toe te wijzen aan energetische renovaties.

- E. NMBS/INFRAABEL: vermindering van het energieverbruik exclusief tractie voor het spoorvervoer

Doelstellingen

- De **NMBS** verbindt zich ertoe de nodige maatregelen te nemen om het energieverbruik van haar gesloten gebouwen tegen 2032 met 40% te verminderen (ten opzichte van 2005). Op het einde van het beheerscontract (2032) verbindt ze zich er ook toe om de doelstelling van 50% energieneutrale gebouwen te behalen.
- **Infrabel** zal tegen 2030 het energieverbruik van zijn gebouwen terugdringen door gebouwen verder te concentreren, ongebruikte sites af te breken, 2 MWp zonne-energie op gebouwen te produceren en verwarming op stookolie uit te faseren. Om bij te dragen tot de doelstelling van energieneutrale gebouwen tegen 2040 en de tussentijdse doelstelling van 50% energieneutrale gebouwen tegen 2030, stelt Infrabel tegen 2025 een energiekadaster op voor niet-technische gebouwen (het kadaster heeft alleen betrekking op gebouwen waarvan het binnenklimaat wordt geregeld door middel van een verwarmings- of koelingssysteem), zet ze de energieaudits van de 'grootverbruikers' voort en stelt ze actieplannen op voor de uitvoering van concrete maatregelen om het verbruik te verminderen. De evolutie van de acties en doelstellingen in het NEKP zal bepalend zijn voor het effectieve ambitieniveau en voor de eventuele bijkomende middelen die nodig zijn.⁶⁵

Vlaggenschipacties

- **NMBS**

In de periode 2023-2032 zal de NMBS het volgende blijven doen:

- het gebruik van LED-verlichting zoveel mogelijk veralgemenen in haar gebouwenbestand;

⁶⁵ Zie prestatiecontract [Contrat de Performance Infrabel 2023 2032 FR.pdf](#)

- verwarmingsinstallaties op stookolie die aan het einde van hun levensduur zijn, uitfaseren;
- geleidelijk de isolatie van de daken verhogen;
- meer en meer gebruik maken van minder energie-intensieve kantoorruimtes;
- ervoor zorgen dat de meeste van zijn vestigingen gecertificeerd zijn door middel van audits (ISO 50001 of gelijkwaardig);
- een energieregister van haar gebouwen opzetten en periodiek actualiseren.
- doorgaan met het uitvoeren van energie-audits van haar gebouwen

De NMBS heeft zich ertoe verbonden haar productie van groene elektriciteit te verhogen door de installatie van zonnepanelen op haar eigen gebouwen, parkings en terreinen voor een bedrag van 8 GWh bij de inwerkingtreding van het contract, 10 GWh in 2027 en 16 GWh in 2032. Zij zal de mogelijkheid onderzoeken om partnerschappen aan te gaan teneinde de productie van groene energie uit te breiden met de ambitie om tot 20% van haar totale energiebehoefte (exclusief tractie-energie) te dekken.

De NMBS gaat tegen 2027 een efficiënt energiebeheersysteem invoeren, met als doel haar energieverbruik beter op te volgen en het verbruik geleidelijk te verminderen.

- **Infrabel**

Om deze doelstellingen te bereiken, zal Infrabel:

- een energiekadaster opstellen voor niet-technische gebouwen met een oppervlakte van meer dan 250 m² tegen 2025 (het kadaster heeft alleen betrekking op gebouwen waarvan het binnenklimaat wordt geregeld door een verwarmings- of koelingsstelsel),
- de energieaudits van sites met een aanzienlijk energieverbruik voortzetten en actieplannen opstellen om het verbruik te verminderen.

De volgende doelstellingen zullen eveneens door Infrabel worden nagestreefd:

- overgang naar energiezuinige gebouwen;
- aankoop van elektrische wegvoertuigen en ontwikkeling van het netwerk van interne laadstations;
- uitfasering van stookolieketels in de gebouwen;
- evolutie naar een aanbod van hernieuwbare energie.

- **NMBS & Infrabel**

Infrabel en NMBS zullen het project Demand Side Management definiëren met de steun van bedrijven actief in het transport (Elia, Infrabel) en distributie van elektriciteit, in het bijzonder voor de uitrol van intelligente, bestuurbare en bidirectionele laadstations voor elektrische voertuigen in NMBS-stations en NMBS/ Infrabel-gebouwen. Infrabel voert een haalbaarheidsanalyse uit met betrekking tot de aansluiting van laadpalen voor elektrische voertuigen op de bestaande bovenleiding. De NMBS zal beslissen of de voorgestelde oplossing in haar stations zal worden ingevoerd.

De twee bedrijven zullen partnerschappen zoeken met de particuliere sector voor de financiering van maatregelen op het vlak van hernieuwbare energieproductie, energie-efficiëntie en vraagbeheersing, en zullen sectorverenigingen daarbij betrekken.

C., D, E, F, G, I. Regie der gebouwen: het energieverbruik van de gebouwen verminderen

Omwille van de duidelijkheid en beknoptheid werden er verschillende maatregelen gebundeld in dit deel over de gebouwen van de Regie der Gebouwen.

Doelstellingen

Inzake energetische maatregelen moet de Regie der Gebouwen een voorbeeldfunctie opnemen. We handhaven de doelstelling om het volledige federale vastgoedpatrimonium tegen 2050 klimaatneutraal te maken in het kader van de Europese verbintenissen, en voeren in dat verband energieaudits uit.

- Vanwege de grote diversiteit worden voor elk type gebouw verschillende doelstellingen gedefinieerd:
 - kantoorgebouwen: bereiken van een bijna neutraal energieverbruik en halvering van het energieverbruik van de HVAC-installaties (ventilatie en airconditioning) tegen 2040;
 - beschermde gebouwen: verlaging van het energieverbruik van de HVAC-installaties met 12,5% tegen 2040;
 - gebouwen met specifieke functies (zoals kazernes of gevangenissen): verlaging van het energieverbruik van de HVAC-installaties met een kwart tegen 2040.

Vlaggenschipacties

Om het energieverbruik van haar gebouwen te verminderen, heeft de Regie der Gebouwen een reeks maatregelen vastgesteld:

- **C** - Gedurende de legislatuur zullen we **de gehuurde kantoorruimte gefaseerd afbouwen met 15%**. Er is momenteel een overaanbod van kantoorruimte voor federale overheidsdiensten als gevolg van veranderende werkomstandigheden zoals telewerken. Het Actieplan energie en bureauoppervlakte zal door de Regie der Gebouwen geïmplementeerd worden, met het oog op het realiseren van een structurele besparing op de federale energiefactuur en bureauoppervlakte. Er worden wel geen bijkomende middelen toegekend om dit besparingsplan te realiseren hoewel dit niet impliceert dat vooruit wordt gelopen op toekomstige begrotingsbeslissingen;
- **D – Installatie van zonnepanelen**: elk nieuw gebouw moet een minimale hoeveelheid lokaal geproduceerde hernieuwbare energie leveren (minimaal 20 kWh/m² vloeroppervlak voor alle projecten en 60 kWh/m² vloeroppervlak voor projecten die moeten voldoen aan de 'passief plus'-norm);

- **E – Renovatie van de detentie-infrastructuur in gevangenissen:** vervanging van verschillende bijzonder verouderde gevangenissen door penitentiaire gebouwen die voldoen aan de (huidige) energieprestatienorm;
- **F – Relighting:** vervanging van binnen- en buitenverlichting met fluorescentie- of halogeenlampen door ledlampen, eventueel met toevoeging van aanwezigheidssensoren en/of fotocellen voor automatische regeling.
- **G – Energetische renovatie:** bij de renovatie moet rekening worden gehouden met de diversiteit van het vastgoedportefeuille, de continuïteit van de dienstverlening en technische, architecturale en erfgoedaspecten (sommige gebouwen zijn beschermd). Hiervoor zullen er energieaudits worden uitgevoerd.
- **I – Opvolging van het energieverbruik:** de Regie der Gebouwen stelt voor om tegen 2025 gebouwen uit te rusten met op afstand uitleesbare meters om het verbruik dynamisch te kunnen opvolgen. Met deze apparatuur kunnen gebruikers het verbruik nauwlettend volgen en zo doorgaan met de inspanningen om het verbruik te verminderen.
- Ook de inspanningen om de toegankelijkheid van de gebouwen van de Regie te garanderen voor personen met een handicap worden opgedreven;
- Op basis van de reeds gerealiseerde voorstudie wordt de Zuidertoren grondig gerenoveerd met het oog op het wegwerken van de huidige veiligheidsrisico's en om te voldoen aan de energienormen. Hierbij wordt rekening gehouden met de toepassing van de *NWOW (New Ways of Working)*. De renovatie zal volledig gefinancierd worden vanuit de reserves van het globaal beheer voor werknemers. Voor het gebruik van de na de renovatie vrijgemaakte verdiepingen zullen synergieën gezocht worden met andere OISZ en de Regie der Gebouwen.
- Op basis van de reeds gerealiseerde studies wordt het Justitiepaleis grondig gerenoveerd met het oog op het wegwerken van de huidige veiligheidsrisico's en om te voldoen aan de energienormen, opgenomen in het Nationaal Energie- en Klimaatplan.
- De verderzetting van de levering van groene elektriciteit en uitbreiding naar het geheel van de beheerde gebouwen van het openbare federale vastgoedpark.

H. DRFM: Financiering van de energierenovatie van federale overheidsgebouwen

Doelstellingen

Om de renovatie van gebouwen te financieren, worden particuliere middelen gemobiliseerd via publiek-private partnerschappen, met name om de overheidsschuld te verminderen.

Waar mogelijk zal de Regie der Gebouwen samenwerken met de privésector voor DBFM-projecten of varianten daarvan, op voorwaarde dat een kosten-batenanalyse, waarin ook rekening wordt gehouden met niet-financiële aspecten, aantoont dat dit de voordeligste structuur is;

Vlaggenschipacties

In overeenstemming met het regeerakkoord 2025 wordt het DRFM-project (*Design, Renovate, Finance and Maintain*) opgezet om de energetische renovatie van de gebouwen van de Regie der Gebouwen en van Defensie te versnellen door middel van een gezamenlijke renovatiecampagne, met name via een publiek-privaat partnerschap.

Operationalisering

Op basis van het besluit van de Ministerraad van 19 januari 2024 neemt de SFPIM momenteel de nodige maatregelen voor de invoering van het DRFM-programma in samenwerking met de betrokken partijen (Regie der Gebouwen, NMBS, Infrabel en Defensie). Het gedetailleerde investeringsplan werd eveneens goedgekeurd, net als de lancering van de overheidsopdrachten voor de twee startclusters. Momenteel wordt gewerkt aan de offerteaanvraagdocumenten voor de aanwijzing van de private partner (de “contractfacilitator”).

Op basis van een analyse van de activa en een kosten-batenanalyse zijn ongeveer vijftig clusters geïdentificeerd die in aanmerking komen voor het DRFM-programma. De gebouwen in deze 50 clusters zullen over een periode van 12 jaar worden gerenoveerd via overheidsopdrachten. In totaal zullen 50 overheidsopdrachten (één per cluster) worden uitgeschreven voor de renovatie van meer dan 2.500 gebouwen, goed voor 3,3 miljoen m² vloeroppervlakte (35% van het eigendom van de Regie en 50% van het gebouwenbestand van Defensie). Over een periode van 12 jaar zal 3,6 miljard euro worden geïnvesteerd in werkzaamheden om de uitstoot van broeikasgassen door de desbetreffende gebouwen met 72% te verminderen.

Impact

De DRFM heeft tot doel de energierenovatie te versnellen. In fase 1 van het project is een schatting gemaakt van het aantal vierkante meters dat kan worden gerealiseerd (+/- 2,5 miljoen m²). Er zijn drie soorten renovaties gepland, die elk een energiebesparing van 20% tot 63% opleveren.

Budget

De investeringen in de projecten zullen gebeuren via publieke (SFPIM en Europese Investeringsbank) en private financieringen (onder andere: commerciële banken en institutionele beleggers). Het aandeel van de overheidsfinanciering zal zeer laag zijn (< 5%) om te voldoen aan de voorwaarden van de ESR-neutraliteitsvoorwaarden van Eurostat. De terugbetaling van het programma zal worden gespreid over 40 jaar en zal voornamelijk gebeuren op basis van de gegenereerde besparingen.

6. Functionering Overheidsbedrijven

Doelstellingen

Op het internationale niveau bepleiten we een meer klimaatneutrale aanpak qua overleg. Slanker, goedkoper en meer digitaal net vanuit de zorg voor het klimaat. Daarnaast bekijkt de federale overheid samen met de gewesten hoe we de impact op het klimaat van de jaarlijkse internationale conferenties en onze delegatie die daarbij aansluit, kunnen beperken.

- De federale overheid geeft het goede voorbeeld en maakt een inhaalbeweging in de verduurzaming van haar eigen gebouwenpatrimonium, wagenpark en aankoopbeleid om bij te dragen tot de Europese klimaatneutraliteit tegen 2050.
- De activiteiten (gebouwen, verplaatsingen) van de federale overheid tegen 2050 koolstofneutraal maken

- Voor het door de federale overheid beheerde openbaar vervoer zullen alle nieuw aangeschafte voertuigen tegen 2030 emissievrij zijn, op voorwaarde dat de infrastructuur daarvoor wordt uitgerold.

B. Duurzame overheidsopdrachten

Het Federaal Actieplan voor circulaire economie zal met name gefocust zijn op het faciliteren en stimuleren van de circulaire economie binnen de federale bevoegdheden zoals de overheidsopdrachten.

Doelstelling

Duurzame overheidsopdrachten kunnen dragen bij aan de transitie naar een koolstofarme economie. Zij kunnen toegepast worden voor het koolstofvrij maken van het wagenpark van de federale overheid, de aankoop van groene stroom, aanbestedingsprocedures volgens de principes van de circulaire economie, enz. De integratie van verbintenissen op het vlak van circulaire economie in overheidsopdrachten, meer bepaald op het vlak van de bouwmaterialen en de optimalisatie van de bijkomende voordelen op het vlak van klimaatadaptatie (thermisch beheer) moet worden voortgezet.

De OISZ, ION, FWI en andere overheidsdiensten gaan actief deelnemen aan de uitgebreide aankoopcentrale van FOD BOSA. Concrete voorstellen worden uitgewerkt omtrent het stimuleren van innovatief aanbesteden waarbij we rekening houden met de doelstellingen in het kader van ESG en het voornemen van de Europese Commissie om de Europese richtlijn overheidsopdrachten te herzien. Betalingstermijnen van facturen door de federale overheid worden gerespecteerd en verzekerd, met specifieke aandacht voor kmo's.

Vlaggenschipacties

- Optimaliseren van de aanmaak en de inzet van hernieuwbare energie (aankoop groene stroom, plaatsing fotovoltaïsche zonnepanelen).
- Het goede voorbeeld geven via de eigen aankopen (bijvoorbeeld uitrusting en materialen).
- Digitale werking overheid: verderzetten van de digitale overheid, stroomlijnen van procedures, uniek loket, paperless office
- We maken het juridisch mogelijk om de 'korte keten' op te nemen als technische specificatie in de aanbestedingsprocedure van de openbare voedselmarkt. We bestuderen de mogelijkheid tot verhoging van de drempelwaarden zonder publicatie voor overheidsopdrachten voor de levering van landbouw-, veeteelt-, visserij-, bosbouw- en aanverwante producten.
- Om de toegang van onze ondernemingen en kmo's tot overheidsopdrachten te faciliteren, vereenvoudigen we, waar mogelijk, de federale wetgeving binnen het huidige Europese kader. We gaan na hoe de aanbestedende overheid bij de toewijzing van opdrachten rekening kan houden met eerdere ervaringen en prestaties van kandidaten. Verder zal België een rationalisering van de regels en een verbetering van het huidige Europese systeem inzake overheidsopdrachten bepleiten.

Impact

Door de productie en het gebruik van goederen en diensten die meer oog hebben voor de duurzaamheidsprincipes te bevorderen, zou de maatregel indirect kunnen bijdragen tot een

vermindering van de BKG-emissies. De maatregel heeft tot doel het energieverbruik te verminderen, de energie-efficiëntie te verbeteren en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen te bevorderen.

C. Vergroening van het wagenpark van de overheid

Doelstelling

De vergroening van het wagenpark van de overheid (voorbeeldfunctie) om in 2050 de doelstelling van zero-emissie te behalen.

Vlaggenschipacties

- Het wagenpark van de federale administratie zoveel mogelijk inkrimpen, met name door bepaalde voertuigen niet te vervangen of door andere, actievere mobiliteitsalternatieven aan te bieden indien die geschikt zijn (bijv. elektrische fietsen of steps). Er kan ook een betere verdeling van voertuigen tussen nabijgelegen overheidsdiensten (deel voertuigen) worden overwogen om hun aantal te beperken.
- Sinds 2024 betreffen alle bestelbonnen voor de door de federale staat aangekochte, geleaseerde of gehuurde voertuigen enkel emissievrije voertuigen (0 g CO₂/km), zonder technologische beperking⁶⁶.
- Beheer en aankoop van wagen- en gebouwenpark afstemmen op doelstellingen van klimaat- en energieneutraliteit tegen 2050. Zie ook inspanningen van Defensie, NMBS, Infrabel, Regie der gebouwen.
- Het voorstel voor een federale raamovereenkomst in het kader van een gecentraliseerde federale overheidsopdracht voor emissievrije voertuigen (KB van 22 december 2017) werd uitgewerkt en zal medio 2025 definitief worden opengesteld voor registratie door de federale overheidsdiensten.
- Het opmaken van een vervangingsplan waarbij de federale en programmatorische overheidsdiensten rekening houden met de mogelijkheden tot gedeelde wagenparken waar mogelijk en het gebruik van deelmobiliteit.
- Een doelstelling voor 2030 en een uitvoeringsscenario zullen worden vastgelegd in het bredere kader van een federaal actieplan voor mobiliteit, dat uitgewerkt zal moeten worden door de bevoegde ministers voor duurzame ontwikkeling, mobiliteit en openbaar ambt.

Impact

Er zal een jaarverslag worden opgesteld over de toestand van het federale wagenpark om na te gaan of de doelstellingen gehaald worden. De beschikbare informatie zal vervolgens ook worden gebruikt om te berekenen of de verplichtingen uit de Europese richtlijn inzake energie-efficiëntie worden nageleefd.

Budget

Elke overheidsdienst stelt zijn eigen begroting op dat vlak vast. Daarom is het moeilijk om een overzicht te krijgen van die post. De gegevens in het ICDO-verslag maken een eenvoudige extrapolatie

⁶⁶ Publicatie van circulaire 307septies, die in april 2024 in werking treedt. Hierbij dient opgemerkt dat er een aantal categorieën van uitzonderingen bestaan (voertuigen van de federale politie, Defensie, de Dienst Vreemdelingenzaken en de VSSE zijn uitgesloten). Bij offerteaanvragen voor voertuigen kunnen de federale contracterende diensten energie-efficiëntiecriteria voor de voertuigen opnemen in de gunningscriteria.

van de kosten niet mogelijk. In totaal moeten ongeveer 130 federale overheidsdiensten en instellingen de circulaire toepassen, maar deze is momenteel niet of onvoldoende bekend. Het is dan ook verre van zeker dat zij allemaal de nodige maatregelen hebben genomen.

Defensie heeft zich tot doel gesteld om in 2030 te beschikken over een civiele vloot voor personenvervoer (commercieel beschikbare voertuigen voor personenvervoer die niet worden aangepast voor specifiek militaire doelen) die voor ten minste 45% bestaat uit gedecarboniseerde voertuigen (elektrisch), voor een budget van 422.400 EUR per jaar.

D. Klimaatstrategie voor Defensie

Doelstellingen

Defensie heeft een klimaatstrategie opgesteld zoals bepaald in het Strategisch Kompas⁶⁷ van de Europese Unie. Deze strategie stelt Defensie in staat maatregelen te nemen om zich aan te passen aan de veranderende omgeving als gevolg van fysieke klimaatrisico's en tegelijkertijd de eigen uitstoot te verminderen (mitigatie) zonder de militaire doeltreffendheid of de veiligheid van het personeel in gevaar te brengen.

Vlaggenschipacties

Er wordt momenteel een uitvoeringsplan opgesteld, evenals een methode voor het meten van broeikasgasemissies, gevolgd door de implementatie, monitoring en evaluatie ervan.

Impact

Zodra de methodologie is vastgesteld, moet deze worden toegepast door een nulmeting uit te voeren en concrete doelstellingen voor de CO₂-voetafdruk vast te stellen.

7. Internationale samenwerking

A. Internationale klimaatfinanciering

Doelstelling

- We zetten ons in voor de bestrijding van klimaatverandering in overeenstemming met de verbintenissen die zijn aangegaan in het kader van het Akkoord van Parijs en de Green Deal.
- We helpen onze partnerlanden toegang te krijgen tot onder andere onderwijs, in samenwerking met de gemeenschappen, tot kwalitatieve gezondheidszorg, tot waardig werk, om eenduurzame voedselzekerheid uit te bouwen en te strijden tegen de klimaatverandering.
- Ons buitenlands beleid streeft naar een stabiele, rechtvaardige en welvarende wereldorde dankzij een solide internationale samenwerking. De Nationale Veiligheidsstrategie (NVS) en de vitale belangen die daarin beschreven staan vormen een leidraad voor ons buitenlands beleid.

⁶⁷

Website Defensie, https://beldefnews.mil.be/wp-content/uploads/2023/12/Strat%C3%A9gie%20climatique%20D%C3%A9fense%202023_WEB.pdf

[https://beldefnews.mil.be/wp-](https://beldefnews.mil.be/wp-content/uploads/2023/12/Strat%C3%A9gie%20climatique%20D%C3%A9fense%202023_WEB.pdf)

Vlaggenschipacties (beschrijving)

Om een ambitieus klimaatbeleid te ondersteunen dat de overgang naar een duurzamere economie begeleidt en deel uitmaakt van een wereldwijde veiligheidsaanpak, richt de federale internationale klimaatactie zich op de adaptatie aan de gevolgen van de klimaatverandering in antwoord op de behoeften van onze partnerlanden en hun bevolking, en op het reageren op verlies en schade (onder andere door het ondersteunen van systemen voor vroegtijdige waarschuwing), en de bevordering van wederzijds voordelige partnerschappen.

Operationalisering

België zal zijn hoge ambitieniveau op het vlak van internationale financiering voor de strijd tegen klimaatverandering handhaven, in overeenstemming met de nieuwe financieringsdoelstelling van de VN-klimaatconferentie, in overeenstemming met de budgettaire middelen die hiervoor ter beschikking worden gesteld in het kader van het budget voor ontwikkelingssamenwerking.

8. Governance

A. Klimaatgovernance

Doelstelling

Samenwerking en regelmatig overleg tussen alle beleidsniveaus is essentieel. De federale regering zal daarom in de context van de interfederale overlegstructuren samen met de gewesten komen tot een ambitieus, coherent én pragmatisch transversaal klimaatbeleid gebaseerd op een eenduidige visie voor de korte, middellange en lange termijn.

De federale regering wil het klimaatbeleid doeltreffender maken, door concrete hervormingsopties te identificeren die kunnen worden voorgesteld om het klimaatbeleid in België te versterken, op basis van de bestaande werkzaamheden:

- De klimaatwet voorziet in een governancemechanisme voor de uitwerking, opvolging en evaluatie van de federale beleidsmaatregelen van het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan en het nationaal aanpassingsplan.
- Gezien we de vastgelegde timing van de duurzame transitie willen realiseren, zetten we onze beschikbare middelen in op de meest efficiënte wijze. We reorganiseren de bestaande federale kenniscentra die betrokken zijn bij klimaatonderzoek onder één dak en zorgen voor een maximale coördinatie met de administratie. Er is een administratie nodig die in staat is om de transitie op basis van gedegen studies aan te sturen.
- Om tot een onderbouwde en geïntegreerde visie te komen en ter ondersteuning van de diverse beleidsniveaus, wordt onderzocht hoe we de bestaande interfederale beslissingsorganen (ENOVER en NKC) kunnen versterken ter coördinatie van klimaatbeleid. De gezamenlijke klimaatvisie op de korte, middellange en lange termijn, opgenomen in het NEKP, bevat een gezond evenwicht tussen ambitie en vooruitziendheid enerzijds en pragmatisme en economische draagkracht anderzijds.
- Tegelijk maximaliseren we de synergieën en verbindingen tussen bestaande structuren en kenniscentra en rationaliseren deze om dubbelwerk te vermijden (bijv. Klimaatcentrum, CERAC,...).

Vlaggenschipacties – uitvoering van de bepalingen van de wet houdende de organisatie van het federale klimaatbeleid

De wet van 15 januari 2024 houdende⁶⁸ de organisatie van het federale klimaatbeleid is in werking getreden en voorziet in:

- De verankering van de federale beleidscyclus, op basis van 'routekaarten' die gedurende een politiekelegislatuur worden gevolgd, om de uitvoering van het federale beleid en de federale maatregelen beter op te volgen. De beleidscyclus zorgt voor een jaarlijkse evaluatie op basis van de 'voortgangsverslagen' waarin de bevoegde federale departementen en overheidsdiensten in detail een stand van zaken opmaken van de uitvoering van deze maatregelen, en die door de Dienst Klimaatverandering gecompileerd worden in een een syntheserapport, dat jaarlijks openbaar wordt gemaakt.
- Oprichting van een onafhankelijk permanent comité van wetenschappelijke experts, de Wetenschappelijke Klimaatraad genoemd⁶⁹
- De consolidatie van de Federale Taskforce Energie-Klimaat, een orgaan op administratief niveau voor coördinatie, overleg en ondersteuning bij de uitwerking, invoering, opvolging en evaluatie van de effecten van het beleid en de maatregelen op het vlak van klimaat en energie, met inbegrip van de opvolging. De samenstelling en de taken van de taskforce zijn bepaald door de Koning bij besluit genomen in de Ministerraad. Er wordt een evaluatie-, monitoring- en rapportagemechanisme ingesteld om ervoor te zorgen dat het bedrag dat overeenkomt met het federale aandeel in de opbrengsten van de veiling van emissierechten op transparante en gerichte wijze wordt besteed aan het federale klimaatbeleid, met inbegrip van nieuwe financieringsaanvragen die federale instellingen en diensten indienen in het kader van de begrotingsvoorbereiding.

Operationalisering

Sinds de invoering van de federale beleidscyclus in 2021 werden de monitoringsfiches in 2022 tweemaal, in 2023 en 2024 éénmaal ingediend voor de opmaak van drie PAM-monitoringstabellen.

Het eerste syntheserapport⁷⁰, waarvan de regering op 22 september 2022 akte heeft genomen, werd gepubliceerd en vervolgens voor bespreking voorgelegd aan de stakeholders en experts tijdens de Klimaattafels (cf. consultatie met sociale partners). Op respectievelijk 22 december 2023⁷¹ en 4 oktober 2024⁷² heeft de regering kennis genomen van het tweede en derde syntheserapport⁷³, dat gebruikt werd om de federale bijdrage aan het Nationaal Energie- en Klimaatplan bij te werken.

Het syntheserapport en het rapport van de klimaattafels zijn respectievelijk in september 2022 en januari 2023 openbaar gemaakt en aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers voorgelegd.

⁶⁸ [Klimaatwet - Justel-databank](#)

⁶⁹ [Koninklijk besluit van 18/04/2024 betreffende de oprichting van een Wetenschappelijke Klimaatraad voor de opvolging en evaluatie van het federale klimaatbeleid](#)

⁷⁰ <https://climat.be/politique-climatique/belge/federale/politique-climatiques-et-mesures-de-reduction-des-emissions>

⁷¹ [Beleidscyclus en syntheserapporten](#)

⁷² [Derde syntheserapport over klimaatgovernance \(2024\)](#)

⁷³ <https://klimaat.be/news/2023/tweede-syntheserapport-klimaatgovernance-2023>

9. Adaptatie

Naast het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen, moeten we evolueren naar een klimaatneutrale samenleving die aangepast en voorbereid is op de gevolgen van de klimaatverandering (klimaatadaptatie).

De federale overheid beschikt over hefboomen voor de ontwikkeling van aanpassingsmaatregelen, met name op het gebied van onderzoek, biodiversiteit, infrastructuur, natuurlijke hulpbronnen, gezondheid, risico- en crisisbeheer, internationale samenwerking en bewustmaking. Het grootste deel van de bevoegdheden blijft echter in handen van de gewesten.

Doelstelling

De uitvoering voortzetten en de coherentie versterken van de federale adaptatiemaatregelen en coördineren van en bijdragen aan de ontwikkeling van een Nationaal Plan en een Nationale Strategie voor Adaptatie.

De federale overheid bekijkt samen met de Gewesten waar nog inspanningen vereist zijn inzake klimaatadaptatie. Zo wordt een interfederaal actieplan voor extreme weersomstandigheden uitgewerkt. Daarnaast wordt ingezet op de sensibilisering van de bevolking voor klimaatverandering.

Vlaggenschipmaatregelen

De federale regering heeft kennis genomen van het document 'Vers un société résiliente au changement climatique en 2050 – Mesures d'adaptation fédérales 2023-2026' dat op 17 maart 2023 gepubliceerd werd.

- De federale overheid bekijkt samen met de gewesten waar nog inspanningen vereist zijn inzake klimaatadaptatie en werkt een interfederaal actieplan inzake extreme weersomstandigheden uit. Daarnaast wordt ingezet op de sensibilisering van de bevolking voor klimaatverandering.
- In geval van extreme weersomstandigheden is het van belang dat de crisisbeheersing volledig op punt staat. Het systeem van BE-Alert krijgt een evaluatie en wordt waar nodig verbeterd.
- Tijdens langdurige hittegolven bekijken we om onze administratieve federale gebouwen overdag waar mogelijk ter beschikking te stellen als geconditioneerde koude ruimtes. Dit ter bescherming in het bijzonder van de zwakkeren in de samenleving.
- Daarnaast moeten we in kader van crisisbeheersing bij grote klimaatrampen ook sneller het leger inschakelen. Uiteraard staat dit steeds in verhouding tot de problematiek.
- We zorgen voor een duidelijk wettelijk kader voor de verzekering tegen natuurrampen die de aansprakelijkheid en dekking van de verschillende partijen regelt. We treden hiervoor in overleg met de Gewesten. Een hervormd wettelijk kader moet aandacht hebben dat premies niet verder stijgen, spreiding van de risico's evenals duidelijke procedures en termijnen voor consumenten opdat zij binnen vooropgestelde termijn effectief schadeloos kunnen worden gesteld. In deze mag de financiële stabiliteit van de sector niet in het gedrang komen. In afwachting van dit wettelijk kader, dienen verzekeraars hun actuele wettelijke verplichtingen na te komen.

Sociale bescherming

Op het vlak van adaptatie legt de federale beleidscyclus ook de nadruk op werkgelegenheid en de bescherming van werknemers tegen de gevolgen van de klimaatverandering. De opzet is tweeledig en kadert binnen de federale klimaatbeleidscyclus:

- Opvolging van de impact met het oog op het vaststellen van acties ter bescherming van het welzijn van de werknemers wanneer zij blootgesteld zouden worden aan nieuwe risico's.
- Werkgevers, werknemers en preventiediensten sensibiliseren voor de mogelijke gevolgen van klimaatverandering.

Impact

De maatregelen hebben geen directe impact op de uitstoot van broeikasgassen. In het kader van de identificatie van maatregelen werd er rekening gehouden met het risico van een 'slechte adaptatie' om te voorkomen dat de adaptatiemaatregelen zouden leiden tot een grotere kwetsbaarheid (bijvoorbeeld door de uitstoot van broeikasgassen te verhogen of sociale kwetsbaarheden in stand te houden of te vergroten).

Budget

De financiering van de maatregelen in het federale pakket van adaptatiemaatregelen wordt verzekerd door de respectieve bevoegde federale overheidsdiensten en instellingen. Bovendien voorziet de federale wet inzake klimaatbeheer van 15 januari 2024 in een mechanisme waarmee deze instanties jaarlijks aanvragen voor aanvullende financiering kunnen indienen in het kader van de federale beleidscyclus. Dit biedt de mogelijkheid om extra middelen te mobiliseren, met name via de inkomsten uit het ETS-systeem die op federaal niveau beschikbaar zijn.

Wat de ondersteuning van de maatregelen in het Nationaal Adaptatieplan betreft, moet de verdeling van de ETS-inkomsten tussen de federale overheid en de gewesten nog worden uitgewerkt op basis van een lastenverdelingsakkoord.

10. Onderzoek

A. Het Belgisch Klimaatcentrum

Doel

Een Belgisch Klimaatcentrum (BCC) wordt geïntegreerd in de werking van de Wetenschappelijke Instellingen om de klimaatonderzoeksprogramma's te coördineren, de samenwerking met andere onderzoekscentra en universiteiten te versterken en klimaatdiensten te ontwikkelen die beantwoorden aan de behoeften van beleidsmakers en sectoren. Het heeft drie hoofddoelen:

1. De beschikbare middelen voor klimaatonderzoek in België bundelen en versterken door structurele samenwerkingsverbanden aan te gaan met onderzoeksinstellingen op federaal en gewestelijk niveau en met universiteiten, met complementariteit en interdisciplinariteit als kernwaarden.
2. Verbetering van de kennisoverdracht van onderzoekers naar gebruikers om wetenschappelijk gefundeerde besluitvorming voor zowel mitigatie als aanpassing mogelijk te maken, door klimaatdiensten te ontwikkelen, de toegang tot gegevens en informatie te vergemakkelijken en deskundigen en gebruikers met elkaar in contact te brengen.

3. De coherentie en strategische impact van onderzoeksprogramma's vergroten via de overdracht van ervaring tussen belanghebbenden en onderzoekers, en financieringsbronnen effectief mobiliseren.

Tegelijk maximaliseren we de synergieën en verbindingen tussen bestaande structuren en kenniscentra en rationaliseren deze om dubbelwerk te vermijden (bijv. Klimaatcentrum, CERAC,...).

Budget

Het Klimaatcentrum houdt bij het verwezenlijken van zijn doelstellingen rekening met de behoeften van zijn stakeholders, die vertegenwoordigd zijn in het Stuurcomité. Het beschikt over een jaarlijks werkingsbudget van 2 miljoen euro om zijn verschillende doelstellingen te verwezenlijken.

11. Gezondheid

A. Duurzaam en koolstofarm gezondheidssysteem (focus mitigatie)

Doelstellingen

De voornaamste doelstelling is om tegen 2050 een duurzaam en koolstofneutraal gezondheidszorgsysteem te creëren. België heeft zich als land tijdens de COP26 van het UNFCCC in Glasgow in 2021 tot deze doelstelling verbonden. Daartoe zal de federale regering moeten samenwerken met andere regeringen, aangezien de bevoegdheden op het gebied van gezondheidszorg gefragmenteerd zijn. Om dit te verwezenlijken werd **NEHAP3** gepubliceerd, het derde 'national and environmental health action plan'. Tegen 2029 zullen de federale besturen, in overleg met de deelstaten, NEHAP 4 opstellen. In dit kader is op 25 februari 2025 een rapport getiteld 'Operation Zero' gepubliceerd⁷⁴.

De subdoelstellingen luiden als volgt:

- het systematisch meten van de uitstoot van het gezondheidszorgsysteem in samenwerking met de Gemeenschappen en Gewesten
- het maximaliseren van de milieuprestaties van de ziekenhuizen
- het sensibiliseren van de relevante stakeholders van het gezondheidszorgsysteem over de koolstofvoetafdruk van hun activiteiten.
- Het aanpassen van het medisch transportsysteem aan de klimaatdoelstellingen.

Vlaggenschipacties

- Aanmoedigen van duurzaamheidsoverwegingen in aankoopbeleid van ziekenhuizen
- Decarboniseren van de transportmiddelen voor dringend ziekenvervoer (112)
- Duurzaam moderniseren van de operationele infrastructuur
- Opleiden van de gezondheidswerkers in het duurzame beheer van ziekenhuismiddelen en -afval in het kader van hun activiteiten
- Uitwerken van een meerjarig actieplan

B. Klimaatweerbaarheid in de gezondheidssector (focus adaptatie)

Context

⁷⁴ <https://www.health.belgium.be/nl/news/operation-zero>

Klimaatverandering heeft een directe en indirecte impact op de volksgezondheid. Extreme hittegolven, luchtvervuiling, nieuwe infectieziekten en vectoren, mentale gezondheidsproblemen en de gevolgen van extreem weer (zoals overstromingen, droogte, windhozen, enz.) bedreigen de gezondheid van de bevolking.

Doelstellingen

De routekaart "**Naar een klimaatweerbare volksgezondheid**" heeft tot doel een federaal gezondheidszorgsysteem op te zetten dat beter bestand is tegen de gevolgen van de klimaatverandering. Klimaatverandering heeft een directe en indirecte impact op de volksgezondheid. Extreme hittegolven, luchtvervuiling, nieuwe infectieziekten en vectoren, mentale gezondheidsproblemen en de gevolgen van extreem weer (zoals overstromingen, droogte, windhozen, enz.) bedreigen de gezondheid van de bevolking. Er worden concrete acties en beleidsmaatregelen voorgesteld.

Enkele verwachte resultaten zijn:

- Verhoogde weerbaarheid van ziekenhuizen en kritieke gezondheidsinfrastructuur.
- Optimalisering van de gegevensverzameling, de gegevensstroom en de samenwerking rond gegevens in de gezondheidszorg.
- Verbetering van de paraatheid en veerkracht van de medische hulpdiensten die betrokken zijn bij de respons in het geval van een crisis.
- Versterking en verbetering van de responscapaciteit van het uniforme oproepsysteem 112-1733 voor inwoners die in een noodsituatie terechtkomen.
- Verbetering van de opvolging en opvang van personen die betrokken zijn bij uitzonderlijke situaties.

Vlaggenschipacties

Onder NEHAP3, dat loopt tot 2029, zullen maatregelen worden geïmplementeerd om de ziekenhuisinfrastructuur beter bestand te maken tegen klimaatrisico's en tegelijkertijd de geleidelijke decarbonisatie van de sector verder te zetten. Hieronder valt het aanpassen van noodplannen voor ziekenhuizen, het versterken van crisisrespons- en monitoringsystemen en het verkleinen van de CO₂-voetafdruk van gebouwen en vervoer in de gezondheidszorg. De doelstellingen voor koolstofneutraliteit van ziekenhuisstructuren zullen worden afgestemd op nationale verbintenissen, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de sector.

Operationalisering

De uitvoering van de routekaart 'Naar een klimaatweerbare volksgezondheid' vereist samenwerking tussen diverse federale en wetenschappelijke instellingen:

- FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Directoraat-generaal Paraatheid en Respons (DGP-R) & DGEM - Federale Dienst Klimaatverandering
- Sciensano
- Het secretariaat Nationaal Milieu-gezondheidsactieplan (NEHAP)
- Centrum voor Risicoanalyse van Klimaatverandering (Cerac)
- Belgisch Klimaatcentrum (ondergebracht bij het KMI)
- Nationaal Crisiscentrum (NCCN)
- Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, AD civiele veiligheid

12. Industrie

Doelstelling

De transitie naar de decarbonisatie van de industrie is prioritair en de hefboomen hiervoor (energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, koolstofarme energie en -technologieën, energiedragers, enz.) moeten vrijwillig, flexibel, op kostenefficiënte wijze en technologie-neutraal ingezet worden. Om onze industrie hierin te ondersteunen maken we via de bevoegde deelstaten hiervoor maximaal gebruik van alle EU-middelen en programma's, inclusief IPCEI. De rol van de overheid bestaat erin duidelijke doelstellingen vast te stellen en de resultaten ervan op te volgen, terwijl de concrete uitvoering de verantwoordelijkheid van de industrie is. Een permanente dialoog tussen de industrie en de overheid is dan ook van essentieel belang.

We streven naar een meer digitale, duurzamere en meer competitieve industrie en creëren daarvoor de nodige randvoorwaarden. In dit kader ondersteunen we bedrijven bij hun transitie naar klimaatneutraliteit, in overeenstemming met de doelstellingen van de Net-Zero Industry Act (NZIA).

We houden de concurrentiehandicap met betrekking tot de energieprijzen van onze industrie op de Europese agenda en vragen blijvend aandacht en maatregelen om het kostennadeel van onze industrie ten aanzien van andere belangrijke handelsblokken in de wereld te erkennen en aan te pakken met een passend beleid.

In samenwerking met de Gewesten vertaalt de federale regering de federale en gewestelijke ambities naar het Europese niveau, waar naast de Green Deal ook een industriebeleid moet worden ontwikkeld. Het Europese industrieel beleid stimuleert samenwerking tussen lidstaten, bedrijven en onderzoeksinstituten om technologische vooruitgang en innovatie te bevorderen.

Op Europees niveau moet er meer aandacht komen voor de concurrentiekracht van onze ondernemingen in het licht van de *Green Deal*. We pleiten daarom voor een aanvullende '*Industrial Competitiveness Deal*', een competitiviteitspact voor alle ondernemingen uit de industrie en de dienstensector die in toenemende mate met internationale concurrentie worden geconfronteerd.

Vlaggenschipacties

Het federale niveau ontwikkelt initiatieven die binnen zijn bevoegdheden vallen en ondersteunt gewestelijke initiatieven, zoals het Industrieforum. We brengen de stakeholders op regelmatige basis samen onder de agenda "MAKE 2030" met betrokkenheid van de sectorfederaties waarbij we focussen op de heropbouw van de industrie en de verdere ontwikkeling van circulaire economie in ons land door het wegwerken van de verschillende barrières die onze industrie belemmeren.

De federale ondersteuning inzake innovatie, onderzoek en ontwikkeling wordt maximaal afgestemd in overleg met de Gewesten. De federale overheid onderzoekt de invoering van een stimulerend milieubelastingstelsel dat moet worden gekoppeld aan de productnormen en het beleid van de Gewesten (afvalbeleid en circulaire economie).

Afhankelijk van de gewestelijke behoeften zal de federale steun aan bedrijven in het kader van energiebeleidsafspraken of sectorale afspraken tegen 2030 worden voortgezet en verfijnd, waarbij er voldoende stimulansen gegeven zullen worden voor extra inspanningen en er rekening gehouden zal worden met gelijke concurrentievoorwaarden binnen de EU.

13. Methaanemissies

Zie onder 2.1.1 i Methaanemissies, aspecten rond dierlijke voeding komen aan bod in het federaal plan circulaire economie 3.1.1 i. 4 A. en 3.1.1 i. 14.

Doelstelling

Uitvoering van Verordening (EU) 2024/1787 inzake de vermindering van methaanemissies in de energiesector.

Vlaggenschipacties

De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu zal verantwoordelijk zijn voor:

- De uitvoering van de verplichtingen inzake methaanemissies buiten de Unie met betrekking tot ruwe olie, aardgas en steenkool die in de Unie worden verhandeld, zoals bepaald in hoofdstuk 5 van de verordening.
- Het toezicht op de verplichtingen van hoofdstuk 3 van de verordening met betrekking tot methaanemissies uit olie en gas in het Belgische deel van de Noordzee, met de nadruk op het opsporen en herstellen van lekken.

14. Landbouw

Doelstelling

De regering zal een landbouwbeleid verdedigen dat voedselzekerheid waarborgt, rekening houdt met geopolitieke aspecten en een langetermijnvisie bevordert. Zij zal de concurrentiekracht van de sector ondersteunen en streven naar meer economische, sociale en ecologische duurzaamheid.

De regering zal de implementatie van nieuwe technologieën ondersteunen, precisielandbouw bevorderen en producten op basis van natuurlijke bronnen stimuleren. Daarnaast ondersteunt zij initiatieven op Europees niveau die nieuwe genomische technieken bevorderen bij plantenveredeling met het als doel een kleinere CO₂-voetafdruk, een efficiënter gebruik van hulpbronnen zoals water en mest, of een verminderd gebruik van pesticiden.

De wet betreffende oneerlijke handelspraktijken tussen ondernemingen in de landbouw- en voedselvoorzieningsketen wordt geëvalueerd, rekening houdend met de huidige Europese evaluatie, om binnen het Europees kader daadwerkelijke bescherming te voorzien van kleine en middelgrote leveranciers tegen grote afnemers. We beschermen landbouwers beter dan vandaag door te restrictieve bedingen tussen voedingsbedrijven en landbouwers te verbieden, die bijvoorbeeld landbouwers in feite verplichten om op vaste tijdstippen te oogsten. De federale regering neemt maatregelen om de marges van landbouwers en hun positie binnen de keten te beschermen, maar waakt erover dat de maatregelen de keten in zijn geheel niet ontregelen.

Doelstellingen

De transitie van de landbouwsector ondersteunen.

Vlaggenschipacties

1) Duurzaamheid van het voedselsysteem

In het kader van de EU Farm-to-Fork strategie voor een verdere verduurzaming van het voedselsysteem, en waarbij voor een aantal acties ook een directe of indirecte impact is op het klimaat, schrijven we ons actief in in de verschillende geplande acties en wetgevende initiatieven van de Europese Commissie:

We willen het gebruik van resistente planten die minder inputs vereisen bevorderen, omdat we streven naar een veerkrachtige en voedzame landbouw.

2) Meststoffen:

De regering zal de implementatie van nieuwe technologieën ondersteunen, precisielandbouw bevorderen en producten op basis van natuurlijke bronnen stimuleren. Daarnaast ondersteunt zij initiatieven op Europees niveau die nieuwe genomtechnieken bevorderen om gewassen te verbeteren met het als doel een kleinere CO₂-voetafdruk, een efficiënter gebruik van hulpbronnen zoals water en mest, of een verminderd gebruik van pesticiden.

3) Plantgezondheid:

- In het huidig federaal actieplan (*Naar een klimaatbestendige samenleving in 2050 Federale adaptatiemaatregelen 2023-2026*) valt adaptatiemaatregel 4 onder de rubriek “Biodiversiteit”.

Het project “**Beware and note**” heeft tot doel de melding van nieuwe schadelijke soorten die een bedreiging vormen voor de landbouw, de bosbouw, de sierteelt en het milieu te versnellen. Daartoe is een online meldingsinstrument voor specifieke quarantaineorganismen ontwikkeld. Op basis van de resultaten zal het instrument worden verbeterd en uitgebreid naar andere (nieuwe) of opkomende organismen. Er zal ook ingezet worden op het verbeteren van de zichtbaarheid en bekendheid van de online tool en het gevaar van deze schadelijke organismen. Dit is dus opgemaakt vanuit onze PHL met focus op het “sanitair en fyto-sanitair beleid” en onze federale competenties.

15. LULUCF

De federale regering zal het gewestelijk beleid ondersteunen om de doelstelling te verwezenlijken (certificering, productnormering, biomassa / ILUC- & Duurzaamheidscriteria & -valorisatie, federaal actieplan circulaire economie, enz....).

16. Overig Beleid

Informatie, sensibilisatie en educatie

Gezien de grote uitdagingen op het gebied van energie en klimaat is het essentieel om een milieubeleid te voeren dat zowel ambitieus als transparant is.

De transitie naar een klimaatneutrale samenleving in 2050 vereist de inzet van alle spelers in de samenleving, zowel bedrijven als burgers. Het is daarom belangrijk om het bewustzijn over dit onderwerp te vergroten, in lijn met het regeerakkoord en dit plan, zodat zij hun handelen hierop kunnen afstemmen. Educatie – belangrijk omdat de boodschap op een gestructureerde manier aangebracht (en herhaald) wordt en aangepast is aan de leeftijd en het niveau van de geviseerde doelgroep – is hierbij een zeer geschikt en waardevol instrument, bijv. voor jongeren. Maar de transitie zal ook specifieke opleidingen vereisen voor bepaalde beroepsgroepen, waarvan de jobinhoud door de transitie ongetwijfeld een andere invulling zal krijgen.

Doelstellingen

- De burgers informeren over de oorzaken en gevolgen van de klimaatverandering en over het gevoerde klimaatbeleid.
 - De burgers informeren over mogelijke oplossingen om klimaatverandering tegen te gaan
 - Het ondersteunen en promoten van educatieve tools binnen het onderwijs en van specifieke opleidingen voor volwassenen, nodig voor de transitie, in samenwerking met de Gewesten.
 - We hebben ook bijzondere aandacht voor de strijd tegen desinformatie en fake news, evenals het risico op beïnvloeding van onze verkiezingen en onze democratische architectuur. Desinformatie en fake news ondermijnen het vertrouwen van de burgers in de overheid en de media en kunnen leiden tot polarisatie en onrust in de samenleving. Om deze hybride bedreiging effectief aan te pakken, zetten we in op een structurele verdediging die meerdere lagen omvat. Zo zullen we onder meer investeren in bewustwordingscampagnes samen met de deelstaten, versterken we de samenwerking tussen de verschillende overheidsinstanties, technologiebedrijven en mediaorganisaties om de verspreiding van nepnieuws te monitoren en te beperken, nemen we wetgevende initiatieven die gericht zijn op het vergroten van transparantie en de verantwoordelijkheid van online platforms en zullen we de internationale samenwerking bevorderen om gezamenlijk de strijd tegen desinformatie tegen te gaan.
 - De federale overheid bekijkt samen met de Gewesten waar nog inspanningen vereist zijn inzake klimaatadaptatie en werkt een interfederaal actieplan inzake extreme weersomstandigheden uit. Daarnaast wordt ingezet op de sensibilisering van de bevolking voor klimaatverandering.
 - In geval van extreme weersomstandigheden is het van belang dat de crisisbeheersing volledig op punt staat. Het systeem van
 - BE-Alert krijgt een evaluatie en wordt waar nodig verbeterd.
 - Tijdens langdurige hittegolven bekijken we om onze administratieve federale gebouwen overdag waar mogelijk ter beschikking te stellen als geconditioneerde koude ruimtes. Dit ter bescherming in het bijzonder van de zwakkeren in de samenleving.
- ii. Indien relevant, regionale samenwerking op dit gebied*
- iii. Onverminderd de toepasselijkheid van de regels inzake staatssteun, financieringsmaatregelen op dit gebied op nationaal niveau, waaronder steun van de Unie en het gebruik van Uniefondsen, indien van toepassing*

Zie onder elk van de respectieve Pams Budget en onder hoofdstuk 5.3 voor meer details betreffende de EU-financiering.

3.1.2. Hernieuwbare energie

Door te investeren in emissievrije energie, duurzame infrastructuur en innovatie kunnen we een krachtige impuls geven aan de werkgelegenheid en de economische groei en zetten we de energietransitie verder richting een duurzame en klimaatneutrale energieproductie weg van fossiele brandstoffen. We zullen daarom de komende jaren aanzienlijk moeten investeren in bijkomende

kleinschalige en grootschalige capaciteit, willen we de stroomvraag dekken en de energie betaalbaar en concurrentieel houden voor burgers en ondernemers.

Dit doen we door in te zetten op meer elektrificatie en minder afhankelijkheid van import. We komen de gemaakte afspraken in kader van het Akkoord van Parijs en de goedgekeurde Europese klimaat- en energiedoelstellingen voor ons land na. Samen met de Gewesten, werken we een langetermijnvisie en strategie met het nodige pragmatisme en ambitie uit die we verankeren in een interfederaal energiepact waarbij ieder zijn verantwoordelijkheid neemt om deze uit te voeren.

België ondertekende het 'Statement on International Public Support for the Clean Energy Transition' (2021) [en verklaarde hiermee de transitie naar duurzame energie als prioriteit op te nemen en deze te ondersteunen met de mogelijke middelen]⁷⁵.

- i. *Beleid en maatregelen om de nationale bijdrage aan het bindende streefcijfer van de Unie voor 2030 voor hernieuwbare energie en trajecten als bedoeld in artikel 4, onder a), punt 2, en, indien van toepassing of beschikbaar, de in punt 2.1.2 van deze bijlage genoemde elementen, met inbegrip van sector- en technologiespecifieke maatregelen, te verwezenlijken.*

Offshore

Versterking van de offshore capaciteit op de Noordzee

Doelstelling Bestaand / Geactualiseerd

Offshore energie is een belangrijk onderdeel van de huidige energiemix en die van de toekomst. De federale regering voert dan ook samen met de Gewesten een ambitieus beleid om het aandeel daarvan te verhogen met een bijzondere focus op de mogelijkheden buiten onze eigen territoriale wateren.

De regering zal ook de gemaakte afspraken rond de Prinses Elisabeth Zone uitvoeren.

De voorwaarden voor kavels 2 en 3 zullen bijgestuurd worden, indien uit marktreacties zou blijken dat dit tot betere resultaten kan leiden. De termijn voor de bouw van de windparken zal opgetrokken worden naar 5 jaar. De regering zal op dat moment ook analyseren of bepaalde parameters de kosten hebben verhoogd ten aanzien van de buurlanden.

Er wordt een beleidskader uitgewerkt met oog op het potentieel tot **repowering van de bestaande offshore zone**.

Gezien het belang van interconnectie en voldoende stroomaanbod zal de federale regering verder inzetten op samenwerking met de Noordzeelanden om te komen tot een netwerk op de Noordzee.

⁷⁵ Statement on international public support for the clean energy transition, ukcop26.org, 04 November 2021. <https://ukcop26.org/statement-on-international-public-support-for-the-clean-energy-transition/>

In samenwerking met de Gewesten zal er voldoende aansluitcapaciteit gefaciliteerd worden om de offshore energie tot bij onze bevolking en ondernemingen te krijgen (Ventilus en Lus van Henegouwen).

De regering heeft in juni 2025 een besluit genomen over de toekomst van **het energie-eiland**:

De regering heeft besloten het gelijkstroomcomponent (DC) van het oorspronkelijke project op te schorten. Deze beslissing levert een besparing op van minstens 3 miljard euro.

De bouw van het kunstmatige eiland zelf, evenals de wisselstroominfrastructuur (AC) die nodig is voor de aansluiting van toekomstige offshore windparken, waren onder de vorige legislatuur toegewezen en zullen worden voortgezet.

De aanleg van een tweede gelijkstroomverbinding met het Verenigd Koninkrijk wordt nog steeds samen met onze partners bestudeerd.

Prioritaire maatregel / Sleutelactie /Vlaggenschipacties

Er werd besloten dat de ontwikkeling in eerste instantie zal worden voortgezet met een capaciteit van 2,1 GW, verdeeld over twee percelen, rekening houdend met de beperkingen van de wisselstroomcapaciteit (AC).

De afbakening van perceel 1 werd bevestigd en blijft ongewijzigd. Voor de twee andere geplande percelen zal later een definitief besluit worden genomen, afhankelijk van de ontwikkeling van de context en de behoeften.

Operationalisering (uitvoering)

Tenuitvoerlegging van de wet van 12 mei 2019: De plaats, de omvang en het aantal via een concurrerende inschrijvingsprocedure aan te besteden percelen zullen bij ministerieel besluit worden vastgesteld (de belangrijkste conclusies van de voorstudies worden gepubliceerd in bijlage bij dit besluit). De voorstudies werden in 2024 afgerond.

Bovendien is op 1 juli 2025 een koninklijk besluit gepubliceerd waarin onder meer de voorwaarden en toelaatbaarheids- en gunningscriteria voor de domeinconcessie bepaald werden.

Hernieuwbare energie in de transportsector

Waar mogelijk wordt in de eerste plaats op elektrificatie ingezet. Naast de inspanningen voor de transitie richting elektrificatie zal de federale overheid in overleg met de Gewesten de bijmengingsplicht voor duurzame biobrandstoffen van de 2de en 3de generatie invullen binnen de regels die Europa oplegt zodat ook o.a. moeilijk te elektrificeren transportsectoren hun koolstofuitstoot kunnen terugdringen. Bij het uitwerken van de omzetting van RED III naar Belgisch recht, zal de federale regering de vraag van Vlaanderen inzake het verhogen van de bijmengingsplicht onderzoeken. De regering zal de opkomst faciliteren van alle innovatieve oplossingen die gericht zijn op het koolstofvrij maken van moleculen (biogas, e-brandstoffen, enz.).

De regering zorgt voor een sterk certificerings- en verificatiekader voor geavanceerde, duurzame biobrandstoffen, voert antifraudematregelen in en verbiedt grondstoffen met een hoog risico op indirecte verandering in landgebruik.

Doelstelling Bestaand / Geactualiseerd

De bestaande doelstellingen zijn vastgelegd in de wet van 31 juli 2023 tot omzetting van RED II: tegen 2030 moet het aandeel van hernieuwbare energie in de vervoerssector 13,9% bedragen. Dit zal het toegestane aandeel van eerste generatie biobrandstoffen beperken tot 4,5% voor benzine en gasvormige brandstoffen en tot 2,5% voor diesel, met ingang van 1 januari 2030.

De uitbreiding van de Europese richtlijn inzake hernieuwbare energie (RED III) zou de ontwikkeling van hernieuwbare brandstoffen en elektrificatie nog verder moeten stimuleren.

Prioritaire maatregel / Sleutelactie/ Vlaggenschipacties (beschrijving)

Een nieuw rechtskader invoeren – ter omzetting van de RED III-richtlijn – om hernieuwbare energie voor vervoer (wegvervoer, zeevervoer en luchtvaart) te bevorderen en de nieuwe doelstellingen ter zake te bereiken. Dit rechtskader zal het mogelijk maken de doelstellingen op kosteneffectieve wijze te verwezenlijken (dankzij het bestaande register dat de handel in eenheden hernieuwbare energie mogelijk maakt). Het moet ook resulteren in de stimulering van de technologieën die kunnen bijdragen aan het behalen van de doelstelling om voor 2050 netto niets meer uit te stoten, zoals elektrificatie en hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong (RFNBO).

Operationalisering (uitvoering)

Vorbereiding en voltooiing van het nieuwe rechtskader die de REDIII-richtlijn zal omzetten en het register voor hernieuwbare energie dienovereenkomstig zal aanpassen.

Vooruitgang van de uitvoering

Een voorontwerp van wet wordt momenteel bestudeerd.

Impact

BKG-impact

De verplichting voor oliemaatschappijen en leveranciers van gasvormige brandstoffen in de transportsector om een aandeel energie uit hernieuwbare bronnen op te nemen in het totaal voor verbruik in de transportsector, zal de uitstoot in die sector evenredig met de hoeveelheid verbruikte brandstof doen afnemen.

Energie-impact

De energietransitie naar hernieuwbare bronnen in de transportsector aanmoedigen.

Andere nagestreefde effecten

Diversificatie van de energiebevoorrading in de transportsector door de ontwikkeling van nieuwe sectoren mogelijk te maken, zonder de sector en het concurrentievermogen van de vervoerssector in gevaar te brengen.

- ii. *Waar van toepassing, specifieke maatregelen voor regionale samenwerking, alsmede, als optie, de geraamde overproductie van energie uit hernieuwbare bronnen die aan andere lidstaten kan worden overgedragen om de in punt 2.1.2 bedoelde nationale bijdrage en trajecten te verwezenlijken.*

North Sea Summit II, 24 april 2023:

De Esbjerg Verklaring van 18 mei 2022 – het resultaat van de eerste North Sea Summit - had de ambitie om van de Noordzee de nieuwe “Green Power Plant of Europe” te maken. In die gedachte werd op 24 april 2023 de tweede Noordzeetop gehouden, dit keer in Oostende.

- iii. *Specifieke maatregelen betreffende financiële steun, indien van toepassing, met inbegrip van steun van de Unie en het gebruik van middelen van de Unie, ter bevordering van de productie en het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen voor elektriciteit, verwarming en koeling, en vervoer.*

Om **de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen** geleidelijk af te bouwen en de energietransitie te stimuleren, zijn de volgende fiscale maatregelen genomen om het aandeel van hernieuwbare energie in het bruto finaal energieverbruik op te schroeven.

Om de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen op langere termijn te verminderen, zijn naast de reeds in deel 3.1.1 “BKG-emissies en -verwijderingen” beschreven maatregelen ook de volgende maatregelen genomen:

- De stations van de NMBS en de gebouwen van de federale overheid zullen uitgerust worden met fotovoltaïsche zonnepanelen en slimme, regelbare bidirectionele laadpalen om de elektriciteitsvraag overdag beter te beheren. Daartoe wordt een bedrijfsmodel ontwikkeld waaraan particuliere ondernemingen kunnen deelnemen.
- De fiscale maatregel met betrekking tot laadpalen zal worden aangevuld in het licht van nieuwe technologieën (zoals regelbare, slimme bidirectionele laadpalen).

- iv. *Indien van toepassing, de beoordeling van de steun voor elektriciteit uit hernieuwbare bronnen die de lidstaten moeten uitvoeren overeenkomstig artikel 6, lid 4, van Richtlijn (EU) 2018/2001.*

Relevante fondsen zijn: zie 5.3 voor meer details.

- v. *Specifieke maatregelen om een of meer contactpunten in te voeren, de administratieve procedures te stroomlijnen, informatie en opleiding te verstrekken en de afname van stroomafnameovereenkomsten te vergemakkelijken.*

Een samenvatting van de beleidslijnen en maatregelen van het stimulerend kader die de lidstaten uit hoofde van artikel 21, lid 6, en artikel 22, lid 5, van Richtlijn (EU) 2018/2001 moeten invoeren om de ontwikkeling van de consumptie van zelfgeproduceerde energie en hernieuwbare-energiegemeenschappen te bevorderen en te vergemakkelijken

- vi. *Beoordeling van de noodzaak om nieuwe infrastructuur aan te leggen voor stadsverwarming en -koeling uit hernieuwbare bronnen*

Niet van toepassing voor federaal beleid.

- vii. *Indien van toepassing, specifieke maatregelen ter bevordering van het gebruik van energie uit biomassa, in het bijzonder de exploitatie van nieuwe biomassa-bronnen, rekening houdend met: — de beschikbaarheid van biomassa, waaronder duurzame biomassa: zowel binnenlands potentieel als invoer uit derde landen — gebruik van biomassa in andere sectoren (land- en bosbouw); alsmede maatregelen voor de duurzaamheid van de productie en het gebruik van biomassa*
Niet van toepassing voor federaal beleid.

3.1.3. Andere elementen van de dimensie

- i. *Indien van toepassing, de nationale beleidsinitiatieven en maatregelen die een impact hebben op de EU-ETS-sector en beoordeling van de complementariteit en de gevolgen voor deze sector.*
- ii. *Beleidsinitiatieven en maatregelen ter verwezenlijking van andere nationale doelstellingen, indien van toepassing*
- iii. *Beleidsinitiatieven en maatregelen om de omslag te maken naar emissiearme mobiliteit (m.i.v. de elektrificatie van het vervoer)*
- iv. *Indien van toepassing, nationale beleidslijnen, tijdschema's en maatregelen voor de geleidelijke afbouw van energiesubsidies, in het bijzonder voor fossiele brandstoffen*

Het energiebeleid van de regering is erop gericht de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen uit te faseren en de open strategische autonomie van het land te vergroten. De regering zal ervoor zorgen dat ons land niet bijkomend afhankelijk wordt van energievectoren, hulpbronnen of strategische industriële sectoren.

Voor de lijst van subsidies: zie NEKP.

3.2. Dimensie energie-efficiëntie

- i. *Regelingen voor energie-efficiëntieverplichtingen en alternatieve beleidsmaatregelen als bedoeld in de artikelen 7 bis en 7 ter en artikel 20, lid 6, van Richtlijn 2012/27/EU en op te stellen overeenkomstig bijlage III bij deze verordening.*

De volgende maatregelen werden genomen op grond van artikel 7 ter “alternatieve beleidsmaatregelen” van Richtlijn 2012/27/EU, d.w.z. artikel 8 van Richtlijn 2023/1791/EU:

- a. Financiën: 6% btw op afbraak en heropbouw

Zie deel 3.1.1 - Fiscaliteit - D. Hervorming van milieugerelateerde fiscaliteit

- b. Mobiliteit/spoorwegen: tractieverliezen

zie punt 3.1.1 – Vervoer en mobiliteit – E. Vermindering van het energieverbruik van het spoorvervoer

Door het potentieel van energiezuinig rijden beter te benutten (eco-driving), een efficiëntere aansturing van de comfortfunctie in geparkeerde treinen (eco-stabling), *relighting* van het bestaande materieel (nog niet voorzien van led-verlichting) en ingebruikname van energiezuiniger materieel is het mogelijk om het specifieke verbruik van treinen per tonkilometer te beperken (referentiemaatregel: Vermindering van het verbruik van tractie-energie voor het spoor en van de daarmee gepaard gaande CO₂-uitstoot).

- ii. *Langetermijnstrategie voor renovatie ter ondersteuning van de renovatie van het nationale bestand van zowel openbare als particuliere woon- en niet-residentiële gebouwen (4), met inbegrip van beleid, maatregelen en acties om kosteneffectieve grondige renovatie te stimuleren en beleid en acties om de slechtst presterende segmenten van het nationale gebouwenbestand aan te pakken, overeenkomstig artikel 2 bis van Richtlijn 2010/31/EU.*

- iii. *Beschrijving van beleid en maatregelen ter bevordering van energiediensten in de publieke sector en maatregelen om regelgevende en niet-regelgevende belemmeringen weg te nemen die de invoering van energieprestatiecontracten en andere modellen voor energie-efficiëntiediensten in de weg staan (5)*
- iv. *Andere geplande beleidslijnen, maatregelen en programma's om de indicatieve nationale bijdragen inzake energie-efficiëntie voor 2030 en andere in punt 2.2 genoemde doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld maatregelen ter bevordering van de voorbeeldfunctie van openbare gebouwen en energie-efficiënte overheidsopdrachten, maatregelen ter bevordering van energie-audits en energiebeheersystemen (6), maatregelen op het gebied van consumentenvoorlichting en -opleiding (7), en andere maatregelen ter bevordering van energie-efficiëntie (8))*
- v. *Indien van toepassing, een beschrijving van beleid en maatregelen ter bevordering van de rol van plaatselijke gemeenschappen voor duurzame energie bij de uitvoering van beleid en maatregelen in de punten i, ii, iii en iv.*
- vi. *Beschrijving van maatregelen ter ontwikkeling van maatregelen om het energie-efficiëntiepotentieel van gas- en elektriciteitsinfrastructuur te benutten (9)*

Bij elektriciteit wordt er op transmissieniveau altijd rekening gehouden met de juiste afweging tussen energie-efficiëntie en de kost van de infrastructuur. Zo worden de laatste jaren veel geleiders van transmissielijnen vervangen door HTLS (High Temperature Low Sag)-geleiders. Hierbij kan men de bestaande masten behouden en dient men enkel de geleider te vervangen om een verdubbeling van de capaciteit te realiseren.

De transmissienetbeheerder Elia geeft ook aan geleidelijk zijn verschillende posten energievriendelijker te maken.

- vii. *Regionale samenwerking op dit gebied, indien van toepassing*
- viii. *Financieringsmaatregelen, met inbegrip van steun van de Unie en het gebruik van middelen van de Unie, op dit gebied op nationaal niveau.*

Relevante fondsen zijn: zie 5.3 voor meer details.

3.3. Dimensie energiezeekerheid

i. Beleid en maatregelen in verband met de in punt 2.3 genoemde elementen (11)

Ondanks de aanhoudende aandacht voor energie-efficiëntie en het steeds toenemende aandeel aan hernieuwbare energiebronnen blijft België in grote mate afhankelijk van import van primaire energiebronnen om aan de binnenlandse vraag te voldoen. De invasie van Oekraïne door Rusland heeft eens te meer de noodzaak onderstreept van een gediversifieerde bevoorrading qua energiebronnen, oorsprong en route, zonder hier evenwel gekwantificeerde doelstellingen aan te koppelen. Deze acties om onze afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen geleidelijk te verminderen, worden aangevuld met een grondigere monitoring van verschillende parameters (bijvoorbeeld de gasstromen, het vulniveau van de gasopslag in Loenhout).⁷⁶).

Verder werden ook bijkomende acties ondernomen op zowel politiek en administratief niveau, o.a. via deelname aan verschillende relevante fora op Europees en mondiaal niveau (vb. Buitengewone energieraden, Gas Coördinatie Groep, IEA Natural Gas and Sustainable Gases Security Working Party (GWP), , North West Europe Regional Group – Energy Platform) en het verdiepen van overleg met partnerlanden (vb. Noorwegen en VK).

Aardgas

Om de Belgische markt en de naburige markten te bevoorraden, werkt de transmissienetbeheerder (TNB) Fluxys Belgium sinds 2023 aan de bouw van een tweede ruggengraat op de oost-westas, tussen Opwijk en Desteldonk. Met dit project wordt in de eerste plaats gegarandeerd dat extra (gasgestookte) elektriciteitscentrales kunnen worden bevoorrad, maar ook dat een knelpunt wordt weggewerkt zodat zoveel mogelijk gas van Zeebrugge (Zeepipe, Interconnector, LNG-terminal) naar de interconnectiepunten in het oosten kan worden getransporteerd.

België heeft de opdracht om volgens de vigerende EU-verordening 2022/1032 een vullingstraject te verzekeren voor de opslag van aardgas op haar grondgebied, voor België de ondergrondse opslaginstallatie in Loenhout. Door de opslagfaciliteit volgens het vullingstraject te benutten, wordt opnieuw de afhankelijkheid van Russisch aardgas verminderd.

Om de procedures in geval van een aardgastekort te versterken, werd een eerste maal in april 2022 het noodplan voor aardgasbevoorradingzekerheid aangepast bij koninklijk besluit en een tweede keer in september (MB 8 september 2022). Met deze bijstellingen stelde België zich ook in regel met Verordening (EU) 2017/1938 door een sluitende definitie te voorzien van de door solidariteit beschermde klanten. Met het noodplan werd er ook voorzien in een afschakelplan voor niet-beschermde klanten.

De operationalisering van dit nieuwe noodplan is momenteel nog steeds lopende. Voor sommige maatregelen zullen er ook extra wettelijke basissen worden voorzien. Voor sommige maatregelen binnen het noodplan moet de Belgische Staat immers rechtstreeks tussenkomen. Dit jaar wordt er

⁷⁶ O.a. Monitoring van de Europese doelstellingen | FOD Economie (fgov.be)

gewerkt op hoe die potentiële interventies er moeten uitzien, bijvoorbeeld een “emergency shipper” en of en hoe deze conform gemaakt kunnen worden met de geldende Europese wetgeving.

Elektriciteit

De totale elektriciteitsvraag in 2023 bedroeg 17,5% van de totale energiebehoefte in België. Er wordt echter een elektrificatie van de vervoersmiddelen in zake transport, warmte en industrie verwacht, wat het aandeel elektriciteit in de energiemix zal doen stijgen. Het behoud van de huidige hoge betrouwbaarheid en betaalbaarheid van de leveringen is dan ook essentieel.

De black-out op het Iberisch schiereiland toont aan hoe afhankelijk onze samenlevingen zijn van elektriciteit en hoe belangrijk het is om een hoge mate van bevoorradingszekerheid voor deze vector te handhaven. Deze episode toont ook de kwetsbaarheid van elektriciteitssystemen aan in vergelijking met aardolieproducten of zelfs aardgasproducten, die in grote hoeveelheden kunnen worden opgeslagen. De elektrische vector vereist een permanent evenwicht tussen vraag en aanbod, dat alleen kan worden gegarandeerd door diversificatie van de bronnen, gekoppeld aan een efficiënte elektriciteitsmarkt, of door redundante capaciteit op de binnenlandse markt.

Kernenergie

Een belangrijk onderdeel van de toekomstige energiemix is kernenergie als koolstofneutrale energiebron. Onder de volgende voorwaarden: duurzaamheid, veiligheid, kostenoptimalisatie, enz., streeft de regering naar een aandeel van 4 gigawatt kernenergie in de elektriciteitsmix. Om koolstofvrij basisvermogen in België te waarborgen, lanceert de regering dan ook op korte termijn een ambitieus programma om de nucleaire industrie in België opnieuw op gang te brengen en nieuwe kernreactoren te bouwen.

- Intrekking van alle bepalingen met betrekking tot de nucleaire uitfasering en het verbod op de bouw van nieuwe capaciteit die zijn opgenomen in de wet van 31 januari 2003. Het juridisch kader voor de periodieke veiligheidsbeoordelingen blijft onverkort van kracht ter waarborging van de nucleaire veiligheid.
- Op zeer korte termijn zal de regering alle noodzakelijke maatregelen nemen om de bestaande eenheden die aan de veiligheidsnormen voldoen te verlengen, en zal zij daartoe besprekingen beginnen met de nucleaire exploitant en de eigenaars.
- De regering zal ervoor zorgen dat vaardigheden, expertise en nucleaire intellectuele eigendom in België behouden blijven om het verlies van een strategische troef in ons land te vermijden. Het zal voorzien in de opleidingsbehoeften die nodig zijn voor de doelstellingen van deze overeenkomst. Ook zal worden gestreefd naar de valorisatie van kernwarmte, evenals naar de integratie van de normen op het gebied van nucleaire veiligheid en beveiliging in het ontwerp van reactoren.
- Tegelijkertijd zal de regering de levering van nucleaire brandstoffen op de lange termijn beoordelen en veiligstellen, inclusief kwesties die verband houden met de nucleaire brandstofcyclus. Ze zal haar pijlen in de eerste plaats richten op het minimaliseren van het gebruik van grondstoffen en de hoeveelheid hoogradioactief afval en op het valoriseren van de materialen die op het nationale grondgebied aanwezig zijn.

- De federale regering heeft aan het FANC, als onafhankelijke instelling, gevraagd om tegen 31/03/2025 als onafhankelijke instelling een rapport ⁷⁷ aan te leveren hoe de veiligheidsvereisten voor nucleaire installaties in België zich verhouden tot deze in landen met vergelijkbare technologie.

De overheid positioneert zich strategisch in deze projecten. Bijvoorbeeld via samenwerking met gelijkgestemde landen, publiek-private partnerschappen, kennisuitwisseling, enz. De regering werkt samen met de regio's op het gebied van de economische en industriële ontwikkeling van de gebieden, werkgelegenheid en opleiding. De regering zal zich inspannen om alle obstakels weg te nemen en de bouw van nieuwe kernreactoren te faciliteren en te versnellen, zonder afbreuk te doen aan nucleaire veiligheidsvereisten. De regering wenst kernenergie meer op de Europese agenda te plaatsten. We nemen nu een actievere rol op binnen de Europese Nucleaire Alliantie en worden volwaardig lid in plaats van waarnemer. De regering zal de internationale samenwerking op het gebied van de vreedzame toepassingen van kernenergie met geïnteresseerde landen blijven ontwikkelen. Het zal de uitwisseling van ervaringen en het delen van kennis bevorderen.

Wat betreft SMR's, pleiten we voor de invoering van een typecertificaat op Europees niveau en het verkorten van vergunningsprocedures.

De regering is van plan om, in samenwerking met nucleaire spelers en industriële centra, een concreet plan op te stellen om de ontwikkeling, bouw en inbedrijfstelling van de eerste SMR in België te ondersteunen.

Operationalisering

Verlenging van het gebruik van de bestaande kerncentrales en aanpassing van het wettelijk kader

Op 15 mei 2025 heeft het parlement een nieuwe wet aangenomen die de huidige bepalingen inzake het tijdschema voor de uitstap uit kernenergie en het verbod op de bouw van nieuwe elektriciteitsproductiecapaciteit schrapt. Door de deur open te zetten voor nieuwe nucleaire capaciteit, bevestigt de regering haar wil om onze energieonafhankelijkheid te versterken, concurrerende prijzen te garanderen en de decarbonisatie van onze elektriciteitsproductie te versnellen.

Tegelijkertijd zal de regering de levering van nucleaire brandstoffen op de lange termijn beoordelen en veiligstellen, inclusief kwesties die verband houden met de nucleaire brandstofcyclus. Dit zal in de eerste plaats gericht zijn op het minimaliseren van het gebruik van grondstoffen en de hoeveelheden hoogradioactief afval, en op het valoriseren van de materialen die op het nationale grondgebied aanwezig zijn.

Capaciteitsvergoedingsmechanisme (CRM)

In lijn met de huidige ambitie om op het Europese niveau de uitstoot van broeikasgassen te verminderen met -55% tegen 2030 en klimaatneutraliteit tegen 2050 en het Akkoord van Parijs, zijn nieuwe fossiele installaties in de context van CRM voor elektriciteitsproductie niet meer aan de orde, tenzij als overgangstechnologie in het kader van de nodige flexibiliteit en bevoorradingszekerheid en, waar mogelijk toekomstbestendig (bijvoorbeeld door CCS).

⁷⁷ <https://fanc.fgov.be/nl/nieuws/benchmark-nucleaire-veiligheidsvereisten-binnen-en-buitenland>

We bekijken om het CRM bij te sturen zodat bestaande productie-installaties nog meer worden gestimuleerd om hun CO₂-uitstoot te verminderen via koolstofafvangst, met waarborging van voldoende flexibiliteit ten voordele van hernieuwbare energie.

De invoering van het capaciteitsvergoedingsmechanisme (CRM) blijft noodzakelijk gezien de grote behoefte aan capaciteit, zoals blijkt uit de Adequacy and Flexibility Study van 2021 en die van 2023 en 2025.

De regering wil de werking van het CRM bestendigen door de consument te garanderen dat dit geen extra kosten op de elektriciteitsfactuur met zich meebrengt. Ze wil ook de administratieve en logistieke werking ervan optimaliseren en stimulansen creëren om meer bestaande productie-installaties hun CO₂-uitstoot te verminderen en flexibiliteit te bevorderen.

Meer informatie hierover vindt u op de website van de FOD Economie⁷⁸.

Maatregelen ter vermindering van de vraag en crisisbeleid

Een centraal document binnen het crisisbeleid elektriciteit is het “Risicoparaatheidsplan voor de elektriciteitssector”. Naast het in kaart brengen van de huidige situatie van het crisisbeleid, identificeert dit document ook actiepunten die moeten aangepakt worden op korte en middellange termijn. De basis van dit plan is een risicoanalyse van mogelijke elektriciteitscrisisscenario's waaraan bestaande en geplande maatregelen worden gekoppeld. Er worden drie grote categorieën van maatregelen geïdentificeerd: risicopreventie, -paraatheid en -planning. De komende jaren zal de focus voornamelijk liggen op het verstevigen van de bestaande plannen, het kwantificeren van de risicoanalyse met een nadruk op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering op de weerbaarheid van het elektriciteitsnet, het analyseren van de risicoketen (inclusief mogelijke vector-overschrijdende gevolgen van zowel het incident als de geplande maatregelen) en het verder uitwerken van preventieve maatregelen.

Olie

De bevoorrading van aardolie en petroleumproducten naar Europa is in 2022 ingrijpend gewijzigd door de beslissing van de Raad om de olie invoer van Rusland de Unie stop te zetten, op basis van de Europese Verordening 833/2014 van de Raad van 31 juli 2014 gewijzigd door Verordening 879/2022 van de Raad van 3 juni 2022 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren.

De Europese Commissie adviseert de lidstaten desalniettemin om de strategische aardolievoorraden herop te bouwen tot tenminste aan het minimumniveau zoals opgelegd door Richtlijn 2009/119/EG in het licht van de impact van het embargo op de aardoliebevoorrading van Europa.

Als reactie op de concessies die op EU-niveau zijn gedaan, heeft de regering ASEVA, verantwoordelijk voor het beheer van de strategische aardolievoorraden, opgedragen om de strategische voorraden die in 2022 ter beschikking van Oekraïne werden gesteld, herop te bouwen.

⁷⁸ Monitoring van de Europese elektriciteitsverbruiksdoelstellingen, FOD Economie, 2023. <https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/monitoring-van-de-europese/monitoring-van-de-europese>

In lijn met de bepalingen in het kader van het crisisbeleid van aardolie, heeft de federale regering beslist om het aardoliecrisisbeleid aan te scherpen in 2022 - 2024.

- De basis van het noodplan aardolie is een analyse van de risico's voor de nationale aardoliemarkt, geïdentificeerd en gecategoriseerd op basis van de verschillende schakels in de aardoliebevoorradingketen gepland.
- Vervolgens zullen, op basis van de verschillende crisisniveaus ontwikkeld door de Algemene Directie van de FOD Economie, er maatregelen gekoppeld worden aan elk crisisniveau om de gevolgen van eventuele tekorten te mitigeren.
- Er worden, in lijn met de elektriciteitsvector, drie categorieën van maatregelen geïdentificeerd: preventiemaatregelen, paraatheidmaatregelen en noodmaatregelen.
- De procedure voor de vrijgave van de strategische aardolievoorraden in het kader van een bevoorradingscrisis blijft ongewijzigd. Het noodplan moet wel bijkomend voorzien in een procedure voor het implementeren van vraagbeperkende maatregelen en de bevoorrading van prioritaire consumenten.
- Het noodplan zal ook een distributieplan bevatten om aardolieproducten tijdens een bevoorradingscrisis te verdelen en de producten bij de lokale handelaars en getroffen consumenten te brengen. Het noodplan olie is ingediend voor advies voor bij de relevante instanties alsook bij de Raad van State. De werken aan het noodplan voor aardolie kunnen worden voortgezet na de wijzigingen van de ASEVA-wet en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsbesluiten, waarna een definitief plan kan worden gepubliceerd.

Beveiliging van energie-infrastructuur

De beveiliging van de Belgische energie-infrastructuur draagt bij tot de energiezekerheid. Deze beveiliging omvat zowel de fysieke beveiliging, cyberveiligheid als de bescherming tegen insider threats, door middel van het screenen van personeel.

De respectievelijke sectoroverschrijdende wettelijke kaders voorzien in een risicogebaseerde identificatie om de relevante actoren te selecteren die aan bepaalde beveiligingsvereisten moeten voldoen. Voor de energiesector werden die infrastructuren, sites, bedrijven, ... geïdentificeerd die een belangrijke bijdrage leveren aan de energiebevoorrading in België en in onze buurlanden.

De fysieke beveiliging focust voornamelijk op het beschermen van kritieke infrastructuursites tegen man-made risico's (o.a. vernietiging of beschadiging door terrorisme). De exploitanten nemen de nodige permanente, en dus constant toegepaste, als graduele, aangepast aan het dreigingsniveau, maatregelen.

De cyberbeveiliging legt maatregelen op om de risico's voor de beveiliging van de netwerk- en informatiesystemen, die nodig zijn om de continue verlening van de diensten die essentieel zijn voor de instandhouding van maatschappelijke en economische activiteiten, te beheersen en om een eventueel incident te voorkomen. Daarnaast moeten ook maatregelen genomen worden om, indien een incident toch plaats vindt, de gevolgen op de essentiële-dienstverlening van dit incident zo beperkt mogelijk te houden.

Om het restrisico te beperken, kunnen bedrijven personeel, dat in gevoelige zones werkt en waarbij de maatregelen rond de fysieke of cyberbeveiliging niet afdoende blijken op basis van een risicoanalyse, laten screenen.

Alle maatregelen die in het kader van deze wetgevingen aan de bedrijven worden opgelegd, dragen bij tot een meer betrouwbaar en stabiel energiesysteem. De maatregelen die de bedrijven nemen, worden opgenomen in beveiligingsplannen, waar op structurele manier toezicht op wordt gehouden doormiddel van controles en inspecties. Indien nodig, zoals in het kader van de explosies op de NordStream pijpleidingen, worden bijkomende controles en inspecties uitgevoerd. De identificatieprocedure van de relevante bedrijven wordt op regelmatige basis (voorzien om de 2 jaar) opnieuw uitgevoerd en geëvalueerd.

De Belgische wetgeving rond de fysieke en cyberbeveiliging is gebaseerd op Europese Richtlijnen. De Europese Commissie heeft beide⁷⁹ richtlijnen recent geanalyseerd en aangepast. Deze update zal ook een impact hebben op de beveiliging van de Belgische energie-infrastructuur⁸⁰. Wel is zeker dat zowel de scope, de risicoanalyses als de maatregelen worden uitgebreid voor zowel de fysieke als de cyberbeveiliging, en dat er meer nadruk zal worden gelegd op een "all-hazards-approach" en de weerbaarheid van de betrokken bedrijven.

Met de wet van 13 oktober 2022 heeft België een heel modern en transparant kader gecreëerd om de beveiliging van alle offshore infrastructuur, naar een hoger niveau te tillen. Op basis van risicoanalyses uitgevoerd door de overheid, dienen exploitanten beveiligingsplannen op te stellen die afdoende maatregelen bevatten om het risico op sabotage of andere illegale acties te voorkomen.

Regionale samenwerking op dit gebied

In april 2024 werd op initiatief van de minister van Noordzee een Noordzee-veiligheidspact afgesloten met Nederland, UK, Denemarken, Duitsland en Noorwegen om de energie- en telecommunicatie infrastructuur in de Noordzee beter te beveiligen. België investeert ook 1 miljoen euro in het beveiligd platform, 'NorthSeal', opgericht om informatie over beveiligingsincidenten en verdachte scheepsbewegingen uit te wisselen tussen de landen. Daarnaast worden afspraken gemaakt om bij incidenten zo snel mogelijk actie te ondernemen. Tussen de genoemde landen en Zweden is een overeenkomst ondertekend onder de naam Joint Declaration Initiative, waarin de landen zich ertoe verbinden informatie over verdachte schepen uit te wisselen om onmiddellijk actie te kunnen ondernemen.

Kritieke grondstoffen

De technologieën en producten die noodzakelijk zijn om de energietransitie te realiseren –o.a. in batterijtechnologieën, windmolenproductie en zonnepanelen- zullen ook de vraag naar verschillende

⁷⁹ [Richtlijn \(EU\) 2022/2557 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende de weerbaarheid van kritieke entiteiten en tot intrekking van Richtlijn 2008/114/EG van de Raad. Richtlijn \(EU\) 2022/2555 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende maatregelen voor een hoog gezamenlijk niveau van cyberbeveiliging in de Unie](#)

⁸⁰ de implementatie van de nieuwe richtlijnen in Belgische wetgeving is nog niet gefinaliseerd, waardoor de concrete uitwerking nog onduidelijk is.

schaarse grondstoffen aanzienlijk doen toenemen. Internationale analyses tonen evenwel aan dat de ontginnings- en verwerkingsprocessen vaak erg geografisch geconcentreerd zijn, wat een strategische afhankelijkheid creëert.

Verder bouwend op het Europese concept van open strategische autonomie, ondersteund door o.a. de *chips act* en de *critical raw materials act*, werden afhankelijkheden in kaart gebracht. Bovendien werd de interne expertise en capaciteit uitgebreid om zo een beter zicht te krijgen op de weerbaarheid van de volledige waardeketen van producten die essentieel zijn voor de energietransitie. Onderbrekingen of schaarste in de bevoorradingsketen van kritieke grondstoffen zullen de komende jaren worden opgenomen in de risicoanalyses die een belangrijke basis zijn voor het uitwerken van de noodplannen voor de verschillende energievectoren. Dit zowel op een nationaal, regionaal, Europees als internationaal niveau.

De beschikbaarheid van kritieke grondstoffen is niet enkel belangrijk voor de energie bevoorradingszekerheid. De beschikbaarheid of schaarste van dergelijke grondstoffen raken de volledige economie. Daarom werden en worden ook een aantal projecten van nationale coördinatie opgestart. Zo werd beslist om binnen het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) een kenniscentrum op te richten om de problematiek rond kritieke mineralen aan te pakken.

Beveiliging en cyberveiligheid van de Belgische energie-infrastructuur

De beveiliging en de cyberveiligheid van de energie-infrastructuren zijn essentieel omdat ze bijdragen tot het garanderen van de bevoorradingszekerheid van ons land. De oorlog in Oekraïne heeft ons het kritieke belang van deze infrastructuren in Europa en in België getoond. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de EU-richtlijn inzake de veerkracht van kritieke entiteiten (CER) werd de wet op de beveiliging en bescherming van kritieke infrastructuur in 2023 aangepast om onder meer interne en externe audits voor de betrokken operatoren in de energiesector in te voeren. Daarnaast zal ook het wettelijk kader voor "beveiligingsplannen" voor kritieke energie-infrastructuur worden geactualiseerd en versterkt.

Penta-landen

In hun Memorandum van Overeenstemming inzake noodplanning en crisisbeheer in de elektriciteitssector dat werd ondertekend op 26 juni 2017⁸¹ in Luxemburg, bereikten de Penta-landen een akkoord om te streven naar gezamenlijke coördinatie van nationale en regionale maatregelen in geval van een simultane noodsituatie binnen de regio die België, Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk, Luxemburg, Nederland en Zwitserland omvat.

Na de inwerkingtreding van Verordening (EU) 2019/941 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector en tot intrekking van Richtlijn 2005/89/EG (Risicoparaatheidsverordening), waren de eerste twee stappen richting een goed gecoördineerd regionaal kader inzake risicoparaatheid de opstelling van een gemeenschappelijk

⁸¹ Memorandum of Understanding of the Pentilateral Energy Forum on emergency planning and crisis management in the power sector, benelux.int, 26 juni 2017
https://www.benelux.int/files/7515/1749/6862/Penta_MoU_emergency_planning_and_crisis_management_in_power_sector_signed.pdf

Penta-hoofdstuk rond risicoparaatheid en het ondertekenen van een Memorandum van Overeenstemming inzake risicoparaatheid in de elektriciteitssector. Dit gemeenschappelijke hoofdstuk werd verder ook opgenomen in de nationale risicoparaatheidsplannen van de Penta-landen. Het Memorandum van Overeenstemming inzake risicoparaatheid werd ondertekend op 1 december 2021 in Brussel door de Penta-energieministers. Beide documenten dienen als basis voor de actiepunten die de Penta-risicogroep heeft geïdentificeerd. De acties die in 2022 werden ondernomen door deze risicogroep, de drastisch gewijzigde geopolitieke energiecontext en de gepubliceerde adviezen van de Europese Commissie inzake de nationale risicoparaatheidsplannen (conform artikel 13 van de Risicoparaatheidsverordening) vormden de basis voor deze geactualiseerde versie van het gemeenschappelijk Penta-hoofdstuk inzake risicoparaatheid.

Het Penta-forum heeft ook zijn meerwaarde bewezen bij de aanpak van de gevolgen voor de energiebevoorrading na de Russische inval in Oekraïne in februari 2022. Er werden verschillende ad-hoc vergaderingen ingepland om de implementatie van de EU-actiepakketten te bespreken, en om informatie uit te wisselen omtrent reeds genomen of geplande maatregelen.

Gas Coordination Group

Naast de opvolging in het Pentalateraal Energie Forum wordt de bevoorradingszekerheid van aardgas eveneens in de Gas Coordination Group, in de schoot van de Europese Commissie tussen de administraties van de lidstaten van de EU, en in beperkte mate met de administratie van de UK, opgevolgd. Ook in dit forum worden er oefeningen georganiseerd, bijvoorbeeld in december 2022 met betrekking tot het solidariteitsmechanisme.

Internationale samenwerking

België zal zich verder engageren in Europese en internationale fora om de bevoorradingszekerheid te garanderen, zoals het pleiten voor een groepsaankoop, een prijsplafond groothandelsmarkt gas en de wijziging van het marktmodel voor elektriciteit op EU-niveau. Verder worden ook bijkomende acties ondernomen op het vlak van energie- en materialendiplomatie, zowel op politiek als administratief niveau, zowel mondiaal als regionaal. Dit gebeurt via bi- en multilaterale contacten en via internationale organisaties en/of overlegplatformen zoals de EU, IEA, IRENA, Penta Energy Forum, North Seas Energy Cooperation, North Sea Summit, Gas Coördination Group, MoU's met Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk, etc (zie hieronder).

ii. Bilaterale akkoorden met derde landen buiten de Europese Unie

Noorwegen: Joint declaration concerning cooperation in the field of energy (19 maart 2018) en MoU on Energy cooperation, related to the North Sea (23 februari 2022)

De verklaring omvat de volgende samenwerkingsgebieden:

- Uitwisseling van informatie over scenario's en langetermijnvisies voor het nationale energiebeleid

- Uitwisseling van beste praktijken (bijvoorbeeld marktontwerp, aanvaarding door het publiek, duurzame mobiliteit).
- Tijdig praktische maatregelen nemen en, indien nodig, samenwerkingsovereenkomsten sluiten over onderwerpen die onder dit memorandum van overeenstemming vallen.

Een bilateraal CCS-akkoord werd gesloten op 15/4/2024 om grensoverschrijdend transport en permanente geologische opslag van CO₂ mogelijk te maken

Verenigd Koninkrijk: MoU on cooperation towards decarbonisation and future electricity interconnection (2 mei 2022)

Doel: Brede samenwerking inzake waterstof, CO₂ en elektriciteitsinterconnectie

- De Nautilus-werkgroep is lopende en beoogt de uitwerking van de hybride elektriciteitsconnectie tussen beide landen
- De waterstofwerkgroep werd opgestart: uitwisseling van waterstofstrategie is gestart.

Op 27/10/2023 werd een Letter of Intent getekend tussen België en UK om te gaan samenwerken rond het opzetten van green corridors.

Namibië: MoU on the cooperation in the field of green energy (4 november 2021)

Doel:

- Promotie en ontwikkeling van samenwerking op vlak van groene energie, in het bijzonder op het vlak van groene waterstof en groene ammoniak, op basis van wederzijds voordeel;
- Behalen van de Harambee Prosperity Plan II doelstellingen van Namibië en de EU Green Deal en Fit for 55 pakket doelstellingen om de weg naar koolstofneutraliteit uit te stippelen in Namibië en de EU, in lijn met het Parijs Akkoord en versterkt door de COP26 in Glasgow.
- Erkenning van de urgente noodzaak om de productie van groene waterstof buiten de EU en België op te schalen op een gecoördineerde en tijdige manier, waarbij een veilige, competitieve, beschikbare en duurzame energie bevoorrading verzekerd wordt en terwijl de internationale samenwerking om een wereldwijde groene energiemarkt versterkt wordt.

Oman: MoU in the field of green energy (6 september 2021)

De samenwerking met Oman omvat een brede samenwerking op het gebied van de invoer en certificering van hernieuwbare waterstof. De huidige regering onderzoekt momenteel hoe deze samenwerking kan worden geconcretiseerd en verder ontwikkeld.

Doel:

- Promotie en ontwikkeling van samenwerking op vlak van groene energie, in het bijzonder op het vlak van groene waterstof, op basis van wederzijds voordeel;
- Behalen van de Oman Vision 2040 en de EU Green Deal doelstellingen om de weg naar koolstofneutraliteit uit te stippelen in Oman en de EU, in lijn met het Parijs Akkoord en het Belgische NEKP;

- Erkenning van de urgente noodzaak om de productie van groene waterstof buiten de EU en België op te schalen op een gecoördineerde en tijdige manier, waarbij een veilige, competitieve, beschikbare en duurzame energiebevoorrading verzekerd wordt en terwijl de internationale samenwerking om een wereldwijde groene energiemarkt versterkt wordt.

iii. Indien van toepassing, financieringsregelingen op dit gebied op nationaal niveau, met inbegrip van EU-ondersteuning en het gebruik van EU-fondsen.

3.4. Dimensie interne energiemarkt

3.4.1. Elektriciteitsinfrastructuur

- i. *Beleid en maatregelen om het in artikel 4(d) beoogde niveau van interconnectiviteit tot stand te brengen;*

De regering zal, in samenwerking met de deelstaten, een audit uitvoeren met betrekking tot de fysieke en IT-veiligheid van kritieke infrastructuur op de energiemarkt, met de bedoeling deze te versterken waar dit nuttig is.

Elektriciteit

Rekening houdend met de aanbevelingen van de “ Commission Expert Group on 2030 electricity interconnection targets”, heeft transmissienetwerkbeheerder Elia het initiatief genomen om studies op te zetten met de betrokken TNB's van de buurlanden om de ontwikkeling van bijkomende interconnecties te onderzoeken aan alle grenzen. Deze initiatieven zijn hernomen in het TYNDP2024 alsook het nieuwe Federaal Ontwikkelingsplan 2024-2034, dat op 5 mei 2023 werd goedgekeurd⁸².

In het Federaal ontwikkelingsplan 2024 – 2034 wordt geduïd dat de ontwikkeling van het 380kV net zich kenmerkt door 3 pijlers:

1. **Uitbouw en integratie van het offshore-net:** voor de verdere integratie van hernieuwbare elektriciteitsproductie op zee en bijkomende interconnectie met buurlanden;
2. **Verdere ontwikkeling van de onshore interconnectiecapaciteit:** om hernieuwbare energie op Europese schaal te integreren én toegang te hebben tot de meest competitieve prijzen op de internationale markt die zorgen voor prijsconvergentie;
3. **Creatie van onthaalcapaciteit:** voor de integratie van binnenlandse hernieuwbare energieproductie, de aansluiting van nieuwe productie-eenheden en het transport van bijkomende internationale elektriciteitsstromen;

- Flexibiliteit en interconnectie

De regering zal de implementatie en evaluatie van het beleid ter bescherming van kritieke infrastructuur in de energiesector voortzetten. Daarnaast bekijken we om het mogelijk te maken dat de hoeveelheid elektriciteit die gebruikt wordt voor het opladen van elektrische wagens te registreren zodat deze mee kan tellen voor het behalen van onze Europese energiedoelstellingen.

- Interconnecties

De interconnecties in de brede zin van het woord zijn een essentieel sluitstuk in onze energievisie (elektriciteit, CO₂, waterstof...). De federale overheid zal pleiten voor een Europees beleid dat hefboomeffecten creëert in termen van financiering en publieke steun voor transportnetwerken en interconnecties die de bevoorradingszekerheid in België zullen versterken. Bovendien pleiten we voor een Europees beleid inzake staatssteun ter ondersteuning van de energietransitie dat coherent en gecoördineerd is om energieconcurrentie tussen lidstaten te voorkomen en zorgt voor een gelijk

⁸² https://www.elia.be/-/media/project/elia/elia-site/infra-and-projects/investment-plans/federal-development-plan-2020-2030/fr/20190516_rapport-consultation-publique_fr.pdf

speelveld. Waar passend zal de regering op Europees niveau pleiten voor financiering en ondersteuning van grensoverschrijdende projecten voor infrastructuur. De regering zal pleiten voor voldoende financiering van het Connecting Europe Facility (CEF) fonds met het oog op de noodzakelijke investeringen in de energie-infrastructuur en ter ondersteuning van de industrie.

– Flexibiliteit:

De regering zal zorgen voor de ontwikkeling van vormen van flexibiliteit die de integratie van alle vormen van energie mogelijk maken. Ze zal zoeken naar manieren om kernenergie en hernieuwbare energiebronnen met elkaar te verzoenen.

De regering zal met de Gewesten een samenwerkingsovereenkomst ontwikkelen voor de flexibiliteit van de vraag en zo bijdragen aan de ontwikkeling van een robuust en stabiel reguleringssysteem. In afwachting van dit samenwerkingsakkoord zal de regering Elia en de CREG, in overleg met de distributienetbeheerders (DNB's) en de Gewestelijke regulatoren, de opdracht geven om binnen hun bevoegdheden een beleid te voeren dat gericht is op een eenvoudige, leesbare en op zoveel mogelijk variabele componenten steunende elektriciteitsprijs om de flexibele consumptie te bevorderen.

– Visies op de TSO's

De transportnetbeheerders en – middelen voor energie zijn strategische assets en moeten blijvend worden verankerd. De betrokken minister is verantwoordelijk voor het bestuderen en doen van aanbevelingen aan de regering gericht op het verankeren van energietransportnetwerkbeheerders en het waarborgen dat zij hun strategische functies duurzaam kunnen vervullen, met name door te zorgen voor een stabiele ondersteunende aandeelhoudersbasis en financieringsmogelijkheden op lange termijn.

De gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten zullen duidelijk worden gescheiden om de risico's voor alle actoren, en met name voor de Belgische overheidsinstanties, te verduidelijken. Aangezien de TNB's onder toezicht van de regulator netwerkkosten aanrekenen aan de verbruikers, is het belangrijk dat de financiering zo efficiënt mogelijk wordt gebruikt en de groei van de elektrificatiebehoeften ondersteunt, terwijl het federale aandeel in de factuur onder controle blijft.

– Markt:

We zetten maximaal in op marktwerking waarbij we alle kansen geven aan vraagzijdebeheer, decentrale en andere innovatie- technologieën om zich te ontwikkelen. De regering bestudeert de maximale activering van hefboomen binnen haar bevoegdheid voor opslag en beheer van de vraag naar grote infrastructuren en noodmaatregelen om de vraag terug te dringen in geval van een energiecrisis.

Wat betreft het CRM zet de federale regering de huidige garantie voort opdat dit niet leidt tot extra kosten op de elektriciteitsfactuur. Ook onderzoeken we of het CRM administratief en logistiek kan worden geoptimaliseerd. De regering zorgt dat er geen bijkomende federale beleidskosten op de elektriciteitsfactuur van gezinnen en ondernemingen komt.

Aardgas

België beschikt reeds over een performant en sterk uitgebouwd aardgasnet, waarbij een solide interne infrastructuur wordt aangevuld met interconnecties met alle buurlanden, een LNG-terminal in Zeebrugge en een opslagfaciliteit in Loenhout. Daarnaast heeft de Belgische transmissiebeheerder

Fluxys belangrijke participaties in sleutelprojecten doorheen Centraal-West-Europa. In het laatste investeringsplan van Fluxys Belgium wordt er daarom ingezet op enerzijds het vergroten van de hergasificatiecapaciteit van de LNG-terminal in Zeebrugge en anderzijds op het vergroten van de capaciteit op het traject Desteldonk-Opwijk (west-oost as). Daarnaast voorziet Fluxys Belgium (onder voorbehoud van de aanduiding van een Hydrogen Network Operator) de verdere ontwikkeling en conversie van haar bestaande netwerk om te voorzien in de daling van het gasverbruik ten gunste van waterstof.

Op deze manier kan onze positie als draaischijf voor moleculen in Centraal-West-Europa worden bestendigd. Daarnaast kunnen we zo voldoen aan bijkomende en/of relocatie van de vraag en kan er worden ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen binnen de markt.

ii. Regionale samenwerking op dit gebied

Penta

De regionale samenwerking tussen regeringen wordt voornamelijk georganiseerd via het Pentalateraal Energieforum (Penta) dat in 2005 is opgericht en waarin de ministers van Energie van de Benelux, Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk en Zwitserland (waarnemer) bijeenkomen. Het Forum streeft naar de voltooiing van de interne energiemarkt, met de nadruk op de integratie van hernieuwbare energie, de koppeling van kortetermijnmarkten, het wegnemen van belemmeringen voor grensoverschrijdende handel en het vaststellen van duidelijke rollen voor het beheer van de vraag.

In maart 2022 werd de coördinatie op het gebied van aardgasopslag versterkt door een politieke verklaring, naar aanleiding van besprekingen in december 2021 over een veilige en veerkrachtige energietransitie.

Penta past ook de beginselen van de verklaring van 2020 over waterstof toe om zijn bijdrage aan de decarbonisatie te ondersteunen.

Het Forum heeft via een speciale werkgroep bijgedragen aan het Belgische paraatheidsplan inzake elektriciteitsrisico's. In mei 2022 heeft Penta deelgenomen aan de door Frankrijk geleide simulatieoefening 'Black-out 22', gevolgd door een workshop in juni onder Belgisch voorzitterschap om ervaringen uit te wisselen.

North Seas Energy Cooperation (NSEC)

Duitsland, België, Denemarken, Frankrijk, Ierland, Luxemburg, Noorwegen, Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Zweden hebben op 3 december 2010 een memorandum van overeenstemming ondertekend met de Europese commissaris voor Energie. Hun gemeenschappelijk doel is een koolstofarme economie te ontwikkelen met behoud van de energiezekerheid tegen de laagste kosten voor de consument en met garantie van de landverbindingen.

België is actief covoorzitter van de werkgroep 'Delivering 2050', die samen met de netbeheerders onderzoekt hoe de nationale ambities kunnen worden verwezenlijkt. Er werden overeenkomsten gesloten met Denemarken, Duitsland en Nederland om de ontwikkeling van het offshore netwerk in

de Noordzee te versnellen, zoals aangegeven in de verklaring van Esbjerg van 18 mei 2022. Er werd een snelle studie gestart om mogelijkheden te onderzoeken om de huidige plannen te versnellen of alternatieven te vinden.

Nucleaire Alliantie

Sinds 18 februari 2025 is België volwaardig lid van de Nucleaire Alliantie. Het land heeft zich daarmee aangesloten bij de groep die in 2023 werd gevormd door Bulgarije, Kroatië, Finland, Frankrijk, Hongarije, Nederland, Polen, de Tsjechische Republiek, Roemenië, Slowakije, Slovenië en Zweden, met als doel kernenergie te promoten als pijler van de energietransitie.

- iii. Indien van toepassing, financieringsregeling op dit gebied op nationaal niveau, m.i.v. EU-steun en het gebruik van EU-fondsen*

3.4.2. Infrastructuur voor energietransmissie

- i. Beleid en maatregelen met betrekking tot de in punt 2.4.2 genoemde elementen, waaronder, in voorkomend geval, specifieke maatregelen om de uitvoering van projecten van gemeenschappelijk belang en andere belangrijke infrastructuurprojecten mogelijk te maken.*

Transmissie infrastructuur aanpassen aan de energietransitie

Bijkomende interconnectie (inpassing binnen offshore meshed grid).

De federale regering zal pleiten voor een Europees beleid dat hefboomeffecten op het vlak van financiering en overheidssteun voor transportnetwerken en interconnecties bevordert, teneinde de bevoorradingszekerheid in België te versterken.

De regering zal de implementatie en evaluatie van het beleid ter bescherming van kritieke infrastructuur in de energiesector voortzetten.

Prioritaire maatregel / Sleutelactie/ Vlaggenschipacties (beschrijving)

Optimalisering van de cyclus van het federaal ontwikkelingsplan voor het elektriciteitsnet, uitvoering en follow-up ervan.

Operationalisering (uitvoering)

1. Follow-up van het huidige ontwikkelingsplan (2024 - 2034)
2. Voorbereiding van het volgende netontwikkelingsplan (2024 - 2038)
3. Voorstel van wetswijziging en KB-wijziging

Vooruitgang van de uitvoering

1. Uitvoering van het huidige federale ontwikkelingsplan
2. Volgend Federaal Ontwikkelingsplan: proces moet nog gestart worden

3. De wijziging van de wetgevende elementen en de herziening van het proces worden momenteel uitgevoerd bij het koninklijk besluit van 12 mei 2024 tot vaststelling van de procedure voor de opstelling, goedkeuring en publicatie van het netontwikkelingsplan voor het waterstofvervoersnetwerk en het ontwikkelingsplan voor het transmissienet elektriciteit, dat het koninklijk besluit van 20 december 2007 betreffende de procedure voor uitwerking, goedkeuring en bekendmaking van het plan inzake ontwikkeling van het transmissienet voor elektriciteit opheft.

Impact

BKG-impact

Was beperkt (gebruik van SF6) en nog steeds onder studie wegens gestage commercialisering van goede vervangproducten voorhanden.

De uitbouw van het transmissienet en de tijdige uitvoering van de hiertoe in het Federaal ontwikkelingsplan voorziene projecten, is cruciaal voor de energietransitie en bijgevolg het behalen van de klimaat- en energiedoelstellingen van ons land.

Het overleg tussen de bevoegde overheden, met respect voor de autonomie van elkeen, voor bovengenoemde projecten zal indien nodig versterkt worden met het oog op de vereenvoudiging van de aflevering van de vereiste federale vergunningen voor de ontwikkeling van nieuwe productiemiddelen, evenals de aanpassing van de netwerken die nodig zijn voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie. In deze context zal de one-stop-shop aanpak systematisch worden toegepast voor energie infrastructuurprojecten van nationaal belang. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan het verminderen van de administratieve lasten voor projectontwikkelaars.

ii. Regionale samenwerking op dit gebied

Alle dossiers worden besproken in de regionale commissies van TEN-E en, voor zover mogelijk, worden dossiers gezamenlijk ingediend (bv FR/B dossier inzake de conversie van L-gas naar H-gas).

Daarnaast worden in de regionale samenwerkingsverbanden die genoemd zijn in het kader van elektriciteitsinfrastructuur ook onderwerpen behandeld in verband met de energievervoersinfrastructuur.

iii. Indien van toepassing, financieringsregelingen op dit gebied op nationaal niveau, m.i.v. EU-steun en het gebruik van EU-fondsen

Indien nodig, kunnen de PCI-projecten beroep doen op Europese fondsen zoals Connecting Europe Facility (CEF), hierin worden ze ook ondersteund en begeleid door de federale overheid. Lijst PCI projecten zie onder 3.4.2. i.

3.4.3. Marktintegratie

- i. *Het beleid en de maatregelen gerelateerd aan de elementen van punt 2.4.3;*

België zal de commerciële beschikbare capaciteit op de interconnectoren met de buurlanden van nabij opvolgen. Indien nodig zal ook strikt worden toegezien op de tijdige en correcte uitvoering van de actieplannen die in overeenstemming met de Verordening betreffende de interne elektriciteitsmarkt worden opgesteld, om te verzekeren dat haar bevoorradingszekerheidsbeleid niet wordt doorkruist.

- ii. *Maatregelen om het energiesysteem flexibeler te maken ten aanzien van de productie van hernieuwbare energie, zoals slimme netten, aggregatie, vraagrespons, opslag, gedistribueerde opwekking, mechanismen voor dispatching, redispatching en beperking, en realtime prijssignalen, m.i.v. de uitrol van intraday-marktkoppeling en grensoverschrijdende balanceringsmarkten*

Op federaal niveau wordt gestreefd naar het beter op elkaar afstemmen van de vraag en het verbruik. Zo worden maatregelen genomen om de juiste investeringen aan te trekken om een complementaire energiemix te bekomen, worden technische reglementeringen en regulatoire regimes op regelmatige basis herzien om de producenten te responsabiliseren, en worden barrières weggenomen zodat de consument actief aan de markt kan deelnemen.

Op regionaal en Europees niveau zal worden gestreefd naar een voortschrijdende integratie van de intraday markt en balanceringsmarkten om zo de liquiditeit, bevoorradingszekerheid en flexibiliteit van het systeem te vergroten. Oplossingen voor flexibiliteit dienen samen bekeken te worden op het federale en regionale niveau.

Teneinde de (energie)infrastructuur te kunnen versterken moet rechtszekerheid en investeringszekerheid voor projecten verhoogd worden door een vereenvoudigde federale vergunningsaanvraag.

- iii. *Indien van toepassing, maatregelen om de niet-discriminerende deelname van hernieuwbare energie, vraagrespons en opslag, onder meer via aggregatie, aan alle energiemarkten te waarborgen.*

Vraagrespons

De ADFLEX-studie over geschiktheid en flexibiliteit (2026-2036) die Elia in het kader van het FEKP heeft uitgevoerd, onderzoekt hoe flexibiliteit aan de vraagzijde ('demand side response') kan bijdragen tot het evenwicht van het Belgische elektriciteitssysteem. Ze toont aan dat het activeren van flexibele verbruiksprofielen – bijvoorbeeld door het verschuiven van oplaadtijden, het aanpassen van bepaalde industriële processen of verwarmingscycli – pieken in het verbruik kan beperken en de noodzaak van investeringen in klassieke productiecapaciteit kan verminderen. De studie toont dus aan dat flexibiliteit aan de vraagzijde een essentiële hefboom vormt om onevenwichten in verband met de hernieuwbare productie te compenseren en de bevoorradingszekerheid te versterken.

Waterstofbeleid

Doelstellingen

België profileert zich resoluut als knooppunt voor het transport van nieuwe energievectoren zoals waterstof en zijn derivaten. De regering zal ervoor zorgen dat de gelijke behandeling van alle economische spelers in de transportsector wordt gegarandeerd, op voorwaarde dat zij deel uitmaken van het perspectief van een koolstofarme samenleving. De regering zal alle vormen van koolstofarme waterstofproductie bevorderen.

Vlaggenschipacties (beschrijving)

De in januari 2023 goedgekeurde waterstofwet ⁸³, de uitvoeringsbesluiten, de bijbehorende verordeningen en de aanwijzing van Fluxys Hydrogène als transmissienetbeheerder bieden een structurerend kader om de voorzieningszekerheid te versterken, de markttoegang voor bedrijven te vergemakkelijken en een efficiënte oplossing voor decarbonisatie aan te bieden voor sectoren die moeilijk te elektrificeren zijn.

- In het kader van de monitoring van de energieprijzen zal de regering de steun die in de buurlanden bestaat voor waterstofnetwerken, objectiveren, om zo licht te werpen op de kosten die een rol spelen in de concurrentiekracht van Belgische ondernemingen.
- De regering zal de definitie van “grote opslaginfrastructuur” objectiveren samen met de Gewesten voor de verschillende betrokken energievectoren.
- De Federale Overheid zet samen met de Gewesten de nodige waterstofinfrastructuur op zodat ze haar toelevering en rol in het waterstofnetwerk kan verzekeren.
- Elke stap die ecologische winst oplevert is een goede stap. Daarom vragen we de Europese Unie om de doelstelling (RFNBO) bij te sturen, zodat we meer dan enkel groene waterstof kunnen gebruiken om onze industrie verder te verduurzamen. De meest vervuilende waterstof sluiten we echter uit voor het behalen van de doelstelling.
- Met als doel een grootschalige waterstofketen op te starten als deel van een allesomvattend energiebeleid, zal de Europese RED III-Richtlijn worden omgezet. Daarbij zal, naast de bijdrage van alle in RED III voorziene hernieuwbare energiebronnen, een sterk stimulerende verplichting (submandaat) voor het gebruik van RFNBO-waterstof als intermediair product (de zogenaamde raffinage route) zonder beperkingen worden voorzien. Dit zal bijdragen aan de vergroening van mobiliteit met motorbrandstoffen en verwarming met stookolie.

Operationalisering (uitvoering)

In oktober 2022 heeft de federale overheid hiertoe een waterstofstrategie uitgewerkt die gebaseerd is op 4 pijlers:

- België positioneren als draaischijf voor de invoer en doorvoer van hernieuwbare moleculen in Europa
- Het Belgisch leiderschap in waterstoftechnologieën versterken
- Een robuuste waterstofmarkt in het leven roepen

⁸³ [Justel-databank](#)

- Investeren in samenwerking voor een succesvolle uitvoering

Om de ontwikkeling van het waterstofvervoersnetwerk te kaderen, werd bij koninklijk besluit van 12 mei 2024 een regelgevend kader vastgesteld dat de procedure voor de opstelling, goedkeuring en publicatie van het ontwikkelingsplan voor het waterstofvervoersnetwerk regelt.

De waterstofvervoersnetbeheerder zal de regels voor toegang tot het net verder moeten uitwerken en ter goedkeuring moeten voorleggen aan de regulator en zal hij een voorstel voor de kwaliteitsnormen van waterstof moeten voorleggen aan de minister.

Impact

Deze maatregelen zullen de ontwikkeling van waterstof en zijn derivaten als onderdeel van energietransitie ondersteunen en België helpen zich te positioneren als invoer- en doorvoerhub.

De beleving hiervan aan de verschillende waterstof en derivaten zal worden mogelijk gemaakt door de bouw van een transportnetwerk. De eerste fase van het 52 km lange transportnetwerk tussen de clusters van Gent en Antwerpen zal moeten gerealiseerd tegen mid-2026. Zou de verbinding naar Duitsland is gepland voor de tweede fase. Dit laat de Belgische industrie toe zich verder te ontwikkelen op vlak van waterstof waarmee het behoud van de werkgelegenheid en de economische meerwaarde kan geïntegreerd worden in de energietransitie.

iv. Het beleid en de maatregelen ter bescherming van de consument, met name van kwetsbare en, indien van toepassing, energiearme consumenten, en ter verbetering van het concurrentievermogen en de concurrentiedruk op de energiemarkt

Tussen oktober 2021 en februari 2023 heeft de federale regering, gezien de stijgende energieprijzen, verschillende **tijdelijke maatregelen** genomen om de energiefactuur van de huishoudens te verlichten, waaronder:

- tijdelijke verlaging van de btw op elektriciteit tot 6% van 1 maart 2022 tot en met 31 december 2022;
- tijdelijke verlaging van de btw op gas en warmte tot 6% van 1 april tot en met 31 december 2022;
- tijdelijke verlaging van de btw op gas en warmte voor mede-eigenaars (bijvoorbeeld appartementen, campings, rusthuizen, enz.);
- verlaging van de accijnzen op gas en elektriciteit voor bedrijven en zelfstandigen tot en met 31 maart 2023;
- toekenning van een verwarmingspremie van 100 euro netto aan alle houders van een elektriciteitscontract voor hun woonplaats;
- toekenning van een premie (achtereenvolgens 200 euro, 225 euro en vervolgens 300 euro) voor huishoudens die met stookolie of propaan verwarmen;
- toekenning van een basispakket energie voor gas en elektriciteit;

- toekenning van een premie van 250 euro voor wie met pellets verwarmt;
- uitbreiding van het sociaal tarief tot personen met een verhoogde tegemoetkoming (BVT-statuut) van 1 maart 2022 tot 30 juni 2023;
- toekenning van het éénmalig forfait van 80 euro om de meest kwetsbare gezinnen te helpen;
- verlaging van de btw op de fotovoltaïsche zonnepanelen, de thermische zonnepanelen en de zonneboilers en de warmtepompen.
- tijdelijke verlaging van de accijnzen op diesel en benzine met 0,175 euro per liter van 16 maart 2022 tot en met 31 maart 2023 en inwerkingtreding van het 'klikstelsel' van zodra de prijs aan de pomp daalt tot 1,70 euro per liter.

Verder werden er ook **permanente maatregelen** genomen:

- Er werd een cliquetsysteem (prijzbeschermingsmechanisme) ingevoerd, waarbij het de bedoeling is om de 'btw-winst' die zou volgen uit schommelingen van de marktprijzen op een automatische manier te compenseren in de accijnzen, zodat schommelingen in de prijzen beter worden beheerst.
- Om de koopkracht van de huishoudens structureel te beschermen en de gevolgen van schommelingen in de elektriciteits- en aardgasprijzen structureel beter te beheersen, wordt de federale fiscaliteit met betrekking tot de energiefacturen hervormd. De btw op de levering van aardgas, elektriciteit en warmte via warmtenetten in het kader van niet-commerciële contracten wordt definitief verlaagd tot 6%. Het voordeel van deze hervorming is dat de accijnzen niet evenredig zijn aan de verkoopprijs en dus een stabiliserende factor voor de verkoopprijs vormen.
- Ten slotte zal jaarlijks worden onderzocht hoe de kosten voor de verwarming van gebouwen en voor sanitair warm water met behulp van hernieuwbare energiebronnen zoals warmtepompen en zonneboilers enerzijds en fossiele energiebronnen (aardgas, stookolie, propaan, steenkool) anderzijds zich tot elkaar verhouden.

- v. *Beschrijving van maatregelen om vraagresponso mogelijk te maken en te ontwikkelen met inbegrip van tarifaire maatregelen ter ondersteuning van dynamische prijsbepaling.*

3.4.4. Energiearmoede

De federale overheid is enkel bevoegd inzake prijzenbeleid wat energiearmoede betreft. Zij beschikt echter over belangrijke communicatiemiddelen en bewustmakingsinstrumenten die de bevolking toegang kunnen geven tot duidelijke en transparante informatie over de begeleidende maatregelen op dit gebied, of die haar bewust kunnen maken van bepaalde nuttige maatregelen om haar energierekening te verlagen.

- i. *Indien van toepassing, het beleid en de maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen van punt 2.4.4.*

Vlaggenschipacties

Tot op heden is er nog geen federaal energiearmoedeplan opgesteld. Dit was de intentie conform het interfederaal energiepact dat in 2017 werd goedgekeurd door o.a. de federale regering maar aangezien dit vnl. een gewestelijke bevoegdheid betreft werd hier geen gevolg aan gegeven of federaal niveau.

Wel is er een koninklijk besluit uitgewerkt waarin indicatoren over energiearmoede worden vastgelegd en waarin als definitie voor energiearmoede wordt verwezen naar artikel 2, 52), van de Richtlijn 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 (herschikking).

Daarnaast werd de federale website 'Energywatchers' ontwikkeld, die huishoudens en bedrijven praktische tips, rekenmodules en een schat aan nuttige informatie biedt om hun energieverbruik beter te begrijpen, de kosten te verlagen en energiezuiniger te gaan leven.

De regering overweegt de volgende maatregelen om een **transparante energiefactuur** te garanderen:

- Er wordt i.s.m. de Gewesten verder ingezet op het leesbaarder maken van de energiefactuur zodat de consument ziet hoeveel hij betaalt voor zijn verbruik bij zijn huidige leverancier om zo de energieprijzen gemakkelijker te kunnen vergelijken en te veranderen van leverancier indien gewenst. Om de vergelijking van energieprijzen en het wisselen van leverancier te vergemakkelijken, wordt de inhoud van de tariefbladen gestandaardiseerd.
- De energiefacturen moeten transparanter en beter onderling vergelijkbaar worden. Hiervoor moet een kader worden opgelegd en opgevolgd door de CREG. Leveranciers moeten een standaardcontract (zonder diensten) aanbieden.
- We verplichten energieleveranciers om aan consumenten die een variabel energiecontract hebben, een voorstel tot neerwaartse aanpassing van de voorschotten te doen als er een substantiële daling is van de toepasselijke energieprijzen.
- We nemen maatregelen om naast particulieren ook kmo's beter te beschermen tegen hoge energiefacturen bij de berekening en wijziging van het bedrag van de voorschotten door de energieleveranciers.
- Leveranciers dienen naast hun variabele contracten ook een vooraf gestandaardiseerd modelcontract aan te bieden dat bij elke leverancier te verkrijgen is.
- Consumenten met een digitale meter die opteren voor een jaarlijkse afrekening moeten automatisch, met toestemming van de consument, kunnen genieten van de meest optimale voorschotregeling door het doorstromen van actuele verbruiksgegevens.
- We brengen de verjaringstermijn voor energiefacturen op twee jaar in overleg met de Gewesten wat het aanleveren van meetgegevens betreft.

Voor de federale acties inzake sociaal tarief, Fonds Gas en Elektriciteit, Sociaal verwarmingsfonds, gespreid betalen en de campagne durf te vergelijken, zie 2.4.4.

3.5. Dimensie onderzoek, innovatie en concurrentievermogen

België wil onderzoek en ontwikkeling ondersteunen om de energietransitie te stimuleren, met name in sectoren met een grote impact op het klimaat: hernieuwbare energie, energienetwerken, duurzame mobiliteit, landbouw, circulaire economie en vermindering van broeikasgassen. Deze acties worden gecoördineerd met de Gewesten.

Naast technologieën is het van cruciaal belang om opleidingen aan te passen teneinde duurzame banen in verband met deze transitie te creëren en polyvalente profielen te behouden.

België moet ook de ontmanteling van kernreactoren op een veilige en duurzame manier begeleiden om toekomstige generaties oneerlijke lasten te besparen.

i. Het beleid en de maatregelen gerelateerd aan de elementen in 2.5;

Ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek & innovatie

Klimaatverandering vormt een uitdaging maar biedt tegelijkertijd ook heel wat opportuniteiten, zeker wat betreft open strategische autonomie, technologische ontwikkeling en innovatie en ter ondersteuning van de competitiviteit en ontwikkeling van kmo's.

Volgende maatregelen kunnen de innovatie stimuleren:

- Fiscale steun voor het aanwerven van onderzoekers en andere fiscale maatregelen om de O&O te ondersteunen;
- Steun voor pilootprojecten;
- Promotie en ondersteuning van innovatieve technologieën;
- Een SWOT-analyse opstellen en regelmatig updaten over het SET plan (Strategic Energy Technology Plan) om te focussen op de domeinen waar België een toegevoegde waarde heeft.

Federale ondersteuning inzake innovatie, onderzoek en ontwikkeling wordt maximaal afgestemd in overleg met de regio's. De federale overheid onderzoekt de invoering van een stimulerend milieubelastingstelsel dat moet worden gekoppeld aan de productnormen en het beleid van de regio's (afvalbeleid en circulaire economie).

We stimuleren innovatie door de vereenvoudiging van de Europese regels als prioriteit van het Europees beleid naar voor te schuiven. Om de vruchten te kunnen plukken van technologische doorbraken, brengen we de (wetgevende) obstakels voor de commerciële uitrol van deze technologieën in kaart. We pleiten daarbij voor het wegwerken van deze obstakels en de uitrol van regelluwe experimenteerzones ('regulatory sandboxes') waarin innovatieve technologieën, producten of diensten kunnen worden getest.

Energietransitiefonds (ETF)

Doelstelling

Zie 1.2 (i)

Statuut

Het koninklijk besluit van 9 mei 2017 bepaalt de voorwaarden voor het gebruik van het ETF. In dit kader organiseert de Algemene Directie Energie elk jaar een projectoproep overeenkomstig artikel 3, §1, van het genoemde koninklijk besluit.

Om steun te kunnen vragen moeten de projecten o.a. verbonden zijn aan ten minstens één van de drie volgende thematische assen die binnen de bevoegdheden van de federale staat vallen:

- Thematische as 1: hernieuwbare energiebronnen in de Belgische exclusieve economische zone van de Noordzee en biobrandstoffen
- Thematische as 2: nucleaire energietoepassingen
- Thematische as 3: bevoorradingszekerheid en netevenwicht

Ze moeten ook een significante impact op het Belgisch energetisch gebied bewijzen⁸⁴.

Impact

• Impact op de broeikasgassen

Voor wat de ontvankelijke projecten betreft, wordt door de AD Energie een evaluatie uitgevoerd in welke mate ontvankelijke projectvoorstellen voldoen aan de 6 toekenningscriteria, zoals beschreven in hoofdstuk 3.3 van de projectoproep. Een van deze zes toekenningscriteria betreft "Het positieve effect op klimaat en milieu in België en op het federaal beleid inzake de energietransitie" (i.e. criterium hoogste gewicht).

• Economische en sociale gevolgen

De in aanmerking komende projecten worden door de AD Energie beoordeeld in hoeverre ze voldoen aan de zes toekenningscriteria die in punt 3.3 van de projectoproep zijn vermeld. Een van deze criteria betreft "het positieve effect op België (economisch & sociaal) en op de energiebevoorradingszekerheid van het land". Er wordt met name rekening gehouden met: de diversificatie van energiebronnen, de versterking van het concurrentievermogen van de markt, de valorisatie van Belgische ondernemingen op internationaal vlak, de bijdrage tot de werkgelegenheid en de export, de daling van de kosten voor de consument (netwerk, heffingen, energie), alsook de positieve impact op de bevoorradingszekerheid en het evenwicht van het netwerk in het kader van het ETF.

• Andere voorziene effecten door de maatregel

Via bovenstaande activiteiten streeft het ETF er ook naar om concrete resultaten te leveren aan besluitvormers, een grotere vermarkting van innovatieve technologieën aan te moedigen en investeringen aan te trekken die bijdragen tot de energietransitie in België.

Het kan ook de synergieën tussen verschillende actoren (regering, enz.) en diverse organisaties (universiteiten, kmo's, enz.) versterken om de efficiëntie van het onderzoek en kennisdeling in België te vergroten.

• Budget

Er wordt een jaarlijks budget van 15 tot 25 miljoen euro toegekend aan het Energietransitiefonds, dat in de vorm van subsidies aan relevante projecten kan worden toegewezen. Sinds de lancering van dit

⁸⁴ Meer geactualiseerde informatie op de website: <https://klimaat.be/doc/energietransitiefonds.pdf>

fonds in 2016 zijn al 132 projecten gefinancierd voor een totaalbedrag van 184 miljoen euro in het kader van de negen voorgaande oproepen (2017-2024)⁸⁵.

Het fonds wordt gespijsd door de vergoeding die betaald wordt aan de federale Staat in overeenstemming met artikel 4/2 van de wet van 31 januari 2003 houdende de geleidelijke uitstap uit kernenergie voor industriële elektriciteitsproductie. Het ETF wordt gefinancierd door een jaarlijkse bijdrage van de exploitant van Doel 1 en 2, in ruil voor een verlenging van de levensduur van deze reactoren. Deze financiering loopt van 2016 tot 2025.

Naar aanleiding van de beslissing van de Ministerraad van 4 juli 2025 zal ten laatste op 15 november 2025 een tiende en laatste projectoproep worden georganiseerd. De Ministerraad is ook overeengekomen om in 2026 het bedrag te voorzien dat nog beschikbaar is in het fonds.⁸⁶

Federaal Onderzoeksbeleid

- *Herstart- en transitieplan*

Het herstart- en transitieplan werd op 12 oktober 2021 door de Belgische regering gelanceerd, parallel met het plan voor herstel en veerkracht. Het was bedoeld om onze economie een impuls te geven en de overgang naar een duurzame en digitale samenleving te maken. Het was in het bijzonder gericht op een versterking van het federale wetenschapsbeleid.⁸⁷ In het kader van dit plan werd er een bedrag van 16,2 miljoen euro toegewezen aan de "Waterstoffaciliteit"

Steun voor onderzoeksinfrastructuren

De POD Wetenschapsbeleid Belspo ondersteunt de ontwikkeling van twee Europese infrastructuren in overleg met de Gewesten

- ICOS- '*Integrated Carbon Observation system*' of geïntegreerd koolstofobservatiesysteem dat langetermijnwaarnemingen biedt voor een betere kennis van de koolstofcyclus en broeikasgasemissies op Europees niveau.
- ACTRIS: hoogwaardige observatie van aerosolen, wolken, spoorgassen en onderzoek naar hun complexe interacties

Steun voor onderzoek

De federale overheid zal ervoor zorgen dat wetenschappelijke vooruitgang wordt omgezet in praktische, duurzame oplossingen op het gebied van het milieu met respect voor de concurrentiekracht.

⁸⁵ <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Energy/Overzicht-gesubsidieerde-projecten-energietransitiefonds.pdf><https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Energy/Overzicht-gesubsidieerde-projecten-energietransitiefonds.pdf>

⁸⁶ <https://news.belgium.be/nl/herstart-en-transitieplan-versterking-van-het-federaal-wetenschapsbeleid>

⁸⁷ *ibid.*

- In het kader van de laatste oproep van het onderzoeksprogramma BRAIN BE2 (2018-2023) worden verschillende onderzoeksprojecten gefinancierd ter ondersteuning van het beleid rond decarbonisatie en alternatieve energieën voor een totaalbedrag van ongeveer EUR 4 miljoen. Deze projecten lopen van 2022 tot 2026.

Nucleair onderzoek

Het Belgische onderzoek en de innovatie zijn wereldberoemd. De regering heeft de ambitie om onze nucleaire expertise op peil te houden en zo deze sector in staat stellen te innoveren en België in de circulaire economie en open strategische autonomie op de kaart te plaatsen.

De regering:

- zal het SCK op zijn onderzoeksterreinen blijven ondersteunen.
- volgt het onderzoek met betrekking tot de transmutatie van verbruikte splijtstoffen op, net als de tot nu toe in het Myrrha-project ontwikkelde resultaten. Ze zal deze elementen op Europees en internationaal niveau meenemen.
- Onderzoeksprojecten op het gebied van de kwalificatie van materialen voor fusiereactoren, de productie van medische radio-isotopen, de ontmanteling en fundamenteel onderzoek op het gebied van de kernfysica zullen worden voortgezet in samenwerking met universiteiten, onderzoekscentra en zusterorganisaties van het SCK.
- blijft het onderzoek naar medische radio-isotopen, targeted medicines, geavanceerde kankerbestrijding met radiofarmaca ondersteunen, evenals de ontwikkeling van de benodigde infrastructuur.
- zal investeringen en uitgaven voor nucleaire veiligheid en beveiliging van de nucleaire infrastructuur van het IRE en SCK ondersteunen.
- zal het RECUMO-project, ontwikkeld door het IRE en het SCK, blijven financieren in overeenstemming met de eerder gemaakte beslissingen en toezeggingen en streven naar autonomie op Belgisch vlak.
- zal investeren in onderzoek naar SMR's, afvalverwerking en het gebruik van MOX (in het kader van de ontwikkeling van veiligere en duurzamere reactoren van de vierde generatie, die minder afval produceren en de brandstof veel beter benutten)
- zal in dit kader de oprichting van een internationaal consortium ondersteunen, gericht op de bouw van een demonstratie-SMR-reactor in België.
- zal de totstandkoming van een partnerschap evalueren en ondersteunen, gericht op het mobiliseren van de financiële middelen die nodig zijn voor de volgende fase.
- De synergiën, complementariteiten en koppelingen tussen het MYRRHA-project en het SCK SMR-project zullen worden geëvalueerd, geprioriteerd en vervolgens uitgevoerd. Op basis van de resultaten en geplande evaluaties waaronder deze van de ivzw Myrrha, en de evaluatie van de internationale financiering, zal de regering beslissingen nemen over het vervolg dat aan het MYRRHA-project moet worden gegeven.

AFVALBEHEER

- zal zo een duurzaam economisch rendement voor België en zijn partners creëren en tegelijkertijd een geprivilegieerde en prioritaire toegang tot technologie garanderen, en de vaardighedenbasis creëren die nodig is om generatie IV op zeer lange termijn te beheren.
- zal uitvoering blijven geven aan het nationale beleid met betrekking tot het langetermijnbeheer van hoogradioactief en/of langlevend radioactief afval. Ze zal ervoor zorgen dat de bevolking correct geïnformeerd wordt over deze werkzaamheden.
- zal de beginselen dat de vervuiler betaalt, gelijkheid en intergenerationele gelijkheid blijven implementeren bij het vaststellen van wettelijke en regelgevende bepalingen met betrekking tot radioactief afval.
- zal de rollen en verantwoordelijkheden van NIRAS, de CNV, het FANC en Hedera verduidelijken, aanvullen en coördineren. Alvorens Hedera te operationaliseren zal een evaluatie worden gemaakt van de geplande structuur van Hedera in functie van de beoogde activiteiten. In ieder geval moeten de middelen voorzien voor het beheer van het afval van de kerncentrales hiervoor beschikbaar blijven.
- zal het maximale wettelijke bedrag van de wettelijke aansprakelijkheid vaststellen voor de oppervlaktebergingsfaciliteit voor laagactief en/of kortlevend afval.
- zal de aanbevelingen die voortkomen uit de 5e Inventarisatie van Nucleaire Passiva evalueren en maatregelen nemen om hierop te reageren.
- stelt de algemene regels vast voor het bepalen van acceptatiecriteria voor radioactief afval en specificeert de voorwaarden van het acceptatiesysteem voor radioactief afval.
- zal de financiering van NIRAS verzekeren voor de sanering en ontmanteling van de nucleaire passiva ten laste van de Belgische Staat (BP1/BP2, SCK CEN en IRE), evenals voor het beheer van het historische en toekomstige nucleaire afval dat daaruit voortkomt.
- zal de door NIRAS ingevoerde prijsstelling voor het beheer van kernafval dat niet afkomstig is van de productie van elektriciteit via kernenergie evalueren en, indien nodig, een herziening ervan overwegen in overeenstemming met het beginsel dat de vervuiler betaalt.
- De regering is van plan om, in samenwerking met nucleaire spelers en industriële centra, een concreet plan op te stellen om de ontwikkeling, bouw en inbedrijfstelling van de eerste SMR in België te ondersteunen.

Concurrentievermogen

De industrie staat voor in voor 20% van het bbp van België, genereert 75% van de totale export en zorgt voor de directe en indirecte tewerkstelling van meer dan 1 miljoen Belgen. Het is de ruggengraat van een stabiele economie die welvaart duurzaam creëert.

Een hernieuwde focus op het versterken van (lokale) industrieën met gerichte maatregelen is dus noodzakelijk en zorgt daarenboven voor een spillover effect naar andere essentiële economische sectoren zoals de diensten- en non-profit sector. We zorgen voor een aantrekkelijk ondernemingsklimaat door minder administratieve lasten. Daarnaast stimuleren we economische groei door de concurrentie te verhogen met respect voor de sociale bescherming.

De regering voert een hervorming van het Belgische fiscale systeem door, met een duidelijke focus op het versterken van de koopkracht van werkende mensen en het vergroten van de concurrentiekracht van onze economie. Om de koopkracht te verhogen op een duurzame manier, moeten we eerst de concurrentiekracht van België opnieuw herstellen. We zullen met een enveloppe gericht werk maken van het aanpakken van de structurele handicaps die onze bedrijven vandaag ondervinden. De regering steunt een krachtig en effectief concurrentiebeleid dat rechtstreeks bijdraagt aan de

concurrentiekracht van bedrijven en het algemeen welzijn van de burgers. Een gezonde concurrentie zorgt voor lagere prijzen, meer keuze en betere kwaliteit voor consumenten, terwijl bedrijven worden gestimuleerd om te innoveren en efficiënter te werken.

Om deze doelstelling te bereiken, zal de regering maatregelen nemen die gericht zijn op het verlagen van de kosten voor bedrijven en het stimuleren van innovatie. Zo zal deze regering een beleid voeren dat energiekosten beheersbaar houdt, terwijl we tegelijk de transitie naar een duurzame economie versnellen. Daarnaast creëren we een investeringsklimaat dat zowel binnenlandse als buitenlandse investeerders aantrekt. Investerings zijn cruciaal om maatschappelijke doelstellingen zoals de energietransitie te realiseren. Het beheersen van de loonkosten is tevens een cruciale factor voor het versterken van de concurrentiekracht en het bevorderen van de werkgelegenheid. We zullen daarom de lasten op arbeid gericht en geobjectiveerd verder verlagen.

Doelstellingen

Ervoor zorgen dat de verschillende componenten van de energiekosten in België niet hoger zijn dan in onze buurlanden, zodat de concurrentiekracht van onze (energie-intensieve) ondernemingen en de koopkracht van de gezinnen gevrijwaard blijven. Daarbij wordt ook rekening gehouden met analyse van de positie van de industrie in de mondiale markt.

Rekening houden met het concurrentievermogen van de economie, met name van kleine en middelgrote ondernemingen, om hen voldoende toegang te garanderen tot koolstofarme en koolstofvrije energie tegen concurrerende prijzen in vergelijking met onze directe burens, en ervoor zorgen dat bedrijven worden ondersteund bij het verminderen van hun broeikasgasemissies.

Vlaggenschipacties

Heel wat systemen die België in het verleden kon uitspelen om nieuwe investeringen aan te trekken zijn ondertussen op de schop gegaan of niet meer mogelijk vanwege de fiscale harmonisatie tussen lidstaten. Een principe dat we trouw hebben toegepast in overeenstemming met onze internationale verplichtingen. Wij pleiten op internationaal niveau voor een strikte en effectieve toepassing van deze fiscale harmonisaties en voor voortzetting van deze harmonisatie-inspanningen. Binnen de ruimte die door dit kader wordt gedefinieerd, nemen wij maatregelen die ons in staat stellen aantrekkelijk te blijven op de internationale markt.

We voorzien middelen om de concurrentienadelen van de Belgische economie structureel aan te pakken.

Dat gebeurt via het verlagen van de loonkost voor de lage -en middenlonen, via een plafonnering van de sociale werkgeversbijdrage en het verlagen van de energiekost.

Tot slot nemen we ook maatregelen om de grensaankopen te verlagen.

Dit jaar nemen we een reeks maatregelen om (nieuwe) investeringen aan te trekken:

We maken het expat-regime om internationaal talent naar België te brengen en te behouden aantrekkelijker. Dat doen we door de belastingvrije vergoeding op te trekken van 30% naar 35%, het plafond van 90.000 euro af te schaffen, en de minimale bruto bezoldiging te verlagen van 75.000 euro naar 70.000 euro;

Ook het stelsel van de groepsbijdrage zal de regering aantrekkelijker, flexibeler en administratief eenvoudiger maken door zowel rechtstreekse als onrechtstreekse participaties toe te laten, nieuwe vennootschappen niet langer uit te sluiten en de DBI-vrijstelling mogelijk te maken van winst die voortkomt uit een groepsbijdrage.

Daarnaast maken we de investeringsaftrek onbeperkt overdraagbaar, zonder beperkingen.

Om de koopkracht te verbeteren, geven we aan de sociale partners zo snel mogelijk de opdracht om de wettelijk toegestane maximale tussenkomst voor de maaltijdcheques te verhogen met twee maal 2 EUR de komende legislatuur.

De aftrekbaarheid van de werkgeverskost zal overeenkomstig worden verhoogd.

Tevens zal de bestedingsmogelijkheid van de maaltijdcheque worden uitgebreid.

De andere bestaande cheques (ecocheques, cultuurcheques,...) worden uitgedoofd in samenspraak met de sociale partners teneinde het aantal soorten cheques te reduceren en de koopkracht te behouden.

Er komt de mogelijkheid om bepaalde investeringen, bijvoorbeeld in onderzoek en ontwikkeling, defensie en de energietransitie, versneld af te schrijven.

Voor grote ondernemingen gaat het om een tijdelijk systeem waarbij 40% van de aanschafwaarde het 1e jaar kan worden afgeschreven.

Voor kmo's komt er opnieuw de mogelijkheid om degressief af te schrijven.

De cel Fiscaliteit van de Buitenlandse Investing wordt geheroriënteerd in een Cel Investerings die bedrijven uit het binnen-en buitenland zal informeren over de fiscale steunmaatregelen die er bestaan voor bedrijven die investeren in België

We nemen maatregelen zodat innovatieve bedrijven met lokale economische substantie inzake zeevervoer ook voor zgn. 'multi-purpose' schepen blijvend kunnen genieten van het tonnagetaksstelsel en zorgen voor een verbetering en een vereenvoudiging van dit specifieke stelsel. Op die manier creëren we een 'level playing field' binnen Europa. De regering zal een proactieve rol opnemen bij het sluiten van internationale akkoorden om de mondiale maritieme scheepvaart onder een gelijk speelveld te brengen, zowel wat betreft de fiscaliteit als inzake koolstof, afgestemd op de externe kosten.

Onderzoek en ontwikkeling speelt een cruciale rol en is de drijvende kracht achter technologische vooruitgang, productiviteitsverbetering en de creatie van hoogwaardige werkgelegenheid. Zonder de voordelen inzake onderzoek en ontwikkeling uit te hollen zal de output verbeterd worden.

- *Interfederaal competitiviteitsplan*

De federale regering zal, in samenspraak met de Gewesten en binnen de respectievelijke bevoegdheidsverdeling, een interfederaal plan opstellen en een beleid voeren om de industrie opnieuw te doen groeien en onze sterke dienstensector verder te ontwikkelen op basis van de technologieën van morgen. Daartoe worden de concurrentiële nadelen van België verkleind en bijkomende maatregelen genomen. We zetten de volledige federale bevoegdheid inzake fiscaliteit,

brutoloonkosten, energie, arbeidsmarkt, rechtszekerheid en administratieve vereenvoudiging in om onze concurrentiekracht te verbeteren.

We voeren structurele hervormingen door en identificeren cruciale publieke investeringen die onze productiviteit verhogen, met name in de arbeidsmarkt, de fiscaliteit het mobiliteitsbeleid en het energiebeleid.

- *CBAM*

Om de concurrentiekracht van de bedrijven en de Europese interne markt te verbeteren en om een gelijk speelveld te voorzien voor onze ondernemingen in kader van de strijd tegen klimaatverandering, bepleiten we een verbetering van CBAM, bijvoorbeeld een uitbreiding ervan op het Europese niveau, met het oog op een betere ondersteuning van exportgerichte sectoren. Daarbij bekijken we samen met de Gewesten ook mogelijke goede voorbeelden uit het buitenland met betrekking tot regelgeving inzake de kostprijs van ETS⁸⁸.

- *Andere maatregelen*

- De federale regering zal op Europees niveau de discussies over de evaluatie van en de opvolging van de ecologische, sociale en economische ongelijkheden tussen de Europese Unie en zijn handelspartners volgen, in samenhang met het industriebeleid en het klimaat- en energiebeleid.
- Er wordt een concrete en meetbare doelstelling uitgewerkt inzake competitiviteit en dit niet alleen voor de energie-intensieve industrie maar ook voor de sector van koolstofarme technologie. Hierbij wordt een concrete analyse gemaakt van hun positie in de mondiale markt waarbij de competitieve sterktes en uitdagingen in de verf worden gezet. Op basis daarvan moeten meetbare doelstellingen voor de toekomst gedefinieerd worden, samen met het beleid en de maatregelen vereist om deze te vervullen, waarbij de vereiste links worden gemaakt met het ondernemings- en industrieel beleid. Er zal een studie uitgevoerd worden met alle relevante administraties, het Federaal Planbureau en anderen, die een uitgebreid overzicht zal bieden van het concurrentievermogen.

Zie ook onder 3.5 iii

- ii. *Indien van toepassing, samenwerking met andere lidstaten op dit gebied, inclusief, in voorkomend geval, informatie over hoe de doelstellingen en het beleid van het strategisch plan voor energietechnologieën vertaald zijn naar een nationale context.*

Deelname aan pan-Europees onderzoek

Wat betreft de integratie van de humane en sociale wetenschappen in onderzoek naar klimaat- en energievraagstukken, wordt de integratie van Belgische expertise in pan-Europese netwerken ook bevorderd met potentiële federale donoren. In dit verband kan worden gewezen op de mogelijkheid

⁸⁸ Regeerakkoord 2025

om deel te nemen aan oproepen in het kader van de JPI's en Europese partnerschappen onder Horizon Europe.

- JPI Climate, bijvoorbeeld het SOLSTICE-programma 'Enabling societal transformation in the face of climate change' (2020-2023) om maatschappelijke transformatie mogelijk maken in het licht van klimaatverandering; en SOLSTICE II in voorbereiding;
- Biodiversa +, bijvoorbeeld de oproep van 2025 'Supporting Societal transformation for the sustainable use and management of biodiversity';
- JPI Ocean en in het bijzonder het partnerschap SBEP -Sustainable Blue Economy Partnership ;
- JPI Cultural Heritage en in het bijzonder het toekomstige partnerschap Resilient Cultural Heritage medegefinancierd door Horizon Europe.

iii. Indien van toepassing, financieringsmaatregelen op dit gebied op nationaal niveau, met inbegrip van steun van de Unie en het gebruik van middelen van de Unie.

Een aantal bestaande fondsen zijn relevant voor de financiering van onderzoek en innovatie voor de energietransitie **op zowel Europees als Belgisch niveau**. Steunprogramma's voor onderzoek, innovatie en pilootprojecten zijn belangrijk geven aan de energie- en klimaattransitie.

Focus op dimensies van de energie-unie

Vlaggenschipacties:

- **Aftrek voor milieuvriendelijke investeringen in onderzoek en ontwikkeling:** de voorgestelde herziening van de regeling voor investeringsaftrek omvat nu O&O-investeringen onder de term 'Technologische aftrek', dat is een van de drie componenten van de nieuwe regeling voor investeringsaftrek, met de basisaftrek en de thematische verhoogde aftrek. Zie 3.1.1.i.1.2.D.3 voor meer informatie.

Andere instrumenten beperken zich niet tot de dimensies van de 'Energy Union', maar kunnen er wel aan bijdragen:

Fiscale maatregelen

- **Belastingkrediet voor onderzoek en ontwikkeling:** vennootschappen die investeren in octrooien en/of milieuvriendelijke investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) kunnen genieten van een belastingkrediet.
- **Investeringsaftrek⁸⁹:** bij toepassing van deze maatregel moeten ondernemingen een keuze maken voor deze maatregel of het belastingkrediet, het is niet toegestaan beide maatregelen te combineren. Afhankelijk van de financiële toestand van de onderneming kan het ene systeem voordeliger zijn dan het andere. De technologie-aftrek bedraagt 13,5% en geldt voor investeringen in octrooien en milieuvriendelijke investeringen voor

⁸⁹ Meer uitleg over de volledige hervorming van de investeringsaftrek onder 3.1.1. BKG-emissies en -verwijderingen, deel 1.2 Fiscaliteit, punt D. Hervorming van milieugerelateerde fiscaliteit - *Hervorming van de investeringsaftrek*

O&O. Dit wordt verhoogd tot 20,5% voor de gespreide investeringsaftrek voor milieuvriendelijke investeringen voor O&O.

- **Innovatiepremie:** via de innovatiepremie kan een werkgever een financiële vergoeding toekennen aan een werknemer die innovatie voorstelt met een reële toegevoegde waarde voor het bedrijf. Deze innovatiepremie is vrijgesteld van belastingen en sociale bijdragen.
- **Vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers.**
- **Belastingaftrek van innovatie-inkomsten.**

Andere maatregelen

- Energietransitiefonds – zie 3.5 (i)
- Bel-COO: steun voor transregionaal innovatieproject: Via BEL-COO kunnen zowel kmo's als grote ondernemingen uit verschillende Belgische gewesten (minstens 2) gezamenlijk een innovatieproject uitvoeren met financiële steun. IPCEI: projecten van gemeenschappelijk Europees belang.
- IPCEI is de afkorting van 'Important Projects Common European Interest' (belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang). Hiermee stimuleert de EU de lidstaten om middelen te bundelen in grote geïntegreerde projecten die bijdragen aan de concurrentiekracht van de Unie. Via dergelijke projecten kunnen aanzienlijk marktfalen of grote maatschappelijke uitdagingen aangepakt worden waar er anders geen oplossing zou komen. Europa voorziet geen rechtstreekse projectfinanciering maar biedt via IPCEI de lidstaten de mogelijkheid tot een ruimere toekenning van staatssteun.⁹⁰ De officiële oproep tot het indienen van blijken van belangstelling voor het IPCEI in de waterstofsector, die door de Belgische autoriteiten werd gelanceerd, heeft geleid tot de selectie van zes projecten in het kader van de oproepen HY2Tech (waterstoftechnologie) en H2Use (waterstof voor de industrie). Gebruik van de Europese fondsen: meer informatie op de website <https://klimaat.be/doc/inzet-eu-fondsen.pdf>

4. HUIDIGE SITUATIE EN PROGNOSES MET BESTAAND BELEID

Dit hoofdstuk zal worden bijgewerkt met bijgewerkte en gevalideerde projecties en is te vinden in het NECP.

5. EFFECTBEOORDELING VAN GEPLANDE BELEIDSMATREGELEN

INTERFED

België heeft in 2023 en 2024 technische bijstand ontvangen aan de lidstaten in het kader van de actualisering van zijn nationale energie- en klimaatplannen, in het kader van het project "Ondersteuning van het governanceproces van de energie-unie" van DG Energie en Economische

⁹⁰ <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Energy/IPCEI-hydrogen-List-BE-Potential-Direct-participants.pdf>

Ontwikkeling (DG Energie). Het doel van deze technische bijstand was om de instrumenten (modellen) te evalueren die momenteel ter beschikking staan van België en om de impact van de maatregelen die in het kader van dit hoofdstuk 5 zijn voorzien, te beoordelen, met inbegrip van de investeringsbehoeften. Het consortium onder leiding van Cambridge Econometrics heeft twee documenten opgesteld:

- Het eerste geeft een overzicht van het bestaande methodologische kader dat door de Belgische administraties wordt gebruikt voor effectbeoordeling. Het Federaal Planbureau (FPB), de Federale Energie- en Klimaatadministraties en drie gewestelijke administraties (Brussel, Vlaanderen en Wallonië)
- Het tweede bevat een samenvatting van de gesprekken met andere lidstaten over:
 - o Het modelleringskader voor het kwantificeren van de effecten van energiebeleid, met bijzondere aandacht voor macro-economische beoordelingsmodellen.
 - o Samenwerking tussen nationale en federale autoriteiten
 - o De effectbeoordeling van het renovatiebeleid
 - o Effectbeoordelingen van het spoorvervoer (openbaar vervoer en goederenvervoer)
 - o Opstellen van ramingen van investeringsbehoeften

Beide nota's zijn te vinden op: <https://www.plannationalenergieclimat.be/>.

5.1 Effecten van geplande beleidslijnen en maatregelen beschreven in deel 3 op het energiesysteem en de emissies en verwijderingen van broeikasgassen, met inbegrip van vergelijking met prognoses met bestaande beleidslijnen en maatregelen (zoals beschreven in deel 4)

Gelet op:

- De maatregelen werden afzonderlijk beoordeeld, zonder rekening te houden met systemische aspecten
- De maatregelen worden opgenomen in de regionale simulaties, aangezien de federale maatregelen het gewestelijk beleid ondersteunen

In dit federale plan wordt geen analyse meegedeeld van de effecten in termen van bijdrage tot de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen.

BIJLAGES

Pentalateraal Energieforum (Penta)

Deze gezamenlijke tekst werd overeengekomen tussen de Directeurs-Generaal energie in mei 2023 en bestendigde deze tijdens een DG overleg op 7 mei 2024:

Pentalateraal Energieforum – Het platform voor regionale samenwerking op energiegebied

Het Pentalateraal Energieforum (Penta) is een vrijwillig regionaal samenwerkingsverband dat sinds 2005 loopt tussen België, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland en, sinds 2011, Oostenrijk. Samen zijn die landen goed voor ruim 40% van de EU-bevolking en voor meer dan 50% van de elektriciteitsproductie in de EU. Zwitserland is in 2011 toegetreden als permanent waarnemer en draagt actief bij aan de technische werkzaamheden en de besluitvorming. Met nauwe ondersteuning van de Europese Commissie (op uitnodiging) bevordert het Pentalateraal Energieforum de samenwerking tussen alle relevante partijen met het doel werk te maken van een betrouwbaar, koolstofvrij en efficiënt elektriciteitssysteem dat gebaseerd is op geïntegreerde markten die goed functioneren. De elektriciteitssector heeft een essentiële rol te vervullen om onze samenleving als geheel uiterlijk tegen 2050 koolstofvrij te maken. Bijgevolg streven de Penta-landen ernaar het aandeel van hernieuwbare energie verder te vergroten en hun elektriciteitssysteem zo spoedig mogelijk – idealiter tussen nu en 2035 – volledig koolstofvrij te maken.

Het samenwerkingsverband wordt geleid door de ministers bevoegd voor het energiebeleid, die regelmatig bijeenkomen. De werkzaamheden worden opgevolgd door de Penta-coördinatoren, onder leiding van de respectieve directeuren-generaal van de Penta-landen. Het werkprogramma wordt uitgevoerd door ministeries, transmissiesysteembeheerders, distributiesysteembeheerders, nationale regelgevende instanties en marktpartijen. Zij komen regelmatig bijeen in tot dusver vier thematische steungroepen (SG's). Om ervoor te zorgen dat elke steungroep de beoogde resultaten kan opleveren, wordt de uitwisseling tussen en binnen steungroepen sterk aangemoedigd. De Penta-coördinatoren oefenen het nodige toezicht uit. De steungroepen staan ook nauw in contact met andere internationale fora, zoals de North Seas Energy Cooperation (NSEC).

Nu de transitie naar een koolstofvrij energiesysteem dichterbij komt, worden landen in toenemende mate van elkaar afhankelijk en wordt regionale samenwerking almaar belangrijker om het hoofd te bieden aan de uitdagingen die zich aandienen. Het Pentalateraal Energieforum is goed gepositioneerd om tal van die uitdagingen aan te pakken, bv. door werk te maken van energievoorzieningszekerheid, marktintegratie, energie-efficiëntie en decarbonisatie. De afgelopen twintig jaar hebben de Penta-landen de zuiver door nationale overwegingen ingegeven beleidsvisie gaandeweg vervangen door een aanpak gestoeld op regionale overwegingen. De Penta-landen zijn bijgevolg ideaal gepositioneerd om de volgende fase van de energietransitie vlot te laten verlopen.

Energievoorzieningszekerheid

Vanaf zijn oprichting draagt het Pentalateraal Energieforum continuïteit van de energievoorziening hoog in het vaandel. Sindsdien werken landen nauw samen, niet alleen om de energievoorzieningszekerheid te bevorderen, maar ook om elektriciteitscrises te voorkomen en te beheersen en zich in een geest van solidariteit en vertrouwen beter daarop voor te bereiden. Er werden belangrijke mijlpalen bereikt door op regionaal niveau de toereikendheid te beoordelen, gezamenlijke crisisoefeningen te houden en een gemeenschappelijk kader tot stand te brengen in overeenstemming met Verordening (EU) 2019/941 betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector.

Vandaag wordt aan de energievoorzieningszekerheid gewerkt binnen een speciale steungroep waarvan de activiteiten toegespitst zijn op twee kernthema's: beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen en risicoparaatheid. In toekomstige werkzaamheden zal verder aandacht worden besteed aan die twee kernthema's, net als aan de raakvlakken daartussen.

Beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen

Wat toereikendheidsbeoordelingen betreft, zullen de Penta-landen zich laten leiden door de Europese studies van het Europees netwerk van transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit (ENTSO-E) – de 'European Resource Adequacy Assessment' en de 'Seasonal Outlooks' – om de onderlinge afstemming en het nut voor de Penta-landen te verbeteren. Voortbouwend op de uitgebreide deskundigheid en kennis ter zake kunnen de transmissiesysteembeheerders in Penta-landen aanvullende gevoeligheidsanalyses uitvoeren door bijzondere aandacht te besteden aan de Penta-regio en ook rekening te houden met de specifieke regionale kenmerken en de grensoverschrijdende onderlinge afhankelijkheden. Relevante thema's voor nader regionaal onderzoek zijn onder meer:

- de onderlinge afstemming van de planning van nationale energiesystemen, de uitvoering van de TEN-E-verordening en de snelle ontwikkeling van het Europese energiesysteem;
- de rol van vraagsturing en andere flexibiliteitsmiddelen voor de toereikendheid van het systeem;
- verbeteringen in de methodologie voor beoordelingen van de toereikendheid van hulpbronnen;
- noodzaak om de netwerkcapaciteit te verhogen en het huidige netwerk te optimaliseren;
- analyse van kritieke situaties en mogelijke tegenmaatregelen.

Risicoparaatheid

Wat risicoparaatheid betreft, is het doel de regionale samenwerking in de Penta-regio te bevorderen met het oog op het voorkomen van elektriciteitscrises, net als de voorbereiding daarop en de beheersing daarvan. Dit alles in een geest van solidariteit en transparantie en met volledige inachtneming van de eisen van een concurrentiële interne markt voor elektriciteit en van de operationele beveiligingsprocedures van de transmissiesysteembeheerders. De Penta-landen streven naar meer efficiëntie tussen alle bevoegde entiteiten die betrokken zijn bij crisisbeheer op Europees, regionaal en nationaal niveau. In dat verband zullen de werkzaamheden zich toespitsen op de uitvoering van het op 1 december 2021 ondertekende memorandum van overeenstemming inzake risicoparaatheid in de elektriciteitssector, meer in het bijzonder op:

- het analyseren en beoordelen van regionale maatregelen, met inbegrip van de nodige technische, wettelijke en financiële regelingen voor de uitvoering daarvan;
- het organiseren van regionale oefeningen;
- het bijsturen van relevante regionale elektriciteitscrisisscenario's voor de Penta-regio in nauwe samenspraak met het ENTSO-E en de Europese Commissie wat de toepasselijke methodologieën betreft;
- het toepassen van de overeengekomen kaderregeling in het geval dat een Penta-land met een elektriciteitscrisis te maken krijgt.

Raakvlak tussen beoordeling van toereikendheid van hulpbronnen en risicoparaatheid

Voorts zullen de Penta-landen ook werkzaamheden verrichten op het raakvlak tussen de beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen en de risicoparaatheid. Een eerste stap in die richting werd gezet met de Penta-studie getiteld 'Methodological improvements of Resource Adequacy Assessment', waarin nader onderzoek werd verricht naar de verschillen en

overlappenden. Penta zet zich in om de lacunes te dichten die bestaan tussen langetermijnanalyse en operationele kortetermijnplanning, tussen technische en politieke besluitvorming en ook tussen landen onderling. Penta wil met name helpen bij de verdere ontwikkeling van analytische instrumenten en procedures voor informatie-uitwisseling en besluitvorming, met nauwe betrokkenheid van ministeries, transmissiesysteembeheerders, nationale regelgevende instanties, het Europees Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER), ENTSO-E, de entiteit van distributiesysteembeheerders in de Unie (EU DSO-entiteit) en de regionale beveiligingscentra in de Penta-regio, te weten Coreso en TSCNet.

Marktintegratie

Het Pentalateraal Energieforum heeft twintig jaar ervaring met marktintegratiekwesies. Penta is in die periode getuige geweest van, en tegelijk ook stuwende kracht achter, grote veranderingen in het beleidslandschap, met als belangrijke mijlpalen de invoering van stroomgebaseerde marktkoppeling, eerst in de Penta-regio en nu ook in een ruimer deel van continentaal Europa.

Een toekomstbestendig marktontwerp bevorderen

De afgelopen jaren zijn de werkzaamheden met betrekking tot marktintegratie in Penta-verband ruimer van opzet geworden, zowel wat aandachtsgebieden als wat behandelde thema's betreft. De ministers van de Penta-landen hebben waterstof hoog op de nationale en Europese agenda's geplaatst als een essentiële vereiste voor systeem- en marktintegratie. De onlangs opgerichte steungroep 4 (SG4) zet zich actief in om een geïntegreerde EU-waterstofmarkt tot stand te brengen.

Het Pentalateraal Energieforum wil ook de integratie van hernieuwbare energie bevorderen en een bijdrage leveren aan de toekomstige ontwikkeling van een koolstofvrij elektriciteitssysteem waarin geïntegreerde markten een sleutelrol toebedeeld krijgen. Dat streven heeft onlangs vorm gekregen in twee studies, getiteld 'Vision 2050' en 'Flexibility'. De studies vonden plaats binnen de steungroep 3 (SG3) voor het toekomstige elektriciteitssysteem en zullen als basis dienen voor toekomstige werkzaamheden in het kader van Penta.

In het verslag 'Vision 2050' worden nationale decarbonisatiescenario's tegen elkaar afgezet. Voorts worden de bouwstenen aangereikt voor een gemeenschappelijke beleidsvisie op het toekomstige elektriciteitssysteem. Een en ander maakt duidelijk welke elementen noodzakelijk zijn om het elektriciteitssysteem van de toekomst efficiënt tot stand te brengen. De Penta-landen zullen de studie 'Vision 2050' meer diepgang geven door een beleidsverklaring op te stellen met een gedeelde visie op het geïntegreerde energiesysteem van de toekomst.

De Penta-landen erkennen dat een toekomstbestendig marktontwerp noodzakelijk is om dat doel dichterbij te brengen. Daarom zullen ze actief van gedachten wisselen over hoe de elektriciteitsmarktverordening kan worden verbeterd en uitgevoerd en tegelijk ook gebieden onder de aandacht brengen waar aanvullende werkzaamheden nodig zijn. Door lessen te trekken uit het verleden, zullen de Penta-landen samen duidelijk maken welke welvaartverhogende effecten kunnen worden bewerkstelligd via een geïntegreerde en marktgerichte aanpak van beleidskwesies die zich aandienen. Ze zullen ook verder technische uitwisselingen en projecten organiseren ter ondersteuning van de daadwerkelijke uitvoering van het energiebeleid in de Penta-regio.

Flexibiliteit

Het verslag 'Flexibility' verschaft extra inzichten in de huidige en toekomstige mate aan flexibiliteit in de regio. Het geeft een stand van zaken van de flexibiliteitsbehoeften en -bronnen die zich over

de tijdshorizon 2030, 2040 en 2050 aftekenen als gevolg van de integratie van hernieuwbare energiebronnen. Voorts komt uit het verslag naar voren dat samenwerking aanzienlijke synergieën tussen landen kan opleveren, waardoor de behoefte aan flexibiliteit over de hele linie afneemt. Naast mogelijke maatregelen om marktdeelnemers flexibeler te maken, staan in het verslag belangrijke aanbevelingen over hoe de flexibiliteit in de hele regio kan worden verbeterd. Daarom zullen de Penta-landen:

- van gedachten wisselen over de harmonisatie van niet-gestandaardiseerde producten zoals netwerkdiensten (bv. *redispatching* en corrigerende maatregelen qua netwerktopologie);
- van gedachten wisselen over hoe flexibele praktijken aanmoedigen bij marktdeelnemers nuttig kan zijn om het energiesysteem via groothandelsmarkten in evenwicht te brengen en om de elektriciteitsnetwerken veilig en stabiel te beheren;
- toezien op technische vereisten voor de extra vraag naar energie (bv. warmtepompen en andere flexibiliteitsbronnen) om de interoperabiliteit te garanderen en zodoende de vraag naar energie werkelijk flexibel te maken;
- samenwerken bij de uitvoering van de bepalingen inzake flexibiliteit in de komende EU-wetgeving, zoals de hervorming van de elektriciteitsmarkt en de netwerkcode betreffende vraagsturing. De Penta-landen beogen waar mogelijk bij het uitwerken van nationale beleidslijnen rekening te houden met de flexibiliteitsbehoeften van de regio.

Energie-efficiëntie

Het Pentalateraal Energieforum erkent dat de energie-efficiëntie verhogen een belangrijk middel is om minder afhankelijk te worden van fossiele brandstoffen en om de met de energietransitie gepaard gaande uitdagingen in omvang te verminderen. In dat verband geeft Penta zich rekenschap van het belang om energie te besparen en om de vraag naar energie flexibel te maken. De Penta-landen hebben van gedachten gewisseld over de uitvoering van de in de winter van 2022-2023 door de EU-wetgever opgelegde verplichting om de vraag naar elektriciteit te verminderen.

De Penta-landen blijven samenwerken door van gedachten te wisselen over de tenuitvoerlegging van de herziene energie-efficiëntierichtlijn en door beste praktijken voor energiebesparing te delen.

Decarbonisatie (koolstofvrij maken)

Zoals eerder aangestipt en mede op basis van voorgaande werkzaamheden in het kader van de studie 'Vision 2050', blijven de Penta-landen werk maken van een gemeenschappelijke beleidsvisie op een koolstofvrij elektriciteitssysteem, dat er zo snel mogelijk en idealiter uiterlijk in 2035 moet komen. De Penta-landen zetten zich samen in om hernieuwbare energie verder op te schalen en tegelijk bewust te blijven van het belang van flexibiliteit om te komen tot een volledig koolstofvrij elektriciteitssysteem, zonder de continuïteit van de energievoorziening in het gedrang te brengen. Ze erkennen ten volle de noodzaak om de regionale samenwerking te verbeteren en streven daar ook naar met het doel synergieën te benutten en efficiëntiewinst te boeken. De Penta-landen zullen nagaan welke meerwaarde kan worden gehaald uit aanvullende regionale samenwerking met het oog op de integratie van hernieuwbare energiebronnen, netwerkplanning, de koppeling tussen offshore- en onshore-energie (in samenwerking met de NSEC), net als uit het aanpakken van andere kwesties met grensoverschrijdende gevolgen die zich kunnen voordoen bij de transitie naar een koolstofvrij elektriciteitssysteem.

Waterstof

In 2020 werd een speciale steungroep voor waterstof opgericht met het doel vorderingen te maken en de Penta-landen nauwer te laten samenwerken op dat gebied. De steungroep 4 (SG4) besteedt vooral aandacht aan de regelgevings- en marktontwikkelingen die ten goede komen aan de uitrol

van waterstof in de Penta-landen binnen het nationale, Europese en internationale kader. Aansluitend op de in 2020 ondertekende beleidsverklaring over de rol van waterstof bij het koolstofvrij maken van het energiesysteem in Europa en rekening houdend met recente ontwikkelingen, zoals het REPowerEU-plan en het verslag van het Internationaal Energieagentschap (IEA), getiteld 'A 10-Point Plan to Reduce the European Union's Reliance on Russian Natural Gas', wisselen de Penta-landen informatie uit en bepalen ze gemeenschappelijke standpunten over het toekomstige marktontwerp voor de ontwikkelingen met het oog op de uitrol van waterstof. SG4 zal zich in het bijzonder blijven inzetten voor de uitbouw van de certificering van waterstof, de opkomende waterstofinfrastructuur in de Penta-regio en de vereiste maatregelen om grensoverschrijdende interconnecties tot stand te brengen. Verder zal SG4 toezien op de voortgang van de uitvoering van de waterstofstrategieën in de Penta-landen en daarbij aandacht besteden aan de ontwikkeling van regelgeving, steunmechanismen, investeringen, ontwikkelingen van vraag en aanbod, handel e.d.

North Seas Energy Cooperation (NSEC)

Deze gezamenlijke tekst werd overeengekomen tussen de Directeurs-Generaal energie in mei 2023 en zullen deze opnieuw bespreken ter goedkeuring tijdens een DG overleg in Brugge op 16 mei 2024:

North Seas Energy Cooperation (NSEC) – Regionale samenwerking op het gebied van hernieuwbare offshore-energie

België maakt deel uit van het ruimere gebied van de noordelijke zeeën, waar een groot potentieel aan hernieuwbare energie voorhanden is. Offshorewindenergie zal een almaar belangrijkere rol toebedeeld krijgen bij het bereiken van de Europese energie- en klimaatdoelstellingen. De EU heeft in haar strategie voor offshore-energie het ambitieuze doel gesteld om tegen 2050 te beschikken over een geïnstalleerde capaciteit van 300 GW aan offshorewindenergie en 40 GW aan oceaanenergie. De North Seas Energy Cooperation (NSEC) heeft op 19 januari 2023 de aanzet gegeven tot de uitwerking van de niet-bindende overeenkomst inzake doelstellingen voor de opwekking van hernieuwbare offshore-energie in 2050 met tussentijdse stappen in 2030 en 2040 voor de prioritaire corridor 'Offshore-elektriciteitsnetwerk in de noordelijke zeeën' (NSOG) in het kader van de TEN-E-verordening. De streefcijfers voor de prioritaire corridor NSOG zijn 60,3 GW in 2030, tussen 134,9 en 158 GW in 2040 en tussen 171,6 en 218 GW in 2050. Dat betekent een aanzienlijke opschaling voor de sector van offshore-energie, de uitrol van hernieuwbare energie en de strategische ontwikkeling van geïntegreerde offshore-netwerken. De aanhoudend hoge energieprijzen in 2022 hebben, mede met geopolitieke gebeurtenissen die een bedreiging vormen voor het Europese energiesysteem, de noodzaak benadrukt om zo spoedig mogelijk meer vaart te zetten achter de uitbreiding van de binnenlandse productiecapaciteit van hernieuwbare energie en de uitrol van regionale offshore-transmissienetwerken om zo de energiezekerheid fors te verbeteren.

België werkt samen met de andere NSEC-landen aan het in kaart brengen, analyseren en benutten van kansen voor concrete samenwerkingsprojecten. De NSEC is een vrijwillig, bottom-up, marktgericht regionaal samenwerkingsinitiatief dat in 2016 werd opgezet met het doel:

- synergiën tot stand te brengen;
- onverenigbaarheden tussen nationale beleidslijnen te vermijden;
- kennis over internationale beste praktijken te delen;
- gezamenlijke strategieën aan te moedigen waar dat mogelijk en nuttig is.

De ministers die verantwoordelijk zijn voor energie komen regelmatig bijeen in het kader van de NSEC. In 2023 nemen de volgende landen, samen met de Europese Commissie, deel aan de NSEC: België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg, Nederland, Noorwegen en Zweden. De ministers van Energie van de NSEC-landen en de EU-commissaris voor Energie hebben op 18 december 2022 een memorandum van overeenstemming ondertekend over de samenwerking met het Verenigd Koninkrijk op het gebied van hernieuwbare offshore-energie. Dat memorandum van overeenstemming is tot stand gekomen op grond van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van 30 december 2020. Het bouwt voort op de NSEC en staat los van het NSEC-kader, maar vormt er een aanvulling op.

Het is voor de sector van offshorewindenergie van cruciaal belang om op lange termijn te beschikken over een voorspelbare en stabiele werkomgeving die bevorderlijk is voor langetermijninvesteringen en verdere kostenverlagingen. Daartoe moeten de huidige belemmeringen worden weggenomen en dient er een aantrekkelijk investeringsklimaat te worden gecreëerd. De leden van de NSEC werken samen om een belangrijke bijdrage te leveren aan het bereiken van die doelen door periodiek deskundige kennis over diverse kernthema's uit te wisselen in het kader van vier steungroepen (SG's):

- SG1: opzet van hybride en gezamenlijke projecten;
- SG2: vergunningverlening, ruimtelijke ordening op zee en milieuoverwegingen;
- SG3: financierings- en ondersteuningskaders;
- SG4: netwerk- en infrastructuurplanning op lange termijn.
- SG5 : Offshore Renewable Hydrogen

Om ervoor te zorgen dat elke steungroep de beoogde resultaten kan opleveren, wordt de uitwisseling tussen en binnen steungroepen sterk aangemoedigd, terwijl er op het niveau van de NSEC-coördinatoren toezicht wordt uitgeoefend. Dit betreft bijvoorbeeld projecten voor zeehavens (SG1 en SG4), ruimtelijke ordening op zee en netwerkplanning (SG2 ,SG4 en SG5), en hoe criteria die geen verband houden met prijs innovatie kunnen bevorderen om belangrijke uitdagingen aan te pakken met het oog op een versnelde, kostenefficiënte en verantwoorde uitrol van offshorewindenergie (SG1, SG3 en SG4). Tot slot onderhouden de steungroepen ook nauwe contacten met andere internationale fora, zoals het Pentilateraal Energieforum en het Clean Energy Industrial Forum met betrekking tot de planning van onshorennetwerken, marktregelingen en deelname van belanghebbenden.

Opzet van hybride en gezamenlijke projecten

SG1 van de NSEC fungeert als platform om samen te werken aan concepten voor potentiële offshorewindenergieprojecten en een gecoördineerde elektriciteitsinfrastructuur, met inbegrip van transmissie-infrastructuur. De steungroep heeft haar activiteiten uitgebreid naarmate de NSEC-landen meer gezamenlijke en hybride projecten in de noordelijke zeeën hebben opgestart om technische en ministeriële besprekingen te stimuleren en het delen van beste praktijken aan te moedigen naarmate de projecten vorderen.

Naast gezamenlijke projecten op het gebied van offshorewindenergie, die meerdere landen zullen onderschrijven en ondersteunen, werkt de steungroep ook aan mogelijk 'hybride' oplossingen die grensoverschrijdende mogelijkheden benutten om offshorewindparken op meerdere elektriciteitsmarkten aan te sluiten en synergieën tussen landen tot stand te brengen, samen met de bijbehorende nationale en EU-marktregelingen.

Daarom brengen de leden van SG1 kansen tot ontwikkeling om samen te werken in het kader van hybride projecten en tegelijk eventuele juridische, regelgevende en commerciële belemmeringen

uit de weg te ruimen. SG1 zal zich blijven inzetten om belemmeringen en drempels op te heffen die in de weg staan van hybride en gezamenlijke projecten en die zich lenen voor een aanpak op nationaal en regionaal niveau. Bovendien zal de samenwerking een forumfunctie blijven vervullen om denkwerk te stimuleren over hoe om te gaan met problemen die rijzen in het kader van wetgevingsprocessen op nationaal en EU-niveau.

Vergunningverlening, ruimtelijke ordening op zee en milieuoverwegingen

Om onze energie- en klimaatdoelstellingen in EU-verband te halen, is het zaak meer vaart te zetten achter plannings- en vergunningsprocedures op nationaal en EU-niveau. Tegelijkertijd is het belangrijk een beter beeld te krijgen van de mogelijke ecologische grenzen die onze planeet stelt aan de grootschalige uitrol van windenergie in de noordelijke zeeën, net als van de gevolgen daarvan voor andere gebruikers van de zee. SG2 inventariseert de ruimtelijke spanningen die ontstaan door de aanleg in 2030 van offshorewindparken in zeegebieden. De vervolgstappen beogen de ecologische knelpunten en potentiële ontwikkelingsbedreigingen duidelijker in kaart te brengen en tegelijk ruimtelijke strategieën uit te werken om die te vermijden of tegen te gaan. Om de kennis te verdiepen en de uitrol van offshorewindenergie in de noordelijke zeeën te ondersteunen, zullen de landen van deze regio nauw blijven samenwerken op het gebied van ruimtelijke ordening op zee, milieuonderzoek en cumulatieve effectbeoordeling van windparken, daarin bijgestaan door de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor energie, ruimtelijke ordening op zee en milieu.

Financierings- en ondersteuningskaders

Offshoretenders zijn van essentieel belang voor financierings- en ondersteuningskaders. De leden van de NSEC coördineren de offshoretenders door binnen SG3 informatie te delen over de nationale tenderprogramma's. In de werkgroep wisselen de landen ook beste praktijken uit met betrekking tot tenderontwerp, subsidieloze financiering, ontwerpelementen ter bevordering van systeem- en sectorintegratie en regelingen voor netwerkaansluiting. Om de ambitieuze doelen te bereiken, worden gezamenlijke projecten ook steeds belangrijker.

Daarom richt de groep zich ook op financieringsmogelijkheden voor gezamenlijke grensoverschrijdende offshore-energieprojecten, onder meer via EU-financieringsinstrumenten zoals de Connecting Europe Facility en het financieringsmechanisme van de Unie voor hernieuwbare energie. Tot slot krijgen stroomafnameovereenkomsten (PPA's) een almaar grotere rol toebedeeld in de financiering van offshore-energieprojecten. De landen zullen zich buigen over de problemen, belemmeringen en oplossingen voor een ruimere inzet van PPA's. Voorts wisselt de groep van gedachten over de buitengebruikstelling, levensduurverlenging en *repowering* van windparken.

Het doel hiervan is ook om gezamenlijk ideeën te bedenken en te bespreken voor de toekomst op middellange termijn van het offshore-energiesysteem qua geïnstalleerde capaciteit, bv. via de gecoördineerde tenderprogramma's.

'Delivering 2050': netwerk- en infrastructuurplanning op lange termijn

SG4 van de NSEC werkt samen met het Europees netwerk van transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit (ENTSO-E) om input te leveren en te coördineren voor het ontwikkelingsplan van offshore-netwerken voor de noordelijke zeeën in het kader van de TEN-E-verordening van de EU. Verder wil SG4 de discussie over netwerkplanning op lange termijn uitbreiden naar de vroege ontwikkeling en opschaling van de productie en het transport van groene offshorewaterstof, en de

potentiële rol daarvan in een steeds meer onderling verbonden energiesysteem van de noordelijke zeeën. Groene waterstof zal van grote betekenis zijn bij het koolstofvrij maken van ons energiesysteem. Voor 'Power-to-X' en in het bijzonder voor waterstof is een sleutelrol weggelegd in het bieden van flexibiliteit waar en wanneer dat nodig is. De vraag naar waterstof zal naar verwachting fors toenemen, vooral na 2030. Niet alleen door het potentieel ervan als lang houdbare energiedrager, maar ook als brandstof en grondstof voor moeilijk te elektrificeren activiteiten. Diverse NSEC-landen hebben streefcijfers bekendgemaakt voor de onshore- en offshoreproductie van groene waterstof. De NSEC-landen delen in SG4 hun eerste ervaringen met waterstof in samenhang met offshorewindenergie, en wisselen kennis uit over transportinfrastructuur, de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen en offshore 'Power-to-X'-productie. Ze zullen samenwerken om inzichten aan te reiken over de offshoreproductie van waterstof, om de inzet van elektrolyse-installaties te bespreken en om de synergieën te vergroten tussen de langetermijnplanning van offshore- en waterstofnetwerken. In alle aspecten van de infrastructuurplanning op middellange en lange termijn wijst SG4 met nadruk op het belang om lidstaten en relevante belanghebbenden, zoals de industrie en ngo's, op ruime schaal bij dat planningsproces te betrekken. Het doel: anticiperen op knelpunten in de toeleveringsketen (bv. de ontwikkeling en beschikbaarheid van zeehavens) en die aanpakken bij de uitrol en versnelde oplevering van ons energiesysteem voor de noordelijke zeeën. Van even groot belang is het om de veiligheid van kritieke offshore- en onderwaterinfrastructuur te waarborgen en de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen veilig te stellen door te innoveren en circulariteit te bevorderen.